Formata est 3.rō 3.tex 75 in pmo ca Rº patet 3.tex.76
80.¶Tertia vero est ea, quæ qescere dicit sagittam cũ fer
tur, de qua pauloante diximus. Accidit autẽ id ex eo, qa
tempus sumitur ex suis punctis constare. Quod si nõ de
deris, ratio continuo expirabit.

81.¶Quarta est ea quę de iis est ęqualibus molibus, quę 4 ratio
ppter æquales alias moles ęquali cæleritate partim e cal
ce stadii partim econtra mouentur. Vbi fieri putat vt du
plo tempori dimidiũ sit æquale.

82. ¶Rationis aũt fallatia in existimatiõe illa consistit. Ea
nanq quorũ alterũ fertur ppter qescens, alterũ ppter id
qđ mouet, ęqualem magnitudinẽ celeritate æquali tran
sire in æquali tpe censet, hoc aũt falsum est. Sint qescen-
tes quidẽ æquales moles. AAAA. Sup has aũt mouean
tur moles. BBBB. incipiendo a medio ipsarũ molium. A
numero & magnitudine ęquales. CCCC. vero his æqua
les modo eodẽ & æque cęleres sup ipsas. B. incipiendo a
prima q̃ est in medio ipsarũ. A. motu cõtrario moueant.

¶Accidit igit primam. B. Atq. C. molem simul in ipsis
esse extremis &. C. quidẽ vniuersas. A. moles. B. vero di
midiũ ipsarũ ptransiuisse. Quare fit vt sit dimidiũ tem-
pus. Vtraq em̃ æquali in tpe moliũ vnãquanq transiuit,
Et insup accidit. B. p omnes moles. C. transiuisse. Prima
nanq C. &. B. moles in contrariis sunt extremis tanto in
tpe p vnãquãq B. moliũ mota quãto quãq moliũ A. tran
siuit, vt dicit, ppt ea qđ vtraq ęquali in tpe p. A. moles est
Rº. mota. ⌈Ratio igit hęc est. Fit aũt ob id qđ diximº falsum
83. ¶At vero neq in ea mutatiõe cuius termini cõtradi- 5 ratio

ctoriam subeunt oppositionem impossibile quicq̃ nobis
eueniet. Veluti quippiã si e nõ albo in albũ mutat, atq in
neutro est, neq albũ, neq nõ albũ esse. ⌈Non em̃ si nõ to Rº.
tum in vtrouis sit nõ dicetur albũ; aut nõ albũ esse. Albũ
em̃ dicimus, aut nõ albũ, nõ qa totũ sed qa plurimis parti
bus sit, aut maxime pręcipuis tale. Nõ est aũt idẽ nõ esse
in hoc, & non esse in hoc totũ. Similiter res se se habet &
in eo quod est, & in eo qđ haud est, atq in cęteris quę cõ
tradictoriã subeunt oppositionẽ. Etem̃ in oppositorũ qui
dem altero necessario erit, totũ aũt in neutro semp erit.

6 ratio 84.¶In circulo rursus ac spera, & in iis om̃ino quæ in seip
sis mouent, non eueniet ipsa quiescere. In eodẽ em̃ loco
tempore quodã vt inqunt & ipsa & partes sunt. Quo fit
vt quiescant simul ac moueantur.

85. ¶Primo nanq partes nõ sunt eodem in loco tpe vllo. Rº.
Deinde totũ etiã in aliũ semp locũ mutat. Non est em̃ ea
dem circũferentia, quæ ab. A. &. B. C. sumit, cęterorũq
quolibet puncto, nisi vt musicus homo, & homo, quid id
accidit. Quare ĩ aliã alia semp mutat, & nunq̃ qescet. Idẽ
est modus & in spera, atq ĩ cæteris quę in seipsis mouent

¶Capitulũ scđm in quo ostẽdit q indiuisibile nõ muuet
contra Democritũ q ponebat athomos moueri p se.

86. DEmonstratis aũt his dicimus id qđ partibus 1. 9º imptibile non nisi sm accidens mutari contingit.
vacat moueri nõ posse, nisi p accidẽs, veluti
si corpus vel magnitudo in qua est moueat.
Queadmodũ si id qđ est in nauigio latiõe nauigii, vel to-
Diffi. tius motu pars moueat. ⌈Vacare aũt id partibº dico qđ

Clarissimi philosophi Marsilij de inguen textus dialectices de suppositiõibus: ampliatio-nibus: appellatiõibus restrictiõibus: alienatiõibus: ⁊ duabus cõsequentiarum partibus abbreuiatus ab omni errore mēdacq; (pro cõmuni oĩm vtilitate) accuratissime purgatus: cũ solitis questioni-bus ac sophismatibus perutili breuitate cõ-textis ⁊ singulis in locis textui correspon-dentibus appositis: sophisticis tamen minus necessarijs obmissis preter ri-gorem ambagibus.

Marsilius accurate recognitus nouisq; quottationibus illustratus.

Tract. Suppositionū.

Notabilia in exordiū suppositionū.

Diuisio totiꝰ libri marsilij.

AD introductionē generalem eorum que in libro Marsilij tradūtur: quedam cōmuniora que circa initiū tract. primi Pe. His. sunt premissa hic ⁊ suo modo sunt prelibāda. Et cum liber totus Marsilij sit diuisus in tractatus partiales: scz: tractatum suppositionum ampliationum: appellationum: restrictionum: alienationum: ⁊ in duas consequentiarum partes in vnoquoqꝫ specialiter pro exordio notabilia sunt premittenda. Et primo quidem circa tractatum suppositionum venit dicendum de titulo: de subiecto: ⁊ de suppositionum vtilitate: vnde (vt sequitur) notabilia habes quattuor.

Nōbile. 1. de titulo.

¶ Titulus presentis tractatus. Est ille. Tractatus Marsilij de suppositionibus: sumitur presens titulus a duabus causis: scz efficiente: ⁊ materiali. comprehendendo sub materiali finalem causam. Est enim presentis tractatus finis tradere notitiam suppositionum: ⁊ a parte rei suppositio est subiectum siue materia presentis tractatus: pro quo (vt sequit̄) nota.

Nōbile. 2. de subiecto.

¶ Subiectum attributionis presentis tractatus. Est ille terminus suppositio captus secunde intentionaliter: et personaliter: et hoc modo diffinitur apud Mars. de qua diffinitione vide questionem secūdam. Et hoc totum suppositio communis vel discreta est propria passio suppositionis: ⁊ demonstratur de suo subiecto iuxta intentionem versiculi. Diffi. ꝑ medio. ⁊c̄. vt habes in notabilibus in exordio primi tract. sic. Omnis acceptio termini in propositione pro aliquo. ⁊c̄. est suppositio communis vel discreta: ⁊ omnis suppositio est acceptio termini. ⁊c̄. ergo omnis suppositio est suppositio communis vel discreta.

Passio demonstratur de subiecto.

Notabile. 3. de vtilitate.

¶ Que sunt vtilitates potiores suppositionum. Est enim presens tractatus suppositionum primo vtilis ad cognoscendam propositionis veritatem vel falsitatem: propositionis enim veritas non potest faciliter cognosci: nisi cognoscatur quam suppositionem habeant termini eius: eo ꝙ s̄m suppositionis variationē variatur propositionis veritas: hec enim propositio de rigore verborum conceditur. Caput habet omnis homo: cum tamen de rigore logice negetur: propter suppositionem determinatam huiꝰ quod est caput: nam oporteret ꝙ certum caput haberet omnis homo: hoc est falsum: sed illa conceditur de rigore logice. Omnis homo habet caput propter suppositionem confusam: quam habet: caput. Et quid sit rigor verborū: ⁊ quid rigor logice vide sophismate secundo. Similiter illa. Musca est fortior omni animali: de rigore logice conceditur: cum tamen de rigore verboꝝ negetur: ⁊ illa. Musca est fortior animali: de rigore verborum conceditur: sed de rigore logice negatur: propter suppositionem distributiuam quam habet: animali: distribuitur enim per comparatiuum fortior qui est speciale signum suppositionis (vt habes sophismate primo) ⁊ sic oporteret ꝙ musca omni animali esset fortior et hoc est falsum. Nec dictis propositionibus ex vi suppositionis variatis obstat Lau. Valle dictum: is enim cap. 56. tertij dialectices contra suppositionū vires sic inquit. Quo minus illos tolerare

Caput habet oīs hō est falsa.

Oīs hō habet caput est vera.

Musca est fortior om̄i animali conceditur.

Musca est fortior aīali negat̄.

Valla.

possum: qui etiam ab arte ⁊ ab vsu deficientes volunt esse: video platonem: ⁊ platonem video: mundus fuit ab eterno: ⁊ ab eterno fuit mundus: possibile est sedentem currere: et sedentem possibile est currere: quasi Aristoteles hoc tradat: quod nunꝗ̄ sentit. Hec Valla: minus: tamen aduertendus: cum dicte propositiones apud dialecticum non paruum inter se habeant discrimen: nam in dialectica acuto est ingenio opus erudito ꝗ̄ne a veris logice normulis per incuriam loquendi deficiamus.

¶ Valet secundo presens tractatus ad cognoscendam differentiam verorum syllogismorum a sophisticis: variatio enim suppositiōis secundum genus causat syllogismum sophisticum: cum ab ea sumatur tertius modus fallatie figure dictionis: vt homo est species: ergo aliquis homo est species. Secūda suppositionis vtilitas.

¶ Postremo nota. Suppositionem non esse passionem vel proprietatem propositionis: sed ipsius termini in propositione positi: et sic suppositio est vna proprietas logicalis termino conueniens. Et sunt tales proprietates sex per quas accidentaliter ⁊ a posteriori cognoscuntur propositionum veritates ⁊ falsitates: sc3 suppositio: ampliatio: appellatio: restrictio: alienatio: ⁊ status alij tamen quinꝗ̄ tantum ponunt proprietates logicales statum sub suppositione comprehendentes. Inter illas tamen proprietas potissima suppositio est: per quam facile et prompte inuenitur quid verum sit et quid falsum. Et hec de notabilibus in exordiū positis sufficiāt. Notabile. 4. Suppositio est passio termini ⁊ non ꝓpōnis. Sex sunt ꝓprietates logicales

¶ Contra dicta arguitur. Suppositio non est subiectum quia subiectum debet esse primo notum in scientia: sed suppositio non est primo nota: igitur minor probatur: quia principia suppositionum sunt notiora suppositione.

¶ Respondetur ꝙ non oporteat in sciētia subiectum esse simpliciter primo notum: quia scientie principia semper sunt notiora. Quomodo vero subiectum dicatur primo notum videatur in exordio tract. 1. fol. 2.

Clarissimi philosophi Marsilij de inguen tractatus suppositionum.

Circa tractatum de suppositionibus primo generaliter videndum de non nullis suppositionum diffinitiōibus ⁊ diuisionibus. Secundo breuiter ponende sunt alique suppositionum regule: a multis magistris concesse: ⁊ secundū eas sunt suppositionum diffinitiones moderande.

Intētio textus.

¶ Tractatum suppositionum marsilius ordiendo premittit se suppositionum materiam traditurum, diffinitiue: diuisiue: ⁊ per regulas. Et pro sequētium cognitione animaduertendum est: supponere ⁊ significare: se habere adinuicem sicut magis ⁊ minus commune. Nam supponere est minus cōmune: significare est magis commune. Unde omne supponere est significare sed non econuerso: quia supponere conuenit solum terminis in propositione positis ⁊ non omnibus: sed illis qui habent se iuxta sequentem diffinitionem suppositionis: sed significare conuenit tam terminis in propositione quam extra propositionem positis: vnde significatio excedit suppositionem tripliciter (vt sequitur.)

Nōbile. 1. Supponere et significare quō se habeant adinuicem.

Significatio excedit suppositionē tripliciter: scʒ.

Primo: quia terminus significat extra propositionem: vbi tamen non supponit.

Secundo: q2 terminus vbicunqʒ ponitur eque multa significat (significatione actuali vel habituali) sed non pro eque multis supponit: vt homo in illa: homo currit: significat oēs homines: ⁊ tñ solum supponit pro illis qui sunt.

Tertio: q2 re non existente terminus cadit a sua suppositione: sed non a sua significatione: vt dicendo. Adam est hō: hic adam significat adam: licet non supponat pro eo.

Nōbile. 2. Tatar. tract. 7. Pe. Vil. 51. D.

Pro maiori predicti textus euidentia in exordium suppositionum sequens mouetur questio iuncto vno sophismate.

Questio prima.

V. Terminum supponere sit possibile.

¶ Hanc questionē ꝓ generali suppositionū exordio mouet magister Hugo super initiū tract. suppositionū mars. vnde pro maiori questiōis cognitione tria ex ordine (vt sequitur) ante ꝯclusionē responsalē veniunt notanda.

Notabile. 1.

Questio capit tripliciter: scz.
- Actiue: pro signo querete seu questitiuo: sicut est signum. Utrum in presenti questione.
- Passiue: pro eo de quo queritur. i. pro oratione cui signum questitiuum preponitur: vt hec oratio. Terminum supponere sit possibile: dicitur passiue questio.
- Actiue et passiue simul: pro signo questitiuo vna cum oratione cui tale signu preponit: vt hoc totu. Utru terminum supponere sit possibile: hoc modo dicitur questio.

¶ Questionis proprietates (secundum traditione primi tract.) faciliter haberi possunt. Capiendo enim questione passiue: et mutado verbum in verbu indicatiui modi: sic. Terminu supponere est possibile: tunc questio est ppo cathegorica: affirmatiua: indefinita: cuius subiectu est: terminu supponere: et possibile pdicatu. Opposite eius faciliter assignant sicut alterius ppo-nis indefinite. Et est de rigore in materia otingenti: quis sm diuersas eius osiderationes in diuersis possit esse materijs. Et si possibile capitur pro termino scde intentionis tunc est modalis composita: que tn est vera deinesse cuius subiectu supponit materialiter p se et sibi silibus in voce vel scripto: et pdicatu supponit p ppone possibili (vt habet primo tract. de modis scde intentionaliter acceptis circa ppone modale fo. 37. videbit et hoc in prima regula scdi sophismatis. Si vero possibile capit prime intetionaliter: tuc subiectum supponit psonaliter: determinate: p termino supponete: et predicatu supponit psonaliter: determinate: pro qlibet re mudi: valet eni possibile tunc tm: sicut res potens esse: et habet tuc subiectu ampliare p eo qd est vel potest esse: vt in octaua ampliationu regula habet. Et in dicta ppone ambo extrema supponunt sm statu: et nullus terminus restringit: salte restrictione logicali. Et ambo extrema appellant sua formalia significata: et nullus terminus alienatur: vt nunc de possibili tactu est: ita et de alijs modis qn prime vel secunde intentionaliter capiant: et qnales efficiant ppones vide tract. primo circa modale pponem folio. 37. Et pro dictis vt sequitur nota.

Notabile. 2. de proprietatibus questionis.

Notabile. 3.

Supponere capit dupliciter: scz.
- Prime intetionaliter: Est subtus ponere: vt scabellum supponitur pedibus.
- Secunde intentionaliter.
  - Gramaticaliter est suppositum reddere.
  - Logicaliter.
    - Personaliter.
      - Cocretiue pro supponente. s. termino.
      - Abstractiue: p suppositione. s. termino etc.
    - Materialiter: vt significat se et sibi silia in voce vel scripto. etc.

¶ Respodetur ad questione indifferete capiedo possibile prime vel scde intentionaliter: p hanc oclusionem. Questio verbis quibus mouetur est vera: quia est vna indefinita affirmatiua cuius extrema supponunt pro eodem. Si enim possibile capitur prime intentionaliter questio tm valet: terminus supponens qui est vel potest esse est res potens esse: illius extrema supponunt pro eodem: et est simpliciter vera necessaria propositio.

Responsalis. Conclusio.

Si vero possibile capit̄ secunde intentionaliter: tunc questio tm̄ valet: talis oratio vel similis terminus supponit: est propositio possibilis: ⁊ hec est vera cum extrema eius verificent̄ de ista oratione terminus supponit. ⁊c̄. Questionis huius ac sequentium ⁊ sophismatū preter rigorē inutiles sophisticos sensus abijciendos censeo: ne iuniores intricatis inuoluantur erroribus: et graui cum iactura tempus terant.

Terminum supponere est cōtingens.
Terminum supponere est verum.
} Hee ꝓpōnes sunt vere. Et sicut de q̄stione dict⁹ ita ⁊ de eius dici pōt.

Terminum supponere est impossibile.
Terminum supponere est falsum.
} Hee due sunt false.

¶ Arguit̄. Questio est falsa: q2 eius ꝯdictoria est vera illa .s. Nullum terminū supponere est possibile: ergo ipsa est falsa: antecedens ꝓbatur sic enim arguendo ex vero sequitur: nulla oratio infinitiua est possibilis: ⁊ semper terminū supponere est oratio infinitiua: igitur nullū terminū supponere est possibile. ¶ Arguitur scdo. Nihil est possibile nisi ꝓpō: ⁊ terminū suppopere non est ꝓpō: igitur nullū terminū supponere est possibile.

¶ Ad primū dicit̄ q syllogismus nō valet q2 arguit̄ a nō distributo ad distributū ratiōe terminū supponere. ¶ Ad secundum dicitur q arguatur ex puris negatiuis ideo non valeat argumentum.

Sophisma ṗmū de suppositiōibus.

¶ Socrates differt ab homine.

Cur moueatur sophisma.

¶ Superius dictū est suppositionē potissime valere ad ꝓpōnum veritates ⁊ falsitates ostendendas: sed p specialia suppositionis signa alia ⁊ alia inducitur suppositio: ad quam propositionis veritas vel falsitas variat̄: ideo hic primum ponitur sophisma habens in se speciale suppositionis signum: ad ostendendū officium quod in propositione exercere habet: ⁊ presens sophisma tribus notabilibus ⁊ vnica absoluitur conclusione.

Notabile. 1. Sophistica.

¶ Aduertēdū est sophisma vocabulū esse grecū. Nā sophos grece sapiens est latine ⁊ sophia sapientia: inde sophistica scientia docens formare ⁊ soluere argumenta sophistica: quibus captiose nitimur respondentē ducere ad aliqd̄ incōueniēs in disputatiōe: ⁊ hāc scientiā tradit Arist. duobus elenchoꝝ libris ⁊ Pe. His. tract. sexto. Et sophisma dicit̄ cōmentū ⁊ oratio cōposita ita: vt vera esse videat̄ etiā si sit falsa. Et sophista dicit̄ qui ꝯtentiose disputat ad decipiendū respondentem vocamus etiam sophistam qūqz eum: qui in arte Rhetorica ꝓponit que imitari debeamus. Sic enim oratorem: rhetoremqz: ⁊ sophistā distinguunt (vt Perottus reffert) vt orator sit qui causas agit Rhetor qui artē oratoriā docet: Sophistes qui imitationes proponit: modo cauillatorem dicunt.

Sophisma. Sophista.

Diffe. Orator. Rhetor Sophista.

Notabile .2. de ꝓprietatibus sophismatis.

¶ Sophismatis ꝓprietates. Sophisma est ꝓpō cathegorica affirmatiua singularis: cuius subiectum est socrates, predicatū differt ab homine, contrariā non habet licet habeat terminum distributū, s. homine tm̄ est pars complexi qd̄ accipit̄ vnica acceptione, ideo nō est vniūsalitas. Subcontraria socrates non est omne differens ab homine. Cōtradictoria socrates nō differt ab hoīe. Subalternans socrates est omne differēs ab homine Subalternatā non habet. Et est in materia remota: ⁊ ꝯuertit̄ p acciðēs sic.

Differens ab hoīe est socrates: subiectū supponit pro socrate psonaliter et discrete pdicatū totū supponit psonaliter cōmuniter ꝛ determinate: ꝛ verificatur sic: hoc est differens ab hoīe demonstrando lapidem: hoīe vero in sophismate ꝛ oībus eius oppositis se solo supponit distributiue per speciale signum suppositionis et restrictionis de quo talis ponitur.

¶ Regula. Terminus supponens aliqua suppositionis specie per speciale suppositionis ꝛ restrictionis signū non pōt impediri per signū pcedens: sed solum interueniens: vt ibi: socrates differt ab omī homine: hic homine supponit determinate. Unde sequentem nota descriptionem. — Regula.

¶ Speciale suppositionis ꝛ restrictionis signum. Est signū cathegorematicum vel sincathegorematicum existēs pars extremi: ratione cuius terminus sequens ipsum supponit aliqua certa suppositionis specie: exemplum primi vt differt in sophismate: exemplum secundi: vt cuiuslibet in illa: asinus cuiuslibet hominis currit.

Specialia signa suppositionis ꝛ restrictiōis sunt:

- Comparatiui ꝛ superlatiui in ppositione positi: vt dictum est de illa. Musca est fortior animali.
- Aduerbia nūeri: qꝛ talia ꝯfundunt terminos: vt bis: ter: quater. Item aduerbia similitudinis vt ita: sicut.
- Verba significantia differentiā: distinctionē vel actum anime interiorē: vt differo, distinguo, cognosco, cū eoꝝ participijs ꝛ verbalibus. Et similiter omnia signa alietatis vt aliud ab diuersum. — Notabile. 5.
- Complexa de predicamento vbi: vel quando: que faciant suppositionē confusam: vt hodie ꝛ heri audiui lectionem. Vienne ꝛ Rome venditur panis. ꝛc̄.
- Omne sincathegorema distributū non pure negatiuum clausum inter determinationē ꝛ determinabile, vbi determinabile precedit determinatio sequiꝛ, vt asinus cuiuslibet hominis currit. Socrates existens oīs homo est in scolis sed ibi non. Contradictionis cuiuslibet altera pars est vera: quia determinatio precedit.
- Dictiones exceptiue que faciunt suppositionem distributiuam et hoc est verum si sint extremoꝝ partes alias diffinitio signi specialis suppositionis eius non conuenit vt preter, absqꝫ, sine. De his ꝛ alijs specialibus signis suppositionis vide regulas suppositionum Marsilij.

¶ Respōdeꝛ ad sophisma ipm esse simpliciter falsum: ꝛ hoc tripliciter patet. Primo qꝛ est vna singularis affirmatiua cui⁹ extrema nō supponunt p eodē, subiectū enim supponit pro hoīe socrate ꝛ pdicatum de nullo homine potest verificari. Scđo qꝛ non habet se sic sicut rōne differt requiriꝛ, requiriꝛ enim qꝫ socrates a quolibet homine differet, ꝛ sic etiā a se ipso qꝫ falsum est. Tertio qꝛ eius totalis exponens est falsa exponiꝛ enim sic: socrates est ꝛ simul oīs homo est, ꝛ simul socrates non est homo, ꝛ hec est vna copulatiua cuius vna pars est falsa ergo tota. — Respondeꝛ ad sophisma, ꝛ tripliciter pbatur esse falsum.

¶ Arguitur sophisma est verū igitur minus bene negatū antecedens probatur, qꝛ extrema verificantur pro eodē qꝛ bene sequitur, demonstrando subiectum illius homo est animal.

Tract. Suppositionũ.

Hoc supponit pro socrate: ꝛ Hoc ē differēs ab hoīe: igit̃ Differēs ab hoīe ē socrates	Si hoc demonstrat terminum homo semper eodem mō acceptū tunc valet: et est aūs adeo falsum sicut ꝯñs. Si vero nō demonstrat eodem mō tunc equiuocatur medium.
Socrates differt a platone: ꝛ Plato est homo: igitur Socrates differt ab homine.	Non valet: quia arguitur a non distributo ad distributum ratione termini homo in minori ꝛ conclusione.
Socrates ab hoīe differt: ergo Socrates differt ab homine.	Non tenet ꝑ regulā noīa ꝛ verba transposita idem sñcant: qꝛ arguit̃ a non distributo. ꝛc. ratione termini homine.

Textus Mars. de suppositionis diffinitione.

Diffinitio suppositionis. Diff. suppositionis vide apud Tatar. tract. 2. Pe. His. 51. A. 77. D.

QUantum ad primum sit hec suppositionis diffinitio. Suppositio est acceptio termini in ꝓpōne pro aliquo vel ꝓ aliquibus de quo vel de quibus talis terminus verificatur mediante copula talis ꝓpōnis: vt hō currit: terminus hō supponit pro quolibet hoīe qui est: qꝛ de quolibet istoꝝ mediante copula est verificat̃: quocunqꝫ enim homine demonstrato qui est vera est hec: hoc est hō. Similiter terminus currens supponit pro quolibet currente quod est.

Continuatio.

¶ Ne ex ignotis procedatur contingit enim vocabuloꝝ virtutes ignorantes de facili paralogisare vt dicitur primo elenchorum. Marsilius in cōmuni hic suppositionem diffinit pro qua diffinitione vberius intelligenda sequens mouetur questio: vno iuncto sophismate.

Questio secunda.

¶ Utrum diffinitio Suppositionis sit bona.

Nōbile. 1. de ꝓprietatibus questionis.

¶ Pro presenti questione sex ponunt̃ notabilia deinde eius subiungit̃ solutio. Primo eni venit dicendū de ꝓprietatibus questionis capiendo questionem passiue (vt in prima quest. dictū est) ꝛ mutando verbū in verbū indicatiui modi sic dicendo. Diffinitio suppositiōis est bona: tunc presens questio est ꝓpō cathegorica: affirmatiua: indefinita: cuius subiectū est diffinitio suppositionis. ꝛ predicatū est bona: si capit̃ substantiue. Si vero capit̃ pure adiectiue tunc includit substantiuū a parte subiecti positum. Et sic hoc totum

est predicatum: bona diffinitio suppositionis. Huius questionis opposite et relique ꝓprietates primi tract. Pe. His. facillime assignari possunt. Et diffinitio supponit pro diffinitione suppositionis: restringitur enim diffinitio ꝑ terminum suppositionis ad standum pro paucioribus suppositis scʒ tm̄ pro diffinitione suppositionis. Et terminus suppositionis supponit materialiter pro se ⁊ sibi similibus in voce vel in scripto: restringitur enim ad standū materialiter per illū terminū diffinitio. ¶ Ex regula logicali termin⁹ rectus a termino secunde intentionis supponit materialiter: vt sunt isti termini: diffinitio: diuisio: regula: qui terminos quos regunt materialisant. Totum subiectum questionis supponit ƀm statū pro diffinitione suppositionis: licet ps subiecti scʒ diffinitio non supponat ƀm statum cum per terminum suppositionis restringatur vt dictum est. Regula de suppositione materiali.

¶ Diffinitio suppositionis in textu Mars. posita sic intelligitur. Suppositio est acceptio termini. i. terminus in propositione natus accipi: pro aliquo. s. suo ƀcato: vel aliquibus. s. suis ƀcatis: de quo. s. suo ƀcato pronomine demonstrante vel nomine ƀcante illud: vel de quibus. s. suis ƀcatis ꝓnominibus demonstrantibus vel nominibus ƀcantibus: talis termin⁹ verificatur. i. est verificabilis: ƀm se vel ƀm sibi synonimum in modo ƀcandi principali ⁊ totali in potentia ꝓpinqua: vel taliter tentus: mediante copula talis ꝓpōnis: vel mediante copula habente consimilem modum ampliandi sicut habuit dictio que talem terminum ampliauit. ¶ Dicitur primo: est terminus per quod habetur suppositionē non esse passionem vel accidēs ꝓpōnis: vel orationis: sed tm̄ termini. s. cathegorematici. ¶ Dicitur in ꝓpone acceptus: per hoc habetur ꝙ nullus terminus extra propositionē supponit ⁊ hoc duplici ratione vt sequitur. Notabile. 2. de intellectu diffinitionis.

Terminus extra ꝓpōneʒ positus non supponit duabus de causis. Notabile. 3. cur terminus extra ꝓpōnem nō supponat. Catare. trac. 2. Pe. His 51. A. 77. E.

- Prima: qꝛ suppositio est inuenta ad inquirendam propositionū veritatē ⁊ falsitatem: sed talis inquisitio nullum habet locum circa terminos extra propositionem sed exigit terminos in propositione positos.
- Secunda: qꝛ suppositiōes inuente sunt ꝓpter proprias subtiles locutiones: ⁊ ad inquirendū ꝯsequētiaꝝ valorem: ⁊ veram ennunctiationū contradictionem: clarum vero est ista fieri tantum circa propositiones ⁊ terminos in propositione positos.

Non sequitur. Terminus supponit extra illā ꝓpōnem: ergo Terminus supponit extra propositionem. quia arguiꝉ a nō distributo ad distributum ratione huius termini ꝓpōnem: extra enim habet terminum quē restringit distribuere in antecedente tamen impeditur per pronomen.

Ista ꝓpō. Terminus extra ꝓpōnem positus potest supponere: pōt esse vera ⁊ falsa diuersimode. Notabile. 4.

- Vno mō ꝓut extra ꝓpōnem: potest determinare hoc participium positus. Et sic ꝓpō est vera cuius sensus est terminus q poniꝉ extra ꝓpōnem pōt supponere ⁊ hoc est verum: qꝛ termin⁹ extra ꝓpōnem positus potest poni in ꝓpōne ⁊ tunc supponere.
- Alio mō: ꝓut extra ꝓpōnem: potest determinare hoc verbum supponere. Et sic propositio est falsa: quia eius sensus est terminus potest supponere extra propositionem.

¶ Dicitur in diffinitione. Natus accipi: per quod includū-tur termini in libris clausis. i. termini in ppositione positi circa quos nulla potentia cognitiua creata aduertit: dico notanter creata: quia alias nullus terminus poneretur in libro clauso cum deo glorioso nihil sit ignotum. Si ergo tales termini ponuntur in ppositione & habent se iuxta suppositionis diffinitionem tunc supponunt.

Termini dicū-tur positi in libris clausis.

¶ Dicitur pro suo significato propter terminos discretos.

¶ Dicitur pro suis significatis propter terminos communes.

¶ Dicitur pronomine demonstrante. &c.

¶ Unde nota q verificari est vere & affirmatiue predicari: vt hoc est homo: ioannes est homo. Est enim iste modus verificandi: a parte subiecti ponatur pronomen demonstratiuū: vel aliud nomē rem significatā per terminū supponentem significans: & a parte predicati ponatur terminus supponens in recto: mediante verbo substantiuo affirmato scdm qualitatē tēporis. Unde licet terminus in ppositione negatiua vel falsa actu nō verificet: adhuc tamen supponit cum sit verificabilis in potentia propinqua.

Nōbile. 5. quid sit verificari.

Corolarium.

¶ Unde terminus dicitur verificabilis in potentia propinqua qui sic se habet q si de facto poneretur a parte predicati respectu copule ad quā accipitur: & a parte subiecti poneret pronomen demonstrās suum significatum talis ppositio esset vera: nulla mutatione in re facta que mutet propositionis veritatem vel falsitatem.

Terminus verificabilis in potentia ppinqua

¶ Dicitur taliter tentus: vnde Terminus dicit taliter tentus qui habet se eodem modo sicut prius: ita q non sit aliter restrictus ampliatus. &c. q prius Et sic ille terminus homo in illa: homo rudibilis currit non supponit licet sic verificetur: hoc est homo: non tamen taliter tentus.

Terminus taliter tentus.

¶ Unde talis ponitur Regula determinabile debet verificari cum sua determinatione cathegorematica nō extendente.

Regula de verificatiōe.

¶ Dicit cathegorematica: qr cū determinatiōe sincathegorematica nō oportet verificari: vt oīs homo currit: termin9 homo sic verificat: hoc est homo.

¶ Dicitur non extendente: quia dicēdo sic: omnis homo si est homo currit: homo nō potest sic verificari: hoc est homo si est homo: quia tunc homo supponeret pro aliquo quod non significaret: sed debet sic verificari hoc est hō. Et non omnis verificatio fit mediante pronomine: vt etiam tangitur in illa clausula diffinitionis cum dicitur: vel de nomine suum significatum scante: potest itaq verificatio fieri mediante quocunq substantiuo de quo predicatum vere & affirmatiue predicetur: vt animal in illa: homo est animal. actu verificatur imo quandoq verificatio mediante pronomine fieri non potest: vt in ista. Ens quod non demonstratur est: que est vera: et extrema supponunt pro lapide in profundo maris: & debet sic verificari. Lapis est ens qd non demonstratur: sic etiam ibi. Ens quod non intelligitur est: cuius subiectum sic verificatur. Ens est ens quod non intelligitur. Et nō sic: hoc est ens quod non intelligitur: quia falsificaret seipsam.

Non oīs verificatio fit mediante pnomine.

Ens qd nō demonstratur est.

Ens qd non intelligitur est.

¶ Dicitur vltimate in diffinitione suppositionis mediante copula. &c.

¶ Unde terminus debet verificari mediante copula sue propositionis: vel mediante alia ita q ad tot tempor differentias accipiat in propositione in qua verificatur ad quod recipiebatur in illa in qua supponit. Si etiam copule aliqua addatur determinatio tunc predicatū debet verificari mediante copula sic determinata: vt dicendo ioannes velociter currit: extrema sic verificantur: hoc est ioannes: & hoc velociter currit.

De quibus orationis partibus dentur termini supponentes presenti habes notabili.

- Omne.
  - Nomen cathegorematicum in ppone positum quantū est ratione sui supponit. Unde signa vniuersalia: pticularia: ꝛ pura adiectiua. ꝛc̄ non supponunt cum sint sincathegoremata.
  - Pronomen non habens secū expresse positum antecedens vel demonstrabile supponit accipit̄ enim tunc pro re relata vel demonstrata: vt inferius de suppositione relatiui videbitur.
  - Verbum adiectiuū pōt supponere ꝛ si ɓm se non possit verificari pōt tñ ɓm suū participium. Uerbū vero substantiuū qñ est pura copula non supponit: sed qñ est copula ꝛ predicatum: vt in ppone de est scdo adiacēte supponit. (Notabile. 6.)
  - Aduerbiū cathegorematicū pōt supponere ꝛ verificari ɓm nomē vt hodie studui sic verificatur: hoc est hodierna dies.
- Nulla.
  - Coniunctio. Prepositio. Interiectio. — Supponit quia sunt pura sincathegoremata.

¶ Interiectiones ɓm aliquos supponunt ꝛ verificantur ɓm noīa earum significata representantia: heu ingens patrasti facinus: heu supponit pro dolore: ꝛ sic verificatur: hoc est dolor. ꝛc̄.

C Respōdetur ad questionē ipsam esse veram: quia est vna indefinita affirmatiua cuius extrema supponunt pro eodē: supponunt enim pro suppositionis diffinitione ɓm expositionē dictam intellecta: ꝛ eo modo suppositionis diffinitio est bona. (Questionis solutio.)

C Contra dicta arguit̄ sic. Passio debet vere predicari de subiecto: sed suppositio non potest vere predicari de termino: ergo suppositio non est passio termini: per cōsequēs diffinitio suppositionis mala: minor probatur: quia illa est mala predicatio: terminus supponens est suppositio.

¶ Ad argumentum dicitur: licet suppositio in abstracto non possit predicari de termino: sufficit tñ ꝙ possit de eo predicari in concreto: vt bene dicitur: terminus est supponens.

Sophisma secundum.

C Homo est species.

¶ Presens sophisma tribus notabilibus ꝛ vnica absoluitur conclusione. Nam sophisma est ppō cathegorica: indefinita: affirmatiua: subiectum eius est terminus homo: predicatum terminus species: ꝛ est copula: non habet cōtrariā: cum nullā habeat vniuersalitatē. Contradictoria eius: nullū homo est species. Subcōtraria: hō non est species. Subalternans: oīe hō est species Subalternatā non habet. Et est in materia naturali de rigore logice: ꝙuis de rigore verboꝝ sit in materia remota. Et subiectum supponit communiter (Notabile. 1. de pprietatib9 sophismatis.)

.⁊ materialiter: ⁊ verificaꝛ sic: hoc est terminus homo. Predicatū supponit cōmuniter ⁊ psonaliter: nullus terminus ampliaꝛ in sophismate nec restringitur ꝑsertim restrictiōe logicali: licet subiectū restringaꝛ restrictiōe topicali.

Nōbile .2. de Regula Boetij

¶ Presens sophisma moueꝛ ex regl'a topicali ipsius boetij illa scz. Talia sunt subiecta qualia permittuntur ab eoꝝ predicatis. i. subiecta propositionum accipiuntur pro illis significatis pro quibus permittuntur stare ab eorum predicatis. Et ex illa regula generali ipsius Boetij quattuor ponimus regulas speciales vt sequitur.

Regula ꝑdicta in quattuor speciales diuiditur regulas.

¶ Prima regula. Quādo predicatū est terminus secūde impositionis ⁊ subiectū prime impositionis tunc predicatū restringit subiectū ad standum materialiter: vt homo est species: animal est genus: rationale est differentia: ioannes est indiuiduum.

¶ Secūda regula. Quādo subiectū ⁊ predicatū sunt termini secūdarum impositionum: ⁊ predicatum conuenit subiecto pro suo significato non vltimato: tunc restringit ipsum ad standū materialiter: vt syllogismus est nomen: propositio est dictio: sed dicendo syllogismus est oratio: propositio est oratio: ibi subiectum non stat materialiter cum predicatum conueniat sibi pro suo significato vltimato.

¶ Tertia regula. Quādo subiectū est equiuocū a cōsilio: et predicatū natum est sibi cōpetere pro suo significato minus principali tunc restringitur ad standū pro illo: vt homo est pictus: ibi stat homo pro homine picto: tantū: ita etiā si dicaꝛ homo est stramineus: homo est ligneus. ⁊c̄.

¶ Quarta regula. Quando subiectum est equiuocū a casu ⁊ predicatū sibi conuenit pro vno significato tm̄: tunc restringit ipsum ad standum pro illo tantū: vt dicendo: canis latrat: accipiꝛ ibi canis pro animali latrabili: ita ibi: piscis est stella. Quid sit equiuocū a casu: quid equiuocū a cōsilio vide tract. tercio circa equiuocoꝝ diffinitionē. fol. 57. Et pro ꝯclusione sophismatis inferenda (vt sequitur) nota.

¶ Corollarie ex dictis sequitur per primas duas regulas subiecta supponere materialiter: sed per tertiā ⁊ quartā subiecta personaliter supponunt: restringuntur tn̄ restrictione materiali ad standū tm̄ pro illis suppositis pro quibus predicata eis conueniunt.

Notabile. 3.

Sensus alicuius ꝓpōnis potest esse duplex: scz.
- Ex rigore verboꝝ quē propositio habet ex prima terminoꝝ impositione. Et sic hec est falsa: homo est species: qꝛ homo realis non est species.
- Ex rigore logice: quem propositio habet per aliquā regulā logice: vel ex ꝯsuetudine: aut cōmuni mō loquendi. Et sic ex prima regula ꝯcediꝛ hec vel similis. Hō est species: ita etiā illa: pratum ridet: concediꝛ de cōmuni modo loquendi capiendo ridet pro floret.

Cōclusio respōsalis.

¶ Respondetur ad sophisma per hanc conclusionē: illa propositio: homo est species de rigore verboꝝ est falsa: conceditꝛ vero de rigore logice: prima pars conclusionis patet: quia sophisma de rigore verborum est vna indefinita affirmatiua cuius extrema non supponūt pro eodē. Scd'a pars conclusionis patet ex regula prima ⁊ probaꝛ sic. Cuicunqꝫ conuenit.

diffinitio eidem conuenit & diffinitū: sed diffinitio speciei conuenit homini: ergo & diffinitū: & sic diffinitū sc3 species vere predicabit de homīe: sic homo est species: que est vna indefinita affirmatiua cuius extrema supponunt pro eodem per consequens vera propositio.

¶ Arguitur sophisma in sensu ꝯcesso esse falsum: q2 ex eo seqnit falsum.

Homo est species: igitur
Anīal rōnale est species
— A diffinitione ad diffinitum. Respondetur ꝙ nō arguatur in his sensibus in quibus sunt diffinitio & diffinitum. &c.

Homo est species: ergo
Ille homo est species: vl
Ille homo est species.
Et sic de alijs.
— Consequens est falsum: ergo & antecedens. Respondet ꝙ non bene descendit: q2 hō in añte supponit materialiter & in ꝯsequente personaliter. Et sic ꝯmittit fallatia equiuocationis.

Homo est species: et
Omnis species est quinte declinationis: ergo
Homo est quinte declinationis.
— Respondetur medium ibi equiuocari.

Textus Mars. de p̄ma suppositiōis diuisione.

Diuidit aūt suppositio sic. Suppositionū alia cōmunis alia discreta. Suppositio discreta. Est acceptio termini in propositione stantis discrete pro aliquo vel pro aliquibus de quo vel de quibus talis terminus verificat mediante copula talis propositionis: vt hic socrates est currens: socrates supponit discrete. Notandū est ꝙ terminus discretus dicitur. Cui ex suo modo significādi nō cōuenit supponere nisi pro vno solo determinato supposito. — *Prima diuisio suppositiōis. Suppositio discreta diffinitur. Terminus discretus describitur.*

¶ Post ꝙ Marsilius suppositionē diffiniuit: hic prima diuisione eam diuidit: deinde alterum diuisionis membrū diffiniendo (sc3 suppositionē discretam) dicit etiā quid sit terminus discretus. Et circa presentem textum due questiones & duo mouentur sophismata. — *Continuatio.*

Questio tertia.

V. prima diuisio suppositiōis in qua dicit suppositionū alia cōis alia discreta sit bona. Questio presens duob⁹ notabilibus & vnica terminat ꝯclusione. Nā capiēdo questionē passiue. &c. vt prima questiōe huius tract. dictū est: tūc q̄stio presens est ꝓpō cathegorica: indefinita: affirmatiua cuius subiectū est hoc totū: p̄ma diuisio suppositionis in qua dicit. &c. p̄dicatum: bona diuisio suppōnis. Et eius opposite facillime haberi pñt. Et: suppositionis in questione supponit materialiter: ex regula in sc̄da quest. dicta. — *Nōbile. 1. de ꝓprietatibus questionis.*

Et presens questio hoc modo non est hypothetica propositio: licet qñ:quia: capitur relatiue tm̄:possit resolui in illam hypotheticā:prima diuisio suppositionis est bona:ꝛ in illa dicitur suppositionum alia cōmunis alia discreta: ꝛ pro ista diuisione suppositionis (vt sequitur)nota.

Notabile. 2.

Vt ex textu Marsilij colligitur est duplex suppositio:scꝫ.

Discreta:Est suppositio termini stantis discrete. Et ille terminus dicitur stare discrete:cui ex suo modo significandi substratiuo ꝛ totali repugnat ẜcare plura. ꝛc. vt tract.primo circa diffinitionem termini ẜris habes.fol.15.

Cōmunis. Est suppositio termini stātis cōiter Et ille terminus dicit̄ stare cōmuniter cui ex suo modo.ꝛc. non repugnat ẜcare plura. ꝛc.vt habes tract. primo circa diffinitionem termini cōmunis.fol.13.

Questionis solutio.

¶ Respondetur ad questionē dicendo eam esse verā:qꝛ vna indefinita affirmatiua:cuius extrema supponunt pro eodē:scꝫ:pro isto aggregato ꝑsonaliter accepto. Suppositionū alia est cōmunis: alia est discreta:de quo verū est dicere: hec est prima diuisio suppositionis ꝛ hec est bona.

¶ Arguitur. Suppositio sequitur significationem: sed significatio primo diuiditur in significationem ad placitum ꝛ significationem naturaliter:ergo suppositio primo diuidit̄ in suppositionē ad placitū ꝛ suppositionem naturaliter:per consequens dicta diuisio mala. ¶ Respondetur q̄uis suppositio consequet̄ ẜcationem:tñ multum inter se differunt(vt duobus habetur notabilibus circa primū textū marsilij positis)ideo non requiritur ꝙ suppositio ẜm diuisionē significationis diuidatur.

Sophisima tertium.

¶ Vienne ꝛ Rome venditur panis.

Proprietates sophismatis.

¶ Ad maiorem euidentiam eoꝝ que de suppositione discreta sunt dicta:presens ponitur sophisma:in quo ponit̄ copulatū de terminis singularibus. Et est sophisma ꝓpō cathegorica:indefinita:affirmatiua:de modo loquendi inconsueto. Subiectū eius est:panis:predicatū Vienne ꝛ Rome venditur:eiusdem sophismatis assignare oppositas facile est. Et est in materia contingenti:ꝛ conuertit̄ sic:ergo quod Vienne ꝛ:Rome vendit̄ est panis. Et subiectum:panis:supponit confuse tantum ex.19.regula Marsilij Vienne ꝛ rome supponit discrete personaliter sed totū predicatū(ẜm Hugonē)non supponit:cum de nullo verū sit dicere hoc est ens quod Vienne ꝛ Rome vendit̄ Et sic venditur alienatur(ẜm eum)per Vienne ꝛ Rome potest tñ rationabiliter ꝯtra Hugonem teneri ꝙ venditur supponat etiā totū predicatū supponat pro eo qđ Vienne ꝛ Rome venditur:neqꝫ ex hoc sequitur sophisma esse verum cum extrema non supponant pro eodem.

Hugōis opinio

Sophismatis solutio.

¶ Respondetur ad sophisma ipsum.s. esse falsum : quia est vna indefinita affirmatiua:cuius extrema non supponunt pro eodem : quia subiectum supponit simpliciter pro vno pane ꝛ predicatum pro rebus diuersis:quarum vna Vienne:altera Rome venditur. Et sic licet sophisma de rigore sit falsum:est tamen possibile in casu quo duo sint mercatores habentes vnum eundem panem:certo in loco: quē eodem tempore:vterqꝫ vendat:

Sophisma falsum ē possibile.

vnus Rome: alter Vienne existens.

¶ Arguitur. Contra responsionem sophisma esse verum: ergo male negatum: quia est vna indefinita affirmatiua cuius subiectū supponit confuse tantum: ergo non requiritur q̄ detur certum suppositum subiecti cui predicatum conueniat. ¶ Arguitur secundo sophisma sequitur ex vero: ergo ipsum est verū: sequit̄ enim bene expositorie sic: in hoc aggregato venditur panis et hoc aggregatū est Vienne et Rome. ergo Vienne et Rome venditur panis. ¶ Arguitur tertio. Adhuc sequit̄ ex vero in Darij sic. In omni ciuitate venditur panis. et Vienna et Roma sunt ciuitates, ergo Vienne et Rome venditur panis.

¶ Ad primum concedatur q̄ panis supponat confuse tantum, etiam concedatur q̄ non oporteat dare certum suppositū cui predicatū conueniat, nihilominus requiritur q̄ extrema pro eodem supponant, et q̄ detur hoc vel hoc. etc̄, suppositum subiecti cui predicatum conueniat, sed quocunq̧ dato falsum est dicere. ergo argumentum nihil concludit.
¶ Ad secundum concedit̄ ꝯsequentia. negando maiorē. que est falsa, quia nullus panis venditur in hoc aggregato. ¶ Ad tertium dicit̄ ex syllogismorum regula septima que habetur tract. quarto fo. 98. Obliquus distributus in maiori. in minori debet mutari in suum rectū. secū non disconuenientē in numero. ideo si minor sic formatur Vienna et Roma sunt ciuitas. tunc argumentum bene valet. cum minor sit adeo falsa sicuti conclusio.

Questio quarta.

¶ V. Terminus discretus in quacūq̧ ꝓpositione positus supponat discrete. Pro dictis de suppositione discreta et ad vberius intelligendam primā regulā suppositionū marsilij presens moueī questio. Que duob⁹ notabilibus et duplici absoluit̄ respōsione. Nā p̄sens questio est ꝓpō cathegorica, affirmatiua, indefinita, cuius subiectū est hoc totum terminus discretus in quacūq̧ ꝓpōne positus, p̄dicatum est supponat discrete. Non habet ꝯtrariā, licet habeat terminū distributū, ꝓpōne, tñ iam est ps cōplexi quod accipit̄ vna acceptione, ideo non est vl'itas, alie opposite sunt faciles. Et est in materia ꝯtingenti, et ꝯuertit̄ sic, ergo supponens discrete est terminus discretus in quacunq̧ ꝓpōne positus. Totum subiectū non supponit. q2 ꝓncipalior ps scʒ terminus discretus alienatur, per quacūq̧ ꝓpōne, sed ꝓpōne, supponit distributiue pro omni ꝓpōne. p̄dicatū aūt supponit determinate ꝓ quolibet termino supponēte discrete. Et quacūq̧ signū vniuersale tam in recto q̄ in obliquis capit̄ dupliciter (vt sequitur.) — Nōbile. 1. de ꝓprietatibus questionis.

Quacūq̧ capit̄ dupliciter scʒ.

Vno mō pure sincathegorematice: ita valet tm̄ sicut omni, et ita de rigore capit̄ in titulo questionis.

Alio modo distributiue et restrictiue simul. Et sic valet tm̄ sicut omni qua. Et sic capit̄ qñ preponitur pluribus verbis in oratione positis, vt quicunq̧ currit mouetur .i. omnis qui currit mouetur. Similiter ibi, in quacunq̧ ꝓpositiōe terminus discretus ponit̄ talis supponit discrete. i. in omni ꝓpōne in qua terminus. etc̄. — Notabile. 2.

Prima p̄ q̄stio ne responsio.

¶ Respōdetur ad questionē. Q, ipsa sit falsa: quia vna indefinita affirmatiua: cuius subiectum pro nullo supponit: q2 questio valet tantum terminus discretus in omni ꝓpōne positus supponit discrete: mō nō datur certus terminus discretus qui ponat in omni ꝓpōne. Et sic presens questio est falsa: 7 possibilis in casu quo cras solū fieret illa ꝓpō. Socrates currit: tunc sic fieret sicut hodie per questionē significat esse. Sed ad saluandā dicta Mars. 7 regulam primam suppositionum in qua presens fundatur questio: sequens ponitur conclusio.

Questio falsa ē possibilis.

Finalis p̄ q̄ni one conclusio.

¶ Conclusio respōsalis ad intentionē questionis. In quacūq3 ꝓpōne: in qua ponit terminus discretus: tentus discrete: supponens: supponit discrete. ¶ Dicitur tentus discrete ꝓpter: socrates in illa: socrates est indiuiduum: vbi non supponit discrete sed cōmuniter. ¶ Dicit supponens: ꝓpter subiecta illa ꝝ. Adam est: anchristus est: que non habent ſcata ad presens tempus correspondentia: ideo ad est non supponunt.

¶ Arguitur: in illa ꝓpōne: meus equus currit: subiectum est terminus discretus: q2 terminus cōmunis sumptus cū ꝓnomie demōstratiuo: 7 tn̄ nō supponit discrete: igit. 7c̄. ¶ Respondet negādo añcedens: q̄uis enī subiectū termin9. sit cōmunis sumptus cū ꝓnomie demōstratiuo: non tn̄ primitiuo sed deriuatiuo: ideo nō est termin9 discretus sed cōmunis (vt habetur tract. primo: folio. 15. per ɔsequens argumentū non tenet.

Sophisma quartum.

¶ Aliud a vero est verum.

¶ Ad ostendendā multiplicē suppositionis virtutē hoc ponit sophisma: In quo ponit speciale signū suppositionis: sc3 aliud ab: qd̄ distribuit: vero: (vt habet decima suppositionū regula Marsilij. Et presens sophisma duob9 notabilibus 7 vnica terminat solutione. Nam sophisma est ꝓpō cathegorica: indefinita: affirmatiua: cuius subiectū est hoc totū: aliud a vero: predicatū est verum. Contrariā non habet: licet habeat terminū distributū: tamen est pars complexi qd̄ accipit vnica acceptione: ideo non est vniuersalitas. Cōtradictoria: nullum aliud a vero est veꝝ: in qua -vero- etiā supponit distributiue: p speciale signum suppositionis sc3 aliud a -quod per signum precedens non habet impediri sed tm̄ per immediate interueniens. Subcontraria eius: aliud a vero non est verum. Subalternans omne aliud a vero est verū. Et est in materia remota: 7 conuertitur simpliciter sic: ergo verum est aliud a vero. Subiectū sophismatis supponit pro qualibet re que non est vera: vt pro lapide: pro ligno. 7c̄. sed vero supponit distributiue pro quolibet vero qd̄ est. Ita etiam predicatū supponit pro quolibet vero determinate: pro intellectu sophismatis de vero vt sequitur nota.

Notabile. 1. de proprietatibus sophismatis.

Notabile. 2.

Verum capitur dupliciter: sc3.

- Prime intētionaliter. Et sic est passio entis: sic est terminus transcendens supponēs pro omni re mundi: omne enim ens tantum participat de veritate quantum de bonitate.
- Secunde intentionabiliter. Et sic verum valet tantum sicut propositio vera.

¶ Respōdetur ad sophisma: dicendo ipsum esse falsum: q2 est vna indefinita affirmatiua: cuius extrema nō supponunt pro eodem siue verum 7 vero capiantur prime intētionaliter siue secūde intētionaliter. Secundo ideo est falsum: q2 denotat ꝙ sit alietas inter veruȝ 7 verum: quod est falsum capiendo verum semper eodem modo. Tertio ideo est falsum: quia eius exponēs est falsa: exponitur enim sic: verum est: 7 simul veruȝ est: 7 simul verum non est verum: vbi hec totalis exponens est falsa 7 impossibilis cum partes inter se repugnent. Et q̄uis presens sophisma plures possit habere sensus diuersimode capiendo verum: 7 vero tales tamen sensus minus sunt necessarij 7 intelligenti facile est de eis iudicare.

Solutio sophismati; cuius falsitas tripliciter ꝓbatur.

¶ Arguitur sophisma sequitur ex vero: ergo ipsum verum: sequitur enim bene per regulam nomina 7 verba transposita idem significant sic. A vero aliud est verum: ergo aliud a vero est verum. ¶ Secūdo arguitur: adhuc sophisma sequitur ex vero: sic arguendo ab inferiori ad superius. Aliud ab illo vero est verum: igitur aliud a vero est verum. ¶ Tertio arguitur expositorie sic. Aliud ab illo vero est verum: 7 illud verum est verum ergo aliud a vero est verum.

¶ Ad primū dicitur: ꝙ cetera non maneāt paria: q2 arguit a non distributo ad distributum: ratione vero: qđ in ꝯsequente distribuit 7 in antecedente non. ¶ Ad scđm dicit: ꝙ arguat cū distributiōe superioris ideo non oportet valere consequentiam. ¶ Ad tertiū dicitur: ꝙ arguat a non distributo ad distributum ratione minoris extremitatis.

Textus Mars. de secunda suppositionis diuisione.

Diuiditur aūt suppositio discreta. Nam quedā est suppositio discreta materialis: 7 est acceptio termini discreti stantis singulariter in ꝓpōne ꝓ suo significato vel suis significatis nō vltimato vel nō vltimatis de quo vel de quibus talis terminus verificat mediāte copula talis ꝓpōnis: vt hoc amo est verbū demonstrato hoc verbo amo posito in hac ꝓpōne: ego amo: ibi supponit discrete materialiter ꝓ isto solo termino amo demōstrato. Circa descriptionem positam nota: ꝙ significatū nō vltimatū termini vocat ipsemet terminus: aut sibi similis: aut equiualens: aut correspōdens. Sed significatū vltimatū termini dicit res quā talis

Diuisio secūda suppositionis. Suppositio discreta materialis

Significatū nō vltimatum. Significatum vltimatum.

terminus significat ex ipositione: seu cuius est naturalis similitudo si est terminus mētalis. Alia est suppositio ꝑsonalis discreta ⁊ est acceptio termini discreti in ꝓpōne stantis singulariter ꝓ suo significato vltimato: aut suis ſcatis vltimatis de quo vel de quib⁹ talis terminus verificat̃ mediāte copula talis ꝓpōnis: vt socrates currit: vel isti hoīes currūt ⁊ q̄uis in scd̄a ꝓpōne terminus discretus stet ꝓ pluribus tn̄ sub eo nō valet descēsus: sicut est regl̃a. Nunq̄ȝ sub termino stāte discrete valet descēsus formaliter: licet stet ꝓ plurib⁹: vt nō sequit̃: isti hoīes trahūt nauē: ergo iste hō trahit nauem: ⁊ iste homo trahit nauem: ⁊ sic de singulis patet de se.

Suppositio discreta ꝑsonalis.

Regula sub termīo discreto nō valet descensus

Continuatio.

¶ Secundā diuisionē suppōnis hic ponit Mars. Et primo quidē hic suppōnem discretā diuidit in ꝑsonalē ⁊ materialē describēdo ⁊ diuisionis membra: ⁊ ꝓ maiori textus euidentia sequens ponit̃ questio cum vno sophismate.

Questio quinta.

Diuisio intelligitur.

¶ V. Secunda diuisio suppositionis sit bona in qua dicit̃ suppositionū alia personalis alia materialis. Et illa diuisio sic est intelligēda suppositionū scȝ simpliciū alia est personalis: ⁊ alia est materialis. Dicit̃ simpliciū: q̄ dicendo sic: ioannes ⁊ bu currunt: ibi subiectū supponit nō tm̄ ꝑsonaliter: nec materialiter: sed mixtim. Et suppositio simplex non capit̃ hic vt antiqui ceperūt sicut postea in vno dubio Marsilij videbit̃ in textu ante suppositionū regulas: sed capit̃ in proposito vt sequitur.

Notabile.

Suppō quantum ad ꝓpositum nr̄m ⁊ ad intentionē marsilij est duplex: scȝ.

- **Simplex.** Est suppō q̄ nō est aggregata ex suppōne ꝑsonali ⁊ materiali: ita q̄ vna ꝑs nō ſcet vltimate ⁊ alia nō vltiate. Et hec est duplex: scȝ.
  - **Personalis.** Est suppō termini pro suo ſcato vel suis significatis: vltimato vel vltimatis secundum illum conceptum secundum quem illud vel illa vltimate ſcat vt homo est animal.
  - **Materialis.** Est suppositio termini pro suo ſcato vel suis ſcatis nō vltimato vel nō vltimatis scd̄m illū ꝯceptum ſm quē illud vel illa nō vltimate ſcat vt socrates in illa: socrates est nomen.
- **Mixta.** Est suppositio cōplexi cuius vna pars accipit vltimate ⁊ alia non vltimate: ⁊ ita est suppositio aggregata ex suppositione ꝑsonali ⁊ materiali: vt subiectū illius: socrates ⁊ bu currunt supponit suppositione mixta.

Questionis solutio.

¶ Respondet ad questionē dicendo eam esse verā: qꝛ vna indefinita affirmatiua cuius extrema supponunt pro eodē: supponunt enim ambo extrema pro illo cōplexo: suppositionū simpliciū alia. ꝛc. ꝛ diuisio vt antea est dictum intellecta est bona. Quid vero sit significatū vltimatū: ꝛ qd non vltimatū vide in textu Marsilij ante questionem posito.

¶ Arguit. Nihil diuidit nisi quantū: sed suppō nō est quāta: ergo suppō non diuidit maior patet cū quantitas sit radix diuisionis (vt habet. 6. phisicoꝝ: minor manifesta cū suppō passio sit termini: ꝑ ꝯsequēs nō quātitas sed qualitas. ¶ Respondet: maiorē esse intelligendā de reali diuisione: presens vero diuisio non est in partes reales sed subiectiuas.

Sophisma quintū.

Nōbila. 1. de ꝓprietatibus sophismatis.

¶ Socrates differt ab homine qui non est socrates.

¶ Presens sophisma duobus notabilibus ꝛ vna tripartita absoluit cōclusione. Et sophisma est distinguendū. Nam si qui capitur relatiue tm̄: tūc est vna ꝓpō hypothetica copulatiua tm̄ valens socrates differt ab homine et ille non est socrates. Si aūt qui capitur relatiue ꝛ restrictiue simul: tunc est vna ꝓpō cathegorica: ꝛ si qui reffert terminū socrates tūc hoc totū est subiectum: socrates q nō est socrates: ꝛ differt ab hoīe predicatū. Si aūt qui reffert hoīe tunc socrates se solo est subiectū: ꝛ differt ab hoīe qui nō est socrates est predicatū: ꝛ est vna singularis affirmatiua in materia ꝯtingēti: si vero reffert terminū socrates est in materia remota: de alijs ꝓprietatibꝰ dicatur prout dictū est in primo sophismate: deinde (vt sequit) nota.

Nōbile. 2.

Ista signa: q que: vel qd: cum suis ꝯdeclineis capiunt dupliciter: scz: vel

- Pure relatiue. Et sic semp resoluunt in et: ꝛ ille siue refferant subiectū siue predicatū vel partē eius: ꝛ tunc faciūt ꝓpōnem hypotheticā copulatiuam.
- Relatiue ꝛ restrictiue simul: tūc nō resoluūtur siue refferant subiectum siue predicatum ꝛ faciunt ꝓpositionem cathegoricam.

Cōclusio tripartita.

¶ Respondetur ad sophisma qd licet plures habeat sensus fm qꝫ qui refferat hoc vel aliud oēs tū illi varij sensus hac vnica continent cōclusione. Sophisma prout qui capitur relatiue tm̄ semper est falsum: sed si qui capitur relatiue ꝛ restrictiue simul ꝛ reffert terminū socrates vel: predicatum scz differt ab homine: tunc iterū est falsum: sed si reffert: homine: se solo tunc est verū. Prima pars ꝯclusionis probat: qꝛ capiendo qui relatiue tm̄: facit vnam copulatiuā semp: cuius prima pars erit illa: socrates differt ab homine que est falsa: ergo tota copulatiua erit: falsa. Scda pars ꝯclusionis patet: nam si qui capit relatiue ꝛ restrictiue simul ꝛ reffert terminū socrates tunc tm̄ valet socrates qui non est socrates differt ab homine ꝛ illa est falsa cum eius subiectū ꝓ nullo supponat. Si vero qui reffert predicatū tunc tm̄ valet socrates differt ab homine quod differens ab homine nō est socrates: ꝛ illa est falsa: qꝛ singularis cuius extrema non supponunt pro eodem: quia subiectū supponit pro socrate: predicatū vero pro qualibet re preter socratē. Vltima pars ꝯclusionis ꝓbatur nam si qui reffert terminū homīe sophisma

Prima pars cōclusionis ꝓbat

Secunda pars probatur.

Tertia pars ꝓbatur.

valet tm̃:socrates differt ab hoīe qui hõ nõ est socrates que est vera cum sit vna singularis affirmatiua cuius extrema supponũt pro eodē scꝫ ꝑ socrate. Et similiter eius exponēs illa scꝫ est vera:socrates est:⁊ simul oīs homo qui non est socrates est:⁊ simul socrates non est homo qui non est socrates.

¶ Arguitur contra vltimã partē cõclusionis:sophisma concessum est falsum:qꝛ ex eo sequitur falsum: sequitur enim bene socrates differt ab homine qui non est socrates: ergo socrates differt ab homine tenet consequentia ad partem in modo ad totum.

¶ Secundo adhuc ex sophismate sequiť falsum sequiť enim bene socrates differt ab homine qui non est socrates:ergo socrates differt a socrate qui nõ est homo noīa enim ⁊ verba transposita idem ꝭcant.

¶ Ad primũ diciť ꝙ non arguať a parte in modo ad totũ: qꝛ arguiť cum distributione totius in modo.i.ratione termini homine.

¶ Ad secundum dicitur:ꝙ cetera non maneant paria:qꝛ socrates in antecedente supponit:in consequente vero non:qꝛ alienatur.

Textus Mars. de diffinitione ⁊ diuisione suppositionis communis.

Descriptio suppositionis communis.

Sed suppositio communis. Est acceptio termini cõmunis pro aliquo vel pro aliquibus:de quo vel de quibus talis terminus verificatur mediante copula propositionis. Et diuidiť nam quedam est determinata quedam confusa.

Diuisio suppõnis cõmunis. Suppositio determinata.

Suppositio determinata est acceptio termini cõmunis in ꝓpõne pro aliquo vel pro aliquibus disiũctiue de quo vel de quibus talis termin⁹ verificať mediãte copula talis ꝓpõnis vt homo in hac ꝓpõne hõ currit:stat cõiter ⁊ determinate.

Diuisio suppositionis determinate. Suppositio determinata materialis.

Diuidiť aũt suppositio cõis determinata:quedã est materialis:quedam personalis. Suppositio cõmunis determinata materialis: est acceptio termini communis stantis cõiter in ꝓpõne pro suo significato nõ vltimato vel suis significatis non vltimatis disiunctiue:de quo vel de quibus talis terminus verificatur mediãte copula talis ꝓpõnis:vt amo est verbum:amo supponit disiũctiue:ꝑ quolibet tali termino amo

Et terminus dicitur stare disiunctiue: quando contingit sub eo descendere ad sua singularia per propositionem disiunctiuam. Sed suppositio cōmunis determinata personalis est acceptio termini cōmunis in propositione pro suo significato vltimato vel suis significatis vltimatis disiunctiue: de quo vel de quibus talis terminus verificatur mediante copula talis propositionis: vt terminus homo supponit personaliter et determinate in hac propositione homo currit.

Terminus dicitur stare disiunctiue.

Suppositio determinata personalis.

¶ Postquam Marsilius secundum duas generales suppositionis diuisiones tractauit de suppositione termini discreti. Consequenter hic determinat de suppositione termini cōmunis: diuidendo primo suppositionē cōmunē in determinatā et confusam: et describendo suppositionē determinatā: que subdiuiditur in personalem et materialem. Et pro maiori notitia eorum (que de suppositione hic traduntur) sequens mouetur questio.

Continuatio.

Questio sexta.

¶ V. Cuiuslibet propositionis particularis vel indefinite subiectum supponat determinate. Presens questio vnico notabili et duplici absoluitur responsione. Nam capiendo questionem passiue (sicut in prima questione est dictum) tunc est propositio cathegorica mixte quantitatis (vt patet ex primo tract. de propositionum quantitate.) Et subiectū eius est propositionis particularis vel indefinite subiectū: predicatū: supponit determinate. Contraria eius: cuiuslibet propositionis particularis vel indefinite nullum subiectum supponit detreminate. Subcontraria: propositionis particularis vel indefinite subiectum non supponit determinate. Cōtradictoria: propositionis particularis vel indefinite nullum subiectum supponit determinate. Subalternans: cuiuslibet propositionis particularis vel indefinite om̄e subiectum supponit determinate. Subalternata: propositionis particularis vel indefinite subiectum supponit determinate. Et est in materia contingenti: et cōuertitur per accidens sic: ergo supponens determinate est propositionis particularis vel indefinite subiectū. Et presens questio fundatur in tertia regula suppositionum Marsilij. Quid vero sit suppositio determinata patet in textu.

Mobile. i. de proprietatibus ques.

¶ Respondetur ad questionē. Si cuiuslibet: distribuit partē disiuncti questio est vera: si vero totum distribuit disiunctum ipsa est falsa. Prima pars conclusionis probatur: quia ad veritatē questionis tunc requiritur quod suppositum predicati conueniat cuilibet supposito subiecti propositionis particularis vel alicuius indefinite et hoc est verum: vt patet de subiecto illius: homo est animal. Secunda pars conclusionis patet de subiecto illius: Chimera currit: est enim subiectū propositionis particularis vel indefinite: et tamē non supponit determinate: cum in toto non supponat.

Questionis solutio.

Conclusio.

¶ Conclusio ad saluandam tertiam regulam suppositionũ Marsilij: et ad intentionem presentis questionis ponitur illa. Cuiuslibet propositionis particularis vel indefinite cuius subiectum supponit: super qd non fertur signum confusiuum confundens ipsum: supponit determinate. ¶ Dicitur cuius subiectũ supponit propter subiecta illarum. Chimera currit: vacuum est locus. ¶ Dicitur super qd non fertur. etc. propter subiecta illarum: tm̃ homo est animal: omnem equum videt homo.

¶ Cõtra cõclusionem arguit̃ sic. Indefinitũ et determinatũ opponunt̃: ergo terminus sumptus in ꝓpõne indefinita non potest supponere determinate. ¶ Respondetur ꝙ indefinitũ et determinatũ in prima impositione opponunt̃: ꝓut indefinitũ tm̃ valet sicut non determinatũ. Hic vero capiunt̃ in secũda impositione (prout refferuntur ad ꝓpõnem) et sic non opponuntur per consequens argumentum non concludit.

Vienne et Rome venditur panis.
Hodie et heri venditus est panis.
Ter fuit imperator Rome.
Immediate post hoc erit motus.
Immediate ante hoc fuit motus.
Quotidie generatur aqua.
Ab eterno fuit deus.
Perpetue gaudebit homo iustus.
Nullum caput habet omnis homo.
Nullum equum videt omnis homo.

In omnibus illis ꝓpõibus subiecta supponunt confuse tm̃: vt ex reg̃lis suppositionũ videbitur: nec hoc est contra cõclusionẽ cum super subiecta ferantur signa confusiua.

Sequentes nota ꝓpões: que in sensibus quos faciunt sunt false: sed in sensibus in quibus fiunt sunt vere.

¶ Color est obiectũ visus: ad equitandum requiritur equus. Rosa est pulcherrimus florum: homo est dignissima creaturarum. Hec ꝓpões et similes de rigore verborum sunt quidem vere: sed de rigore logice sunt false: cum earum subiecta supponãt determinate: ita ꝙ de nullo certo colore verum sit dicere ꝙ sit obiectum visus: et de nullo certo equo ꝙ requirat̃ ad equitandũ sic etiã de alijs dicatur. Vel alij dicunt ꝙ verbum substantiuũ est in dictis ꝓpositionibus non debeat importare actum exercitũ vel actũ existendi sed actum signatum: ita vt est tantum valeat sicut significat. Et vltima propositio illa: scz homo est dignissima creaturarum intelligitur ad hunc sensum inter naturas corporales creatas: homo est dignior natura vel creatura. Et alie quoqz ꝓpositiones suo intelligantur modo.

Textus Mars. de diffinitione et diuisione suppositionis confuse.

Descriptio suppositiõis ꝯfuse.

Suppositio vero ꝯfusa. Est acceptio termini cõmunis in ꝓpõne pro aliquo vel pro aliquibus disiunctim vel copulatiue de quo vel de quibus talis terminus verificatur

mediante copula talis ꝓpõnis. Et diuidit̃ suppositio ꝯfusa: quedã enĩ est suppositio ꝯfusa tantũ. Et est acceptio termini in ꝓpõne pro aliquo vel ꝑ aliquibus disiunctim: de quo vel de quibus talis terminus verificat̃ mediãte copula talis ꝓpõnis: vt tantũ animal est hõ: animal: supponit ꝯfuse tm̃. Et terminus dicit̃ stare disiũctim qñ sub eo ꝯtingit descendere per ꝓpõnem: de disiuncto extremo: vt oĩs homo est aĩal ergo oĩs homo est hoc aĩal: vel hoc animal: ⁊ sic de singulis. Suppositio cõfusa tantũ diuidit̃ quedã est materialis: quedam ꝑsonalis. Suppositio confusa tantũ materialis. Est acceptio termini cõis in ꝓpõne pro suo significato nõ vltimato vel suis significatis nõ vltimatis disiũctim de quo vel de quibus talis terminus verificat̃ mediante copula talis ꝓpõnis: vt terminus hõ in ista ꝓpõne: tantũ hõ est dictio dissillaba: debet enim sic descendi: igit̃ tm̃ hoc homo: vel hoc hõ: vel hoc hõ est dictio dissillaba: ⁊ sic de singulis. Suppositio ꝯfusa tm̃ ⁊ ꝑsonalis. Est acceptio termini cõis in ꝓpõne pro suo significato vltimato vel suis s̃catis vltimatis disiũctim de quo vel de quibus talis terminus verificat̃ mediante copula talis ꝓpõnis: vt hic: oĩs homo est aĩal: terminus aĩal: supponit cõfuse tantũ ⁊ ꝑsonaliter: ⁊ debet sic descendi: oĩs hõ est hoc: vel hoc: vel hoc aĩal: ⁊ sic de singulis. Sed suppositio ꝯfusa distributiua. Est acceptio termini cõis in ꝓpõne pro aliquo vel ꝑ aliquib⁹ copulatiue: de quo vel de quib⁹ talis terminus verificat̃ mediante copula talis ꝓpõnis: vt hõ: in ista: oĩs homo currit. Et nota ꝙ terminus dicitur stare

Diuisio suppositionis confuse. Suppositio cõfusa tantum.

Terminus dicitur stare disiunctim.

Suppositio cõfusa tm̃ diuidit̃. Suppõ confusa tm̃ materialis.

Suppositio cõfusa tantum personalis.

Suppõ confusa distributiua.

Termin⁹ dicit̃ stare copl'atiue

copulatiue qñ sub eo ↄtingit fieri descensum ad oīa sua supposita ꝑ copulatiuā ꝓpōnem: nam sequit̄ oīs homo currit: igit̄ iste homo currit: ꝛ iste homo currit: ꝛ sic de singulis. Et suppositio confusa distributiua diuidit̄ ↄformiter in ꝑsonalem ꝛ materialē sicut suppositio ↄfusa tantū: hic tamē nota regulā vniuersalē. Quādo in diffinitione oīum specieꝝ suppositionis dicebat̄ de quo talis terminus verificat̄ intelligitur eodē modo restrictus ꝛ equaliter ampliatus sicut in prima ꝓpōne: in qua taliter suppōit. Unde hec est vera: homo est mortuus: sicut videbit̄ in ampliationibus: ideo oportet vt homo ꝛ mortuū supponāt pro eodē: tñ quocūqꝫ mortuo demonstrato hec est falsa: hoc est homo: sufficit tñ vt eodē modo ampliatus de mortuo verificetur.

Suppositio cōfusa distributiua diuiditur.

Regula vniuersalis.

Hec ꝓpō. Hō ē mortuus est vera licet homo ꝛ mortuū termini sint disparati.

Continuatio.

¶ Uiso primo membro suppositionis cōmunis ↄsequenter auctor secundū diuisionis membrū scꝫ suppositionē ↄfusam describit: ꝛ diuidit in confusam tantū: ꝛ ↄfusam distributiuā: describendo ꝛ illa diuisionis membra ꝛ diuidēdo ea in suppositionē ꝑsonalē ꝛ materialē. Et pro maiori textus euidentia (vt sequitur) vnū sophisma ꝛ tres ponuntur questiones.

Sophisma sextum.

¶ Quodlibet partes sunt in continuo.

¶ Circa hoc sophisma duplicē ponimus suppositionē distributiuā ad saluādam veritatē aliquaꝝ propositionū concessarum pro quo (vt sequitur) notabilia habes quinqꝫ ante conclusionem responsalem.

Mōbile. 1. Tatar. tract. 7. Pe. Uis. 66. A

Quotlibet nomen distributiuum numerale: oīs generis: pluralis numeri tantū: distribuit dupliciter: scꝫ.

- Pro singulis indiuiduis tūc est vnū purū sincathegorema valens tantum sicut omnes. Et sic sophisma est propositio vniuersalis affirmatiua: cuius subiectū est partes: ꝛ entia in ↄtinuo predicatum.
- Pro speciebus singulorum. Et sic est sincathegorema mixtum includens actū: distributiuū scꝫ quotlibet: ꝛ conceptū scꝫ specie numeri: tunc sophisma est propositio cathegorica: affirmatiua: mixte quantitatis: habens subiectum: implicite scꝫ de specie numeri partes. Et: habet omnes oppositas sicut alia propositio mixte quantitatis,

Distri-buere.
Pro singulis indiuiduis. Est signū sic se habere q̄ ratione ipsius terminus super quem fertur accipit pro omnib9 suis suppositis copulatiue. Sed distribui pro singulis indiuiduis est terminum accipi pro omnibus suis suppositis copulatiue: vt ibi: Omnis homo est animal: vbi oīs distribuit: ⁊ homo distribuitur pro singulis indiuiduis. Nobile. 2.
Pro speciebus singulorum. Est signum includere terminum genere vel specie: ⁊ actum distributiuum distribuentem genere vel specie pro omnibus suppositis pro quibus sibi determinatio addita conuenit: vt hoc modo: quotlibet in sophismate valet tantum: de specie numeri partes.

Per speciem numeri in proposito intelligitur aggregatum ex rebus mundi inquantum significantur per aliquā speciem numeri: vt homo ⁊ asinus inquantum significantur per speciem numeri: scz binarium ita etiam totus mundus inquantum imaginatur diuidi in duas partes dicitur species numeri: q2 significatur per binarium ita quoq3 dicatur de ternario: quaternario ⁊ de alijs speciebus numeri. Notabile. 3.

Ponitur in sophismate prepositio in: ⁊ q̄buis varijs modis vna res dicitur esse in alia prout Pe. His. tract. tertio folio. 59. circa secundam diuisionem antepredicamentalē enumerat octo modos essendi in: ad propositum tñ duo sequentes sufficiunt modi essendi in. Nobile. 4.

In capitur in pposito duobus modis.
Vno modo dicit habitudinē partis ad totū. Et sic illa dicuntur esse in continuo: que sunt partes continui. Et sic duo indiuisibilia seu non extensa: vt duo angeli non sunt in continuo.
Alio modo dicit habitudinē contenti in continente. Et sic illa dicuntur esse in continuo que continentur ab aliquo continuo. Et sic duo angeli sunt in continuo quia continentur in spera vltima.

Pro vltima particula sophismatis scz cōtinuo sequentem nota differentiam ex quinto Methaphisice.

Differunt.
Continua sunt quorū vltima sunt vnum. Et sic cōtinuum in proposito. Est res magna simpliciter vna: vt homo: asinus: lapis: ⁊c. Notabile. 5.
Cōtigua sunt quorum vltima sunt simul: sicut plures asseres: vel tabule colligate.
Consequenter se habentia: inter que nihil mediat eiusdem generis vt domus illa: ⁊ domus vicini.

Respondetur ad sophisma. Si quotlibet distribuit pro singulis indiuiduis sophisma est falsum. Si vero distribuit pro speciebus singulorum ipsum est verum. Prima pars patet: q2 tunc est vna vniuersalis affirmatiua cuius predicatum: non conuenit cuilibet supposito subiecti: subiectum enim supponit pro deo ⁊ vltima sphera: ⁊ tamen predicatum eis non conuenit: cum non sint partes continui: nec cōtineantur a cōtinuo. Secūda pars Questionis solutio.

conclusionis patet: qr tunc sophisma est mixte quantitatis: ꝛ sic / partes / stat confuse tm̄. Et sic ad eius veritatē sufficit ꝙ de qualibet specie numeri ille vel ille partes: ꝛ sic de singulis sint in ꝯtinuo. Et hoc est verum.

¶ Contra dicta arguitur sophisma semper est falsum: igit̄ minus bene concessum: antecedens probatur: quia ex eo sequitur falsum: sequitur enim bene: nulla species numeri est in continuo: ꝛ de qualibet specie numeri partes sunt in ꝯtinuo: igit̄ partes in cōtinuo non sunt in continuo.

¶ Responde‍t̄ mediū in premissa affirmatiua non esse totale extremum: ꝙ tm̄ requiritur ex. 13. syllogismoꝝ regula que tract. quarto folio. 99. habetur.

Suppositio pro speciebus singuloꝝ ponitur ad saluandas sequentes ꝛ similes propositiones.

¶ Omne animal fuit in archa noe: que tantum valet: de qualibet specie animalis: animal fuit in archa Noe: hoc tamen est intelligēdum de animalibus perfectis: ꝛ non natabilibus: quoniā nulla fuerat necessitas animalia imperfecta per putrefactionē incipientia: ꝛ natabilia: vt pisces includere arche noe: cum alias poterant se sustinere vel putrefactione gigni.

¶ Omnis homo mendax: que tantū valet de qualibet specie hominis homo est mendax: intelligendo per species hominis accidentales eius differentias scz de specie diuitum / pauperum / nobilium / ꝛ ignobilium. ꝛc̄.

¶ Deus vult omnes homines saluos fieri. i. deus vult de qualibet specie hominum: homines saluos fieri.

¶ In omnem terram exiuit sonus eorum. i. in quamlibet partem principalem terre exiuit sonus eoꝝ: licet hec ꝓpōnes ꝫm theologos alios quoqꝫ recipiant sensus: tamen dicta ad nostrum propositum sufficiunt.

Questio septima.

¶ Q. Omnis negatio similiter omne signum negatiuum faciat terminum cōmunem sequentem se stare confuse distributiue. Questio presens mouetur propter ea que dicunt̄ in textu de suppositiōe distributiua ꝛ fundatur ista questio in septima ꝛ octaua regulis suppositionū Marsilij. Et pro questione duo notabilia ꝛ due ponunt̄ conclusiones. Nam presens questio est propositio hypothetica copulatiua valet enim tantum: Omnis negatio facit terminū cōmunē sequentē se stare ꝯfuse distributiue: ꝛ omne signū negatiuū facit terminum sequentē se stare confuse distributiue. Et hec habet oppositas sicut alia propositio copulatiua ꝫm doctrinā primi tracta. Et pro terminis in questione positis (vt sequitur) nota.

Nōbile. 1. de ꝓprietatibus questionis.

Nōbile. 2.

Differunt.
- Negatio. Est signum sincathegorematicū purum natum negare copulam principalem alicuius propositiōis: vide latius de triplici negatione tract. primo circa propositionem negatiuam folio. 17.
- Signum negatiuum. Est signū sincathegorematicum impurum includens scz actum ꝛ conceptum: vt nihil: nemo nullibi: nunqꝫ. ꝛc̄.

¶ Respondetur ad questionē. Q ipsa simpliciter sit falsa: quia vna copulatiua affirmatiua cuius quelibet pars est falsa: quia quelibet pars est vna vniuersalis affirmatiua cuius predicatum non conuenit cuilibet supposito subiecti: quia dicendo sic: nulla chimera est chimera. Chimera sequitur negationem et tamen non supponit distributiue cum in toto non supponat: ita dicendo: nunq̄ vacuū est: vacuum sequitur signū negatiuū. &c. Et ideo ad saluandas dictas marsilij regulas: & ad bonum verū sensum presentis questionis conclusio sequens ponitur.

¶ Conclusio. Quilibet terminus cōmunis tentus vt est distribuibilis, supponens, sequens negationem, vel signum negatiuum latam vel latum in ipsum: nō impeditam vel impeditū supponit ꝯfuse distributiue. ¶ Dicitur tentus vt est distribuibilis propter predicatum illius: homo non est hoc animal. ¶ Dicitur supponens: propter subiectum illius: nulla chimera currit. ¶ Dicitur latam vel latum in ipsum propter, homo, in illa: nullus asinus currit & homo mouetur. Est enim regula: nullum signum sincathegorematicum extra suam cathegoricam propositionem habet aliquod exercere officium. ¶ Dicitur non impeditam. &c. propter predicatum illius: nullus homo est omne animal: quod non supponit confuse distributiue sed confuse tantum. — Conclusio. — Regula.

¶ Arguitur in illa propositione: homo qui nō est albus est risibilis: terminus risibilis est communis & sequitur negationem: & tamen non supponit confuse distributiue sed determinate: igitur.

¶ Respondetur negationē in dicta propositione non teneri neganter sed infinitanter: vt habetur ex secunda regula: folio. 17. tract. primo.

Questio octaua.

¶ V. Quilibet terminus communis sequens precise duo signa distributiua supponat confuse tantum vel determinate. Presens questio duobus notabilibus & duabus absoluit conclusionibus. Questio enim est propositio cathegorica: vniuersalis affirmatiua: cuius subiectum est hoc totum. Terminus cōmunis sequens precise paria signa distributiua. Predicatum est hoc totum: supponens confuse tantum vel determinate: alie proprietates assignātur sicut in alia propositiōe vniuersali. Et presens questio mouetur super sedecima regula 2 Marsilij. — Notabile. 1. de proprietatibus questionis.

¶ Signum distributiuum. Est signum quod natum est distribuere terminum communem: vt omnis: nullus: preter, differt, ab: & alia signa que (vt ex regulis Marsilij patet) faciunt suppositionem distributiuam. Quid vero sit suppositio distributiua: quid confusa tantum: & quid determinata: vide in textu marsilij. — Nōbile. 2. Signoꝝ distribuctiū differentiam vide apud Tatar. tract. 7. Pe. Dis. 66. A

¶ Respondetur ad questionem: ipsam esse simpliciter falsam: quia vna vniuersalis affirmatiua cuius predicatum non conuenit cuilibet supposito subiecti: quia animal: in illa, oīs homo est omne anīal: sequit̄ duo signa distributiua tn̄ non supponit ꝯfuse tm̄ vel determinate. Concedit̄ tamen presens questio ad sensum conclusionis sequentis. — Questionis solutio.

Continuatio.

¶ Conclusio. Quilibet terminus communis supponens sequens precise paria signa distributiua: lata in ipsum: quorum quodlibet altero dempto haberet ipsum distribuere in tali loco supponit confuse tantum vel determinate: vt nullus homo non est animal: homo nō est omne animal. ¶ Dicitur sequens precise paria signa propter animal in illa: nullus homo non est omne animal: quod supponit distributiue. ¶ Dicitur lata in ipsum propter homine in illis: socrates non differt ab homine: socrates non est fortior homine: vbi homine supponit distributiue per speciale signum suppositionis: quod non habet impediri per signum precedens: vt prius dictū est. ¶ Dicitur quorum quodlibet. &c. quia animal in illa: omnis homo non est animal supponit distributiue: quia non quodlibet haberet ipsum distribuere in tali loco: vt patet de signo omnis.

Ad cognoscendum quādo terminus sequēs duo signa distributiua ad sensum conclusionis supponat confuse tantum vel determinate: sequens nota documentum.

Documentum.

¶ Terminus qui sequitur duo signa distributiua ad sensum dicte conclusionis: ita vt sequatur de primo termino cathegorematico distributo supponit confuse tantum: vt nullus homo non est animal: vbi animal supponit confuse tantum. Sed si talis terminus sequitur: duo signa distributiua: & de primo termino cathegorematico, non distributo: tunc supponit determinate: vt homo non est omne animal: vbi animal: supponit determinate.

Questio nona.

Nobile. 1. de proprietatib9 ques.

¶ IX. Tantum tres sint species suppositionis communis. ¶ Ante questionis solutionem duo: & post eius solutionem tria ponuntur notabilia. Nam presens questio est propositio cathegorica indefinita affirmatiua: cuius subiectum est tres capiendo impure adiectiue. Si autem capitur pure adiectiue tunc includit substantiuum positum a parte predicati. Et sic hoc totum est subiectum: tres species suppositionis communis: sunt est copula: & species suppositionis communis predicatum: alias questionis proprietates iudica sicut de alia exclusiua propositione. Et subiectum questionis supponit determinate. Et predicatum collectiue: nec obstat ꝙ signū exclusiuum habeat confundere subiectum & distribuere predicatū: hoc enim intelligendum est quando tale signum facit propositionem exponibilem gratia alietatis: & non gratia pluralitatis: sicut fit in presenti questione. Quando enim signo exclusiuo additur terminus numeralis: tunc talis propositio exponitur gratia pluralitatis. Et pro dictis de suppositione sequētem nota figuram.

- Tantū capit̄ dupliciter: scʒ.
  - Exclusiue. Et sic ꝓpositio ratione ipsius exponit̄ vel.
    - Grā alietatis. Et sic facit supponere.
      - Subiectum confuse tantum.
      - Predicatum distributiue.
    - Grā pluralitatis: si suppositio collectiua est.
      - Ponēda. Et sic facit supponere.
        - Subiectum determinate.
        - Predicatū collectiue.
      - Nō ponēda. Et sic facit supponere.
        - Subiectum determinate.
        - Predicatū determinate.
  - Exclusiṁ vt facit ꝓpōnem de excluso subiecto vel predicato. Et sic facit supponere.
    - Subiectum determinate.
    - Predicatū determinate.

Notabile. 2.

¶ Respōdetur ad questionē de rigore vt questio est vna exclusiua gratia pluralitatis exponibilis ipsa est falsa: qꝛ suppositio mixta est suppositio tamē nō cōprehenditur sub aliquo membroꝝ: vt subiectū illius: hominis quilibet asinus currit: in qua totū subiectū nulla specie dictaꝝ suppositionū supponit: pro quo vt sequit̄ nota.

Questionis solutio.

- Oīs species suppositionis cōis aut est.
  - Simplex. Que est suppositio termini incomplexi vel cōplexi vnica acceptione accepti: vt homo est animal: asinus hominis currit.
  - Mixta. Que est suppositō termini cōplexi nō vnica acceptione accepti: ita vt totū tale complexū diuersis supponat speciebus suppositionis cōmunis: vt hominis quilibet asinus currit.

¶ His non obstātibus dicta questio ₰m Mars. est vera: ponit enim ipse tm̄ tres species suppositionis cōmunis simplicis. s. determinatam: confusam tantum: ⁊ confusam distributiuam: non vero non sine ratione (₰m moderniorem dicēdi viam) quartā addimus speciem suppositionis cōmunis. s. suppositionē collectiuā. Sunt enim quattuor species descensus sumpte a diuersis speciebꝰ suppositiōis cōis. Cogimur deniqꝫ ad saluandā veritatē ꝓpōnum in quibus ponunt̄ signa collectiua ponere suppositionē collectiuā. Et quid sit suppositio collectiua sequenti habes figura.

Notabile. 4. Nꝛ questio ₰m mars. sit vera. Suppō collectiua est ponenda.

- Quattuor sunt species suppositionis cōmunis.
  - Determiata
  - Confusa distributiua.
  - Confusa tm̄
  - Collectiua.
    - Est suppō termini stantis pro suo ₰rato vl̄ sais significatis.
      - Disiunctiue.
      - Copulatiue.
      - Disiunctiue.
      - Copulatim.

Notabile. 5.

Ille terminus dicitur stare.
- Disiunctiue.
- Copulatiue.
- Disiunctim.
- Copulatim.

Sub quo vel sub alio ꝯsimiliter accepto valet descensus.
- Disiūctiuus
- Copulatiuus.
- Disiunctus.
- Copulatus.

¶ Contra dicta sic arguitur. Peccatum est fieri per plura: que possunt fieri per pauciora: sed (vt placet Marsilio) oīa sine suppositiōe collectiua possunt saluari: ergo, suppositio collectiua non est ponēda. ¶ Ad argumentū dicit per tres: suppositionis species omnia fieri non posse (vt patet ex rationibus: superius positis) ideo argumentum non stringit.

Questio decima.

¶ V. Descensus sit consequentia formalis.

¶ Ista questio moueт pro maiori euidentia eoꝝ que de quattuor speciebus suppositiōis cōmunis sunt dicta. Et ante questionis solutionē sex per ordinem ponunт notabilia pro maiori descensus notitia. Est enī descēsus passio seu ꝓprietas termini cōmunis in propositione positi: ꝛ diffiniт (vt sequiт.)

Notabile .1. de diffinitione descensus.

¶ Descensus. Est ꝯsequentia formalis tenens precise ex eo ꝙ in ea arguitur a propositione in qua ponitur terminus superior ad propositionem in qua ponuntur eiusdem termini superioris supposita in supponēdo tantum sibi non synonima. ¶ Dicitur tentus precise: vnde illa consequētia dicitur tenere precise ex eo: in qua nulla fit mutatio nisi ꝙ loco termini superioris in descensa ponuntur termini inferiores in descendentibus: pro quo nota differentiam sequentem.

Notabile .2.

Differunt.
- Descensa. Est propositio sub cuius termino descenditur: vt omnis homo currit.
- Descendens. Est ꝓpō in qua ponuntur supposita in supponendo tantū termini sub quo descenditur: vt ille homo currit: ꝛ ille homo currit: ꝛ sic de singulis.
- Descensus. Est totalis ꝯsequētia ex ꝓpōne sub cuius termino descendiт ꝛ ꝓpōne in qua ponuntur supposita. ꝛc. vt omnis homo currit: ꝛ isti sunt oēs homines: ergo ille homo currit: ꝛ ille homo currit. ꝛc.

¶ Dicitur in diffinitione descensus supposita in supponendo tantum pro quo sequentem nota differentiam.

Notabile. 3.

Suppositū in ꝓposito. Est terminus inferior ad alium. Et est triplex scz.
- In supponendo tm̄. Est terminus cōis singularisatus: vt animal in illa hoc animal currit. Et tale suppositum tract. secūdo Pe. His. folio. 48. circa diffinitionē indiuidui vocatur indiuiduum vagum.
- In significando. Est terminus singularis nō habens sꝫcatum sibi correspondēs ad presens tempus: vt Adam. Noe. Plato. Socrates. Aristoteles. ꝛc.
- In sꝫcando ꝛ supponendo simul. Est terminꝰ singularis supponens respectu copule de presenti: vt Cōradus. Petrus. Paulus. ꝛc. ꝛ hoc suppositū loco superius allegato dicitur indiuiduum determinatum.

Copulatiuus. Est descensus cuius cõsequens est vna propositio copulatiua: et talis descensus valet sub termino stante distributiue: vt sub homine in sequenti propositione sic descẽditur: omnis homo est animal: et isti sunt omnes homines: ergo ille homo est animal: et ille homo est animal: et sic de singulis.

Disiunctiue. Est descensus cuius consequens est vna propositio disiunctiua: et talis valet sub termino stante determinate: vt sub sapiens: in sequenti propositione sic descenditur: sapiẽs dominabitur astris: et isti sunt omnes sapientes: ergo ille sapiẽs dominabitur astris: vel ille sapiens dominabitur astris: et sic de singulis.

Descensus est quadruplex scd'm quattuor species suppositionis communis etc.

Disiunctus. Est descensus cuius consequens est vna propositio de disiuncto extremo: et valet sub termino stante confuse tantum: vt sub predicato sequentis propositionis sic descenditur: omnis homo est animal: et ista sunt omnia animalia: ergo omnis homo est hoc animal vel hoc animal: et sic de singulis.

Notabile. 4. Tatar. tract. 2. Pe. His. 78. E diuidit descensum simplicem: scd'm has quattuor species.

Copulatus. Est descensus cuius consequens est vna propositio cathegorica de copulato extremo. Et valet sub termino stante collectiue: vt sub subiecto sequẽtis propositionis sic descẽditur. Omnes apostoli dei sunt duodecim. Et isti sunt omnes apostoli dei: ergo illi apostoli dei: et illi apostoli dei: et sic de singulis: sunt duodecim.

¶ Corolarie sequitur ex dictis istum descensum non esse bonum nec sufficientẽ. Omnis homo currit: et isti sunt omnes homines: igitur ille homo currit vel ille homo currit et sic de singulis: deberet enim descẽdi copulatiue et non disiunctiue nec econuerso valet ascensus. Unde (vt sequitur) nota tria essentialia ad sufficientem descensum requisita.

Corolarium.

Primum. Quod arguatur ad omnia supposita termini sub quo descenditur. ita quod omnia enumerentur. vel aliquid loco non enumeratorum ponatur. Et ideo si omnia supposita non sint enumerata ad hoc quod descensus sit sufficiens addendum est: et sic de singulis. loco suppositorum non enumeratorum.

Notabile. 5. De his conditionibus Tat. vbi supra.

Tria requiruntur ad sufficientem descensum.

Secundum. Quod descendatur taliter qualiter ratione suppositionis termini requiritur. vt si terminus supponat distributiue descendat sub eo copulatiue. si determinate tunc descendatur disiunctiue. etc. vt dictum est.

Tertium. Quod econuerso valet ascensus. Quid sit ascensus (vt sequitur) nota: et quomodo differat ab inductione.

Docet Tatare. vbi supra tripliciter fieri ascensum.

Differunt.

Ascensus. Est cōsequentia formalis in cuius antecedente ponunt supposita in supponēdo tantū alicuius termini: et in consequente ponit idē terminus non singularisatus: vt ille hō currit: et ille hō currit: et sic de singulis: ergo oīs homo currit.

Inductio. Est cōsequentia bona in qua arguit ab antecedēte in quo ponunt termini inferiores: ad ꝯsequēs in quo ponit terminus superior ad eosdē: vt ille hō currit: vel ille hō currit: et sic de singulis igit hō currit. Ex his patet ꝙ inductio habet se vt genus ad ascensum. Omnis enim ascensus est inductio sed non ecōuerso: fit enim inductio tam per supposita in supponendo tantū ꝙ in supponēdo et significando simul. Sed ascensus fit tantū in suppositis in supponendo tantū. Latius de inductione duplici vide tract. 5. Pe. Mā. folio. 103.

Notabile. 6.

¶ Respondet ad questionē: ipsam. s. esse verā: quia vna indefinita affirmatiua cuius extrema supponunt ꝓ eodē. etc. patet hoc etiā ex diffinitiōe descēsus in q̄ ꝯsequētia formalis ponit vt genus diffiniti: et ideo q̄stio nō solū particulariter sed etiā vniuersaliter est vera: vt patet ex dictis.

¶ Arguit: Supposita termini superioris non possunt sufficienter enumerari: eo ꝙ sint infinita: ergo descensus diffinitio presupponit falsum ꝑ ꝯsequēs mala. Etiā ibi (primo phisicoꝝ) est bona inductio: equus est longeuus: mulus est longeuus et sic de alijs aīalibus colerā non habētibus: ergo aīal colerā non habēs est longeuū: et tñ ibi non arguit a suppositis in supponēdo tm̄. Ad primā argumēti partē dicit licet supposita termini q̄ñq3 sub ꝓpria forma non possint sufficienter enumerari: tñ ꝑ circumlocutionem illius ꝑticule et sic de alijs. Ad partē scdām dicit: ꝙuis ibi non arguatur a suppositis in supponēdo tm̄ simpliciter. Arguit tñ a suppositis in supponēdo tm̄ in respectu. i. a minus vniuersali ad magis vl'e: et hoc sufficit.

Questio vndecima.

¶ V. In quolibet descēsu debeat sumi ꝯstātia vel antiquū mediū. Pro ista questiōe (vt sequit) ante responsionē duo ponunt nōbilia.

Nōbile. 1.

Differunt.

Cōstantia Est ꝓpō de est secundo adiacēte: ponens rem ſcatam per terminū esse/fuisse/vel fieri: sm exigentiā copule. Et est duplex: scz.

Sufficiens ad descēsum. Est ꝓpositio in qua demonstrant oīa supposita termini sub quo descendit. Uel aliqua et aliquo loco suppositoꝝ nō enumeratoꝝ est positum: vt ille homo est: et ille homo est et sic de singulis.

Insufficiens ad descēsum. Est ꝓpositio in qua nō enumerant omnia supposita termini sub quo descendit.

Antiquū mediū. Est ꝓpositio de est tertio adiacente in qua subijcitur pronomen demonstratiuum pluralis numeri demonstrans significata termini sub quo descenditur Et predicatum est terminus cōmunis pluralis numeri sumptus cum signo collectiuo: vt isti sunt omnes homines.

¶ Sumere constantiã vel antiquũ mediũ. Est cõstantiam vel antiquum medium coniungere copulatiue affirmatiue cum ꝓpõne sub cuius termino descenditur: hoc est cum descensa: vt oĩs homo est animal: et iste homo est: ⁊ iste homo est: ⁊ sic de alijs. Uel adiungit antiquũ medium sic Omnis homo est animal: ⁊ isti sunt omnes homines. — Pro q̃stiõis solutione. ꝯclusio Duo casus a cõclusio exempta.

¶ Respondetur ad questionem. In quolibet descensu sufficienti oportet sumere constantiã vel antiquũ mediũ demptis duob⁹ casib⁹. ¶ Primus. Si descendatur sub disiuncto ex terminis singularibus: non copulatiue affirmatiue: quia ibi est bonus descensus: petrus vel paulus currit igitur ille petrus vel paulus currit: vel ille petrus vel paulus currit. ⁊c. Dicitur non copulatiue affirmatiue: quia iste descensus non valet. Omnis petrus vel paulus currit: igit ille petrus vel paulus currit: ⁊ ille petrus vel paulus currit: ponẽdo enim ꝙ vnus eoꝝ non sit: tunc antecedens est verum ⁊ consequẽs falsum. ¶ Secundus casus. Si arguat copulatiue negatiue: tunc enĩ non oportet sumere ꝯstanriã vel antiquũ mediũ: ille enim est bonus descẽsus: nullus homo currit: igitur ille homo non currit: ⁊ ille homo non currit: ⁊ sic de alijs: arguitur enim sic ab superiori ad inferius negatiue

¶ Arguitur. Asinus est non asinus: igitur ille asinus est nõ asinus: ⁊ ille asinus est non asinus: ⁊ sic de singulis. Ille descensus habet se iuxta dictam ꝯclusionẽ: tamen in eo non sumitnr cõstantia vel antiquũ medium: igitur ꝯclusio questionis falsa. ¶ Respondet dictum descensum bene valere: nec est ꝯtra ꝯclusionẽ: cũ antecedens dicti descensus sit impossibile formaliter: ideo non oportet addere constantiam vel antiquum medium.

¶ V. In quolibet descensu debeat poni ⁊ sic de singulis. — Nõbile. 1.

Questio presens vnico notabili ⁊ vnica absoluitur ꝯclusione. Nam ꝓ questione nota ꝙ hoc aggregatum: ⁊ sic de singulis: non est vna dictio: sed sunt quattuor oratiõis partes: vt patet. Et ponit in descensu loco suppositoꝝ nõ enumeratoꝝ sicut sequenti patet conclusione.

¶ Respondet ad questionẽ. In quolibet descensu sufficiẽti in quo supposita insufficiẽter sunt enumerata oportet ponere in ꝯsequẽte: ⁊ sic de singulis. Dicit in quo supposita insufficienter sunt enumerata: qꝛ descendẽdo sub disiũcto ex termĩs singularib⁹ nõ optet ta ddere: ⁊ sic de singul'. — Pro questiõis solutione. Conclusio.

Questio. xiij.

¶ V. Sub quolibet termino communi valeat descensus. — Notabile.

Pro questione vnũ notabile ⁊ vnã (vt sequit) habes ꝯclusionẽ. Est enĩ aduertendũ ꝙ questio presens excludit terminũ discretũ: qꝛ (vt superius dictũ est) descẽsus est ꝓprietas termino cõmuni in ꝓpõne posito ꝯueniens: cui vero termino cõmuni ꝯueniat ꝯclusione sequenti ostenditur.

¶ Respondetur ad questionem. Sub quolibet termino cõmuni: habente actu plura supposita: ⁊ singularisabili valet descensus: quãtum est ex parte sui. ¶ Dicitur habente actu plura supposita: propter illos ⁊ similes terminos: deus, sol, mundus, phenix, qui licet sint termini communes singularisabiles: tamen non habent actu plura supposita. ¶ Dicitur et singularisabili: propter verba adiectiua sub quibus non descẽditur secundũ — Conclusio pro questionis solutione.

se cum non sint singularisabilia: sed descenditur secūdum eorum participia.
¶ Dicitur quantum est ex parte sui: quia sub hominis: in illa: nullus asinus hominis currit non valet descensus: quia sub determinatione vnica acceptione accepta non valet descensus.

Pro maiori euidentia descensuum sequentes nota regulas.

¶ Prima. In nullo descensu debet variari aliqua ꝓprietas logicalis: que variaret veritatem vel falsitatem: hoc est non debet terminus in consequente pro pluribus distribui ꝙ in antecedente: nec argui debet a suppositione confusa ad determinatam. ꝛc.

¶ Secunda regula. Quando in eadem ꝓpōne ponuntur plures termini diuersimode accepti: quo ad speciē suppositionis cōmunis tunc primo debet descēdi sub capite ꝓpōnis: vt cuiuslibet hominis asinus currit: iam prius debet descendi sub termino hominis.

¶ Tertia regula. Non oportet valere descensum sub determinatione distributa: vnica acceptione accepta: vt sub termino hominis: in illa: asinus cuiuslibet hominis currit.

¶ Quarta regula. In quolibet descensu singulares in ꝯsequente debent esse eiusdem qualitatis cū descensa: ꝛ supposita in ꝯsequente debent esse eiusdem casus cuius est terminus sub quo descenditur.

Textus Marsi. de suppositione simplici ꝛ immobili.

Dubiū de suppōne simplici.
Suppō simplex scōm antiquos.

Suppō simplex ꝑm modernos.

Mar. negat suppositionē simplicem tā antiquorum ꝙ modernorum.

SEd circa dicta dubitatur an suppositio simplex sit ponenda. Dixerunt enim antiqui suppositionem simplicē esse: qñ terminus stabat pro re cōmuni. s. pro hoīe cōmuni: vel asino cōi: ego vero res tales vniuersales a singularibus distinctas non opinor esse: ideo suppositionē simplicē talem non pono: ꝙuis aliqui moderni antiquoꝝ dicta saluare volentes dixerint suppōnem simplicē esse qñ terminꝰ vocalis vel scriptus stabat ꝓ ꝯceptu mētali cui nō erat impositꝰ ad significandū: Mihi aūt non apparet huius dicti magna vtilitas vel necessitas: qꝛ terminus vocalis vel scriptus pro tali ꝯceptu mentali supponēs supponit pro suo ſcato non vltimato: ideo propter maiorē facilitatē oēm talē terminum sic supponentē reputo supponere materialiter: nec puto esse

alicuius necessitatis vel vtilitatis nisi pure volūtatis dicere talem terminū supponere simpliciter: ideo eam non pono. Sed de supp̄one imobili quā quidā moderni posuerūt: dico q̄ quilibet terminus supponēs ꝯfuse distributiue supponit mobiliter: nec credo in ista: oīs hō p̄ter socratē currit: terminū hō: stare imobiliter: vt quidā moderni dicebāt: q̄ ibidem ob restrictionē iudicio meo solū stat ꝓ hoībus alijs a socrate sicut in ista: oīs hō albus currit: terminus hō ꝓpter restrictionē stat solū ꝓ hoībus albis ꝓpter istā ergo causam supp̄onem ꝯfusam distributiuā ꝛ imobilē nō posui: ꝛ etiā ꝓpter alias me mouētes rōnes: ideo hec est supp̄onum diffinitiōib⁹ ꝛ diuisiōib⁹ (semꝑ iudicio meli⁹ dicētiū saluo) sufficiāt

Dubiū de suppositione immobili soluit mars. negando eam.

Intētio textus.

¶ Hic auctor de supp̄one simplici ꝛ de supp̄one immobili an scʒ sint ponende duo mouet dubia: quoꝝ solutionē quoq̄ hic ponit stando in parte negatiua. Et pro dubijs tria sequunt̄ notabilia quibus habetur dubioꝝ solutio.

Notabile. 1.

Suppositio simplex.

- Scd̄m antiquos. Est qn̄ terminus stat pro re cōmuni: sed (vt mars. dicit in textu) nulla est res vniuersalis: ergo nulla est talis suppositio simplex. Non tn̄ est negandū terminos esse vniuersales: vt homo: animal: ꝛ similes ſ̄cantes tn̄ res singulares sub ꝯceptu cōmuni: ex his patet nullā esse suppositionē simplicem eo modo quo antiqui eam ponunt.
- Scd̄m modernos cōsiderat̄ dupliciter. Vel.
  - Vt distinguitur cōtra mixtā. Et sic est terminus supponens precise personaliter vel precise materialiter: sicut superius quest. 5. dictum est ꝛ talem simplicē suppositionem marsilius non negat ꝛ ab omnibus ponitur.
  - Vt distinguit̄ ꝯtra materialē. Et sic est terminus vocalis vel scriptus stans ꝓ ꝯceptu aīe cui non est impositus ad significandū. Et talē suppositionē simplicē (de mente Marsilij) nō ponim⁹ non est enim facienda pluralitas sine magna necessitate: ideo non distinguimus talē suppositionē a suppositione materiali. Q̄ñcunq̄ enī terminus stat ꝓ ꝯceptu cui non est impositus ad ſ̄candū vltimate supponit materialiter. Et per hec patet responsio ad dubiū primū qd̄ in textu de suppositiōe simplici mouet Mars.

Pro secundo dubio in textu(vt sequitur)nota.

Nõbile. 2.

Suppositio distributiua ᵱm aliquos est duplex:scz.
- Mobilis. Est sub qua contingit fieri descensum vniformem:vt homo in illa:omnis homo est animal: supponit mobiliter.
- Immobilis. Est sub qua non contingit fieri descensum vniformem:vt homo in illa: omnis homo preter socratem currit:vbi ᵱm nõ nullos homo supponit immobiliter.

Notabile. 3.

¶ Ponentes dictam distinctionem de suppõne distributiua:dicunt ꝙ in dictis exceptiuis ꝓpõnibus(preter cõem formã)termino superiori copulari debeant supposita sua eo manẽte:ꝛ ideo difformis fiat descẽsus. Mars.tñ in textu rationabiliter suppõnem quã vocant immobilẽ negat Ideo homo in dicta ꝓpõne supponit confuse distributiue pro oĩbus suppositis pro quibus determinatio addita ꝯuenit:restringitur enim per determinationem preter socratem a standum pro hoĩbus alijs a socrate pro quibus supponit ꝯfuse distributiue:ꝛ descendit sub eo sicut sub alio termino stante distributiue:sic oĩs homo preter socratẽ currit:ꝛ isti sunt oẽs homines:ergo ille homo preter socratẽ currit:ꝛ ille homo preter socratẽ currit : ꝛ sic de singulis. Et iste descensus non est difformis:ideo ꝛ suppositio distributiua immobilis non est ponenda. Et per hoc soluitur ᵱm dubium de suppõne immobili apud Mars. in textu motum.

Suppositio immobilis non est ponenda.

Marsilij secunda principalis suppositionum pars:de Suppositionum regulis.

Regula .1. de suppositione discreta.

De suppositione discreta sit hec regula prima. ¶ Terminus discretus in quacunqꝫ ꝓpositione positus stans pro suo significato vltimato:si supponit discrete supponit: vt iste homo currit:vel isti homines currũt:subiecta supponunt discrete: dico notãter:si supponit. Nam hic:antichristus currit:subiectũ nõ supponit discrete : quia in toto non supponit. Similiter hic:hec chimera currit:ꝛ dictã clausulã in dicendis presuppositã habere volo. ¶ Secunda regula. Terminus acceptus materialiter restrictus per pronomen demonstratiuũ primitiuũ ad standũ pro vno solo supponit discrete materialiter:vt hoc a est littera:a: supponit discrete materialiter : dico notanter restrictus.ꝛc. quia dicendo

Regula. 2.

socrates est dictio dissillaba: socrates non supponit discre-
te sed determinate et cōmuniter: quia non restringitur.

¶ Postq̄ auctor determinauit sufficienter de diffinitionibus et diuisionibus suppositionum: consequenter secundum illas ponit regulas ducentes nos a posteriori in cognitionem suppositionum. Ponit itaq̄ Mars. in toto. 19. regulas: quarum prime due sunt de suppositione discreta. Et tres sequentes de suppositione determinata: et septē de suppositione distributiua: vltime vero septem sunt de suppōne confusa tm̄: dempta sedecima que est de suppositione determinata. Et pro duabus regulis in textu positis: nota q̄ prima regula intelligitur secundum formam conclusionis posite questione. 4. Secunda regula sufficienter declaratur in textu. Continuatio.

¶ Tertia regula. Subiectū ppōnis particularis vel indefinite supponit semp determinate: vt quidā homo currit: hō nō currit. ¶ Quarta regula. Predicatū ppōnis pticularis vel indefinite vel singularis affirmatiue semp supponit determinate nisi sit terminus singularis: vt aīal ibi: aliquis hō est aīal. ¶ Quinta regula. Oīs terminus materialiter supponens acceptus cū vel sine pticulari signo supponit determinate: vt quoddā amo est verbum: amo est verbum.

De suppōne determīata h̄ tres ponunt regule. Regula. 3. Regula. 4. Regula. 5.

Pro trium regularum de suppositione determinata in textu positarum intellectu (vt sequitur) nota.

¶ Quomodo tertia regl'a sit intelligenda vide de hoc cōclusionem quest. 6. ¶ Quarta regula habet veritatē si sup predicatū non fert signū cōfusiuū: vel distributiuū: vt in illis: tm̄ hō est aīal: quidā hō est omne aīal: pdicatū supponit distributiue. Dicit notanter affirmatiue in regl'a: qr in negatiua: vt petrus non est asinus: pdicatū supponit distributiue. ¶ Quinta regl'a intelligit dūmodo talis terminus materialiter supponēs teneat cōmuniter: et sup ipsum non feratur signū cōfusiuū: vnde subiectū illius: hoc amo est verbū: supponit discrete: et illius: tm̄ amo est verbum: supponit confuse tantum.

¶ Sexta regula. Subiectum ppōnis vniuersalis supponit cōfuse distributiue: vt oīs homo currit: nullus homo currit. ¶ Septima regula. Terminus cōmunis sequens hāc negationē nō negantē copulā principalē ppōnis nisi aliud signū impediat supponit confuse distributiue: vt nullus asinus est

De suppōne distributiua septē sequunt regule. Regula. 6. Regula. 7.

currēs: tam asinus: q̄ꝫ currens supponit ꝯfuse distributiue.
Regula. 8. ¶ Octaua regula. Terminus infinitatus ꝑ istā negationem nō supponit ꝯfuse distributiue: vt non hō currit: hō supponit ꝯfuse distributiue. ¶ Nona regula. Noīa recta a cōparatiuis ⁊ suꝑlatiuis gradibus sequētia eos supponunt ꝯfuse distributiue: ⁊ causa est quia huiusmodi noīa habent exponi ꝑ negationē.
Regula. 9.
Regula. 10. ¶ Decima regula. Iste termini differt: aliud: nō idem: ⁊ eis ꝯsimiles faciūt terminos sequentes quos regūt supponere ꝯfuse distributiue ꝓpter negationē inclusam
Regula. 11. ¶ Undecima regula. Aduerbia similitudinis faciūt terminos sequentes se stare ꝯfuse distributiue: vt socrates est ita fortis sicut homo: homo: supponit confuse distributiue.
Regula. 12. ¶ Duodecima regula. Terminus cōmunis suꝑ quē cadit signū exceptiuū suppōit ꝯfuse distributiue: vt omne aīal p̄ter hominē est irrationale: hominē: stat ꝯfuse distributiue.

¶ Omnes regule de suppōne distributiua in textu posite intelligant̄ de termino cōmuni: cōiter tento: ⁊ supponente. Et si: talis distributio non fuerit impedita per signū precedens: vel interueniens. Et septima regula specialiter intelligitur ad sensum conclusionis posite questione septima. Pro alijs vero hic positis regulis videant̄ ea que dicta sunt sophismate primo de speciali signo suppositionis ⁊ restrictionis.

De sup. confusa tm̄ septē sequūtur regule. ¶ De suppositione ꝯfusa tm̄ sit hec prima regula: ⁊ in ordine tredecima. Predicatū vniuersalis affirmatiue supponit ꝯfuse tm̄. ¶ Quartadecima. Subiectum ꝓpōnis exclusiue supponit ꝯfuse tm̄: vt tantū animal est homo. ¶ Quindecima. Terminus cōmunis sequens mediate signū vniuersale affirmatiuū cadēs suꝑ copulā supponit ꝯfuse tm̄: vt hic: oīs hō est currēs: terminus currēs: supponit ꝯfuse tm̄: etiā hic:
Regula. 13.
Regula. 14.
Regula. 15.

cuiuslibet hois asinus currit: asinus: supponit cõfuse tantũ.

Trium regularum de suppositione confusa tantum hic positarum intellectus.

¶ Regula. 13. intelligitur de predicato vniuersalis affirmatiue supponente cõmuniter suppositione simplici: et super quod non fertur speciale signum distribuens: propter primum predicatum illius. Omnis homo est petrus non supponit confuse tantum: sed discrete. Dicitur suppositiõe simplici: propter predicatum illius. Omnis homo est hominis quilibet asinus: cuius vna ps supponit cõfuse tantum altera distributiue. Dicitur super quod. etc. propter predicatum illius: omnis homo est omne animal.

¶ Regula. 14. intelligitur sic. Subiectum propositionis exclusiue exponibilis gratia alietatis: supponens cõmuniter suppositione simplici: super qd non fertur signum distributiuũ ipsum distribuens: vel signum collectiuum supponit confuse tantum. Dicitur exponibilis. etc. quia si exponitur gratia pluralitatis tunc subiectum supponit determinate: predicatum vero collectiue eo modo vt circa quest. non iam dictum est. Dicitur suppositione simplici propter subiectum illius. Tantum hominis cuiuslibet asinus est animal: alie due particule adduntur propter subiecta illarum: tantum omnis homo est animal: tantum omnes apostoli dei sunt duodecim.

¶ Regula. 15. sic intelligitur. Quilibet terminus cõmunis cõmuniter tentus supponens suppõne simplici: sequens mediate signũ vniuersale affirmatiuum. i. qꝫ non sit substantiuũ talis signi: latũ super copulã: non impeditum supponit ꝯfuse tantũ. Prime clausule addunt hic ea rõne q̃ ponunt in alijs regulis. Dicit mediate: quia si terminus ĩmediate sequat signũ supponit distributiue. Dicit latum vel cadens super copulam. Unde signum dicit cadere super copulã quando non est pars extremi sed totius propositionis.

¶ Sedecima regula. Quãdo duo signa distributiua cadũt super eundem terminũ cõmunẽ in ꝓpõne particulari indefinita vel singulari: talis terminus supponit determinate: vt homo in illa. Socrates non est omnis homo: similiter in illa: non omnis homo currit: homo supponit determinate. Regula. 16. de sup. determiata

¶ Decimaseptima regula. Terminus cõmunis sequens verbum significans actum anime interiorẽ in quem transit actus ille: supponit confuse tantum: vt promitto tibi equum: cognosco hominem. Regula. 17.

¶ Decimaoctaua regula. Terminus cõmunis sequens aduerbia numeralia mediante verbo in eadem propositione supponit confuse tantum: vt bis comedi Regula. 18.

Regula. 19. panem: terminus panem stat ɔfuse tantū. ¶ Decimanona regula. Terminus cōmunis sequēs copulatū ex terminis de predicamēto vbi aut quando: supponit confuse tantum: vt Vienne et Rome vendit panis: hodie et heri audiui missam: et hec de regulis terminoꝝ absolutoꝝ sufficiant.

Quattuor regularum in textu positaꝝ intellectus.

¶ Regula. 16. intelligatur ſm formā ɔclusionis posite. quest. 8.
¶ Regula. 17. sic intelligit. Terminus cōmunis supponēs: sequens verbū .i. dictionē significantē actū anime interiorē in quē .s. terminū transit actus ille .s. per talē dictionē supponit ɔfuse tm̄. Dicit verbū .i. dictionē ꝑpter participia et verbalia noīa taliū verboꝝ: debet tn̄ p̄sens regula intelligi de verbo non negatiuo: vt dicendo: ignoro lectionē: terminus lectionē non ɔfuse tm̄: sed ɔfuse distributiue supponit. Dicit actū anime interiorē ad excludendū hec verba curro: ambulo: digero: gusto: Dicit in quē transit. etc. ꝑpter magistri in illa: ītelligo magistri lectionē: vbi terminus mgr̄i supponit determinate. Dicit vel sequēs: etc. ꝑpter illa signa inquantū ꝓut: ea rōne: et similia.
¶ Regula. 18. intelligitur cum cōmunibus aliarum regularum clausulis. Dicit namq₃ in regula sequens: quia: regem: ibi supponit determinate dicēdo: ego regem bis vidi. Dicitur mediante verbo: q2 vinum: ibi ego ter vinū bibi supponit determinate.
¶ Regula. 19. intelligitur sic. Sequens copulatum. etc. non impeditū: et mediante verbo vel participio. Dicit primū propter missam in illa: ego hodie et heri audiui omnem missam. Dicit et mediante. etc. quia missam in sequenti propositione supponit determinate: hodie et heri missam audiui.

Suppositionē collectiuā Mars. non ponit: ideo nullam de ea ponit regulam: tamen terminus supponit collectiue secundum sequentes duas regulas.

De suppōne collectiua due regule. ¶ Prima regula. Terminus supponens cōmuniter super quem fertur signū collectiuū supponit collectiue: vt subiecta illarum propositionum supponūt collectiue: oēs apostoli dei sunt duodecim: omnes muse sunt nouem: cuncte femine sunt graciliores vocis q̄₃ masculi.
¶ Secunda regula. Predicatum propositionis exclusiue exponibilis gratia pluralitatis supponit collectiue: vt tantū quinq₃ sunt vniuersalia: tantum decem sunt predicamenta: tantum quattuor sunt quadrupedia que ouant: nam dicte ꝓpositiones propter terminos numerales de rigore exponuntur gratia pluralitatis.

De suppositionibus terminoꝝ relatiuorum sequitur.

¶ De relatiuis alique ponunt̃ diuisiones: q̃z quedam sunt relatiua subst̃atie: vt is: suus: idem: alter: ⁊ neuter: ⁊ ꝯsimilia quedã sunt accidẽtis: vt totiens: quotiẽs: tale: tot tantũ: et similia. Et dicunt̃ relatiua subst̃atie quia circa res pro quibus supponũt sua antecedẽtia nõ cõnotant adiacere qualitatem aut quantitatẽ: aut aliquã talem dispositionẽ extrinsecam de predicamẽto accidẽtis sed supponũt ꝑ rebus pro quibus supponũt sua antecedẽtia sine aliqua cõnotatione: per oppositũ. Relatiua accidentis dicunt̃ vt tale connotat qualitatẽ: quantũ cõnotat quantitatẽ. Secũda diuisio relatiuorum. Relatiuoꝝ substantie quedã sunt relatiua idemptitatis vt idem is: sui: ⁊ similia ⁊ dicunt̃ idemptitatis q̃z accipiunt̃ pro eodẽ pro quo suũ antecedens accipiebatur. Alia sunt relatiua diuersitatis vt reliquus: alius: alter: ⁊ similia dicunt̃ diuersitatis quia non accipiunt̃ pro eodẽ pro quo acciebat̃ suũ antecedens. Item relatiuoꝝ idemptitatis quedam sunt reciproca: vt se suus. Alia nõ reciproca: vt ipse: idẽ: ⁊ similia. Tũc sunt regule de relatiuis idẽptitatis. ¶ Prima relatiuũ idẽptitatis pro nullo supponit nisi ꝓpõ in qua ponit̃ suũ antecedens pro aliquo verificet̃. ¶ Secũda regula non oportet relatiuũ pro tot supponere sicut suũ añcedens patet ex regula precedenti. ¶ Tertia regula relatiuum idẽptitatis si supponit precise supponit pro illis pro quibus ꝓpositio antecedentis verificatur: vt omnis homo est albus ⁊ ille est coloratus: intellecus capit relatiuum ille pro hominibus albis: quia pro illis ꝓpositio sui antecedẽtis verificat̃.

Prima diuisio relatiuoꝝ in relatiua subst̃atie ⁊ accidentis.

Relatiua substantie.

Relatiua accidentis.

Secũda diuisio relatiuorum substantie.

Relatiua subst̃atie idemptitatis

Relatiua subst̃atie diuersitatis.

Sequũt̃ .4. regule suppo. relatiuoꝝ subst̃atie idemptitatis.

Regula. 1.

Regula. 2.

Regula. 3.

Regula. 4.

¶ Quarta regula. Relatiuum supponit quandoq3 confuse distributiue antecedēte supponente determinate: vt homo equitat omnem suum asinum: asinum stat determinate: suū vero confuse distributiue. Est tamē aduertendum licet suppositio relatiui varietur per signi distributiui appositionē aut prepositionem negationis: tamen talis distributio est solum pro illis pro quibus propositio antecedētis verificatur: vt in tertia regula dictum est. Hec de relatiuis substantie idemptitatis.

De relatiuis accidentium.

Notabile. 1. de relatiuis accidē tium.

¶ Nota quando vnum relatiuū accidentiū ponitur in ꝓpōne oportet preesse terminum antecedentē illius predicamēti cuius modū significandi habet relatiuū: vnde si talis debeat poni in ꝓpositione oportet preesse terminū de predicamento qualitatis vt socrates est albus ꝛ talis est plato: ꝛ hec est inepta: socrates est bicubitus: ꝛ talis est plato. Secundo nota huiusmodi relatiua posse esse de quolibet predicamēto accidentiū: licet aliquibus non sint imposita nomina: de predicamento quantitatis sunt hec: tm̄: tot: ꝛ quotiens: de predicamento qualitatis: talis: de predicamento qn̄: tūc: de predicamento vbi: ibi: de predicamento habitus/taliter habituatus in actione/taliter agens/in passione / taliter patiens/in situ/taliter situatum / in adaliquid taliter se habens ad aliquid/in his enim vltimis predicamentis necesse est nomina fingere / cum non sint imposita. Tertio nota ꝙ non

Notabile. 2. de relatiuis accidē tium.

Notabile. 3. de relatiuis accidē tium.

oportet talia relatiua supponere pro eisdē pro quibus supponunt sua antecedentia: sed sufficit ꝙ supponant pro taliter se habentibus illo predicamento in quo sunt relatiua.

De relatiuis diuersitatis.

¶ Relatiua diuersitatis sunt: aliud alterū: differēs: reliquū diuersum: ꝛ similia: de quibus. Notandū qñ capiunt̄ indefinite sunt noīa neutri generis substātiua ꝛ sic ꝯgrue ponunt̄ sine antecedente: vt aliud currit: alterū currit: id est res alia vel res altera currit. Et dicuntur sic capi indefinite: qꝛ vt sic non exprimūt respectū cuius hec res sit altera. Scd̄o capiuntur relatiue: ꝙ patet dicendo: hominū alius socrates: alius plato. ¶ De istis ergo relatiue tētis sit hec regula: ꝙ supponūt pro alio a suo antecedēte: ideo enim dicunt̄ relatiua diuersitatis. ¶ Secūda regula: ꝑm variationem signoꝝ eis additoꝝ: hij termini aliter ꝛ aliter supponunt: vt hic: hominum alius hainricus: alius ioh̄es: terminus alius vtrobiqꝫ supponit determinate: sed hic: ioh̄es studet ꝛ omnis alter disputat: alter stat cōfuse distributiue. Hec de omniū terminorum suppositionibus sufficiant.

Notabile de relatiuis diuersitatis.

Regula. 1. de relatiuis diuersitatis.

Regula. 2.

¶ Postq̄ Mars. determinauit de suppositionibus terminoꝝ absolutorum ꝯsequenter prosequit̄ de terminoꝝ respectiuoꝝ suppōnibus. Et ratio ordinis est ista: qꝛ suppō respectiuoꝝ presupponit suppōnem terminoꝝ absolutorum: relatiuis enim non conuenit suppō nisi gratia suoꝝ antecedentiū absolutorum. Ponit auctor in textu duas relatiuorum diuisiones declarando diuisionis membra ponendo ꝛ de eoꝝ suppōne non nullas regulas: deinde de relatiuis accidentiū tria ponit notabilia: ꝛ de relatiuis diuersitatis vnū ponit notabile ꝛ duas regulas. Et pro maiori textus enodatione sequens mouetur questio iunctis duobus sophismatibus.

Continuatio.

¶ Q. Relatiuū supponat eodē modo sicut suū añcedens.

Pro presenti questiōe ante eius solutionē q̄ttuor ponunt̄ notabilia potissime tñ sequentē relatiuoꝝ diuisionē nota que ꝑ longū in textu declaratur.

Nobile.1.de relatiuo𝈣 diuisiōe

Relatiuū est duplex: scz.

- Logicale. Est cuius totū esse est ad aliud: i. qd̄ ẜcat respectū p̱ modū respectus: de quo habes tract. tertio. Pe. His. in p̄dicamēto ad aliquid folio. 69. de hoc non est ad propositum.
- Grāmaticale. Est ante late rei recordatiuum. Et de hoc est ad ꝓpositum. Et est duplex: scz.
  - Substātie vide in textu qd̄ sit. Et est duplex: scz.
    - Idemptitatis quid sit habeẜ in textu. Et est duplex: scz.
      - Reciprocū. Est illud qd̄ denotat reflexionē act⁹ vl' passiōis in illū a q̄ egrediẜ: vl' i rē ab eo possessam vt sui: sibi: se: a se. Et tale recipiẜ in eadē cathegorica cū suo antecedente.
      - Nō reciprocū p̱ oppositū dicitur nec pōt in eadē cathegorica poni cū suo antecedente.
    - Diuersitatis quid sit vide in textu.
  - Accidentis. Est qd̄ reffert rē p̱ modū denominationis Et ē duplex
    - Idēptitatis. Est qd̄ reffert eandē qualitatē in specie ⁊ supponit pro eadē in specie: vt socrates est albus ⁊ talis est plato.
    - Diuersitatis. Est qd̄ reffert eandē qualitatē in spē sed supponit ꝓ alia in specie diuersa: vt soctes est albus ⁊ alteriusmodi est plato.

Notabile. 2. de suppōne relatiui.
Opinio Burid.
Opinio Mars.

¶ Difficultatē suppōnis relatiui faciūt ↄtrarie due opiniones Buridani ⁊ Mars. Tenet enim Buridanus relatiuū ⁊ suū aūcedens si supponūt semp̱ eadē specie suppōnis suppōere. i. aut ambo determinate aut ambo distributiue. ⁊c̄. Mars. vero relatiuū non semp̱ dicit supponere eodē modo sicut suū aūcedens: nā relatiuū ille in ista ꝓpōne. Oīs homo currit et ille moueẜ ẜm Mars. supponit determinate: sed ẜm Buridanū supponit distributiue: est tñ in hoc magis imitandus Mars. ẜm cuius mentē premissis duobus notabilibus ꝓ questione finalis dabiẜ conclusio.

Corolarium.

¶ Corollarie ex dictis sequiẜ ẜm burid. p̄dicatū in ista ꝓpōne supponere distributiue: oīs hō est ipsemet: nec est falsa: licet ibi enuncieẜ vniuersale vniuersaliter sumptum: q2 hoc intelligiẜ ẜm eum: dūmō predicatum distribuiẜ: distributione simpliciter dicta: ibi aūt distribuiẜ predicatum distributione sygillata: vnde (vt sequitur) nota.

Notabile. 3.

Distributio est duplex: scz.

- Sygillata. Est distributio termini ad distributionem alterius: ita q̄ sub eo nō descēdiẜ quin descēdaẜ sub alio: vt oīs hō est ipsemet: ⁊ isti sunt oēs hoīes: ergo ille hō est ille hō q est ipsemet: ⁊ ille hō est ille hō qui est ipsemet: ⁊ sic de singulis.
- Nō sygillata. Est distributio termini sub quo pōt descendi dūmō sub alio non descendaẜ: vt oīs hō est animal.

Relatio est duplex: scz.

Personalis. Est i qua añcedẽs ⁊ relatiuũ supponunt pro eadẽ re in numero: vt socrates currit qui mouetur.

Simplex. Est in qua añcedens ⁊ relatiuum non supponunt pro eadem re numero: sed bene in specie: vt mulier saluauit que damnauit: femina que clausit portam vite reserauit: in prima propositione antecedens supponit pro virgine gloriosa: ⁊ relatiuum pro eua: in secunda antecedens pro eua ⁊ relatiuum pro beata virgine.

Nobile. 4.

¶ Respondetur ad questionẽ. Ipsam esse veram prout eodem modo valet tñ sicut similiter: quia est vna indefinita affirmatiua cuius extrema supponũt pro eodem: possunt enim verificari de relatiuo ille: in ista ꝓpõne: homo currit ⁊ ille mouetur: tñ vniuersaliter loquendo questio esset falsa: qꝛ non omne relatiuũ supponit eodem modo sicut suum antecedens. Unde ad intelligendum: quod relatiuũ supponat eodẽ modo sicut suũ antecedens: ⁊ quod non: sequens ponitur conclusio.

Questionis solutio.

¶ Conclusio. Omne relatiuũ substãtie idẽptitatis: nõ reciprocum: positum in copulatiua: affirmatiua: refferens relatione personali: et pro eodẽ ꝑcato: antecedens positum in cathegorica affirmatiua supponens: supponit pro illo pro quo propositio sui antecedentis verificatur nisi restringatur ad standũ pro paucioribus: vel amplietur ad standum pro pluribus: vt homo studet ⁊ ille benefacit. Quare singule illius conclusionis addanꝫ particule sufficiẽter patet ex dictis in ꝑsenti quest. ⁊ ex textu Marsilij: cuius regulas de relatiuorum suppositione vide.

Responsalis cõclusio.

De suppositiõe relatiui Tatar. tractat. 7. Pe. Dis. 52.

¶ Contra dicta arguitur. Dialecticus non habet considerare de relatiuo grammaticali: sed pocius de relatiuo logico per consequens: Mars. male diuidit in presenti relatiuum grãmaticale de quo ⁊ presens questio tractat. ¶ Respondetur in diuersis scientijs bene posse de eodem tractari ſm diuersas rationes. Sic enim fit de relatiuo de quo in grammatica in ordine ad congruitatẽ agitur: in dialectica vero in ordine ad suppsitionem: per consequens argumentum nihil concludit.

Sophisma septimum.

¶ Omnis ꝓpositio est vera vel eius ꝯtradictoria est falsa. Presens sophisma moueꝫ ꝓpter diuersos Marsilij ⁊ Buridani opiniones de suppositione relatiui (sicut questione precedenti habeꝫ) magis tñ in hoc tenendus Mars. ſm cuius mentẽ respondeꝫ ad sophisma vt sequitur.

¶ Respondetur ad sophisma: ipsum esse verum siue relatiuum eius refferat terminum propositio vel terminum vera sic enim semꝑ est vna disiunctiua: cuius secunda pars est vera si enim eius reffert terminum propositio tunc secunda pars sophismatis tantum valet: alicuius propositionis contradictoria est falsa: ⁊ hoc est verum. Si vero relatiuum eius: reffert terminum vera Secunda pars tantum valet alicuius propositionis vere contradictoria est falsa: ⁊ hoc est verum: quia relatiuum in presenti sophismate non supponit eadem specie suppositionis cum suo antecedente:

Sophismatis solutio.

quoniam relatiuum supponit determinate: antecedens vero distributiue: nec hoc est contra conclusionem precedentis questionis cum iam non ponatur in copulatiua sed disiunctiua propositione: aliter esset sentiendum de sophismate ſm Buridanū: tamen Marsilij via magis in hoc imitanda.

Sophisma octauū.

¶ Omnis homo est animal: ⁊ aliquis homo non est illud.

De relatiuorum suppositione (vt prius dictum est) Mars. magis ꝙ Burid. est imitandus: ideo ⁊ in presenti sophismate seclusa Buridani opinione (ſm quam sophisma esset simpliciter verum: propter suppositionē confusam tantum relatiui illud) ex sententia Marsilij respondet ad sophisma vt sequitur.

Sophismatis solutio.

¶ Respondetur ad sophisma: ipsum esse simpliciter falsum quia est vna copulatiua affirmatiua cuius vna pars est falsa: igitur tota scꝫ aliquis homo non est illud: quia valet tantum aliquis homo non est aniāl. quod est homo: quia illud supponit confuse distributiue cum super ipsum feratur negatio. Et si aliquis in sophismate a genere absoluit sophisma est falsum ⁊ impossibile cum partes sibi ipsis repugnent. Si autem non absoluitur a genere sophisma est falsum ⁊ possibile in casu quo solum mulieres essent tunc quelibet pars esset vera.

Quō sophisma sit impossibile ⁊ quō possibile.

Tractatus Suppositionū foeliciter finitur.

Titulus tract.

Pro vberiori notitia eoꝝ que tractatu ampliationum traduntur nota presentẽ tractatũ sic intitulari. Tractatus ampliationũ Marsilij. Et sicut dictum est de titulo suppositionis: ita ꝛ hic de ampliationis titulo suo modo dici potest. Ampliatio vero est subiectum illius tractatus: ꝛ eius ꝓpria passio est hoc totum. Suppositio termini respectu pluriũ differentiaꝝ tempoꝝ diuisim. Et hec passio potest demõstrari de suo subiecto iuxta veri. diffi. pro med. ꝛc̃. Et pro ampliationũ exordio duo sequẽtia notabilia ꝛ vnum habes corolariũ.

Subiectũ tract. ampliationum.

Notabile. 1.

Ampliatio capitur dupliciter: scz.

- Uno modo in prima impositiõe. Et sic valet tm̃ sicut dilatatio rei. Et sic nõ capit̃ hic q̃uis ampliatio logicalis metaphorice dicatur ad similitudinẽ ampliationis realis.
- Alio modo i secunda impositiõe ꝑ dilatatione termini rõne significationis. Et sic capit̃ dupliciter: scz.
  - Proprie. Et sic est suppõ termini. ꝛc̃. prout in textu sequẽti ipsius Mars. describitur. Et sic dicit̃ ampla suppositio que ꝯuenit terminis habẽtibus correspondentiã significati in ordine ad diuersas differentias tempoꝝ: vt homo fuit: homo erit.
  - Cõmuniter pro ampla acceptiõe termini: que est acceptio termini in ꝓpõne respectu alicuius signi qd̃ in ordine ad ipm̃ importat plures differentias tpm̃ diuisim: non curando an terminus ample acceptus supponat vel non.

Corolarium.

¶ Corolarie ex dictis sequit̃: ampliationẽ cõmuniter dictã habere se vt genus ad ampliationẽ proprie dictã: nam vbicunq3 est ampliatio: ibi etiã est ampla acceptio ꝛ non econuerso stat enim terminũ ample accipi: ꝛ tñ non ampliari: vt adam erit ꝛ antichristus fuit in his enim subiecta ample accipiunt̃: non tñ ampliant̃: cum iam non supponant ad plures tempoꝝ differentias non enim habent significata correspondentia ad differentias tempoꝝ ad quas nunc accipiunt̃. Ita ꝛ in illis ꝓpõnibus. Scipio Africanus debellauit Chartaginenses. Antichristus potest saluari capiendo potest stricte subiecta quidẽ supponunt ad vnã differentiã temporis licet ad plures tempoꝝ differentias accipiantur: ideo in illis ꝓpõnibus non est ampliatio sed bene ampla acceptio.

Nõbile. 2. de ampliationũ vtilitate.

Arist. innuit ampliationem.

¶ Ampliationes sunt vtiles ad saluandas ꝓpõnum cõmuniter concessaꝝ ꝛ negataꝝ veritates ꝛ falsitates: nam hec ꝓpões ꝯmuniter ꝯceduntur: homo est mortuus: antichristus est generandus: tñ sine ampliatione minime ꝯcedi possent: innuit ꝛ Aristoteles primo elenchoꝝ exẽplificando de fallatia equiuocatiõis sic arguendo: quicunq3 sanabatur sanus est: et laborans sanabat̃: ergo laborans sanus est: hoc exemplũ Aristoteles ibidem soluit exprimendo ampliationẽ: aut enim laborans capitur pro illo qui nũc est laborans: vel pro illo qui fuit laborãs: primo modo minor est falsa ꝛ etiã conclusio: sed secundo modo minor est vera ꝛ etiã conclusio. Et sic ampliationis mutatio ꝓpõnis veritatẽ mutat. Et hec de notabilibus generalibus in exordium positis sufficiant.

Clarissimi philosophi Marsilij tract. ampliationum.

CIrca tractatum ampliationum premittenda est ampliationis diffinitio: deinde ponẽde sunt ampliationum regule.

¶ Postq̃ Mars. tractatu p̃cedenti determinauit de suppõne tanq̃ de quodam generaliori: ꝯsequenter presenti tract. determinat de ampliatione tanq̃ de specialiori. Nam oĩs ampliatio est suppositio ꝛ nõ ecõtra, Et in presenti textu ampliationũ materiã p̃mittit se Mars. traditurũ ꝑ ampliationis diffinitionem: ꝛ per regulas. Et pro maiori ampliationũ notitia ante ampliationis diffinitionẽ mouetur sequens questio vno iũcto sophismate.

Questio prima.

¶ V. Aliquis terminus possit ampliari.

¶ Presens questio moueť non q̃ vertať in dubium: an terminus ampliari possit: sed ad inquirendũ quid sit terminũ ampliari: ꝛ an oĩs terminus ampliari possit: vnde (vt sequiť) notabili vnico p̃misso questiõis ponitur solutio.

Mõbile. Terminus diciť:
- Ampliare: ratione cuius alter terminus supponit ad plures differentias tempoꝝ diuisim: vt terminus saluabitur ampliat terminũ hõ: in illa: homo saluabiť: ad est ꝛ ad erit.
- Ampliari: qui supponit ad plures differentias temporum diuisim: vt homo in predicta ꝓpositione ampliatur.

Questionis solutio. ¶ Respondeť ad questionẽ ipsam. s. simpliciter esse veram: est enim vna particularis affirmatiua cuius extrema supponunt pro eodem.

Regula. Est etiã questio nedum vera sed etiã necessaria ꝓpositio (iuxta hanc generalem regulã) oĩs ꝓpositio de possibili vera est necessaria ꝓpositio: vnde sequiť q̃ questio non tm̃ particulariter sed etiã vniuersaliter sit vera.

¶ Arguitur. Nulla passio realis ꝯuenit termino: sed ampliatio est passio realis. s. ipsius quãtitatis: ergo nulla ampliatio ꝯuenit termĩo

¶ Respondeť ꝑ primũ notabile in exordio posito. Ampliationẽ non in prima sed in secũda impositiõe ꝯuenire termino: ideo argumentũ nihil ꝯcludit.

Sophisma primum.

¶ Album fuit socrates.

Sophismatis casus. ¶ Ad ostendendã ampliationis virtutẽ hoc presens mouetur sophisma: pro quo Hugo hunc ponit casum. Q2 socrates sit nũc primo albus ꝛ prius fuerit niger: ꝛ non albus. Et isto casu posito non intelligentib⁹ ampliationem sophisma videť falsum: tamen virtute ampliationis adhuc manet verum.

¶ Album dicitur res que in se vel sua superficie exteriori habet albedinem sufficientem ꝫm vulgarem denominationem. Dicitur vel in sua. ꝛc. ethiops enim in se scz in superficie interiori sufficientem forsan habet albedinem: nō tamen in sua superficie exteriori: nec ꝫm denominationem vulgarem. Ita clipeus pro medietate albus: ꝛ pro medietate niger non est albus nec niger sed albus ꝛ niger simul. Album.

¶ Respondet ad sophisma ipsum. s. esse verum quia vna indefinita affirmatiua. ꝛc. in casu enim posito extrema verificantur pro socrate sic: hoc est vel fuit album: ꝛ hoc fuit socrates. Sophismatis solutio.

¶ Arguit sophisma est falsum: ergo minus bene concessum antecedēs probatur: quia ex eo sequitur falsum expositorie sic arguendo: album fuit socrates: ꝛ nigrum fuit socrates: ergo album fuit nigrum.

¶ Respondetur. Qꝛ ibi arguitur ab amplo ad non amplum sine distributione ampli: ratione termini nigrum in minori ꝛ conclusione: ꝛ talem consequentiam non oportet valere.

¶ Potest ergo ampliatio describi sic. Ampliatio est suppositio termini ꝑ suis significatis respectu diuersoꝝ tempoꝝ indifferēter pro diffinitione est notandū termino nō addi ampliationē respectu sue significationis: nā semꝑ terminus eque multa significat: sed ampliatio additur termino respectu suppositionis: quādo ergo termin⁹ solū stat pro suis significatis que sub vna differentia temporis cōprehenduntur tunc dicit̄ stare restricte: ꝛ in ordine ad illam suppositionem restrictā non dicit̄ ampliatio: quia terminus qui ampliatur stat pro suis significatis nō sub vno sed pro diuersis temporibus indifferenter: vt homo fuit: homo non solum stat pro suis significatis que sunt etiam pro his que fuerunt disiunctiue. Est ergo notandum tres esse tempoꝝ differentias. s. presens: preteritū: ꝛ futurum: ꝛ possunt addi duo. s. possibile esse: ꝛ possibile imaginari: que improprie tempoꝝ differētie dicuntur. Est ergo descriptio prius posita sic intelligenda. Ampliatio est suppositio termini pro suis significatis sibi

Ampliationis diffinitio.

Notabile. 1. Talis ampliatio dicit̄ ampliatio temporum ꝛ non supponūm vt dicit Tatar. tract. 7. Petr. His. 59.

Notabile. 2.

Diffinitiōis ampliationis intellectus.

correspondentibus pro distinctis tempoꝝ differentijs: puta pro suis significatis que sunt vel fuerūt: pro eis que sunt vel erūt: vel pro eis que sunt vel possunt esse: vel pro eis que sunt vel possunt imaginari: tunc in ista: homo fuit: que valet tantum quod est iam vel fuit: fuit homo: homo ampliatur ad standum pro eo quod est vel fuit homo.

Corolarium. 1.

Ex dictis sequit̄ supposito ꝙ nihil sit antichristus sed generabitur in tali casu antichristus non ampliatur: stat enim respectu vnius differentie temporis tantū. s. futuri: dicendo antichristus erit. Non enim sufficit ad hoc ꝙ terminus amplietur ꝙ capitur respectu copule futuri temporis nisi cum hoc supponeret ꝓ suis significatis respectu diuersoꝝ temporum indifferēter: modo sic non est de antichristo in casu posito.

Corolarium. 2.

Deinde ex dictis sequitur supposito ꝙ nihil sit vacuum: sed tamē poterit esse ⁊ nunq̄ȝ sit actu: tunc dicendo: vacuum intelligitur vacuum ampliatur: quia supponit pro suis significatis respectu diuersorum temporum indifferēter: nam propter huius verbi intelligo ampliationem: ampliatur pro isto quod potest esse vel ꝙ potest imaginari esse.

Intentio text⁹.

¶ Ut premiserat Marsilius hic ampliationis diffinitionem pro eadem duo adiungit notabilia: ponit ⁊ deinde diffinitiōis intellectum: ex quo duo infert corolaria. Et pro maiori textus noticia mouetur sequens questio iuncto vno sophismate.

Questio secunda.

¶ Utrum diffinitio ampliationis sit bona.

¶ Diffinitio ampliationis in textu Marsilij posita de rigore verborum non valet: q2 s̄m eam terminus discretus (cum non habeat plura supposita) non posset ampliari. Est tamen diffinitio Marsi. intelligenda (vt sequit̄) ex cuius intellectu duo sumuntur notabilia.

¶ Diffinitio ampliationis intelligit̃ sic. Ampliatio est suppositio termini scz stantis pro suo significato vel suis significatis respectu diuersoꝝ temporꝝ indifferenter. i. respectu signi importantis diuersas differentias temporꝝ diuisim: in ordine ad talem terminū sic supponentē respectu plurium talium. ¶ Dicitur in diffinitione. Est suppositio ideo ibi non est ampliatio. Chimera fuit: vacuum erit. ¶ Dicitur suo significato propter terminos discretos: vt petrus fuit in foro: vbi petrus ampliatur. ¶ Dicitur vel suis significatis ꝑpter terminos cōmunes. ¶ Dicit̃ respectu signi ꝙ intelligendum est tam de signo complexo ꝙ̄ incomplexo: ideo non opus est addere signorum. ¶ Dicitur diuisim: quia ibi homo non ampliatur: homo est ⁊ fuit animal licet enim supponat ad plures differentias temporꝝ tamen non diuisim sed copulatim vnde (vt sequitur) nota.

Intellectus diffinitiōis ampliationis.

Signum dicit̃ īportare diuersas differētias temporum dupliciter: scz

- Diuisim vel disiunctim quod idem est. Qn̄ importat plures differentias temporum: que vt sic non coniungitur copulatim sed disiunctim. i. per coniunctionem disiunctiuam.
- Copulatim. Quando tales temporꝝ differentie non disiunctiue: sed copulatim coniungunur. i. per coniunctionem copulatiuam.

Notabile. 1.

¶ Dicitur in diffinitione ampliationis in ordine ad talem terminū: qꝛ animal in illa: homo fuit animal non ampliat̃: qꝛ fuit iam importat diuersas temporꝝ differentias in ordine ad subiectum et nō predicatum. ¶ Dicitur sic supponentem. ⁊c̄. per qđ innuitur ꝙ si terminus ampliari debeat oportet ipsum ad minus ad duas temporꝝ differentias supponere. Et sic illaꝝ ꝑpōnum subiecta non ampliantur. Adam fuit homo: antichristus erit homo: sed bene ample accipiunt̃: vt patet ex differentia inter ampliationem ⁊ amplam acceptionē superius positam. Et pro dictis (vt sequitur) nota.

Differētia tēporis. Est signū īportās tempus ꝑ modū ꝓsentis: ꝓteriti: futuri: possibilis: vel imaginarij Et signū dicit̃ importare diuersas differentias temporꝝ tripliciter: scz.

- Formaliter: quod apud grammaticū est diuersorum temporum: vt illud disiunctum est vel fuit: vel illud est vel erit.
- Virtualiter: qđ apud grāmaticū nullius est temporis: tn̄ intellectus ratione illius signi accipit terminū in ordine ad ipsum ac si secū expresse poneret disiunctū diuersoꝝ temporꝝ: vt noīa verbalia in bile vel in tiuū. ⁊c̄. vt ī reglīs ampliationū habes
- Formaliter ⁊ virtualiter simul: qđ apud grāmaticū importat vnā differentiā temporis ⁊ intellectus vltra hoc accipit terminū ratiōe ipsius ad ad aliam vel alias differentias temporꝝ ꝙ̄ ꝫm grammaticum importat: vt fuit in illa: homo fuit animal ⁊ erit in illa: homo erit animal.

Notabile. 2.

¶ Corolarie sequitur (vt etiam habet Marsilius in textu) proprie esse tantū tres differentias temporum: que apud grammaticum sufficiunt scz presens, preteritum, ⁊ futurum: improprie tamen (ꝫm logicum) due adduntur differentie scz possibilis: ⁊ imaginaria. Et sic logicus quinq̧ differentias temporum considerat.

Questionis solutio.

¶ Respondet ad questionē. Diffinitio ampliationis (intelligendo eam (vt est dictū) est bona. Et sic questio est vera: quia vna indefinita affirmatiua cuius extrema supponunt pro eodem. ⁊c.

¶ Arguit contra dicta. Terminus supponēs respectu verbi presentis tēporis supponit pro oībus suis suppositis: ergo cū accipitur ad copulam ampliatiuā nō potest accipi pro pluribus, cū non possit accipi nisi pro suis suppositis: ⁊ per consequens frustra ponit ⁊ diffinitur ampliatio.

¶ Respondet maiorē simpliciter esse falsam: qꝛ terminus supponēs respectu copule de presenti: solū supponit ꝓ oībus suis suppositis sibi correspondentibus ad copulā de presenti: sed ad copulā ampliatiuā potest supponere pro ominbus suis suppositis: presentibus: preteritis: futuris: possibilibus: ⁊ imaginarijs: ideo ampliatio bene ponitur ⁊ diffinitur.

Sophisma secundū.

¶ Omne creans necessario est deus.

¶ Pro ostendenda ampliationis virtute presens monetur sophisma in quo terminus ponit ampliatiuus scꝫ necessario (vt habet in septima ampliationum regula) vnde ad inuestigandū denotationem huius modi necessario.

Casus sophismatis.

Hugo hunc ponit casum sophismatis qꝫ scꝫ deus actu nihil creet: sed immediate post hoc creabit: ⁊ de termino creans (vt sequitur) nota.

Notabile.

Creans capit dupliciter: scꝫ.
- Nominaliter: nō dicit actum sed potentiam: ⁊ est illud qꝫ natum est aliquid creare.
- Participialiter: pro illo quod actu creat. Et sic capit dupliciter: scꝫ.
  - Large: pro illo quod producit aliquid ex nihilo siue hoc sit virtute propria vel aliena. Et ita angelus potest esse creās: similiter homo.
  - Stricte. Est qđ producit aliquid ex nihilo virtute propria. Et sic solus deus est creans.

Sophismatis solutio.

¶ Respondetur ad sophisma. Si necessario determinat copulam (sicut de rigore fit) capiendo creans stricte ⁊ absoluendo copulam a tempore sophisma est verū: qꝛ est vna vniuersalis affirmatiua cuius predicatum conuenit cuilibet supposito subiecti. Subiectum enim supponit pro deo glorioso: similiter ⁊ predicatum. Dicitur in conclusione signanter: si necessario determinat copulā: nam si determinat: creans: sophisma est falsum ⁊ impossibile: qꝛ vna vniuersalis cuius subiectū pro nullo supponit: de nullo enim verum est dicere: hoc est creans necessario: qꝛ quicquid creat contingenter creat: ⁊ non necessario. Dicitur capiendo creans stricte: qꝛ capiendo creans large sophisma est falsum: qꝛ vna vniuersalis affirmatiua cuius predicatum non ꝯuenit cuilibet supposito subiecti: qꝛ subiectum supponit pro angelo ⁊ pro homine: predicatum vero pro solo deo. Dicit vltimo absoluēdo. ⁊c. qꝛ non absoluendo copulā a tempore sophisma est falsum: ⁊ impossibile: qꝛ valet tantum. Omne creans necessario in tempore est deus: hoc est falsum: ex quo nullum tempus est necessarium.

¶ Arguitur sophisma est falsum: igitur minus bene concessum antecedens probatur qr ex eo sequitur falsum: sequitur enim bene per ꝯuersionem. Omne creãs necessario est deus: igiẗ deus necessario est creãs. ¶ Respondetur ꝙ hic non fit conuersio: quia modus vniuersalis in ꝯuersione debet mutari in particularem: prout habes tractatu primo Pe. His. de modalibus, folio. 40.

Sequunẗ. xiij. ampliationũ regule.

Istis presuppositis sit prima ampliationũ regula. Omnis terminus a parte subiecti respectu copule de preterito positus habens significata presenti ꝛ preterito tpibus correspondẽtia ampliaẗ pro eo qđ est vel fuit: vt albũ fuit petrus: albũ: ampliaẗ pro eo qđ est vel fuit. Siḻr in ista: homo amauit: hõ ampliaẗ eodẽ modo ꝛ est sensus: qđ est vł fuit homo amauit: dico notanter positus a parte subiecti: nam si sit terminus captus a parte predicati: supponet pro suis significatis que fuerũt ꝛ nõ pro illis que sunt ꝛ ideo nõ ampliaẗ. ¶ Secũda regula. Terminus positus a parte subiecti respectu huius verbi erit: aut alterius futuri tpis: ampliaẗ ad supponendũ pro suis significatis q̃ sunt vel erũt: vt homo: in illa: homo erit: ampliaẗ ad supponendum pro illo quod est vel erit: vnde sensus est: qđ est vel erit: erit homo. ¶ Postq̃ auctor absoluit membrũ primũ scꝫ ampliationis diffinitionẽ de qua circa principiũ huius tract. se traditurꝫ ꝓmiserat: ꝯsequenter hic de altero (ꝯm ꝓmissa) determinat: ponẽdo scꝫ tredecim ampliationũ regulas: quarꝫ hic in ꝑsenti textu due ponunẗ: ꝛ vt sequiẗ intelliguntẗ: ꝛ ob ꝯtrarias Mars. ꝛ Buridani opiniones ex regulis vnum quod sequitur mouetur sophisma. ¶ Prima regula intelligiẗ sic. Omnis terminus a parte subiecti respectu copule. s. principalis vel eam includẽtis: de ꝑterito. s. ꝑfecto: positus habẽs ꝑcatũ vel ꝑcata sibi correspondens: vel corñdentia: pro tpe pñti ꝛ ꝑterito ampliaẗ pro eo qđ est vel fuit nisi restringaẗ ad pauciores differentias tpm: vt italia quondã fuit dicta magna gretia: vbi italia supponit ad est ꝛ ad fuit. ¶ Dicitur a parte subiecti: hec clausula declaratur in textu.

Regula. 1.

Regula. 2.

Continuatio.

Regule prime intellectus.

¶ Dicitur principalis: quia homo in illa: homo qui fuit est animal: non ampliatur: quia non est copula principalis. ¶ Dicitur vel eam includentis propter verba adiectiua preteriti temporis: vt Romani vicerunt Carthaginenses. ¶ Dicitur. s. perfecto: quia si talis terminus ponatur respectu verbi preteriti imperfecti temporis tunc ampliatur pro eo quod est vel erat: si vero ponitur respectu verbi preteriti plusquamperfecti temporis tunc ampliatur pro eo quod est vel fuerat. ¶ Dicitur habens significatum: propter terminum discretum: vel significata propter terminum communem. ¶ Dicitur sibi correspondens vel correspondentia: quia subiecta illarum non ampliantur. Aristoteles fuit homo: adam fuit primus noster parens: vacuum fuit locus. Unde terminus dicitur habere significatum correspondens ad est vel fuit: qui supponit ad est vel fuit. Predictarum vero duarum propositionum subiecta non supponunt ad est: sed tantum ad fuit: tertie vero propositionis subiectum in toto non supponit. ¶ Dicitur finaliter: nisi restringatur. etc. quia homo in illa: homo qui est fuit animal: non ampliatur: sed tantum ad est recipitur.

Terminus dicitur habere significatum correspondens

Virtute presentis regule tales et similes propositiones conceduntur.
- Viuum fuit mortuum.
- Virgo fuit pregnans.
- Puer fuit senex.

Regule secunde intellectus.

¶ Secunda regula intelligitur et declaratur sicut prima regula cum omnibus clausulis debite hic etiam applicatis.

Virtute secunde regule tales et similes propositiones conceduntur.
- Mortuum erit viuum.
- Meritrix erit virgo.
- Senex centum annorum erit puer vnius diei.

Sophisma tertiū.

Omne quod erit est.

Prima discrepantia mars. et buridani.

¶ Hoc sophisma mouetur propter diuersas (Marsilij et Buridani) opiniones. Discordant primo Mars. dicit differentias temporales esse partes extremorum et secundum eum hoc totum est subiectum ens quod erit: et terminus ens: est predicatum. Sed secundum Buridanum differentie temporales non sunt partes extremorum. Et sic secundum eum terminus ens est subiectum et cum hoc predicatum: et quod erit: secundum eum non est pars extremi: in hoc magis est imitandus Marsilius: tamen ad intentionem regule septime de assignatione extremorum tractat. primo Pe. Hisp. folio. 12. quando scilicet differentie temporales restringuntur per qui: que: vel quod. etc.

Secūda discrepantia Marsilij et Buridani.

Secundo discrepant mars. et burid. quia mars. dicit terminum ampliatiuum a parte subiecti positum solum supponere pro re que est. Et sic sophisma secundum eum valet tantum. Omne quod erit et est: est et hoc est verum: et omnes ille (secundum marsilium) eodem motiuo conceduntur. Omne possibile est: omne futurum est: omne preteritum est: omne imaginabile est. Nec valet obiectio quod etiam ille et similes sint concedende. Omne quod comedet comedit: omne quod bibet bibit: que sunt simpliciter false: quia valent tantum. Omne quod comedet et est comedit: omne quod bibet et est bibit: quia nihil plus exprimi debet circa copulam principalem quam differentie temporales importare per copulam principalem. Omnes tamen dicte a marsilio concesse propositiones et etiam sophisma presens negantur rationabiliter a Buridano secundum quem terminus ampliatiuus a parte subiecti positus supponit pro re que est et non est. Et secundum hoc dicitur ad sophisma.

¶ Respōdetur ad sophisma q̄ ipsum sit simpliciter falsum: quia vna vniuersalis affirmatiua cuius predicatū non ꝯuenit cuilibet supposito subiecti. Subiectū enim supponit pro antichristo: p̄dicatū vero non. Est etiā equiualens sophismatis falsa scꝫ illa. Omne quod erit in tempore futuro est iam actu: ⁊ hoc est falsum: per consequens etiam sophisma. — Sophismatis solutio.

¶ Arguitur sophisma est verum: igitur male negatum: nam sequitur bene. Tantum ens est ens quod erit: igitur omne quod erit est ab exclusiua ad suam vniuersalem. Similiter bene sequit̄: ens quod erit est: igit̄ om̄e ens quod erit est ab indefinita ad suam vniuersalē in materia naturali.

¶ Respondetur dictas regulas tenere dummodo in antecedente ⁊ consequente arguatur ad easdem temporum differentias modo hoc non fit in dictis argumentis: ideo nihil probant.

¶ Tertia regula. Terminus positus a parte predicati respectu verbi futuri temporis non ampliatur quia solum supponit pro suis significatis que erunt: vt homo: in illa: ioannes erit homo: supponit solum ad erit. — Regula. 3.

¶ Quarta regula. Terminus captus respectu participij preteriti tēporis ampliatur ad supponendum pro suis significatis que sunt vel fuerunt: vt homo est genitus: sensus est: quod est vel fuit homo est genitū. Ex hac regula hec est vera: homo est mortuus. — Regula. 4.

Duarum regularum intellectus.

¶ Regula. 3. intelligit̄ dummodo tale verbū alias non habet ampliare: ꝓpter venientem: in illa: ego cognoui veniente: vbi ampliatur ad quinq̄ differentias temporum: vt habetur regula tredecima. Intelligatur etiam regula si tali predicato non additur disiunctum diuersoꝝ temporum: quia animal in illa ampliatur: homo fuit animal quod est vel fuit.

¶ Regula. 4. intelligitur cum clausulis in prima regula appositis. Et ex illa regula sequens mouetur sophisma.

Sophisma quartum.

¶ Homo est mortuus.

¶ Pro sophismate nota ea que dicta sunt tract. primo Pe. Mis. folio. 24. circa materiam remotā: q̄uis enim presens sophisma sit de terminis disparatis tñ mars. tract. suppositionū dicit esse verum: propter ampliationem patet idem in regula presenti: pro quo tñ (vt sequitur) nota.

Notabile. De ista duplici acceptiōe termini mortu⁹ Tat. 2. perih. 46. D.

Mortuū capit̄ dupliciter: scz.
Nominaliter. Est res carens vita nata tñ habere vitam: vt embrio: ꝛ alimentū existens in propinqua dispositione ad formā viui. Item lapis sic non dicit̄ mortuus: quia licet careat vita: non tamen natus est habere vitam.
Participaliter. Est res que desinit habere vitā vt cadauer alicuius animalis.

Sophismatis solutio.

¶ Respondet̄ ad sophisma: ipsum. s. esse verū: si mortuū: capitur participialiter: si vero capit̄ nominaliter ipsum est simpliciter falsum prima pars conclusionis probatur: qꝛ tunc sophisma est vna indefinita affirmatiua cuius extrema supponunt pro eodem patet de adam qui est vel fuit homo est mortuus. Secunda pars conclusionis patet: quia tunc est vna indefinita affirmatiua ex extremis disparatis composita per consequens falsa ꝛ impossibilis propositio.

¶ Arguitur: sophisma est falsum: qꝛ ex eo sequit̄ falsum: sequit̄ enim bene in Darij. Omne mortuū est non hō: ꝛ hō est mortuus: igitur hō est non homo. ¶ Respondet̄ ꝙ arguatur ab amplo ad non amplū sine distributione ampli ratione minoris extremitatis scz termini homo.

Regula. 5.

¶ Quinta regula. Terminus captus respectu participij futuri temporis ampliat̄ ad supponendū pro suis significatis que sunt vel erunt: vt homo est generandus: homo supponit pro suis significatis que sunt vel erunt: ex hoc patet hāc esse ꝯcedendā: meritrix est futura virgo. ¶ Sexta regula. Terminus captus respectu huius verbi potest ampliat̄ pro his que sunt vel esse possunt: vt homo potest esse albus: homo: supponit pro hominibus qui sunt vel esse possunt.

Regula. 6.

Pro intellectu duarum regularum in textu positarum (vt sequitur) nota.

¶ Regula. 5. intelligit̄ cū clausulis cōmunib⁹ circa primā regulā positis. ¶ Regula. 6. pariter cum dictis expont̄ clausulis tñ terminus potest dupliciter consideratur: ꝛ ſm hoc dupliciter ampliat.

Notabile.

Potest capit̄ dupliciť: scz
Large pro eo qđ est: vel fuit: vel erit: vel pōt esse: ꝛ sic ampliat ad dictas quattuor differentias temporum.
Stricte: pro eo qđ est: vel potest esse. Et sic tm̄ ad illas duas differentias temporum ampliat ꝛ hoc modo de verbo potest Marſ. presentem ponit regulam.

¶ Corolariū. Si potest capitur large tunc subiectū illius. Corolarium.
Antichristus potest esse:ampliatur ad erit τ potest esse. Si vero potest capit
stricte tunc non ampliatur:quia non habet significatum sibi correspondens
ad est τ potest esse.

¶ Septima regula. Terminus captus respectu hoꝝ modo Regula. 7.
rum cōtingens:necessariū:possibile: impossibile qñ propo-
sitiones faciunt de sensu diuiso ampliant terminos ad sup-
ponendū pro eo quod est vel potest esse:ideo illa: creantem
necesse est esse deum valet tantū quod est vel potest esse cre-
ans de necessitate est deus. Dico notāter quādo modi faci-
unt modales de sensu diuiso nam si facerēt de sensu compo-
sito nulla esset ampliatio: vt hominē esse animal est necesse.
¶ Octaua regula. Terminus supponens respectu predicati Regula. 8.
in bilis vel tiuus ampliat̃ ad supponendū ꝓ eo quod est vel
potest esse: vt homo est generabilis: homo est amatiuus.
¶ Nona regula. Terminus captus a parte ante respectu Regula. 9.
huius termini prius:ampliatur ad supponendum pro eo qd̕
est vel fuit:vt homo prior est antichristo. ¶ Decima regula Regula. 10.
Terminus captus a parte post respectu huius termini pri-
us:ampliatur ad supponendum pro eo quod est vel erit:qr
suum significatum connotat sequi: vt adam prior est anti-
christo: τ significat ꝙ adam est prior illo quod est vel erit
antichristus. ¶ Vndecima regula. Terminus supponens a Regula. 11.
parte ante respectu huius termini posterius ampliatur ad
supponendum pro eo quod est vel erit: vt antichristus est
posterior adam:antichristus:ampliat̃ pro eo qd̕ est vel erit.
¶ Duodecima regula. Terminus supponens a parte post Regula. 12.

respectu huius termini posterius ampliatur ad supponen-
dum pro eo quod est vel fuit. ¶ Tredecima regula. Termi- Regula. 13.
nus rectus a verbis actum interiorem anime significanti-
bus ampliatur ad supponendum pro eo quod est: erit: fuit vel potest esse: vel imaginari esse. Et sunt huiusmodi verba intelligo: diligo: cognosco: desidero: appeto: promitto: imaginor: ⁊ consimilia: ideo in illa. intelligo hominem: hominem ampliatur ad supponendum pro eo quod est: vel erit: vel fuit: vel potest esse: vel imaginari esse: simili modo ampliatur homo in illa: homo intelligitur.

Regularum in textu positarum. intellectus sequitur.

¶ Regula. 7. sufficienter hic in textu Marsilij declaratur.

¶ Regula. 8. intelligitur dummodo tale predicatum in bilis vel in tiuus importat aptitudinem ⁊ potentiam vnde illarum subiecta non ampliantur. Camera est cubile: fibula est monile: nec subiectum illius ampliatur: petrus est risibilis: capiendo risibile vt proprium hominis: quia tunc non importat aptitudinem ampliatiuam.

Quod ꝑcatum termini denoteꝶ ꝑcedere ⁊ qd denoteꝶ sequi priꝰ vel posterius.

¶ Regule. 9. 10. 11. et. 12. sunt de prius: ⁊ de posterius: que ante se et post se ampliant terminos quorum significata denotanꝶ precedere vel sequi. Unde significatum illius termini denotatur precedere: prius qui terminus vna cū termino prius: significat rem excedentem. Si vero talis terminus cum prius: significat rem excessam tunc significatum talis termini dicitur sequi priꝰ vt pater est prior filio: pater significat rem excedentem: filio vero excessam: ⁊ sic significatum patris dicitur precedere terminum prior: significatū vero filij denotatur sequi. Et per oppositum significatum termini denotatur precedere terminum posterior: qui terminus significat rem excessam. ⁊c. vt Aristoteles fuit posterior platone: vbi Aristoteles significat rem excessam ⁊ platone excedentem.

¶ Item terminus prior quando dicit ordinem vel dignitatem non ampliat vt petrus est prior predicatorum.

¶ Regula. 13. declaratur sufficienter in textu marsilij. Et sicut dicitur in regula de verbis: ita etiam dicatur de participijs: ⁊ nominibus verbalibus talium verborum: que pariter casum quem regunt ampliant ad quinqꝫ differentias temporum vt petrus est cognoscens venientem: vbi venientem ampliatur ad quinqꝫ differentias temporum: ita etiam asini in illa ampliatur: cognitio asini est in anima mea.

¶ Nota consequenter dictas tredecim marsilij regulas ad omnem ampliationem non sufficere: vnde pro complemento materie ampliationum sequẽtes sex nota regulas.

¶ Prima regula. Terminus positus iuxta dictionem importantem mutationem acquisitiuam ampliatur ad supponendum pro eo quod est vel immediate post hoc erit: vt asinus generat asinum: terminus asinum ampliatur pro eo: quod est vel erit. Et talia verba in voce actiua ampliant accusatiuos a parte post rectos. Sed in voce passiua ampliant nominatiuos per modum suppositi rectos: vt asinus: in illis ampliatur: asinus generatur: asinus fit: asinus incipit esse: ita ⁊ illarum subiecta: domus edificatur: tunica disponitur. Regula. 1.

¶ Secunda regula. Verba importantia mutationem deperditiuam ampliant ad supponendum pro eo quod est vel immediate ante hoc fuit: vt asinus corrumpitur: homo moritur: domus comburitur. Regula. 2.

¶ Tertia regula. Verba importantia vtranque mutationem: sc3 deperditiuam et acquisitiuam: ampliant terminos pro eo quod est: vel immediate ante hoc fuit: vel immediate post hoc erit: vt asinus: in illa: asinus mutatur. Regula. 3.

¶ Quarta regula. Verba significantia actum anime exteriorem ampliant pro eo quod est: vel immediate ante hoc fuit: vt audio sonum: sonus auditur: video hominem: homo videtur. Regula. 4.

¶ Quinta regula. Illa verba supponit: ampliatur restringitur: accipitur: significatur: verificatur: ampliant terminos quos regunt mediante prepositione de vel pro ad quinque differentias temporum: vt homo supponit pro homine iam homine ampliatur ad quinque differentias tẽporum. Regula. 5.

¶ Sexta regula ⁊ vltima. Quilibet terminus receptus respectu signi importantis diuersas differentias temporum diuisim in ordine ad ipsum supponens ad minus ad duas differentias temporum ampliatur ad easdem quas tale signum importat: vt asinus est vel fuit animal. Regula. 6.

¶ Deinde nota ampliationem exprimi sufficienter disiunctim. Et in tali expressione nihil est mutandum nisi ꝙ disiunctum ex talibus differentijs addatur termino ampliato: vt socrates fuit animal: sic exprimitur: socrates qui est: vel fuit: fuit animal: ⁊ conformiter exprimatur in alijs. Unde ampliationem exprimi non est aliud nisi differentias temporales ad quas terminus ampliatus supponit expresse poni cum termino ampliato. Notabile quomodo ampliatio exprimi debeat.

Questio tertia.

¶ V. Utra potest sit ampliatio.

¶ Presens questio potest habere sensus quattuor ẜm quos eius patet solutio. ¶ Primus sensus est. An sit aliquod signum ampliatiuũ importans plures differentias temporum inquantum est copula principalis ꝙ potest ⁊ sic questio est vera patet de imaginatur: similiter de verbis actum anime interiorem significantibus que ampliant ad quinque differentias temporum. Primus quest. sensus.

Secũdus questionis sensus. ¶ Secundus sensus est. An aliquis terminus non natus ampliari ad potest possit ampliari: et in isto sensu questio est falsa: si potest capitur large: quia omnis terminus qui debet ampliari: debet ad min⁹ supponere ad duas differentias temporum: sed vltra potest large captum solum est vna differentia temporis scz imaginatur.

Tertius questionis sensus. ¶ Tertius sensus est. An aliquis terminus natus solum supponere ad potest possit ampliari. Et sic questio iterum est vera: quia vacuum in illis ampliatur vacuum imaginatur vacuum est significabile.

Quartus questionis sensus. ¶ Quartus sensus est. An impossibile sit significabile: nam ampliatio est suppositio: et suppositio presupponit significationem per consequens si vltra potest sit ampliatio erit vltra ipsum significatio: et sic impossibile erit significabile. Pro quo nota q impossibile est res non potens esse et hoc est nihil: quia omnis res mundi potest esse: vnde Buridanus dicit impossibile nõ esse significabile: quia omne significabile debet mouere intellectum sed impossibile (ẽm eum) non potest mouere intellectum. Tamen secundum Marsilium probabiliori via tenetur impossibile esse significabile: et nihil obstat: vt obiectum non existens possit intelligi: patet hoc auctoritate Guilhelmi occam quest. 3. dis. prime primi vbi ponit et cognitionem et delectationem respectu obiecti non existẽtis. Et vt tertio ethicorum habetur voluntas est impossibilium: ergo a fortiori intellectus: et per consequens impossibile est significabile: vacuũ enim quod nec est nec fuit: nec erit: nec potest esse: sed imaginatur esse: est significabile. Et sic in isto quarto sensu ẽm quem rationabiliter conceditur impossibile esse significabile questio pariter est vera. Et hec de ampliationum materia sufficiant.

Impossibile.

Cõtra Buridanum ꝓbatur impossibile esse significabile.

Ampliationum tractatus explicit foeliciter.

In exordium tract. appellationū Marsilij nota.

Titulus. Subiectum.

TItulus tractatus appellationum est ille Tractatus appellationū Marsilij. Unde appellatio est subiectum presentis tractatus: et eius propria passio est hoc complexum terminus accidentaliter connotatiuus in propositione positus: et quomodo in proposito sumatur appellatio: et ad quid sit vtilis sequentia duo ostendunt notabilia.

Appellatio ꝯsideratur dupliciter: scz.

- In prima impositione: idem est quod nominatio: est enim appellare nominare: est et appellare prouocare: et appellatio prouocatio: et tunc appellatio (sm iureconsultos) est ab inferiori iudice ad superiorem gradatim facta prouocatio: et de illa nihil ad propositum.
- In secunda impositiōe et logicaliter: idem est quod accidentalis connotatio: nam appellare logicaliter: est accidentaliter connotare. Et ita appellatio personaliter capta est subiectū presentis tract. Et est duplex appellatio: scz.
  - Forme. Et hec diffinitur textu sequēti ipsius Mars. et de hac videbitur questiōe prima.
  - Rationis. Hac describit Mars. de qua vide questionem secundā.

Notabile .1.

¶ Appellationes sunt vtiles ad dinoscendas propositionum veritates et falsitates cōmuniter concessarum et negatarum: illa enim conceditur Buridanus papam percussit: et tamen nunq̄ percussit papam: eo enim tempore quo eum percussit non fuit papa. fertur enim petrū de Candia auditorem et discipulum fuisse Buridani: postea electum esse in pontificem Romanum: qui nominatus est Alexander quintus. Et consimiliter in alijs propositionibus appellationis mutatio propositionis veritatem vel falsitatem mutat. Et hanc appellationem de qua presenti agitur tractatu innuit Aristoteles in antepredicamētis circa denominatiuorum diffinitionē cum inquit. denominatiua vero dicuntur quecunque ab aliquo solo differentia casus sm nomen habēt eandem appellationē. i. accidentalē connotationē: de hoc vide tertio tract. de denominatiuorum diffinitione folio. 58. Et hec de notabilibus in exordium appellationum positis.

Notabile. 2.

Buridanus papam percussit.

Arist. appellationem innuit.

Tract. Appellationũ.

Uisis ampliationibus restat dicere de appellationibus primo ponã appellationis diuisionem: ꝛ cuiuslibet membri diffinitionẽ: deinde appellationum regulas subiungã.

Duplex appellatio. s. formal' ꝛ rationis.

Quantũ ad primũ: duplex est appellatio: aliqua est termini pro formali ſcato: vt hic: ioãnes fuit albus: iste terminus albus appellat albedinẽ in preterito adhesisse ioanni. Aliqua vero est appellatio pro ratione vt hic diligo pecuniã.

Duplices termini scꝫ absoluti ꝛ connotatiui.

Pro quo nota ꝙ terminoꝝ quidam sunt absoluti: ꝛ sunt de p̄dicamento substãtie in recta linea: vt petrus: ioannes: aïal. Aliqui aũt termini sunt ꝯnotatiui: vt sunt albũ: coloratũ: ꝛ ꝯsimiles.

Terminus connotatiuus duplex habet ſcatũ

Et nota ꝙ terminus ꝯnotatiuꝰ duplex dicit̃ habere significatũ. s. materiale ꝛ formale. Materiale dicit̃ res ꝓ q̃ua terminus ꝯnotatiuus supponit. Formale aũt significatũ dicit̃ res ꝯnotata siue significata ꝯnotatiue ꝑ talẽ terminũ. vt significatũ materiale istius termini albũ dicit̃ res ſcata habẽs albedinẽ puta ipsum subiectum albedinis. Sed ſcatum formale dicit̃ illud qđ ille terminus ꝯnotat: vt est albedo.

Scot. in primo dis. 4. q. 1. in solutione. 4. arg. ꝯtra mar. tenet ꝙ terminꝰ cõnotat ſcatũ materiale ꝛ nõ formale.

Terminꝰ appellat illud quod connotat.

Tertio nota ꝙ terminus dicitur appellare illud qđ ꝯnotat: nam nihil dicit̃ albũ nisi sibi adiaceat albedo: ideo ille terminꝰ albũ appellat albedinẽ: adiacere rei pro qua supponit.

Diffi. appellationis forme.

Ex istis ergo potest inferri diffinitio appellationis pro formali. Appellatio est ſcatio formalis significati termini tanq̃ꝫ suo determinabili ꝓ aliqua differentia tẽporis per modum adiacentis vel non adiacentis.

Diffi. declaratõ

Dico significatio: qꝛ terminus qui appellat illud formaliter significat quod appellat ꝛ appellatio non ꝑ suppositionem

sed per significationē sumitur: quia terminus pro isto significato quod appellat non supponit. Dixi per modum adiacentis suo determinabili: propter terminos connotatiuos positiuos: dixi per modum non adiacentis: propter terminos priuatiuos qui per modum non adiacentis significant: vt petrus est cecus: cecus appellat visum per modum non adiacentis petro. Ex istis infero differentiā inter appellationē et suppositionem: quia suppositio est respectu significati materialis. Sed appellatio est respectu formalis. Differunt secundo quia aliqui termini supponunt et non appellant: et aliqui termini appellant qui non supponunt exemplum primi: vt sunt isti termini absoluti et similes: socrates: homo: animal: exemplum secundi: homo hinnibilis: nam homo hinnibilis pro nullo supponit: et tamen dictus terminus appellat: quia connotat actum hinniendi posse adiacere homini. Est etiam differentia inter appellationē et significationem: quia significatio est tam respectu materialis quam formalis. Sed appellatio tantum respectu formalis. Similiter significatio est termini positi extra propositionem et illius non est appellatio: et hec de diffinitione appellationis respectu significati formalis termini sufficiant.

Differentia inter appellationē et suppositionem.

¶ Appellationum tractatum Mars. hic inchoando ponit primo vnam appellationis diuisionem: diffiniendo et declarando primum diuisionis membrum scilicet appellationem forme: ponendo deinde differentiam inter appellationem suppositionem: et significationem: et pro textus explanatione notabilia duo: et sequentem habes questionem.

Intētio textus.

¶ Diuisio appellationis in appellationē forme et appellationem rationis: est analogi in sua analogata: nam appellatio per prius significat appellationē forme: et per posterius appellationē rationis: et quamuis conuenientē in illa: ego cognosco conuenientē: appellet appellatione rationis et forme: tamē appellatio rationis non est appellatio forme inquantum talis.

Notabile. 1.

¶ Diffinitio appellationis forme intelligitur sic. Appellatio forme. scilicet accidentalis est significatio formalis significati termini: idest est terminus

Notabile. 2.

significans formaliter suum significatum in propositione tanq̃ suo determinabili pro aliqua differentia temporis: per modum adiacentis vel non adiacentis. i. per modum denominationis positiue vel priuatiue. Et hec diffinitio cum suis clausulis sufficienter declaratur in textu: tamen pro maiori eius euidentia sequens mouetur questio.

Questio prima.

¶ V. Omis terminus sit appellatiuus.

¶ Quid sit terminus cathegorematicus: quid sincathegorematicus vide tract. primo circa diffinitionem nominis: folio. 7. Quid sit terminus absolutus: quid connotatiuus habes tract. secundo Pe. His. circa predicatiões folio. 43. de duplici significato termini connotatiui vide textum Marsilij.

Appellatiuus.

¶ Item appellatiuus in questione valet tm̃ sicut accidentaliter connotatiuus ⁊ ampliat dictionẽ terminus ad est ⁊ potest esse ex octaua ampliationũ regula: ⁊ per hoc (vt sequitur) patebit solutio questionis.

Questionis solutio.

¶ Respondeẽ ad questionẽ ipsam. s. esse verã ⁊ necessariam: ⁊ hoc ꝓpter ampliationẽ: valet enim tm̃: oĩs terminus qui est vel potest esse potest appellare: ⁊ hoc est verꝫ: cũ oĩs terminus possit adhuc de nouo imponi ad significandũ accidẽtaliter. Sed si terminus appellatiuus capiẽ ĩproprie ⁊ nõ ampliatiue questio est falsa: qꝛ instãtia est de terminis absolutis et essentialiter ↄnotatiuis: vniuersaliter tñ p̃sens questio ↄceditur ad formam huius conclusionis.

Cõclusio respõsalis.

Oĩs terminus nõ pure sincathegorematicus accidentaliter ↄnotatiuus in ꝓpõne positus appellat suam formã. Ex illa ↄclusione corollarie sequiẽ nullũ scꝫ terminũ sincathegorematicũ: nullum absolutum: nullum essentialiter connotatiuum (vt sic) appellare suam formam.

¶ Arguitur ↄtra conclusionem: solum noĩa cõmunia sunt appellatiua: ergo eis solum cõpetit appellatio: ⁊ per ↄsequens terminis singularibus accidentaliter connotatiuis non conuenit appellatio qui tñ ẜm formam ↄclusionis appellarent: igiẽ ipsa ↄclusio falsa. ¶ Respondetur q̃ appellatiuũ in dialectica nõ distinguiẽ contra ꝓprium: sed potius contra absolutum: ideo antecedens dicte ↄsequentie est verum ẜm grãmaticũ sed falsum ẜm dialecticum: igitur argumentum contra conclusionem nihil probat.

Sequitur de appellatione rationis.

Appellationis rõnis diffinitio

¶ Appellatio rationis sic diffinitur. Est acceptio termini in ꝓpõne ꝓ suo significato ẜm illã determinatã rationẽ ẜm quã suũ significatũ significat: diciẽ acceptio termini in ꝓpositione: qꝛ extra ꝓpõnem terminus nunq̃ꝫ appellat suã rationem. Diciẽ acceptio nõ significatio; nã terminus vbicunq̃ꝫ

ponitur suum significatū ꝓcat ꝑm rationē determinatā sed non semper appellat. Si enim dicerem venientē cognosco terminus veniens non appellat suā rationē: q2 sensus non est ꝙ cognosco rem que venit ꝑm eam rationē ꝑm quā dicit᷑ venire: pōt ergo dicta diffinitio generaliter sic exponi: est acceptio termini id est qñ aliquis terminus accipit᷑ i ꝓpōne pro suo ꝓcato: nam extra ꝓpōnem terminus nunꝗ̄ appellaret suā rationē: ⁊ hoc qñ talis termin⁹ accipit᷑ ꝑm illā determinatam rationē ꝑm quā sua ꝓcata vel suum significatū significat: vt ille terminus veniens: in ꝓpōne positus: ego cognosco venientem: capit᷑ pro veniente ꝑm illā determinatam rationē ꝑm quā dicit᷑ venire. aut albū in ꝓpōne positū accipitur pro re alba ꝑm illā rationē ꝑm quā dicit᷑ alba: ⁊ tūc appellat suā rationē: ⁊ sic de alijs terminis: ⁊ hoc sufficit de diffinitionibus appellationis sub correctiōe melius dicētium. Diffinitiōis expositio.

¶ Postꝙ Mars. determinauit de primo membro diuisionis appellationis scꝫ de appellatione forme: hic ꝯsequenter determinat de altero dicte diuisionis membro: scꝫ de appellatiōe rōnis eam diffiniēdo ⁊ diffinitionē declarādo. Et ꝓ maiori textus euidētia sequēs ponit᷑ q̄stio vno iuncto sophismate. Continuatio.

Questio secunda.

¶ V. Diffinitio appellationis sit bona.

¶ Diffinitio de qua querit questio ponitur ⁊ sufficienter declaratur hic in textu Marsilij: pro qua tñ diffinitione vt sequitur nota.

Terminum accipi ꝑm determinatā rationē ꝯtingit dupliciter: scꝫ.
- Large. Est ipm̄ accipi ꝑm determiatū ꝯceptū sibi corrñdentē ⁊ hoc cōpetit etiā termino extra ꝓpōnem.
- Stricte. Est ipm̄ terminū i ꝓpōne poni iuxta dictionē denotantē ipm̄ accipi ꝑm determinatā rationem vel ꝯceptū. Et sic intelligitur in diffinitione ⁊ clarius videbitur in regula appellationis rationis.

Notabile.

¶ Respondetur ad questionem: ipsam. s. esse veram intelligendo eam vt iam dictum: ⁊ vt Mars. eam in textu exponit ⁊ declarat. Questionis solutio.

¶ Arguitur: si diffinitio appellationis rationis esset bona sequeretur quod in ista: homo est animal: terminus homo appellaret suam rationem: consequens falsum est: igitur et antecedens: consequentia probatur: quia terminus homo: vel in dicta propositione accipitur secundum proprium conceptum secundum quem suum significatum significat et sic habetur intentum. Vel accipitur secundum alium conceptum et hoc dicere est absurdum. ¶ Respondetur licet homo in dicta propositione accipiatur secundum proprium eius conceptum non tamen est ibi appellatio rationis ex quo non accipitur cum dictione importante actum potentie: vel actum anime interiorem quod tamen requiritur ut ex regula de appellatione rationis habetur.

Sophisma.

¶ Ego cognosco venientem.

¶ Ad explicandam virtutem appellationis rationis hoc ponitur sophisma: pro quo talis ponitur casus. Quod ego cognoscerem platonem et plato veniat me ignorante: et per hunc casum appellationis virtus innotescit.

Casus sophismatis.

Sophismatis solutio.

¶ Respondetur ad sophisma ipsum. s. esse falsum in casu posito. Est enim una singularis cuius extrema non supponunt pro eodem: requiritur enim ad veritatem sophismatis quod demonstratus per subiectum: ego: cognoscat platonem per conceptum vel per rationem venientis: sed hoc est falsum: cum repugnet casui posito per consequens etiam sophisma falsum: et hoc fit ratione appellationis rationis: nam hec etiam in casu prius posito est vera. Ego venientem cognosco: quia iam: venientem: cum non sequatur verbum non appellat suam rationem: et sic ad eius veritatem non requiritur quod cognoscam platonem per modum venientis: sed sufficit eum cognoscere per modum platonis: de hoc vide mars. circa diffinitionem appellationis rationis.

¶ Arguitur in casu posito sophisma est verum: quia sequitur ex vero: sequitur enim bene expositorie. Ego cognosco platonem: et plato est veniens: ergo ego cognosco venientem. ¶ Respondetur. Argumentum non valere cum arguatur a non amplo ad amplum ratione termini veniens: in minori et conclusione.

Sequuntur appellationis forme regule.

Regula. I.

Quantum ad secundum sit hec prima appellationum regula ¶ Terminus appellatiuus positus post verbum semper appellat suum significatum formale pro tempore verbi: ut in illa de presenti: socrates est albus: albus appellat albedinem presentialiter inherere socrati: sic etiam in ista: socrates fuit albus: albus appellat albedinem inhesisse socrati pro tempore preterito.

Ex his infero corolarie q si socrates iam pimo sit albus: ita q nunq antea fuisset albus: hec esset falsa: socrates fuit alb9 Corolarium.
¶ Secunda regula. Terminus appellatiu9 sui formalis significati: positus a parte subiecti in ppone: in qua nulla est ampliatio: que est de presenti: appellat formale significatu suu inherere vel no iherere suo determinabili pro tpe psenti: vt albu est ho: albu appellat albedine homini inherere pro tpe psnti. Regula. 2.
¶ Tertia regula. Terminus appellatiu9 positus ante verbu pteriti tpis aut futuri appellat formale suu adiacere vel non suo determinabili pro tpe verbi sub disiunctione ad presens: vt albu fuit homo: sensus est qui habet in psenti vel in pterito habuit albedine sufficiente fuit homo. Regula. 3.
Ex regula sequit corolarie posito q ioanes primo sit scies ita q nunq antea fuit sciens licet antea fuerit ioanes: hec est vera: scies fuit ioanes: ita etia hec vera est in aliquo casu: sanctus in celo erit ioannes peccator: posito q nuc sit peccator et postea erit sanctus in celo: qr sanctus ponitur respectu verbi futuri tpis a parte subiecti: ideo appellat suum formale pro tpe verbi sub disiunctione ad presens: et ideo sensus est qd habet actu vel habebit sanctitate in celo erit ioanes peccator: mo ita est per casum: ergo ppositio est vera. Corolarium.
¶ Quarta regula. Omnis terminus appellatiuus captus a parte subiecti respectu predicati ampliatiui appellat suu formale adiacere suo determinabili pro tpe ad qd tale predicatu est ampliatiuu sub disiunctioe ad presens tepus: vt albu est corruptu: album appellat albedine pro tpe illo ad quod corruptu: est Regula. 4.

ampliatiuū sub disiunctiōe ad p̄sens: ⁊ sensus est: quod actu habet vel in preterito habuit sufficientē albedinē est corru-ptum. Ex regula infero corolarie illas esse veras: virgo est corrupta: corruptū est nasciturū: generandū est generatum corrumpendū est corruptū: patet eaꝝ veritas exprimendo ampliationē. ¶ Quinta regula. Terminus appellatiuus a parte subiecti respectu huius modi possibile determinantis copulā vel alicuius ipsum includētis: vel ꝯsimiliter amplian-tis sicut ipse ampliat: appellat suū formale adiacere vel non adiacere suo determinabili pro tēpore illo ad quod iste mo-dus possibile est ampliatiuus sub disiunctiōe ad presens: vt albū possibile est esse hoīem: albū appellat albedinē adiacere homini pro tp̄e presenti sub disiunctiōe ad illud tempus ad quod possibile ampliat: vnde potest sic exponi: qđ actu ha-bet vel aliquo tēpore potest habere albedinē sufficientē po-test esse homo. Ex illa regula sequit̄ hāc esse verā: fur potest esse iustus: patet exprimēdo ampliationē. ¶ Sexta regula et vltima quo ad appellationē forme. Oīs terminus appel-latiuus positus a parte subiecti respectu copule ampliatiue vel p̄dicati ampliatiui nisi fiat impedimentū per hoc qđ est vel equiualens appellat suū formale pro tp̄e illo ad qđ pre-dicatum est ampliatiuū: seu talis copula sub disiunctiōe ad presens: vt albū est amatiuū: albū est amabile: dico notāter nisi impediatur: qꝛ in illa quod est albū est amatiuū: album appellat albedinē solum pro tempore presenti ꝓpter restric-tionem. Hec de appellationibus forme sufficiant.

Corolarium.

Regula. 5.

Corolarium.

Regula. 6.

¶ Habita diuisione appellationis τ diffinitis membris eius: consequenter auctor determinat de appellationibus per regulas: ponendo in textu presenti sex regulas appellationis forme: pro quibus (vt sequitur) notabile habes vnicum cum duobus annexis regulis. Continuatio.

Appellatio est duplex: scz.
- Simplex siue vniformis. Et est qñ a parte vniꝰ extremi vnus ponitur terminꝰ ꝯnotatiuus tm̄: vt socrates est albus. Et de illa appellatione Mars. sex ponit regulas.
- Composita siue difformis. Et est qñ a parte vnius extremi ponuntur plures termini cōnotatiui: vt ioannes legit librum: petrus est doctus musicus: τ de hac appellatione sequentes duas nota regulas.

Notabile.

¶ Prima regula. Qñ a parte eiusdem extremi ponunt̄ duo termini connotatiui accidentaliter: τ positiui: se mutuo determinantes τ vnica acceptione accepti: tunc appellant sua ꝑcata formalia adiacere pro eodē tempore verbi: vt Buridanus percussit papam: ioannes erit cantor regis. Dicitur vnica acceptione accepti: qꝛ dicendo sic: Buridanus papam percussit: Joannes erit regis cantor: vbi predicata non appellant sua formalia significata: cum diuersis sumantur acceptionibus: precedit enim dictio recta τ regens sequitur: ideo non est vnica acceptio. Regula. 1.

¶ Secunda regula. Quādo a parte eiusdē extremi ponunt̄ duo termini accidentaliter ꝯnotatiui τ positiui: habentes se adinuicē vt adiectiuū τ substātiuū: tūc adiectiuū appellat suū formale adiacere formali significato substātiui: vt ioānes est bonus grāmaticus: petrus est niger monachus: τ sic appellatiōis virtute dicte ꝓpōnes sunt vere: etiā si ioānes moraliter sit malus: τ petrus corpore sit albus dūmodo nigrum habeat habitum. Regula. 2.

Sequit̄ de appellatiōe ratiōis reg'a.

¶ Cōsequēter de appellatōibus termini respectu sue rōnis sit hec regula. Terminus appellat suā rationem ꝑm quā suū significatū ꝑcat: qui sequit̄ verbū ꝑcans actū anīe interiorē dūmodo regit̄ a tali verbo: tanq̄ determinās actū signatū ꝑ tale verbū: vt diligo pecuniā: terminus pecuniā appellat suā rationē: vnde sensus est: diligo rem q̄ est pecunia: silr̄ ibi: cognosco venientē: terminus venientē: appellat rationē suā sensus est. cognosco rem q̄ venit ꝑm rationē ꝑm quā venit τ scio eam venire. Sunt aut verba ꝑcantia actū anime interiorē: intelligo: diligo: cognosco: appeto: scio: desidero: Regula de appellatione rationis.

Verba actū anime interiorē significantia.

ꝛ similia: dico notãter qui sequit᷑: qꝛ terminũ precedentẽ nõ faciũt appellare suã rõnem: vt venientẽ cognosco: venientẽ non appellat suã rationẽ: dico etiã dũmodo talis terminus regat᷑ a tali verbo tanq̃ꝫ determinãs actũ significatũ ꝑ tale verbũ: nam dicendo sic: intelligo hoĩem qui est albus: albus non appellat suã rationẽ: qꝛ nõ regit᷑ a tali verbo tanq̃ꝫ determinãs actũ ipsius. Et nota participia dictoꝝ verborum terminos sequẽtes eo modo sicut sua verba facere appellare suã rationẽ. Ex regula corolarie sequit᷑ posito me diligere fratrẽ meũ prout est homo: ꝛ odire ipm pro vt est sartor hec esset falsa: diligo sartorẽ. s. fratrem meũ: ratio patet ex regula. Ex quo sequit᷑ illã consequentiã nõ valere: hũc sartorem diligo: ergo diligo hũc sartorẽ: ꝛ causa est: quia in casu posito antecedẽs est verũ ꝛ cõsequens falsum: nam in antecedente non est appellatio rationis: in ꝯsequente autem est. Similiter dicendũ de istis: venientẽ cognosco: igitur cognosco venientem hec de appellationibus.

Corolarium. (beside "re suã rationẽ. Ex regula corolarie sequit᷑…")

Corolarium. (beside "regula. Ex quo sequit᷑…")

Continuatio. ¶ Postq̃ Mars. per regulas determinauit de appellatione forme consequenter hic vnam ponit regulam de appellatione rationis: quam pro parte in textu declarat. Et pro euidentia textus: regule intellectum ꝛ vnum notabile de signis facientibus appellationem rationi (vt sequitur) habes.

Regule intellectus. ¶ Est enim regula sic intelligenda. Quilibet terminus in propositione positus sequens dictionem que significatione formali adequate solum significat actum potentie: vel actum intellectus: vt sic. Uel sequens dictionem talem includentem: in cuius termini significatum actus per talem dictionem importatus denotatur transire appellat suam rationem: vt venientem: in illa ego cognosco venientem. Dicitur dictionẽ includendo per hoc participia: ꝛ verbalia verborum sic significantium. Dicitur actum potentie: per quod includitur: cognosco quod importat actum potentie cognitiue: non tamen adequate interiorem sed etiam exteriorem: ꝛ excluduntur per hanc clausulam: isti termini nutrio: digero: augmento. ꝛc. quia non important formaliter actum anime cognitiue: quia forma arboris etiam augmentatur ꝛ nutritur. Dicitur vel actum intellectus ad includẽdum illa verba: intelligo: scio. ꝛc. ꝛ ad excludendum illa verba video/audio. ꝛc. que licet importent actũ cog-

nitiuum: non tamen intellectus: dictio tamen appellans vtrumq3 copulatim importare debet. Dicitur vel talem includentem propter signa reduplicatiua speciuocatiue capta: que terminum quem determinant faciunt appellare suam rationem: vt nullum elementum inquantum elementum est coloratum. Dicitur in cuius termini. etc. quia platonem in illa non appellat suā rationem: ego platonem cognosco.

¶ Signa facientia appellationem rationis sunt triplicia. Quedam enim appellant ad conceptum tantum. Quedam faciunt appellationem quo ad conceptum: et cum hoc quo ad assensum vel dissensum. Quedam vero ad hec superaddunt actum voluntatis vel appetitus: vt sequenti habes figura.

Dictiones appellant suam rationem tripliciter scz vel.	Quo ad conceptum: vt.	Intelligo. Apprehendo. Cognosco. Concipio. Imaginor. Significo. Denoto. Et similia.	Illoꝝ verboꝝ appellatio sic exprimitur. Ego cognosco venientem. i. ꝭm conceptum venientis.
	Quo ad conceptum et assensum vel dissensum: vt.	Scio. Credo. Opinor. Dubito. Assentio. Dissentio. Concedo. Et similia.	Appellatio sic exprimitur. Ego scio hominem esse animal. i. ꝭm conceptum presupponentem assensum illius propositionis homo est animal.
	Quo ad assensum vel dissensum et actū voluntatis vel appetitus: vt.	Diligo. Desidero. Cupio. Appeto. Volo. Promitto. Et similia.	Ego diligo fratrē meum. i. ꝭm actū dilectionis ꝑsupponentē assensum alicuius ꝓpōnis in qua ponitur conceptus huius complexi fratrem meum.

Notabile.

¶ Incipientibus satis est scire antepositas dictiones facere appellationem rationis non curando quo ad conceptum: vel quo ad assensum. etc.

Finitur appellationū tractatus.

Textus Mars. de statu.

Cōtinuat mars. sequentia prece dentibus de sta tu premittendo.

POstq̄ȝ dictū est de suppositionibus: ampliationibus: appellationibus: restat de restrictionibꝰ ꝛ terminoꝝ alienationibus dicere. Pro maiori tamen restrictionis intellectu primo est considerandus sta- tus ſm quē terminus nō restringiꝉ nec ampliatur. Status enim vltra quē terminus sepe ampliatur ꝛ citra quē restrin- gitur sepe.

Diffi. status.

Est suppositio termini pro omnibus suis suppo- sitis vel omni suo supposito sibi adequate correspondenti- bus vel correspondente respectu vnius differentie tēporis precise: vt presentis tantum: vel preteriti solum: vel futuri: vt homo currit: adam fuit: antichristus erit.

Intētio textus.

¶ Continuat mars. hic sequentia ad p̄cedentia premittendo de statu: qui est vltra restrictionē materialem: ꝛ infra amplationem: ꝛ pro diffinitione status in textu posita sequentia duo notabilia: ꝛ duo habes corolaria. Aduerte enī primo in diffinitione status poni: est suppositio nam subiecta illarum Chimera est: vacuum est: non supponunt ſm statum: cum in toto nō supponant.

Nōbile. I. p declaratiōe diffinitionis status.

¶ Dicitur pro omnibus suis suppositis id est significatis materialibus. Et significatū materiale vt habet Mars. superius de appellationibus. Est res ꝑ qua terminus supponit: ꝛ includunꝉ per clausulā dictā termini cōmunes qui supponūt pro suis significatis materialibus. ¶ Diciꝉ vel omni suo supposito: id est significato materiali ꝑ hoc excludiꝉ ille terminus homo: in illa: homo albus currit: iam enim non supponit pro ethiope: qui tamen est suum suppositum. ¶ Dicitur sibi adequate correspondentibus. ꝛc. vbi terminus adequate: dicit exclusionem quo ad alias differentias temporum. Et illud significatum dicitur correspondere termino ad aliquam differentiam temporis pro quo talis terminus seorsum acceptus et adequate ad illam differentiam temporis est verificabilis. Et sic homo in illa: homo est animal: supponit secundum statum licet non supponat pro omnibus suis suppositis: quia pro adam non: sufficit tamen q̄ supponit pro omnibus suis suppositis sibi correspondentibus ad vnam differentiam temporis.

Significatū dicitur corrn̄dere termino ad aliquā differētiam temporis.

Tria requirunꝉ ad terminum supponentem scdm statū.

Primum. Q̄ supponat: vnde illi termini vacuum: ꝛ chimera: non supponunt ſm statum. ꝛc.

Secundum: q̄ supponat pro omnibus suis suppositis vel omni suo supposito sibi correspondētibus vel correspondente ad copulam ad quam accipitur. Et ꝑ hoc differt status a restrictione materiali.

Tertium: q̄ supponat respectu vnius differētie tēporis precise. Et ꝑ hoc differt status ab ampliatiōe.

Corolarium. 1.

¶ Corolarium ex dictis sequitur. ꝙ omnis terminus supponens suppositione accidentali: aut ampliatur: aut restringitur: aut supponit ẜm statum. Et suppositio accidentalis dicitur que fit respectu copule importantis tempus. Essentialis vero dicitur que fit respectu copule absolute a tempore: et ad talem copulam terminus nō ampliatur: nec restringitur: nec supponit ẜm statum.

Duplex est suppositio accidentalis et essentialis.

Corolariū. 2.

¶ Corolarium aliud. Terminus discretus ẜm aliquos non supponit ẜm statum quia terminus supponens ẜm statum debet esse ampliabilis et restringibilis materialiter: et licet terminus discretus sit ampliabilis non tamen restringibilis materialiter: ideo non supponit ẜm statum. Hoc tñ non est verum ẜm Mars. qui de terminis discretis ẜm statum supponentibus exempla ponit.

Questio de statu.

¶ V. Diffinitio Status sit bona.

Status in proposito.

¶ Pro questione nota ꝙ Status in proposito capitur secunde intentionaliter pro proprietate logicali termino attributa et est a parte rei suppositio quedam termini. Et dicitur status quasi in medio stans: scilicet inter ampliationem: et restrictionem materialem.

Questionis solutio.

¶ Respondetur ad questionem. Diffinitionem status (in textu positam) esse bonam: per consequens questio vera. Est enim una indefinita affirmatiua cuius extrema supponãt pro eodem: supponunt enim pro status diffinitione intellecta ẜm formam declarationis prebabite.

¶ Arguitur si diffinitio status esset bona sequeretur terminum discretum supponere ẜm statum: consequens est falsum: igitur et antecedens consequentis falsitas probatur: quia terminus supponens ẜm statum debet esse restringibilis restrictione materiali: sed terminus discretus nō est restringibilis restrictione materiali igitur non supponit secundum statum.

¶ Ad argumentum respondeatur iuxta intentionem secundi corolarij: quia ẜm Mars. non requiritur ꝙ terminus supponens ẜm statum sit restringibilis restrictione materiali: dummodo talis terminus habeat suppositum sibi correspondens ad unam differentiam temporis precise.

De Statu finis.

Clarissimi philosophi Marsi. restrictionum tractatus.

Tria ad restrictionē requisita.

His de statu premissis dicendū est de restrictione: pro quo nota ad restrictionē tria esse necessaria. s. restringens: restringibile & supposita respectu quorum fit restrictio.

Restrictōis dif.

Est itaq restrictio suppō termini restrīgibilis pro paucioribus suppositis quam secundum statū supponeret propter adueniens restrictiuū: vt oīs hō bonus est deo gratus: homo albus currit: homo studiosus acquirit scientiam.

Corolarium. 1.

Ex illo sequitur restrictionem proprie non nisi termino attribui & non copule: eo quod oīs restrictio est suppō sicut & ampliatio.

Corolarium. 2.

Secūdo infertur terminū posse restringi respectu pluriū differētiarū tēporis: vt oīs homo iustus saluabitur: ibi homo supponit pro hominibus presentibus & futuris: non tamen pro omnibus sed pro iustis solum. Istis positis notabilibus ponende sunt restrictionum regule.

Hic ponuntur. 5. regule restrictōis materialis: quia formalē restrictionem Mars. nō ponit.

¶ Et sit hec prima. Omne quidditatiue inferius natum est restringere suū quidditatiue superius: vt aīal homo currit: hō socrates mouetur. ¶ Secūda regula. Omne essentialiter inferius natū est restringere suū superius: vt aīal rationale currit. ¶ Tertia regula. Omne adiectiuū superius pōt restringere suū subiectū inferius vel econuerso: vt hō albus currit: homo: restringitur ad supponendū pro hoībus albis. ¶ Quarta regula. Oēs termini de se inuicem verificabiles se mutuo possunt restringere: vt omnis homo qui est socrates currit. ¶ Quinta regula. Determinatio inferior pōt restringere suū determi-

nabile superius et econuerso: vt quidam homo est vir: aliquis homo currit. Et hec dicta sint de restrictionibus.

¶ Habita et premissa diffinitione Status cōsequenter Mars. determinat de restrictionibus: ponendo primo tria necessaria ad restrictionem requisita: deinde subiungit restrictionis diffinitionem: annectendo duo corolaria. Et postremo quinqꝫ restrictionum regulas ponit. Et pro maiori textus euidentia sequens mouetur questio. — Continuatio.

¶ V. Diffinitio Restrictionis sit bona.

¶ Ante questionis solutionē duo pmittunt notabilia. Nam diffinitio mars. de qua q̄rit questio est insufficiens: q2 datur tm̄ de restrictiōe materiali et terminus discretus fm diffinitionē mars. nō potest restringi/ debet itaqꝫ ad diffinitionē addi hec clausula: vel ad pauciores differentias tpm: ad includendum restrictionē formalem. Itaqꝫ in genere hec erit diffinitio restrictionis. Est suppō termini p paucioribus suppositis: vel ad pauciores differentias tpm pter aliquā determinationē sibi: aut copule additā: sine qua supponeret fm statū. — Nōbile. 1. Diffinitio restrictionis ipsius mars. est insufficiens. Uera restrictionis diffinitio. ¶ Dicit p paucioribus suppositis ad includendā restrictionē materialem: vnde hō: in illis hō risibilis currit: hō rōnalis est aīal: hō viuēs disputat: non restringitur cum non supponat pro paucioribus suppositis. ¶ Dicitur vel ad pauciores. etc. ad includendam restrictionem formalem: alie diffinitionis clausule patent. Et ex dictis duplex habetur restrictio.

Restrictio est duplex.
- Materialis. Hec diffinitur in textu Mars. cuius diffinitionem et exempla vide.
- Formalis. Est suppositio termini ad pauciores differentias tpm propter aliquod additum sine quo supponeret ad plures: vt homo qui est fuit animal: terminus homo iam restringitur restrictione formali. — Notabile. 2.

¶ Respondetur ad questionē negādo eam de restrictione in genere: q2 est insufficiēs cū non cōueniat restrictioni formali: neqꝫ termino discreto: qui tn̄ potest ampliari: p ꝯsequens etiā restringi: non restrictiōe materiali cum non habeat plura supposita: sed restrictiōe formali ad pauciores differētias tempoꝝ. Tamē Mars. restrictionē formalē non ponit: sicut patet ex diffinitione et ex corolarijs ac regulis quas in textu ponit. — Questionis solutio.

¶ Arguit cōtra questionis fundamentū. Nulla est restrictio materialis: igit diffinitio nulla: antecedens probatur: si enim aliqua esset restrictio materialis: maxime cōueniret adiectiuo: sed hoc non potest esse q2 oīs restrictio fundatur in suppositione: sed terminus adiectiuus non supponit: igitur restrictio sibi non ꝯuenit: p ꝯn̄s nulla erit restrictio materialis. ¶ Respondetur ad argumentum: licet omnis restrictio fundetur in suppositione: non tamen oportet ꝙ terminus qui restringit supponat sufficit enim supponere terminum qui restringitur.

Restrictionū tract. finitur.

Clarissimi philosophi Mars. Alienationum tractatus.

Prima alienationum regula.

DEinde dantur regule de alienatione suppositionis. ¶ Prima est q̄ omnes termini disparati non apti supponere pro eodem possunt se mutuo a sua suppositione alienare: vt homo qui est asinus currit: asinus risibilis currit: agnus albus qui est niger est coloratus. ¶ Secunda regula negatio infinitans potest terminum a sua suppōne alienare: vt nō homo currit: non ens est.

Regula. 2. alienationum.

Regule. 1. declaratio.

¶ Alienationem hic manifestat Marsilius duabus regulis. Quarum prima est de terminis disparatis: qui possunt se mutuo alienare mediate vel immediate: exemplum primi: homo qui est lignum currit: de hoc in textu duo habes exempla: scz primum et tertium: nam termini disparati se immediate determinare non possunt: ideo talis alienatio debet fieri per medium: vt in pretactis propositionibus fit per signum restrictiuum: exemplum secundi homo asininus currit: asinus humanus rudet. ¶ Secunda regula sic intelligitur. Negatio infinitans potest terminum a sua suppositione alienare. i. facit totum aggregatum ex tali negatione et termino infinitato supponere pro alio quam pro illo pro quo talis terminus infinitatus se solo supponeret: vt dicendo non homo currit: non homo: pro nullo homine sed pro quolibet alia re ab homine supponit. De negatione infinitante latius vide tractatu primo folio. 17. Et pro ampliori alienationum materia sequens mouetur questio.

Regule. 2. decl.

Questio de alienationibus.

¶ V. Diffinitio alienationis sit bona.

¶ Ante questionis solutionem duo notabilia et vnum habes corolarium iuncta vna regula. Questio querit de alienationis diffinitione non ipsius Mars. qz ipse alienationem non diffinit: sed tantum duabus (vt dictum est) regulis eam notificat. Describitur tamen cōmuniter sic. Alienatio est acceptio termini in ꝓpōne capti ḃm certum modum significandi totalē suū: non supponentis ꝓpter aliquod additum: sine quo tamen actu supponeret: captus ḃm eundem modum significandi totalem. ¶ Dicitur acceptio: qz alienatio non est suppositio: sed opponitur ei priuatiue. ¶ Dicitur propter aliquod additum. s. sibi vel copule: exemplum primi: homo equinus currit: exemplū secundi: homo cras erit antichristus: vbi terminus antichristus: alienatur per cras. ¶ Dicitur sine quo. ꝛc. Adam ibi non alienatur. Adam rudibilis currit: quia deponendo: terminum rudibilis: adhuc non supponit.

De alienatiōis diffinitiōe notabile primum.

¶ Dicitur captus &c. propter asinus in illa. Asinus risibilis currit: capiendo enim risibilis in genitiuo asinus non alienatur: sed capiendo in nominatiuo tunc alienatur.

Ex dictis sequitur tria requiri ad alienationem.
- Primum. Quod terminus alienabilis ponatur in propositione.
- Secundum. Quod termino alienabili aut copule addatur determinatio ratione cuius nõ supponat.
- Tertium. Quod terminus alienatus sine tali determinatione actu supponat.

Notabile. 2.

¶ Corolarium: terminus homo non alienatur in illa: homo albus currit: quamuis sibi addatur determinatio non supponens: est enim hoc bene intelligendũ vltra enim duas regulas Mars. sequẽs ponitur regula Corolarium. 1.

¶ Regula. Determinatio non supponens addita suo determinabili alienat ipsum: intelligendum est de determinatione cathegorematica non pure adiectiuali: nec includente sincathegorema: et ideo in illis propositionibus non est alienatio: omnis homo est animal: doctus homo disputat: in prima enim determinatio est sincathegorematica: in secunda vero adiectiualis. Nec ibi est alienatio. Joannes est in aula: quia licet in aula non supponat: quia prepositio cum suo casuali non supponit: tamen includit sincathegorema ideo non alienat. Alienationum regula.

¶ Respondetur ad questionem dicendo ipsam esse veram: quia vna indefinita affirmatiua cuius extrema supponunt pro eodem: supponunt enim pro alienationis diffinitione superius posita et vt dictum est intellecta que eo modo est bona. Questionis solutio.

¶ Corolarium: datur propositio in qua omnes dicte proprietates logicales sunt: vt homo rudibilis vel asinus hominis qui est cognoscit venientem: in illa enim sunt: suppositio: ampliatio: appellatio forme et rationis: status: restrictio: et alienatio. Corolariũ. 2.

¶ Arguitur diffinitio alienationis non conuenit huic termino asinus: in illa: homo est non asinus: et tamen alienatur ex secunda regula Marsilij: igitur diffinitio mala. ¶ Respondetur diffinitionem alienationis termino asinus in dicta propositione non conuenire: nec asinum alienari vt patet superius ex declaratione secunde regule.

Finitur alienationũ tractatus.

In exordiū cōsequentiaꝝ notabilia.

Titulus. *Subiectum.*

Circa tractatum vltimū (dialectices mars.) qui diuisus est in duas consequentiarum partes nota partis hunc esse titulum. Prima pars consequentiarū Mars. inscribitur itaq3 a consequentia: qui terminus secunde intentionaliter ꝛ personaliter captus est subiectum atributionis prime ꝛ secunde partium consequentiarum. Et propria passio eius est illatiuum consequentis ex suo antecedente: ꝛ hec passio de suo subiecto demonstrari potest ad intentionem vers. Diffi. pro med. ꝛc̄. vt habes tract. primo folio. 3. Et pro maiori (dicti subiecti) noticia aīaduerte (vt sequitur) duplicē consequentie acceptionem.

Notabile.

Consequentia capitur dupliciter: scz.

- **Large.** Et sic cōuertitur cum argumētatione (prout se extēdit tam ad bonam q̄ malam argumentationem.) Et hoc modo consequentia est duplex: scz.
  - **Mala.** Est in qua possibile est antecedens esse verum sine consequēte: vt homo dormit: igitur equus currit: an vero mala consequentia sit cōsequentia inferius videbitur.
  - **Bona.** Est in qua impossibile est antecedens esse verum sine consequente. Et illius consequentie diffinitio inferius ponitur: ꝛ exempla ex regulis habentur.
- **Stricte** capit̄ solum pro consequentia bona. Et ita in ꝓposito est subiectum: concludit enim Marsilius (vt infra habetur) consequentiam malā non esse consequentiā Et hoc modo ꝯsequētia est duplex: scz.
  - **Formalis.** Est contra quam retenta consimili forma non est dabilis instantia: vt est syllogismus: vnde de ꝯsequentia formali infra in textu primo quinq3: deinde in conuersionibus non nulle ponuntur regule.
  - **Materialis.** Est cōtra quam retenta consimili forma dabilis est instantia. Et dare instantiam. Est dare simile argumentum vbi antecedens est verum et consequens falsum. Et de consequentia materiali infra. 22. habes regulas.

¶ **Contra dicta arguitur: Consequentia non est subiectum** in presenti tractatu: igitur dicta nulla: ꝯsequentia bona: añs ꝓbatur: qꝛ ſm philosophū primo Posterioꝝ de subiecto debet p̄supponi si est ꝛ qd est: sed in p̄nti tract. non p̄supponit̄ qd sit ꝯsequentia: cū diffiniat̄: igit̄ ꝯña non est subiectum illius tractatus. ¶ Rñdet̄ ad dictū p̄hi de subiecto p̄supponi si est ꝛ qd. i. non posse demonstrari si est ꝛ qd est subiectū in scientia cuius est subiectum. Sed qd sit subiectū bene potest inuestigari: ꝛ hoc fit etiam in p̄senti tractatu per consequentie diffinitionem: nihil itaq3 probat argumentum. Et hec de notabilibus in consequentiarum exordium positis sufficiant.

Clarissimi philosophi Mars.

prima consequentiarum pars.

Modū dicendi in cōsequentijs seruandū ꝓmittit mars.

TRactaturus de ꝯsequentijs (deo optimo aspirante) talem tenebo procedendi modum Primo ꝯsequentie diffinitionē et diuisionē ponam: subiungēdo varias diuersoꝝ terminoꝝ diffinitiones: deinde nōnullas ꝯsequētiaꝝ regulas dabo annexis notabilibus (ꝓ clariori regulaꝝ intellectu.) Quantū ad primū sciendū sic diffiniri ꝯsequētiā

Cōsequētie diff.

Est oratio habēs aīcedēs ⁊ ꝯn̄s ⁊ notā illatiōis ꝯsequētis ex aīcedente tanq̄ȝ partes ꝓncipales sui: vt hō currit: ergo aīal currit. Et aīcedēs est ꝓpō ex qua ꝑ notā illatiōis infertur ꝯsequens: vt in oratione prius posita hec ꝓpō: hō currit dicit̄ aīcedens. Consequēs vero est ꝓpō que per notā illationis infert̄ ex aīcedente: vt hec ꝓpō: aīal currit. Sed nota illationis ꝯsequētis ex aīcedēte: est illa coniunctio ergo: vel aliqua eā includēs: vel equiualēs. Vnde generaliter ꝯiūctio significās habitudinē sequele necessariam vnius ꝓpōnis ad aliam dicit̄ nota illatiōis ex his apparet illas ꝯiunctiones: si: quia: ⁊ equiualentes esse illationis notas.

Antecedentis descriptio.

Consequentis descriptio.

Nota illatiōis.

Intētio textus.

¶ Pro fausto (in consequentias) principio premittit Mars. modum traditionis in consequentijs seruandum: dicens se consequentiarnm materiā traditurum diffinitiue: diuisiue: ⁊ per regulas. Diffinit itaq̄ȝ in textu presenti. Consequentiam: antecedens: consequens: ⁊ notam illationis: vnde (vt sequitur) notabilia habes tria ⁊ vnum corolarium.

Notabile .1. de intellectu diffi. consequentie.

¶ Diffinitio consequentie intelligit̄ sic. Consequentia est oratio .i. ꝓpō hypothetica: habēs .s. expresse vel implicite aīcedēs ⁊ ꝯn̄s .s. suū ⁊ notā illationis .s. illatiue tentā ⁊ affirmatā ꝯsequentis ex aīcedente .s. suo: tanq̄ȝ partes principales sui. ¶ Dicitur propositio hypothetica per quod innuitur ad consequentiā ad minus duas cathegoricas propositiones

concurrere non tamen per hoc excludens orationes propositioni proportionales: vt si socrates curreret socrates moueret. ¶ Dicit implicite ꝓpter illã socrate currente socrates mouetur: que licet expresse non habeat antecedẽs ꝛ ꝯñs habet tñ implicite: valet enim tñ si socrates currit socrates mouetur.

Añs tunc dicit habere suum cõsequens.

¶ Dicit ꝯñs. s. suum. Unde añs tunc dicit habere suũ ꝯñs: qñ ꝯdictorium ꝯsequentis repugnat añti eiusdem ꝯñte: ita ꝙ in nullo casu añs possit esse verum ꝛ ꝯñs falsum. ¶ Dicitur illatiue tantum: quia ibi non est consequẽtia si veneris ad me dabo tibi equum: q2 si non tenetur illatiue sed cõuentiue. ¶ Dicitur affirmatiua ꝛ ideo quandoqꝫ nota illatiua negatur per negationem sibi immediate additam: vt ibi: homo currit nõ igitur animal currit: que nec est consequentia bona nec mala: cum in toto non sit consequentia.

Corolarium.
Illius quest. v. dif. ꝯñe sit bona solutio.

¶ Corolarium dicta consequentie diffinitio datur a posteriori scꝫ penes antecedens ꝛ consequens ꝛ diffinitio vt dictum est intellecta est sufficiens ꝛ bona. Et per hoc patet questionis solutio si queritur an diffinitio consequentie sit bona.

Notabile. 2.

¶ Nota. Q2 añcedẽs ꝛ ꝯñs in textu describunt stricte: pñt tñ alio modo large sumpta sic describi. Añcedens est ꝓpõ vel oratio ꝓpõni proportionalis ex qua mediante nota illationis natum est sequi ꝯsequens. Sed ꝯsequens large est ꝓpõ vel oratio ꝓpõni ꝓportionalis q̃ ꝑ notã illationis nata est sequi ex añcedente. Et ita iste descriptiões dicunt aptitudinẽ: sed diffinitiones antecedentis ꝛ ꝯsequentis in textu posite dicunt actum.

Notabile. 3.

¶ Nota illationis in textu sic diffinitur. Est coniunctio significans habitudinem sequele necessariam vnius ꝓpõnis ad aliam. i. est signum sincathegorematicum ratione cuius requiritur ad veritatem ꝓpõnis in qua ponitur quantum est ratione ipsius ꝙ consequentia sit bona: vt sunt note causales: conditionales: ꝛ rationales: vt quia: ergo: si.

Textus sequens duas habet obiectiones:
ꝛ duo dubia cum solutione.

Obiectio. 1.

¶ Circa dicta quedã oriunt instãtie: ꝛ nõ nulle dubitatiões. Primo eñi añcedẽtis ꝛ ꝯsequẽtis descriptiões vident diminute ꝛ male posite: q2 sunt circulares diffinitiões: ꝯsequens

Obiectio. 2.

eñi ꝑ añcedẽs describit ꝛ antecedẽs ꝑ ꝯsequẽs. Secũdo alij ꝯsequentiã aliter diffiniũt: cũ tñ vnius diffinibilis (philosopho septimo metaphisice teste) solũ vna debeat esse diffinitio.

Dubitatio. 1.

Deinde dubitat an mala ꝯsequẽtia sit ꝯsequẽtia. Videt ex diffinitiõe ꝯsequẽtie ꝙ sic: q2 mala ꝯsequẽtia habet añs:

Dubitatio. 2.

ꝛ ꝯsequẽs ꝛ notã illatiõis. Dubitat ꝯsequenter: an oĩs ꝓpõ: que precedit hanc notã illatiõis: ergo vel igit sit antecedẽs.

Ad primā instantiā dico non esse incōueniēs termios relatiuos (sicut sunt ašs ꝛ ꝯ̄s) diffinire circulariter: sic ꝛ iam pr̄ diffinit̄: res habēs filiū: ꝛ fili⁹ res hn̄s patrē. Et hūc modū Porphirius q̄ꝗꝫ s̄uat: diffiniēdo gen⁹ p spēm ꝛ spēm p gen⁹.

Prime obiectionis solutio.

Ad instantiā scdam dicit̄ q̄uis vnius diffinibilis vnica solū (vt loquit̄ phūs) debeat esse diffinitio essentialis quidditatiua: possunt tamen esse plures diffinitiōes quid nominis.

Secūde obiectionis solutio.

Ad dubitationē primā dico: malā ꝯ̄am nō esse ꝯ̄am: cui⁹ hec pōt assignari ratio: qꝛ sicut hō pict⁹ se habet ad hoīem verum: ita mala ꝯsequentia se videt̄ habere ad bonā ꝯ̄am. Sed ꝯstat hoīem pictū nō esse hoīem: ergo ꝯsequētiā malā nō esse ꝯsequentiā.

Prime dubitationis solutio.

Ad scdam dubitationē dico: aliquā ꝓpōnem precedentē: hūc terminū ergo: igit̄: vel equiualentē esse añcedēs: aliquā nō. Et hoc debet cōsiderari penes illationē si enī illatio fuerit necessaria tūc ꝓpō talis est ašs: si aūt illatio nō est necessaria nec bona tūc talis ꝓpō non dicit̄ ašs.

Secunde dubitationis solutio

Continuatio.

¶ Habitis diffinitionibus ꝯsequentie: añtis: ꝯ̄tis: ꝛ note illationis auctor duas instātias: ꝛ duo ponit dubia: solutiōeꝫ in textu quoqꝫ affert: soluit quidem Mars. primum dubium dicendo malam ꝯ̄am non esse ꝯ̄am ꝛ hoc est verum stricte capiendo ꝯ̄am sed large capiendo ꝯ̄am etiam mala ꝯ̄a est ꝯ̄a vt in primo in exordium notabili est dictum. Et per hoc patet questionis solutio quando queritur. V. mala ꝯsequentia sit consequentia. Secundum dubium soluit auctor in textu tamen pro vlteriori solutione in textu sequenti tertium mouet dubium.

Illius ques. V. mala ꝯ̄a sit cōsequētia: solutō

¶ Tunc fortior orit̄ dubitatio. Quomodo cognosci debet q̄n illatio est necessaria vel non: ad q multi diuersimode respondent: hāc tn̄ eligā opinionē magis placentē. Dicunt enī aliqui: q añs bone ꝯ̄e sit ꝓposita note illationis vel sibi apposita: sic se habens ad aliā q īpossibile est qualitercunqꝫ p

Dubiū. 3. de illatiōis necessitate

Añcedētis dif.

eam est ꝟcabile stante terminoꝝ impositiōe sic esse quin ita sit qualiter ꝑ ꝯn̄s significet̄. Et hec an̄tis diffinitio inter reliquas magis elaborata ꝛ exquisita videt̄: est tn̄ dicta an̄tis diffinitio insufficiēs nisi sic corrigat̄ ex diffinitōe ꝯn̄e bone

Diffi. ꝯsequētie formalis.

consequentia bona: est oratio sic se habēs q̄ impossibile est qualitercunq̄ ꝟcatur per an̄cedens ꝯm totalē eius significationem pro nunc esse: quin ita sit; qualitercūq̄ per ꝯsequēs ꝟcatur: ꝯm totalē eius ꝟcationem pro nunc esse. Et per ꝯn̄s an̄s est oratio sic se habens q̄ impossibile est qualitercunq̄ per eam pro nunc ꝟcatur: ꝯm totalem eius ꝟcationem: quin ita sit qualitercunq̄ per ꝯsequens ꝯm ꝟcationem eius totalem significatur. Et sic ex his patet dubij solutio ꝛ ꝯm hoc facile est soluere aliarum opinionum rationes.

Dubiū soluitur ex emendatione diffi. an̄tis.

Continuatio.

¶ Pro maiori euidentia eorum que superius dubio secundo sunt dicta: hic consequenter Mars. tertium mouet dubium: pro cuius solutione ex multis diffinitionibus consequentie vnam eligit magis placentem: quam corrigit. Et pro maiori textus noticia: tria sequentia habes notabilia: quibus due soluuntur questiones. Quoniam datur ista diffinitio a priori: scꝫ penes modum significandi. Et in expositione diffinitionis. ¶ Dicitur. Est oratio: q̄ꝛ non solum propositio sed etiam oratio propositioni proportionabilis est bona consequentia: vt si socrates curreret: socrates moueretur. ¶ Dicitur pro nunc. i. ꝯm modum significandi quem termini actu habent. ¶ Dicitur significatione totali: ꝛ propositionali: q̄ꝛ ista consequentia non valet. socrates est homo: igitur homo est asinus licet enim ita sit sicut per consequens significatur esse: q̄ꝛ per consequens significatur hominem esse ꝛ similiter asinū esse: tamen hoc non est significatione totali ꝛ propositionali: significat enim dictum consequens significatione totali ꝛ propositionali hominem esse asinū: ꝛ ita non est ideo consequentia mala. Et diffinitio bone consequentie in textu posita sic intellecta est bona: per hoc habes solutionem questionis quia cōmuniter queritur. U. diffinitio bone consequentie sit bona. Mouet etiam et soluit hoc dubium. Tatar. 6. tract. 39. A.

Nōbile. 1. de declaratione diffinitionis consequentie.

Illius quef. U. diffinitio bone ꝯn̄e sit bona: solutio.

Notabile. 2.

¶ Nota. Q̄ Mars. in textu per diffinitionē bone ꝯsequētie dicit patere solutionem dubij: ꝛ sic vult dicere illationē tunc esse necessariā: qn̄ est oratio sic se habens q̄ impossibile. ꝛc̄. prout diffinitio bone consequētie explicat: solet hoc tertium dubium de necessitate illationis in textu motū ab alijs sub illa forma moueri. U. omnis consequentia sit simpliciter necessaria. Pro quo de necessario: (vt sequitur) nota.

U. omīs ꝯn̄a sit simplicit̄ necessaria.

Necessarium capitur dupliciter: scз.

Prime intētionaliter. Est res nō potēs nō esse: ꝛ sic solus deus gloriosus est necessarius.

Secūde intentionaliter attribuitur vel.

Propositionibus: sic necessariū valet tm̄ sicut ꝑpō necessaria: ꝛ sic facit modalem cōpositam: vt dicendo hominem esse animal est necessarium. i. ꝑpō necessaria: de hoc tract. primo Pe. Dis. circa ꝑpōnes modales: folio. 37.

Cōsequentijs. Et sic idē est dicere cōsequentia bona: ꝛ consequentia necessaria: qꝛ in oīm bona ꝯsequentia illatio est necessaria: vt habetur ex dicta consequentie diffinitione.

Nōbile. 5.

¶ Ex dictis patet solutio questiōis mote. Capiēdo eni cōsequentiā stricte: ꝛ necessariū ꝓut attribuit ꝯsequētijs questio est vera: cum tm̄ valeat: oīs bona ꝯsequentia est bona consequentia.

Questionis solutio.

¶ Est tamen aduertendum. Qꝛ ꝯña non dicitur necessaria eo ꝙ necessario sit: sed qꝛ ꝯñs necessario sequit ad antecedens. Vel potest dici necessaria: qꝛ impossibile est ita esse sicut per añs ſcatur: quin ita sit sicut per ꝯñs ſcatur.

Consequētia dicitur necessaria duplici ratione.

Due ꝯsequentie diuisiones sequunt.

¶ Restat nūc determinare de ꝯsequētie diuisione. Et diuiditur pmo in ꝯsequentiā formalē ꝛ materialē. Consequētia formalis: est q̄ tenet in oībus termīs q̄litercunq̧ dispositis retenta ꝯsimili forma. Cōsimilis aūt ꝑpōnū forma dicit qn̄ respectu eiusdē copule ꝑpōnes sunt eiusdē q̄litatis ꝛ quātitatis. Et sic in summa tria sunt se ex parte forme tenētia. s. ipsa copula: q̄litas ꝛ q̄ntitas. Cōsequentia materialis dicit bona ꝯsequētia: q̄ tenet in q̄busdā termīs gratia certe ſcationis terminoꝝ: ꝛ nō in oībus retēta ꝯsimili forma: vt hō currit: ergo aīal currit: illa ꝯña ex eo tenet: q aīal est supioꝛ terminus ad terminū hō sed nō tenet gratia forme: qꝛ non sequit: hō currit ergo asinus currit: ꝛ tn̄ hic cōsimilis tenet forma: ideo dicta ꝯña est materialis. Secūda diuisio consequentiaꝝ formalium: alia syllogistica; alia non syllogistica.

Prima ꝯsequētie diuisio.

Consequentia formalis.

Consequentia materialis.

Secūda ꝯñe diuisio sub diuidendo ꝯsequētiam formalem.

Prima pars consequentiaꝝ.

Syllogistica idē est ꝙ syllogismus quid sit syllogismus notum est ex philosopho primo Prioꝝ: ⁊ Pe. His. in suis summulis: ideo de hac ꝯña nihil in pñti tractatu dicam. Consequentia formalis non syllogistica: est oīs ꝯsequentia bona: non existens syllogismus de quibus in sequentibus dicetur.

Continuatio.

¶ Postq̄ auctor determinauit de ꝯsequētijs diffinitiue: hic de eis determinat diuisiue innuens hāc diuisionē. Consequentiaꝝ alia est formalis ⁊ alia est materialis: membra illius diuisionis describunᷣ in textu ⁊ formalis consequentia subdiuiditur in syllogisticam ⁊ non syllogisticam. Et pro maiori textus euidentia duo sequentia habes notabilia.

Notabile. 1.

Diffinitōis ꝯñe formalis intellectus.

Diffi. ꝯñe materialis intellect⁹

¶ Nota diffinitionē ꝯñe formalis ipsius Mars. de rigore non valere: quia nulla ꝯña tenet in oībus terminis. Sed debet intelligi ad hūc sensum. Cōsequētia formalis: est q̄ in certo eius sensu sic est bona: ita ꝙ non est formabilis alia ꝓpō secū eiusdem forme ad modū ꝯñe: q̄ si esset esset etiā bona ꝯña: vt oēs ꝯuersiōes: oēs syllogismi: oēs descensus. ⁊c̄. Ita ⁊ diffinitio ꝯñe materialis intelligiᷣ ad hunc sensum. Consequentia materialis. Est ꝯña que sic est bona ꝙ in aliquo eius sensu est formabilis alia oratio ad modum ꝯsequentie secum eiusdem forme que si actu esset formata non esset bona ꝯsequentia: vt homo currit: ergo aīal currit: q2 in simili non sequiᷣ: hō currit: ergo asinus currit: ⁊ sic ad ꝯñam materialem non requiritur consimilis ꝓpōnum forma: ad quam (ſm Mars.) tria requiruntur quibus tamen communiter additur quartum requisitum: vnde vt sequitur nota.

Nōbile. 2. de. 4 reqsitis ad idēptitatem forme.

Tatar. tract. 4. Pe. His. 26. C. addit q̄dam alia ad idemptitatez forme requisita que tñ sub his quattuor comp̄hendi possunt.

Idemptitas forme a pte rei nō est aliud nisi vna ꝓpō eiusdē forme cū alia vł plures ꝓpōnes inter se eiusdem forme Et ad idēptitatē forme requirunᷣ quattuor: scz.

- Eadē q̄litas: que debet attēdi penes oēs copulas: tā verbales q̄ ꝯiunctionales: ita ꝙ q̄libet copula affirmata vel negata in vna affirmeᷣ vel negetur in alia: ideo ille non sunt eiusdem forme: homo vel asinus nō currit: homo non vel asinus currit.
- Eadē quantitas: que attendiᷣ penes speciem suppōnis oīm terminoꝝ: vt si vnus termin⁹ distribuiᷣ cōplete ꝙ etiā alter q loco sui in illa ꝓpōne poniᷣ: et sic ille nō sunt eiusdē forme: oīs hō est aīal: oīs hō est omne aīal.
- Idēptitas copulaꝝ: q̄ attendiᷣ penes omnes copulas principales ⁊ minus ꝑncipales verbales ⁊ coniunctionales: ita ꝙ copule verbales sint sinonime quo ad ꝑcare tempus ⁊ absolutionē a tpe: ideo ille ꝓpōnes non sunt eiusdē forme: hō ⁊ asinus currunt: homo vel asinus currit. Nec ille: homo est animal: homo fuit animal.
- Idem situs terminoꝝ id est quocienscūq3 aliquis terminus poniᷣ a parte vni⁹ extremi in certo modo significandi in vna ꝯsequentia totiens ⁊ eodem ordine in alia consequentia ponaᷣ alter terminus: vnde syllogismi in cesare ⁊ celarent non sunt eiusdē forme: cum non habeant similem ordinem terminorum.

¶ Ex dictis patet consequentiā bene diuidi in materialem
ꝛ formalem: ꝛ hec est solutio questionis qua querit̃: an cōsequentia bene di-
uidatur in materialem ꝛ formalem.

Illius ques. an ɔña bñ diuidat̃ in mateterialem ꝛ formalem: solutio.

Gñales octo ɔñaruꝫ regule sequunt̃.

Post predicta restat ponere consequentiaꝝ regulas. Pri-
mo generales deinde speciales cōsequentiaꝝ formaliũ regu-
las: tertio ponā diuersas cōsequentiaꝝ materialiũ regulas.
Quantũ ad primũ sit hec ṗma regula generalis. In oī bona
ɔsequētia ex opposito ɔsequētis infert̃ oppositũ añtis: nō
tñ oportet ecōuerso: q ex opposito añtis inferat̃ oppositũ
ɔsequentis. Regula fundat̃ sup euidēti hoc principio. s. ɔdi-
ctoria simul nō posse stare: exemplũ regl'e: nā sicut sequitur:
hō currit: igit̃ aīal currit sic econuerso: nullũ aīal currit: igit̃
nullus hō currit. Ex hac regula ṗma corolarie secũda sequit̃
regl'a. Quicquid in bona ɔsequētia repugnat ɔsequēti: illud
etiā repugnat añti. Si enī illa cōsequentia est bona: hō cur-
rit: igit̃ aīal currit: ꝛ huic cōsequēti repugnat hec: nullũ cor-
pus tunc eadem repugnat huic antecedenti: homo currit.
Tertia regl'a quicquid sequit̃ ad cōsequēs bone ɔñe: sequit̃
ad añs: illius regule exemplũ patet: q2 cũ illa cōsequentia sit
bona: socrates currit: igit̃ hō currit: ꝛ sequit̃ hō currit: igit̃
risibile currit: etiā hoc qđ est risibile currit: sequitur ad hāc
socrates currit: qđ fuit primũ antecedens. Quarta regula
quicquid in consequentia bona antecedit añcedens hoc an
tecedit etiā cōsequēs. sicut ex ista: hō currit: sequit̃ aīal cur-
rit: ꝛ ɔsequētia est bona: ꝛ hoc añcedens hō currit. sequit̃ ex

Prima generalis ɔñaꝝ regl'a.

Regula. 2.

Regula. 3.

Regula. 4.

illa: socrates currit: igitur et hoc consequens animal currit: sequitur ex eadem sequitur enim bene socrates currit: igitur animal currit.

Continuatio.

¶ Post quam Mars. determinauit de consequentijs diffinitiue et diuisiue: consequenter de eisdem determinat per regulas premittendo: primo regularum ordinem in consequentijs seruandum: ponit in presenti textu quattuor generales consequentiarum regulas ad quarum primam sequuntur alie tres per modum corolariorum: que ad veritatem regule prime presupponuntur.

Nobile .1. Que sup regulam primam mouet questio et soluitur.

Tatar. tract.6. Pe. His. 41. B in solutione illius quest. dictas quattuor tangit regulas.

¶ Pro regula prima nota: super ipsam communiter moueri hanc questionem. Utrum in omni bona consequentia ex opposito contradictorio consequentis sequatur oppositum contradictorium antecedentis: et sic ex opposito consequentis sequitur oppositum antecedentis consequentia sit bona. Et hec questio est vna copulatiua ex duabus partibus composita quarum prima intelligitur ad hunc sensum: in omni bona consequentia ex opposito contradictorio consequentis vel eius indicatiue natum est sequi oppositum contradictorium antecedentis vel eius indicatiue: vt socrates currit: igitur homo currit: et econuerso: nullus homo currit: igitur socrates non currit. ¶ Dicitur vel eius indicatiue propter illam vel similem: si socrates curreret socrates moueretur: vbi ex opposito sic arguitur: si socrates non mouetur socrates non currit. ¶ Secunda pars questionis sic intelligitur. Si ex opposito contradictorio consequentis natum est sequi oppositum contradictorium antecedentis consequentia est bona. Et questio sic intellecta est vera. Et regula ad sensum questionis intellecta vera est: est enim presens regula singularis modus probandi consequentias: sunt enim tres modi ad probandas consequentias vt sequenti habes notabili.

Nobile. 2.

Tres sunt probe consequentie bone.

- Prima. Si oppositum consequentis repugnat antecedenti consequentia est bona.
- Secunda. Sic esse sicut per antecedens significatur esse impossibiliter est aliter esse: quin etiam ita sit sicut per consequens significatur: vt dictum in diffinitione secunda consequentie.
- Tertia. Si ex opposito consequentis sequitur oppositum antecedentis consequentia est bona.

Regula. 5.

¶ Quinta regula. Omnis consequentia cuius antecedens est simpliciter impossibile est bona: vt deus non est: igitur homo est asinus: patet regula ex descriptione bone consequentie.

Regula. 6.

¶ Sexta regula: omnis consequentia cuius consequens est simpliciter necessarium est bona: vt baculus stat in angulo: igitur prima causa est.

Consequenter duas generales regulas hic ponit auctor et pro pleniori regularum intellectu vt sequitur notabilia habes duo.

Notabile. 1.

¶ Impossibile in proposito capitur secunde intentionaliter prout attribuitur propositionibus: et sic tantum valet sicut propositio impossibilis: et quantum

ad ppositum. Propositio impossibilis est ppositio sic se habens q sic esse sicut p eam fcatur esse fm fcationem totalem et pponalem ita impossibile est esse: vt homo est asinus: chimera currit. Capiendo impossibile (vt nunc dictum est) regula quinta est vera. Et quando queritur. U. ad impossibile sequatur quotlibet: tunc questio concedatur ad hunc sensum. Omnis cōsequentia cuius antecedens est impossibile simpliciter est bona: & ad tale impossibile añcedens in bona ꝯsequentia sequitur quotlibet consequens. — Propositio impossibilis. — Illius ques. U. ad ĩpossibile sequit quotlibet: solutio.

¶ Necessarium capitur eodem modo sicut impossibile. s. secunde intentionaliter (prout attribuitur pponibus) & sic valet tm̄ sicut propositio necessaria simpliciter. Et est propositio sic se habens q sic esse sicut p eam fcatur esse significatione totali & ppositionali ita necesse est esse. Et sic vt regula dicit omnis consequentia cuius ꝯsequens est simpliciter necessarium (capiendo necessarium vt nunc est dictum) est bona. — Notabile. 2.

¶ Septima regula: ex antecedēte possibili nunq̄ sequit cōseques mere ĩpossibile. Hec regl'a est philosophi pmo prioꝝ ex vero eni nil sequit nisi verũ: ideo ex possibili nō sequitur impossibile: est ergo. — Regula. 7.

¶ Regl'a octaua: nunq̄ ex vero sequit falsum: hec regula idem cũ precedenti habet fundamētum. — Regula. 8.

Pro duaꝝ regulaꝝ in textu positarum intellectu: sequentia duo habes notabilia.

¶ Pro regula. 7. nota: q isti termini possibile & impossibile capiunt secūde intentionaliter in regula: que debet intelligi ad hũc sensum. Ex nullo antecedenti possibili natum est sequi ꝯsequēs impossibile vt sic. i. inquantum añcedens est possibile & ꝯsequens impossibile. Et ratio est: quia possibili posito inesse nullũ sequit impossibile: alias ex vero sequit falsum. ¶ Dicitur vt sic: qr illa: hō est asinus est impossibilis: & tñ sequit ex possibili scz ex illa: non deus est: non tñ sequit ex ea vt sic. i. inquantũ est possibilis. Et ex dictis patet solutio questionis qua querimus. U. ex possibili sequatur impossibile: que est falsa ad sensum regule iam dicte. — Illius ques. U. ex possibili seq̄tur impossibile: solutio.

¶ Pro regula. 8. nota q verum & falsum capiuntur hic secũde intentionaliter: & sic regula tm̄ valet nunq̄ ex ppōne vera sequitur ppō falsa: & hoc sic intelligat nunq̄ ex ppōne vera capta in sensu in quo est vera sequit ppō falsa in sensu in quo est falsa. ¶ Dicitur capta in sensu in quo est vera: quia ex illa non deus est: bene sequitur falsa: non tñ in sensu in quo est vera: sed in sensu in quo est falsa: capiendo scz negationem neganter. Et ex his soluitur questio cum queritur. U. ex vero sequatur falsum: que est falsa ad intellectum pro regula datum. Et q̄uis Mars. in textu plures q̄ octo generales consequentiarum regulas ponat omnes tamen dictis octo regulis comprehendi possunt. — Notabile. 2.

Speciales cōsequentiaꝝ formalium regule quinq̄ sequuntur.

¶ Restat nūc ponere aliquas speciales consequentiaꝝ for-

Prima ꝯsequētiaꝝ formalium regula. malium regulas. ¶ Quarū prima est hec. Arguendo a tota copulatiua ad alterā eius partem principalē est bona ꝛ formalis consequentia: vt a est: ꝛ b est: igitur a est.

Continuatio. ¶ Habitis regulis generalibus ꝯsequenter Mars. quinqꝫ ponit regulas speciales ꝯsequētiarum formalium. Quaꝝ prima hic posita sic intelligitur. Omnis ꝯña cuius añs est vna copulatiua affirmatiua, vt sic, ꝛ ꝯñs est synonimum vni parti principali ꝛ materiali illius copulatiue est consequentia

Regule .1. intellectus et ratio. Tatar .1. tract. Pe. Dis. 11. A. quattuor ponit reglas arguēdo a copulatiua. bona et formalis: vt homo currit ꝛ asinus currit: igit̄ asinꝰ currit. ¶ Ratio regule: qꝛ ad veritatem copulatiue affirmatiue requirit̄ vtramqꝫ partem esse veram: sed in presenti ꝯsequentia ꝯsequens est synonimū vni parti principali ꝛ materiali illius copulatiue: ergo si copulatiua est vera: consequens erit verum: per consequens bona formalis consequentia.

¶ Arguit̄ regula est falsa: qꝛ iuxta regulā nō sequit̄. Nō deus est ꝛ hō currit: igit̄ nullus deus est. ¶ Respondet̄. Si non capitur negāter tunc arguit̄ iuxta regulā ꝛ bene valet argumentū. Si vero non capitur infinitanter tunc non valet: quia consequens non est synonimum vni parti principali antecedentis: ꝛ tunc antecedens est verum ꝛ ꝯñs falsum.

Regula. 2. ¶ Secunda regula. Arguendo ab vna parte disiunctiue ad totam disiunctiuā est bona: formalis cōsequentia: vt homo currit: igitur homo currit: vel homo est asinus.

Intellectus ꝛ ratio regule.

¶ Regula sic intelligitur. Omnis cōsequentia cuius ꝯñs est vna disiunctiua affirmatiua ꝛ añcedens est synonimū cum vna parte principali ꝛ materiali illius disiunctiue est consequentia bona ꝛ formalis. Ratio regule: qꝛ ad veritatem disiunctiue sufficit vnam partem esse veram: si ergo añcedens qđ est pars ꝯñtis est verum sequit̄ ꝛ consequens esse verum.

¶ Arguitur iuxta regulam non sequitur: hō currit: igit̄ hō currit: vel homo est asinus ꝛ leo est capra. ¶ Respondetur capiendo consequens in sensu disiunctiuo bene valet consequentia: sed capiendo in sensu copulatiuo non valet: cum tunc requirat̄ vtramqꝫ partem consequentis esse veram tamen non est contra regulam: qꝛ vt sic non est disiunctiua sed copulatiua ideo non oportet valere consequentiam.

Regula. 3. ¶ Tertia regula. Arguendo ab vniuersali ad suā indefinitā est formalis bona consequentia: vt omnis homo est animal igitur homo est animal: causa regule quia veritas vniuersalis presupponit veritatem sue indefinite.

Declaratio regule.3.

¶ Regula intelligitur ceteris paribus: quia sic arguendo. Omnis homo est animal: igitur homo est omne animal: arguitur a non distributo ad distributum: et ideo non valet consequentia. Sub indefinita cōprehenditur etiam particularis. Sic etiā arguitur a subalternāte ad subalternatam et a toto in quantitate ad partem: vide regulam tractat. primo Pe. His. de oppositione subalterna. Et tract. quinto folio. 109. de loco a toto in quantitate qui huic regule correspondet.

¶ Arguitur. Non sequitur: nullus homo est species: ergo homo non est species. ¶ Respondetur q̄ cetera non manent paria cum arguatur a suppositiōe personali ad materialem ratione termini homo: et ideo consequens non est sua indefinita.

¶ Quarta regula. Arguendo a tota disiunctiua: cū negatione vnius partis principalis ad alterā eius partem est bona consequentia et formalis: vt homo est asinus vel deus est sed nullus homo est asinus/igitur deus est. Regula. 4.

Intellectus regule. 4.

¶ Regula sic intelligitur. Oīs consequentia cuius aūs est vna ppō copulatiua affirmatiua: vt sic capta cuius copulatiue prima pars est vna disiunctiua affirmatiua et secūda pars copulatiue est ꝯtradictorium vnius partis principalis disiunctiue: et consequens totius consequentie est ppō synonima alteri parti principali disiunctiue cuius ꝯtradictoriū non est assumptum est ꝯsequentia bona et formalis: exemplum habes in textu.

¶ Arguitur: non sequitur: Tu es homo: vel tu non es hō: et tu es homo: igitur tu non es homo. ¶ Respondetur q̄ consequens non sit synonimum cum parte disiunctiue cuius ꝯtradictorium non est assumptum: sed deberet sic concludi: igitur tu es homo: et tunc bene valet.

¶ Quinta regula. Arguēdo a tota cōditionali cū positiōe aūcedētis ad positionē ꝯsequētis est ꝯsequētia formalis: vt si hō currit hō mouetur: sed hō currit: igitur homo mouetur. etc. Regula. 5.

Tatare. 1. tract. Pe. His. 10. F. ponit quattuor modos arguēdi in ꝯditionalib9.

Declaratio regule. 5.

¶ Pro regula nota q̄ ponere aūs est assumere ppōnem synonimam cū aūte sed ponere ꝯūs est assumere ppōnem synonimā cum ꝯsequente. Et regula intelligatur de ꝯditionali illatiua et affirmatiua. Ponere aūs.

¶ Arguitur. Non sequitur: si nullus deus est: nullus homo est: et non deus est: igitur nullus homo est. ¶ Respondetur capiēdo negationem non negatiue tunc bene arguitur. Sed si capitur infinitanter tunc non arguitur cum positione antecedentis: et sic non valet argumentum.

Ex quinta regula sequitur vna alia regula. Propositiõem destruere.

¶ Regula ex quinta sequit᷑. Arguẽdo a tota cõditionali cũ destructiõe ꝯsequentis ad destructionẽ añcedentis est ꝯña bona: vt si homo currit: aĩal currit: ⁊ nullũ aĩal currit: igitur nullus homo currit. Et pro regula nota: ꝙ ꝓpositionem destruere est eius contradictoriũ sumere. Idẽ est deponere vel interimere propositionẽ: possent quidẽ plures ꝯsequentiarum formaliũ regule assignari sed dicte sunt magis vsitate.

¶ Sequunt᷑ in textu Mars. ꝯñarum regule de ꝯuersionib⁹ de q̄bus (ſm triplicẽ ꝓpõnũ ꝯuersionẽ) satis dictũ est tract. 1. Pe. His. ideo vt nõ necessaria vitetur ꝓlixitas: ne etiã iuniores magna regularũ multitudine obruant᷑: tales nõ multũ vtiles Mars. ꝯñarum regulas de ꝯuersiõibus ꝯsulto p̄terire volui: entia enim sine necessitate nõ sunt multiplicãda.

De cõsequentijs materialibus.

Quantũ ad materiales: cõsequentias premittende sunt diuerse consequentiarum regule. Deinde ponẽde sunt regule quib⁹ ab exponẽtibus argui᷑ ad expositã vel ecõuerso.

Prima ꝯñarũ materialiũ regula.

¶ Quantũ ad primũ sit hec regula prima. Arguẽdo a diffinitione ad diffinitũ: a nominis interpretatiõe cõuertibili ad interpretatũ vel ecõuerso: terminis eodẽ modo ⁊ psonaliter supponẽtibus est bona ꝯña: vt animal rationale mortale currit: igitur hõ currit. Amator sapiẽtie diligit philosophiã: igitur philosophus diligit sapientiã.

Regula. 2.

¶ Secũda regula. Arguendo a synonimo ad synonimũ est ꝯña bona: vt Marcus currit: igi᷑ Tullius currit.

Regula. 3.

¶ Tertia regula. Arguendo a noĩe totius ad nomẽ partis: sine qua parte totũ nõ põt esse. Affirmatiue: respectu huius verbi est scdi adiacẽtis est ꝯña bona: vt bene sequi᷑: hõ est: igi᷑ hoĩs cor est. domus est: igi᷑ tectũ est.

Regula. 4.

¶ Quarta regula. Arguẽdo a noĩe partis sine qua totũ esse nõ põt ad nomẽ totius negatiue respectu huius verbi est secũdi adiacẽtis est bona ꝯña: ⁊ nõ econuerso: vt bene sequi᷑: cor hominis nõ est: igi᷑ homo non est.

Continuatio.

¶ Postꝙ̃ Marſ.per regulas determinauit de conſequentijs formalibus ꝯſequenter determinat de materialibus ꝯſequentijs : ⁊ primo quidem premittit quid circa materiales ꝯſequentias ſit traditurus vſqꝫ in finem libri. Et in textu ꝓ̇ſenti quinqꝫ ponit regulas faciles in textu ſufficienter declaratas:intelligant̃ tamen ſi cetera maneant paria ⁊ nulla proprietas logicalis varietur. Et prime regule correſpondet locus a diffinitiõe ad diffinitum:ad quem reducitur etiã locus a ſynonimis:vt habes tract.5.folio.107. Tertie vero regule correſpondet locus a toto integrali : et quarte locus a parte integrali prout habes.5.tract.dicto folio.

Quibus locis dialecticis regule correſpõdeãt.

¶ Arguitur non ſequitur iuxta regulã primã. Cedens pedẽ eſt:ergo lapis eſt:igitur. ¶ Reſpondetur ꝙ iſta diffinitio ſeu interpretatio non conuertitur cum interpretato:ergo non oportet valere cõſequentiam. ¶ Contra ſecundã regulã arguit̃. Hominis aſinus non currit:igitur aſinus hominis non currit. Joãnes eſt regis cantor:ergo ioãnes eſt cãtor regꝭ:vbi facili caſu añs eſt verũ ⁊ ꝯſequens falſum. ¶ Reſponderur dictas ꝓpõnes non eſſe ſynonimas cũ predicatũ in añte ſumat̃ diuerſis acceptionibus ⁊ in ꝯñte vnica acceptiõe ꝑ qđ in ſecũda ꝯſequentia variatur appellatio.
¶ Contra tertiam ⁊ quartã regulas arguitur ſic:non ſequit̃. Homo eſt:igit̃ hominis oculus eſt. Nec ſequitur:hoĩs oculus non eſt:igitur homo nõ eſt.
¶ Reſpondetur ꝙ hic non arguatur ad nomen partis ſine qua totum eſſe non poteſt:ꝙ tamen requiritur.⁊c̃.

¶ Quinta regula. Arguendo ab inferiori ad ſuperius ſuum affirmatiue:ſine diſtributione:eſt bona conſequentia:vt homo currit:ergo animal currit.

Regula. 5.

¶ Huic regule correſpondet locus a parte ſubiectiua vt habes,5.tractat. folio.109. Et pro regula duo habes notabilia ⁊ aliquas inſtantias.

Notabile. 1.

¶ Terminus dicitur inferior ad aliũ:qui pauciora ſubſtratiue ſ̃cat ꝙ̃ alter:vel qui minus ꝯnotat ꝙ̃ alter:vel ſpecialiori mõ ꝯnotat ꝙ̃ alter:ſic ſe habens ꝙ non ꝯtingit terminũ inferiorem ſupponere pro aliquo reſpectu alicuius copule quin terminꝰ ſuperior ſupponat ꝓ eodẽ reſpectu eiuſdem copule:exemplũ primi:vt homo eſt terminus inferior ad animal exemplum ſecundi:album ad coloratum:exemplũ tertij : idem ad adaliquid.

Notabile. 2.

Ab inferiori ad ſuperius arguitur dupliciter: ſcꝫ.
- **Affirmatiue ſine diſtributione ſuperioris in** ꝓpõnibus cathegoricis:non pregnantibus:⁊ ceteris paribus:vt petrus diſputat:ergo homo diſputat.
- **Negatiue:cũ cõſtantia iferioris ⁊ ſine diſtri**butione ſuꝑioris:in ꝓpõnibus.⁊c̃. vt ſupra:exemplũ vt ioannes non legit.⁊ ioannes eſt. igitur homo non legit.

Unde non ſequitur. [Ego careo illa pecunia:igitur / Ego careo pecunia.] qꝛ careo eſt terminꝰ ꝓuatiuus ⁊ diſtribuit terminũ quem regit̃ ideo arguit̃ cum diſtributione ſuꝑioris.ideo non oportet valere ꝯñam.

Nec ſequitur. [Si ſocrates currit riſibile currit : igitur / Si animal currit riſibile currit.] qꝛ non arguitur in cathegoricis.

Nec ſequitur, [Socrates eſt maximus homo:igitur / Socrates eſt maximum animal.] quia arguitur in propoſitionibus pregnantibus.

Nec sequitur. Dorothea legit flores: igitur. Aliquis homo legit flores. quia cetera non manent paria: variatur enim restrictio.

Nec sequitur negatiue. Joannes non incūbit litteris: igitur Homo non incumbit litteris. quia deberet argui cum constantia inferioris.

Nec sequitur. Homo non vigilat: et Homo est: igitur Nullū anial vigilat. quia arguitur cum distributione superioris.

Regula. 6. ¶ Sexta regula. Arguēdo a supiori ad īferius negatiue cū distributiōe: vel affirmatiue cū ɔstātia īferioris subiecti: est ɔsequētia bona: vt nullus hō currit: igit̄ socrates nō currit. Sil'iter oīs hō currit: socrates est hō: igit̄ socrates currit.

¶ Quomodo arguatur a superiori ad inferius habet̄ in regula tū tam affirmatiue ꝙ negatiue debet argui cum distributione superioris: in ꝓpōnibus cathegoricis: non pregnātibus: & ceteris paribus. Et huic regule correspōdet locus a toto vniuersali quem vide tract. 5. folio. 107.

Unde non sequitur. Homo equitat: et Petrus est: igitur Petrus equitat. quia sine distributione superioris non oportet valere consequentiam.

Nec sequitur. Omnis homo est rationalis: igit̄ Joannes est rationalis. qꝛ debet argui cū ɔstantia inferioris: ponēdo ꝙ ioannes non sit ɔsequens est falsum.

Nec sequit̄ negatiue. Socrates non differt ab homine: igitur Socrates non differt a platone. quia arguitur in pregnantibus.

Nec sequitur. Nullus homo currit: igitur Margaretha non currit. quia cetera nō manent paria qm̄ restrictio facit vt consequēs hoc non sequat̄ ex antecedente illo.

Regula. 17. ¶ Septima regula. Arguēdo a parte in mō ad suū totū affirmatiue sine distributiōe est bona ɔña. vt hō albus currit

Pars in modo igit̄ homo currit. Pars in mō dicit̄ dictio determinabilis capta cū determinatiōe nō diminuente: distrahēte vel ampliāte. Dicit̄ nō diminuēte: qꝛ hoc qd est: vellem esse in luto ꝓ centū marcis: nō est pars in mō: ad vellē esse in luto: qꝛ determinatio: centū marce: diminuit a voluntate simpliciter.

¶ Huic regule correspōdet locus a parte in modo de quo vide tract. 5. fol. 109. Et pro regule intellectu duo sequentia habes notabilia.

A parte in mō ad totum arguit dupliciter: scz.
Affirmatiue sine distributione totius in mō in ppōnibus cathegoricis non. rc. vt in superiori regula.
Negatiue cū constantia partis in mō r sine distributione totius in modo in ppōnibus. rc. vt homo alb9 non currit: r homo albus est: igitur homo non currit. Notabile. 1.

Pro diffinitione partis in mō q ponit in textu. Nota q q̄druplex est determinatio: scz.
Diminuēs. Est q̄ addita determiabili facit ipm supponere p aliquo p quo seipso nō supponeret ideo nō valet argumentū: socrates est albus fm dentes: igit socrates est albus: qz fm dentes est determinatio diminuens. Notabile. 2.
Distrahēs. Est q̄ addita suo determinabili facit ipm supponere pro suo fcato minus principali: vnde non sequit: socrates est homo pictus: ergo socrates est homo.
Amplians. Est que nata est ampliare aliquē terminum fm modū fcandi quē actu habet: vnde non sequitur: Adam est homo mortuus: ergo adam est homo.
Extendens. Est q̄ addita determinabili facit aggregatum ex determinatiōe r determinabili supponere p aliquo p quo determinabile seorsum non supponit: vnde non sequit: socrates si est socrates est lapis, ergo soctes est lapis.

Non sequit iuxta regulā: Petrus est bonus grāmaticus: ergo Petrus est bonus. qz non arguit ad suū totū cū nō arguatur ad determinabile sed ad determinationē sed deberet poni hoc ꝯñs: igit petrus est grāmaticus. idē dicat si arguitur sic. Joannes est niger monachus ergo ioannes est niger sed deberet dici: igitur ioannes est monachus.
Nec sequitur. Homo doctus disputat. igitur Omnis homo disputat. quia arguitur cum distributione totius in modo.
Nec sequitur negatiue. Homo albus non currit: igitur Homo non currit. quia arguitur sine constātia partis in modo.

¶ Octaua regula. Arguēdo a toto in mō: cū distributione ad partē in modo negatiue est ꝯsequētia bona: r affirmatiue cum ꝯstantia subiecti: vt bene sequit: nullus homo currit ergo nullus homo albus currit. Et oīs homo cyrrit: et oīs homo albus est: igitur oīs homo albus currit. Regula. 8.

¶ Huic regle corrñdet locus a toto in mō ad partē put habes tra. 5. f. 109.
Unde negatiue non sequitur. Homo non scribit. igitur Homo doctus nō scribit quia non arguitur cum distributione totius.
Nec sequitur affirmatiue. Omnis homo currit: igitur Homo albus currit. qz non arguitur cum constantia subiecti. i. partis in modo.

¶ Nona regula. A toto copulato arguēdo ad partē copulati: nō valet cōsequentia: sicut nō sequitur: socrates r plato Regula. 9.

trahunt nauem: ergo socrates trahit nauem.

¶ In regula, non valet: debet exponi. i. non oportet valere: quia arguendo: socrates & plato sunt homines, ergo socrates est homo et plato est homo bene valet: sic etiam ibi: socrates & plato disputant: ergo socrates disputat: & plato disputat: non tamen oportet valere: vt patet in exemplo textus.

Regula. 10. ¶ Decima regula. Arguendo a parte disiuncti ad totum disiunctum est bona consequentia: sed a toto disiuncto ad partem non oportet valere: exemplum primi: homo currit: igitur homo vel asinus currit. Secundo non sequitur: homo vel asinus currit: igitur homo currit: posito quod homo quiescat

A parte disiuncti ad totum arguitur dupliciter: scilicet
- Affirmatiue sine distributione totius disiuncti & sine singularisatione in propositionibus. &c.
- Negatiue sine singularisatione totius disiuncti et cum constantia partis disiuncti: vt homo non currit: et homo est: igitur homo vel asinus non currit.

¶ Dicitur in textu sed a toto disiuncto ad partem non oportet valere: quia quando arguitur cum distributione totius: & cum constantia partis affirmatiue & negatiue sine constantia bene sequitur: vt omnis homo vel asinus currit: & homo est: igitur homo currit: nullus homo vel asinus currit: igitur homo non currit. Dicit tamen Mars. non oportet valere: sicut patet quando arguitur sine distributione.

Non sequitur iuxta regulam	Rudibile est asinus: igitur / Omne rudibile vel risibile est asinus	distribuendo totum disiunctum, sed distribuendo partem bene valet.
Nec sequitur.	Asinus est asinus: ergo / Ille homo vel asinus est asinus	singularisando totum, si vero partem tantum bene valet.
Nec sequitur negatiue.	Chimera non est aliquid, ergo / Chimera vel deus non est aliquid.	quia arguitur sine constantia partis disiuncti.

Regula. 11. ¶ Undecima regula. Arguendo a nomine cause efficientis respectu huius verbi est ad nomen effectus: respectu huius verbi potest: est bona consequentia: vt bene sequitur dominificator est: igitur domus potest esse.

Regula. 12. ¶ Duodecima regula. Arguendo a nomine effectus respectu huius verbi est vel fuit: ad nomen cause efficientis respectu huius verbi fuit est bona consequentia: vt bene sequitur: domus est vel fuit: ergo dominificator fuit. Consimiliter: potest argui in causis & effectibus materialibus vt bene sequitur ferrum est igitur cultellus potest fieri homo est vel fuit: ergo materia hominis fuit. ¶ Tredecima regula

Regula. 13.

Arguendo a noīe cause finalis respectu huius p̄dicati bonū vel malū ad nomē effect⁹: de q̄ se: ordinati ad talē finē respecta eiusdē p̄dicati: ꝛ eiusdē copule est vł fuit: est bona ꝯñā: vt homicidiū est malū. igit̄ rapina facta ꝓpter homicidium est mala: ꝛ illa ꝯñā tenet ecōuerso a noīe effect⁹ ad nomē cause.

¶ Decimaquarta regła. Arguēdo a noīe cause formalis ad nomē effect⁹ ꝛ ecōuerso cū hoc addito: sufficiens ad sui subiecti denoīationē: respectu hui⁹ verbi est scdī adiacentis est bona ꝯñā: vt bene sequit̄: forma hoīs est: ergo hō est: albedo sufficiens ad denoīationē sui subiecti est: ergo album est. Regula. 14.

¶ Ponit auctor hic quattuor regulas in noībus causaꝝ ꝛ effectuū, quaꝝ prima fundat̄ super regulā sextam generalem: nam ꝯsequēs talis ꝯsequentie est vna de potest vera, ergo necessaria ꝓpō, oīs vero consequentia cuius cōsequens est necessaria ꝓpō est bona. Et dicte regule intelligantur cū clausula cōmuni q̄ scʒ arguat̄ in ꝓpōnibus cathegoricis non pregnantibus ꝛ ceteris paribus: correspōdenter latius presentes quattuor vide regulas tract. 5. folio. III. de locis a causa ad effectum ꝛ econtra.

Iuxta. 11. regulā non sequitur. [Domificator est homo: ergo / Domus potest esse homo.] q̄z respectu est tertie adiacentis non oportet valere consequentiam.

Iuxta. 12. regulam non sequitur. [Chimera est vel fuit imaginabilis, ergo / Faciens chimerā fuit.] ex priori defectu.

Iuxta. 13. regulam non sequitur. [Egritudo est mala, ergo / Medicina propter egritudinem inuenta est mala.

Quia effectus de per se non est ordinatus ad talem finem, medicina enim de per se non est causa efficiens sanitatis, per ꝯñs nō potest esse: effectus de per se sed per accidens ad egritudinē ordinatus.

Iuxta regulā 14. nō sequit̄. [Albedo subiecto inherens est, ergo / Album est.] q̄z debet addi albedo sufficiens ad denominationem, ꝛc̄.

¶ Quindecima regula. Arguēdo a ꝓpōne affirmatiua de p̄dicato īfinito: de inesse: de p̄ñti: addēdo in añte ꝓ toto tp̄e p̄ñti ꝛ pro q̄libet eius parte ad ꝓpōnem negatiuā de p̄dicato finito est bona ꝯñā: vt socrates ꝓ toto tp̄e p̄senti et pro qualibet eius parte est nō albus: ergo socrates nō est albus. Regula. 15.

Regula. 16. ¶ Sedecima regula. Arguendo a propositione affirmatiua de predicato finito ad negatiuam de predicato infinito additis circumstantijs in precedēti regula positis: est bona ꝯña: vt socrates pro toto tempore presenti ⁊ qualibet eius parte est sedens: ergo socrates non est non sedens.

¶ Iste due regule fundantur in Aristo. secūdo Periher. vbi enumerat q̄tuor ꝓpōnes quarum due affirmatiue in bona ꝯsequentia inferunt duas negatiuas. Et argumenta contra regulas (vt sequitur) habes.

Non sequit̄ iuxta regulam. 15.	In danubio est non aqua, ergo In danubio non est aqua.	quia ibi predicatum non infinitatur sed subiectum.
Nō sequit̄ iuxta regulam. 16.	Socrates erit albus, ergo Socrates non erit non albus.	q̄ non arguit̄ de presenti, si enim socrates cras deberet esse albus ⁊ post cras niger añs est verū et ꝯñs falsum.

Regula. 17. ¶ Decimaseptima regula. Arguēdo a p̄dicatis diuisis ad p̄dicatū ꝯiunctum: sic q̄ vnū diuisorum non includat̄ in alio: nec ambo sunt accidētia eiusdē tertij: est bōa ꝯsequētia: vt bene sequit̄ socrates est homo: ⁊ socrates est albus: ergo socrates est hō albus.

Regula. 18. ¶ Decimaoctaua regula. Arguēdo a cōiunctis ad diuisa dūmodo vnū ꝯiunctorum nō includat oppositū alterius: nec ambo sint accidētia eiusdē tertij: nec aliqd̄ eorum est ampliatiuū: est bona ꝯsequentia: vt bene sequit̄ socrates est homo albus: igitur socrates est homo: ⁊ socrates est albus. Dicit̄ dūmodo vnū. ⁊c. q̄ non sequit̄ hec figura est hō pict⁹ ergo hec figura est homo: nec oportet valere vbi ambo sunt accidentia eiusdē tertij: vt socrates est bonus musicus: ergo socrates est bonus: nec sequit̄ vbi vnum est ampliatiuū: vt adam est homo mortuus: ergo adam est homo.

¶ Istas duas regulas cum precedentibus duabus vide latius apud Aristotelem secundo periher.

Non sequitur iuxta reglam. 17. [Ille canis est tuus: Ille canis est pater ergo Ille canis est pater tuus.] qꝛ tuus ꝛ pater iam sunt accidentia tertij termini scꝫ canis: ꝛ est ibi fallatia accidentis.

Nec sequit̃ iuxta regulam. 18. [Socrates ꝛ plato trahunt nauem:ergo Socrates trahit nauẽ ꝛ plato trahit nauẽ.] qꝛ ibi non arguit̃ a ꝯiunctis ꝑdicatis sed subiectis.

¶ Decimanona regula. Arguẽdo a ꝓpõne negatiua de subiecto finito pro aliquo supponente per ꝯtrapositionẽ eam ꝯuertendo est bona ꝯsequẽtia: vt homo nõ est asinus ergo aliquod nõ asinus nõ est nõ homo. ¶ Vigesima regula. Arguendo ab aliqua ꝓpõne in qua vnũ cõtrarioꝝ affirmatur de aliquo: ad aliã ꝓpõnem in qua de eodẽ negat̃ reliquũ: est bona ꝯña: vt socrates est albus: igitur socrates nõ est niger. ¶ Vigesimaprima regula. Arguendo ab affirmatione vnius priuatiue oppõsitoꝝ in ꝓpõnibus de inesse: de p̃senti: de r̃ecto ad alterius negatiõem de aliquo vno ꝛ eodẽ est bona ꝯsequentia: vt socrates est cecus: ergo socrates nõ est vidẽs Sic quoqꝫ arguitur: ab affirmatione vnius contradictoriorum ad negationem alterius: socrates est homo: ergo socrates non est non homo. ¶ Vigesimasecunda regula. Arguendo in terminis disparatis ab affirmatione vnius de aliquo ad negationẽ alterius est bona ꝯsequẽtia: vt socrates est homo: ergo socrates non est asinus. Hec de consequentiarum materialium regulis sufficiant.

Regula. 19.
Regula. 20.
Regula. 21.
Regula. 22.

¶ Pro intellectu regule. 19. nota ea que tract. 1. de conuersione per ꝯtrapositionem folio. 29. habes. Et pro alijs tribus (quas in textu habes) regulis nota ea que dicta sunt tract. 5. folio. 113. et sequenti de locis ab oppositis.

Non sequit̃ iuxta 19. regulam. [Chimera non est homo: ergo Aliquod quod non est homo non est non chimera.] quia debet argui a ꝓpositione de subiecto finito ꝛ supponente.

Non sequit̃ iuxta 20. regulam. [Socrates potest esse albus: ergo Socrates non fuit niger.] qꝛ non arguit̃ in ꝓpõnibus de p̃senti.

Non sequitur iuxta.21.regulam. | Socrates fuit pauper: ergo Socrates non fuit diues. | quia vt supra debet argui in propositionibus de presenti.

Non sequitur iuxta.22.regulam. | Homo est animal: ergo Asinus nõ est animal. | qꝛ in antecedente vnuz terminorũ disparatoꝝ debet affirmari de termino singulari: aut communi singularisato: vel sumpto cum relatiuo identitatis: ꝛ in consequente de eodem termino altero terminorum disparatorum debet negari. Et sic arguendum est. Homo est hoc animal: ergo asinus non est idem animal.

Preter dictas regulas Mars. cõmuniter sequentes quattuor consequentiaꝝ materialium regule pōnuntur.

Regula. 1. ¶ Regula. Arguẽdo a nõ amplo ad amplũ sine distributione ampli ꝛ negatiue cũ cõstãtia ampli in ꝓpõnib⁹ cathegoricis de inesse. ꝛc. est bona cõsequentia: vt hõ est animal: ergo hõ fuit aĩal quod est: homo non est animal: ꝛ homo est: ergo homo non fuit animal quod est.

Non sequitur iuxta regulam | Equus est in foro: ergo Omnis equus fuit in foro. | quia arguitur cum distributione ampli.

Nec sequitur. | Homo non currit: et Homo est: ergo Nullus homo fuit currens. | qꝛ arguitur (vt supra) cum distributione ampli.

Nõbile. 2. ¶ Regula. Arguẽdo ab amplo ad nõ amplũ cũ distributõe ampli ꝛ cum cõstantia non ampli affirmatiue: ꝛ negatiue sine constantia est bona cõsequentia: vt oĩs hõ fuit animal: ꝛ homo est: igitur hõ est aĩal: qđ fuit Nullus homo fuit animal: igit̃ nullus homo est animal quod fuit.

Non sequit̃ iuxta regulam. | Omnis homo potest currere: ꝛ Homo est: ergo Omnis homo currit. | qꝛ cetera non manent paria cũ ceteri termini non accipiantur ad easdẽ differentias temporum: deberet enim sic cõcludi: igitur homo est currẽs quod potest esse.

Nec sequitur. | Nullus asinus fuit animal: ergo Nullus asinus est animal. | propter priorem defectum ratiõe termini animal.

Regula. 3. ¶ Regula. Arguẽdo ab est tertio adiacente ad scdm adiacens affirmatiue sine signo ampliatiuo in ꝓpõnibus. ꝛc. est bona consequẽtia: vt homo est animal: igitur homo est.

Non sequitur iuxta regulam | Adam est mortuus: ergo Adam est. | quia arguitur cuz signo ampliatiuo.

Regula. 4. ¶ Regula. Arguẽdo ab est secundo adiacẽte ad est tertium adiacens negatiue: ꝛ sine signo ampliatiuo in ꝓpõnibus. ꝛc. est bona consequentia: vt homo non est: igitur homo non est animal.

Non sequitur. | Homo est: igitur Homo est asinus. | quia debet argui negatiue.

Nec sequitur. | Adam non est: ergo Adam non est mortuus.

Prima ps cõñarum Mars. finitur.

In exordiũ secũde partis cõsequentiarum Mars. notabilia.

PRo pleniori noticia eoꝝ que habẽtur parte vltima tractatus vltimi dialectices Marsilij: nota hanc secundam consequẽtiarum partem esse de consequentia ab exponentibus ad expositam: ꝛ illum modum arguẽdi tradit Mars. per vndecim capita: que ꝛ de quibus sint suo videbis ordine. Premittit Mars. in singulis capitibus expositionẽ ꝓpõnis exponibilis: deinde subiungit ꝯsequentiaꝝ regulas tenentes ſm talem expositionem ꝛ pro generali exponibilium noticia sequentia ponuntur notabilia.

Quid ꝯsiderek. 2. ꝯsequentiarũ parte.

Termi-norũ quidam sunt.

Immediati sunt termini singulares: singulariter tenti: qui immediati dicunꝰ: qm̃ eoꝝ significata immediate per sensum apprehenduntur: nec habent alios terminos sub quoꝝ ratione ꝓpões in quibus ponunꝰ manifestius ostẽdi possent. Etiam verbum substantiuũ terminus est immediatus: qꝛ non potest resolui in alium terminũ verbalẽ: sed cetera verba resoluuntur in ipsum cum omnium aliorum verborum substantiuũ verbum sit radix.

Notabile .1. de diuisiõe termini

Mediati sunt termini cõmunes qui ideo dicũtur mediati ꝙ ꝓpões ratione ipsoꝝ per alios manifestari possunt: ꝛ talium terminoꝝ quidã sunt.

- Resolubiles.
- Officiales.
- Exponibiles.

De his vide tractat. 4. circa diffinitionẽ termini folio. 45.

Diuisio terminorum exponibilium.

Notabile .2. de diuisiõe termini exponibilis.

¶ Termini exponibiles aut sunt signa exceptiua: vt preter: preterꝙ: nisi de quibus cap. primo aut sunt signa exclusiua. vt tantũ: solum: de quibus cap. 2. aut sunt signa reduplicatiua: vt inquantum: prout. ꝛc. de quibus cap. 3. aut sunt signa inceptionis: vt incipit: de quo cap. 4. aut sunt signa desitionis: vt desinit: de quo cap. 5. aut sunt signa alietatis: vt differt: aliud. ꝛc. de quibus cap. 6. aut sunt signa infiniti- vt infinitũ: de quo cap. 7. aut sunt signa excessiua: vt comparatiui ꝛ superlatiui: de quibus cap. 8. aut sunt signa collectiua: vt omnes. ꝛc. de quibus cap. 9. aut sunt signa totius: vt totum: de quo cap. 10. aut sunt signa similitudinis: vt ita: ꝛ sicut: de quibꝰ cap. 11. Et omnia dicta signa dicuntur pregnantia ꝛ ꝓpõ in qua vnum ponitur dicitur pregnans siue exponibilis: ꝛ hoc ob quandam similitudinem quam gerit cum muliere impregnata: que ad omne exercendũ opus est grauis ꝛ difficilis: ob prolem in vtero inclusam: que cum peperit facilior ꝛ agilior redditur ita propositio ratione signi exponibilis est obscura: ꝛ difficilis: ꝛ per eius expositionem fit manifestior ꝛ clarior. Unde propositio exponibilis sic notificari potest.

Pregnãs ꝓpõ methaphorice dicitur.

Notabile .3. de diffi. ꝓpõnis exponibilis.
Expositio.
Exponere propositionem.
Expõibiles sũt formalit cathegorice: virtualiter hypothetice

¶ Propositio exponibilis est ꝓpõ habens sensum obscurum expositione egentem: propter aliquod signũ exponibile in ea positum. Sed expositio est manifestatio explicans significationem alicuius propositionis sensum obscurum habentis magis expresse ⁊ clarius ꝙ per illã explicatur. Unde ꝓpõnem exponere: est sensum alicuius ꝓpõnis obscure ratione signi in ea positi: per aliam ꝓpõnem notiorem secum conuertibilem exprimere. Et ꝙuis de exponibili ꝓpõne sint opiniões an sit cathegorica vel hypothetica rõnabiliter tñ dicendũ est ꝓpõnes exponibiles formaliter esse cathegoricas: licet virtualiter siue equiualenter sint hypothetice: prima pars patet ex eo ꝙ exponibiles ꝓpõnes habẽt simplicia subiecta ⁊ ꝑdicata ideo formaliter sunt cathegorice. Scda pars ꝓbatur: qꝛ oĩs ꝓpõ exponibilis equiualet hypothetice per quã exponitur: ⁊ sic virtualiter sunt hypothetice. Et hec de notabilibus in exordium exponibilium positis sufficiant.

Clarissimi philosophi Marsilij secunda consequentiarum pars.

Continuatio.

CIrca secundã ꝯsequentiaꝝ partẽ videndum de ꝯsequẽtijs tenentibus: ab exponẽtib⁹ ad expositã: ⁊ quomõ oẽs ꝓpões ĩ logica sint exponende: vndecim ponam capitula.

¶ Postꝙ̃ Mars. in prima ꝯsequentiaꝝ parte tractauit de ꝯsequentijs in ꝓpõnibus nõ pregnantib⁹ ꝯsequenter in hac scda ⁊ vltĩa ꝯsequẽtiaꝝ parte determinat de ꝯsequẽtijs tenentibus in ꝓpõnib⁹ pregnãtibus: siue exponibilibus: ⁊ hoc quidẽ (vt premittit) per vndecim capita.

Cap. primũ de exceptiuis

Dictiões .1. exceptiue.
Exceptõ fit a toto in quãtitate.

TRes sunt dictiones exceptiue: preter: nisi: ⁊ preterꝙ̃. Dicunť exceptiue: qꝛ posite in ꝓpõnibus faciunt eas exceptiuas. Et dictio exceptiua non diciť ꝓprie excipere nisi a toto in quãtitate: hoc est a toto distributo signo vniuersali ideo descendẽdo sub exceptiua mutari debet dictio exceptiua in aliud mediãte a vel ab: vt oĩs hõ preteř socratẽ currit ergo iste hõ alius a socrate currit: ⁊ sic de singulis: qꝛ ex predictis inepte diceret iste hõ preter socratẽ currit. Deinde

nota q exceptiue in q̄druplici reperiunt̄ differentia. Prima in qua nulla ponit̄ negatio post hāc dictionē p̄ter: vt oīs hō p̄ter socratē currit. Secūda in qua ponit̄ negatio post hāc dictionē p̄ter: vt oīs homo p̄ter socratē non currit. Tertia ꝯdictoria prime: vt nō omnis homo preter socratē currit. Quarta ꝯdictoria secūde: vt nō oīs homo p̄ter socratē non currit. Et est sciendū q in q̄libet istarū sunt quattuor principales partes preter copulā: vt in prima: oīs homo p̄ter socratem currit: homo: est p̄ncipale subiectū: ꝛ currit: principale predicatū: tertiū est dictio exceptiua: p̄ter: quartū terminus exceptus: socrates. Consequenter nota q exceptiua prima affirmatiua illa vel cōsimilis. Oīs homo p̄ter socratem currit debet exponi p duas exponētes copulatiue: prima: debet esse affirmatiua ꝓpō in qua p̄dicatū affirmat̄ de principali subiecto: sumpto cū alietate termini qui excipit̄ vl'iter: vt oīs homo alius a socrate currit. Secūda ꝓpō debet esse negatiua in qua predicatū: negat̄ de excepto vniuersaliter: si sit terminus cōmunis: ꝛ singulariter si sit termin⁹ singularis: vt socrates non currit: vel hec: omne aīal p̄ter hoīem est irrationale: exponit̄ sic: om̄e aīal aliud ab hoīe est irrōnale: ꝛ nullus hō est irrōnalis. Secūda exponit̄ p duas exponentes copulatiue: quaꝝ prima negat p̄dicatū de dictiōe a qua fit exceptio sumpta cū alietate vl'iter: secūda affirmat p̄dicatū de excepto vniuersaliter si sit termin⁹ cōis ꝛ singulariter si sit termin⁹ singularis: vt oīs hō p̄ter socratē non currit: exponitur sic: omnis homo alius a socrate non currit: ꝛ

Exceptiue sunt quadruplices.

Exceptiua. 4. habet partes.

Exceptiua. 1. exponitur.

Exceptiua. 2. exponitur.

ſocrates currit: vel hec: omē anial p̄ter hominē nō eſt irrationale: exponit᷑ ſic: omē aīal aliud ab hoīe nō eſt rationale: et oīs homo eſt rationalis. ¶ Tertia exponit᷑ per diſiunctiuā de partibus ꝯtradicētibus partibus copulatiue per quam prima exponebat᷑: qꝛ eſt cōtradictoria prime: vt non omnis homo preter ſocratē currit: exponit᷑ ſic: aliquis hō alius a ſocrate non currit: vel ſocrates currit. ¶ Quarta vero exponitur ꝑ diſiunctiuā de partibꝫ cōtradicentibus partibus copulatiue ꝑ quā alia exponebat᷑: vt non oīs hō preter ſocratē non currit: exponitur ſic: aliquis hō alius a ſocrate currit: vel ſocrates non currit. ¶ De exceptiuis ſit hec prima regula a qualibet iſtaꝝ ad ſuas exponētes ſimul ſumptas vel ecōuerſo eſt bona formalis ꝯña: qꝛ ibi arguit᷑ ab equiualēte ad equiualens. ¶ Scd̄a regl'a a prima ꝛ ſecūda ad vnā ſuaꝝ exponentiū eſt bona cōſequētia: qꝛ quelibet pars copulatiue ſequit᷑ ad copulatiuā: ſed ecōuerſo non valet ꝯña. ¶ Tertia regula a tertia ꝛ quarta ad vnā ſuaꝝ exponentiū non valet ꝯſequentia: quia tales valent diſiunctiuas: ſed a diſiunctiua ad vnam ſuaꝝ partiū non valet conſequentia.

Exceptiua .3. exponitur. — *Exceptiua. 4. exponitur.* — *Regl'a. 1. ꝯñaꝝ de exceptiuis.* — *Regula. 2.* — *Regula. 3.*

Intēto textus. ¶ Expoſitionē ꝓpōnum: exceptiuaꝝ preſenti primo cap. tradit Marſ. enumerando dictiones exceptiuas: ꝛ docēdo a quo fiat exceptio: deinde ſm̄ quas duplices ꝓpōnes exceptiuas: quaꝝ quelibet quattuor habet partes principales earum expoſitionem ponit. Poſtremo ſubiungit tres conſequentiaꝝ regulas de exceptiuis propoſitiōibus. Unde (vt ſequitur) notabilia habes ſex pro declaratione preſentis cap.

Notabile. 1. ¶ Exceptio. Eſt extractio partis a ſuo toto reſpectu alicuiꝰ tertij. Unde Marſ. dicit exceptionem proprie fieri a toto in quantitate: hec eſt verum quando ſignum exceptiuum non negatur: ex dictis patet hic proprie non eſſe exceptionē: homo preter ſocratem currit: cum non fiat a toto in quantitate: ibi tamen non omnis homo preter ſocratem currit: eſt exceptio proprie dicta quamuis non fiat a toto in quantitate: ibi enim ſignum exceptiuum negatur: ideo ſufficit ꝙ fiat a quodam communi. ¶ Dicitur ſuperius

notanter a suo toto: quia hic non est debita exceptio: omnis homo preter asinum currit.

Preter accipit quattuor modis.

Vno modo associatiue: vt aliquis homo preter petrum est risibilis: que tantum valet: aliquis homo cum petro est risibilis. — Notabile. 2.

Secundo modo vt dicit priuationem assotiationis: et sic valet tantum sicut sine: vt petrus preter paulum fecit hoc opus. i. petrus sine paulo. etc. — Latius de his Tatar. tract. 7. Pe. Dis. 71. D

Tertio modo capitur diminutiue: vt quinque preter vnum sunt quattuor. i. ablato vno de quinque remanet quattuor.

Quarto modo capitur exceptiue et proprie. Et sic excipit partem subiectiuam ab aliquo toto in quantitate: et sic consideratur in presenti capite.

Nisi capit duplicit. sc3.

Vno modo consecutiue: et sic facit propositionem hypothet. conditionalem: vt homo non currit nisi moueatur: que valet si homo non mouetur homo non currit. — Notabile. 3.

Alio modo exceptiue: et sic excipit partem subiectiuam a suo toto. Et sic capit in proposito.

¶ Exceptiuas propositiones exponit Mars. in textu per duas exponentes iste tamen exponendi modus non tenetur ab omnibus: ideo communiter exceptiue exponunt per tres exponentes in quarum prima signum exceptiuum mutatur in quod vel eius condeclineum sumptum cum negatione et dictio exceptiua mutatur in rectum: in secunda principale subiectum predicatur de termino extra capto: in tertia principale predicatum predicatur de termino extra capto: vt omne animal preter hominem est irrationale: que sic exponitur: omne animal quod non est homo est irrationale. et omnis homo est animal: et omnis homo non est irrationalis. — Notabile. 4.

¶ Pro dicto modo exponendi sequentes nota regulas. — Notabile. 5.

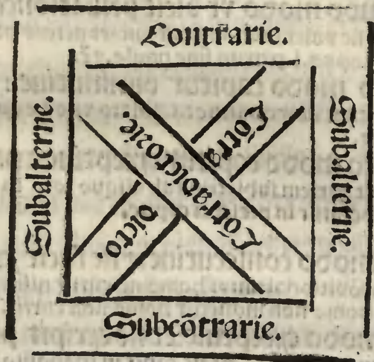
¶ Prima. Quelibet exceptiua exponenda est per vnam hypotheticam continentem tres cathegoricas que dicuntur exponentes. — Regula. 1. ¶ Secunda regula Quelibet exceptiua cuius signum non negatur exponitur copulatiue. Et quelibet cuius signum negatur exponitur disiunctiue: exempla sequentibus regulis habentur. — Regula. 2. ¶ Tertia regula. Cuiuslibet exceptiue exposite copulatiue secunda exponens debet esse vlis affirmatiua. Et cuiuslibet exposite negatiue secunda exponens debet esse negatiua: exemplum primi omne animal preter hominem est irrationale que exponitur (vt superius habetur) exemplum secundi. Non omne animal preter hominem est irrationale: que sic exponitur. Aliquod animal quod non est homo non est irrationale: vel aliquis homo non est animal: vel aliquis homo est irrationalis. — Regula. 3. Tatar. vbi supra de expositione exceptiuarum videbitur. ¶ Quarta regula Cuiuslibet exceptiue affirmatiue tertia exponens debet esse negatiua et cuiuslibet negatiue tertia exponens debet esse affirmatiua. vt patet in exemplis prius habitis. — Regula. 4.

Secūda pars cōsequentiaꝝ.

Expositio exceptiuaꝝ sequentibus patet exemplis.

Oē aīal preter hoīez est irrōnale.
Oē aīal qđ nō est hō est irrōnale.
Et omis homo est animal. Et
Ois homo nō est irrationalis.

Oē aīal p̄ter hoīez nō est irrōnale
Oē aīal qđ nō ē hō nō est irrōnale
Et nullus homo est animal. Et
Omnis homo est irrationalis.

Nō oīe aīal preter hoīem nō est irrōnale
Aliquod aīal quod non est hō est irrationale. Uel
Aliquis homo est anīal. Uel
Aliquis hō nō est irrōnalis.

Nō omne anīal preter hoīem est irrationale.
Aliquod aīal quod nō est homo non est irrationale. Uel
Aliquis homo nō est aīal. Uel
Aliquis homo est irrōnalis.

¶ Regule ꝯsequētiarum de exceptiuis in textu posite intelligantur cum clausulis cōmunibus: qꝫ scꝫ cetera maneant paria: ꝛ nulla proprietas logicalis ad bonitatem consequentie requisita varietur. Et iste regule sunt generales conueniunt ꝛ suo modo alijs exponibilibus propositionibus vt sequentibus habetur capitibus.

Cap. secundū de exclusiuis.

Exclusiue dictiones sunt hee: tantū: ꝛ solū: dicunt exclusiue: qꝛ ꝓpōnes faciūt exclusiuas. Et iste dictiones qñqꝫ addunt predicato tūc faciūt ꝓpōnem de excluso predicato: vt hō est tantum aīal: que sic exponit: homo est anīal ꝛ nihil aliud q̄ꝫ anīal: ꝛ sic exponens est ꝓpositio cathegorica de copulato extremo: qñqꝫ adduntur subiecto tantū sic faciunt

Propositio de excluso predicato exponitur.

ꝓpõnem de excluso subiecto: vt tantũ homo est animal: que sic exponitur: aliquod qđ est homo: ⁊ nihil aliud q̄ȝ homo est animal: q̄nq̄ȝ dictiones exclusiue adduntur toti ꝓpõni: sic exclusiuã faciunt ꝓpõnem pro quo nota ꝙ tres sunt partes exclusiue preter copulam principalem. s. subiectũ: signũ exclusiuum: ⁊ predicatum. Et ꝓpositio que remanet deposita dictione exclusiua vocatur preiacẽs. Deinde nota ꝙ dictio exclusiua quãdoq̄ȝ termino numerali additur: vt hic tantũ quinq̄ȝ sunt vniuersalia: tantum decem sunt p̄dicamenta: ⁊ tales duplicem habent sensum vnũ vt tantum: exponit̄ per plura ⁊ sic exponit̄ ꝑ copulatiuã bimembrẽ sic: quinq̄ȝ sunt vniuersalia ⁊ nõ plura q̄ȝ quinq̄ȝ sunt vniuersalia: aliũ sensum habẽt ꝓut exponunt̄ ꝑ aliud: pro quo nota ꝙ ad minus q̄druplices sunt ꝓpõnes exclusiue. Prima est affirmatiua: vt tantũ animal est homo: que exponit̄ ꝑ copulatiuã bimembrẽ cuius prima pars est preiacens: ⁊ secunda vniuersalis negatiua in qua predicatũ negat̄ de subiecto sumpto in ablatiuo: cũ addito aliud: vt aĩal est homo ⁊ nihil aliud ab aĩali est homo. Secunda est negatiua: vt tantũ animal non est homo: que exponitur per copulatiuã bimembrẽ: cuius prima pars est preiacens: ⁊ secũda vniuersalis affirmatiua in qua predicatum de subiecto affirmatur vniuersaliter: ⁊ cũ addito aliud vt animal non est homo: ⁊ omẽ aliud ab animali est homo. Tertia est contradictoria prime: vt non tm̄ animal est hõ: ⁊ exponitur per vnam disiunctiuã de partibus contradicentibus partibus prime copulatiue: vt nullũ animal est homo

Propositio de excluso sbiecto exponitur.

ꝓpõ exclusiua.

Preiacens.

ꝓpõ exclusiua gratia pluralitatis exponitur.

Prima exclusiua gratia alietatis exponibilis

Secunda.

Tertia.

Quarta.

vel aliud ab animali est homo. Quarta est contradictoria secunde: vt non tantū animal nō est homo: que exponitur per disiunctiuam de partibus contradicentibus copulatiue per quam exponebatur secunda: vt omne animal est homo vel aliquod aliud ab animali non est homo: et tali modo omnes exclusiue possunt exponi: de quibus tales dantur regule in primo capitulo de exceptiuis posite: preter tamen illas est alia regula quando arguitur ab exclusiua ad suam preiacentē cōsequentia est bona: alia regula ab exclusiua affirmatiua ad vniuersalem de terminis transpositis et econuerso est bona cōsequētia: vt tantum animal est homo: igitur omnis homo est animal.

Due cōsequentiarū regule de exclusiuis.

Intētio textus.

¶ In presenti capite auctor docet signū exclusiuū quādoq; facere propōnem de exclusiuo extremo: quādoq; vero exclusiuā: et quomō propōnes tam de exclusis extremis: quod exclusiue gratia pluralitatis: et gratia alietatis sint exponende tradit in textu: et postremo duas cōsequentiarum regulas in exclusiuis propōnibus subiūgit: vnde vt sequitur notabilia habes duo textus declaratiua.

Nōbile. 1: de descriptione signi exclusiui.

De exclusiuis plura per Tatar. 7. trac. Pe. Mis 69. et sequenti.

¶ Signum exclusiuū sic potest describi. Est signū sincathegorematicum ratione cuius ad veritatem propositionis in qua ponitur quātum est ex parte sui et copule requiritur quod predicatum solum termino cui additur conueniat et non alijs. Et secundum communem vsum sunt quinq; scilicet tantum, solum, solūmodo, tantūmodo, dumtaxat: et talia signa quandoq; excludunt alietatem: quādoq; pluralitatem. etc. vt habes in textu hic et quest. nona de suppositionibus folio. 158.

Nōbile. 2. de cōmuni exclusiuarum expositiōe.

¶ Exclusiuarum propositionum expositiōem ponit Mars. in textu preter tamen hunc exponēdi modū breuiter exclusiue exponuntur per duas exponentes sibijnuicē contradicentes: quarum prima est preiacens: et secunda exponens debet cōtradicere prime dempto, res que non est vel: plura quam: vt illa: tantum homo est animal: sic exponitur: homo est animal: et nulla res que non est homo est animal. Et pro dicto modo exponēdi sequentes nota regulas.

Regula. 1. de exclusiuarum expositione.

¶ Prima regula. Quelibet exclusiua cuius signū non negatur per vnam copulatiuā exponitur. Et quelibet cuius signū negatur exponitur per vnā disiunctiuā

Regula. 2.

¶ Secunda regula. Cuiuslibet exclusiue affirmatiue secunda exponens debet esse negatiua: et cuiuslibet negatiue secunda exponēs debet esse affirmatiua.

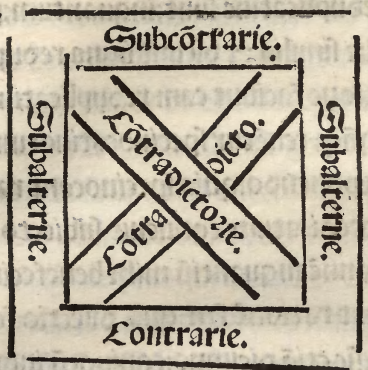
Regula. 3.

¶ Tertia regula. Cuiuslibet exclusiue exposite copulatiue secūda exponēs debet esse vniuersalis. Et cuiuslibet exclusiue exposite disiunctiue secunda exponens debet esse particularis: vt ista: tantum homo currit: sic exponitur: homo currit: et nulla res que non est homo currit. Et ista: non tantum homo currit: sic exponitur: nullus homo currit: vel res que non est homo currit.

Exponibiliū exclusiuarū gratia alietatis exempla.

Tm̄ homo est risibilis
Homo est risibilis. Et
Nulla res que non est
hō est risibilis.

Tm̄ homo nō est risibilis
Homo non est risibilis. Et
Oīs res que non est homo
est risibilis.

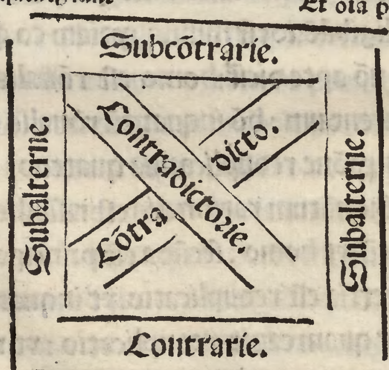
Nō tm̄ homo nō est risibilis
Omnis homo est risibilis:
Vel aliqua res que non est
hō nō est risibilis.

Non tm̄ homo est risibilis
Nullus hō est risibilis: vel
Aliqua res que non est hō
est risibilis.

Exponibiliū exclusiuarū gratia pluralitatis exempla.

Tm̄ quinqꝫ sunt p̄dicabilia
Quinqꝫ sunt predicabilia
Et nō plura q̄ quinqꝫ sunt
predicabilia.

Tm̄ qnqꝫ nō sunt p̄dicabilia
Quinqꝫ nō sunt p̄dicabilia.
Et oīa plura q̄ quinqꝫ sunt
predicabilia.

Nō tm̄ qnqꝫ nō sunt p̄dicabilia
Oīa quinqꝫ sunt p̄dicabilia. vel
Aliqua plura q̄ quinqꝫ nō sunt
predicabilia.

Nō tm̄ qnqꝫ sunt predicabilia
Nulla quinqꝫ sunt p̄dicabilia
Vel. Aliqua plura q̄ quinqꝫ
sunt predicabilia.

¶ Dictis in exclusiuis due secūde exponētes in p̄mis duob⁹ angulis exēplorꝫ sibijnuicē ꝯtrariantur: sed in vltimis duob⁹ angulis exēplorꝫ subꝯtrariantur.

Secūda pars cōsequentiaꝝ.

Cap. tertium de reduplicatiuis.

Notabile. 1. Dictiones reduplicatiue sunt: inquantum: prout: scd̃m eam rationē: ꝛ similia: ꝛ dicunt̃ signa reduplicatiua: qꝛ
Notabile. 2. posita in propositione faciunt eam reduplicatiuam. Scd̃o nota ꝙ hec signa qn̄qꝫ tenētur speciuocatiue tunc de eis nō est difficultas in exponendo: quia speciuocant rationem ſm quam principale predicatum conuenit subiecto principali: exemplū: diligo ioannē inquantū mihi benefecit: terminus inquantū speciuocat rationē ſm quā dilectio fert̃ in ioannem benefacientē: sic etiā dicimus: equiuocū inquantū: equiuocum nō est vniuocū. i. equiuocū ſm eam rationē ſm quā
Notabile. 3. est equiuocū nō est vniuocū. Tertio nota: ꝙ dictio reduplicatiua regulariter debet copulā ꝑcedere ꝛ ferri ad subiectū: nam si copulā sequit̃ Aristoteles ꝑmo Prioꝝ talē ꝓpōnem dicit esse in intelligibilē: idest minus ꝓpriam eo ꝙ est magis inconsueta: ideo nō apte dicit̃: homo est rōnalis inquantū risibilis: sed est dicendum: hō inquantū rōnalis est risibilis.
Notabile. 4. Quarto nota in ꝓpōne reduplicatiua quattuor esse partes vt in ista homo inquātum rationalis est risibilis: prima: est principale subiectū: vt homo: secūda est principale predicatum: vt risibilis: tertia est reduplicatio: vt inquantum: quarta est dictio super quam cadit reduplicatio: vt rationalis.
Nōbile. 5. q̄druplices esse reduplicatiuas. Tatar. tract. 7. Pe. Mis. i reduplicatiuis expositione ipsius Mars. vtitur. Quinto nota ꝓpōnes reduplicatiuas esse q̄druplices. ꝑma in qua ponit̃ nulla negatio: vt homo inquantū rationalis est risibilis: que exponit̃ per copulatiuam quadrimembrem:

cuius prima est in qua principale predicatū affirmatˀ de pri-
cipali subiecto:vt homo est risibilis: secunda in qua dictio
super quā cadit reduplicatio affirmatˀ de principali subiec-
to:vt homo est rationalis. tertia in qua predicatum princi
pale dicitur vniuersaliter de dictiõe super quam cadit redu-
plicatio:vt omne rationale est risibile.quarta debet esse cō-
ditionalis necessaria in cuius antecedēte dictio sup quā ca-
dit reduplicatio affirmatˀ de hoc termino aliqđ: et in cuius
ↄsequente principale predicatū dicitˀ de eodē termino aliqđ
sumpto cum relatiuo idēptitatis:vt si aliquod est rationale
illud idem aliqđ est risibile. Secunda ꝓpō reduplicatiua est
in qua ponitˀ solū vna negatio post dictionē reduplicatiuā
ad copulā:vt homo inquantū rationalis non est asinus:que
etiā exponitˀ per copulatiuā quadrimembrē. Quarū prima
est in qua principale predicatū negatˀ de principali subiecto
vt homo nō est asinus:secūda in qua dictio super quā cadit
reduplicatio affirmatur de subiecto principali:vt homo est
rationalis.Tertia in qua principale predicatū negatur vni
uersaliter de dictione super quā cadit reduplicatio:vt nullū
rationale est asinus: quarta ↄditionalis necessaria in cuius
antecedēte dictio super quā cadit reduplicatio affirmatur
de hoc termino aliquod:⁊ cuius cōsequente principale pre-
dicatum negatur de eodem termino aliquod sumpto cum
relatiuo idēptitatis: vt si aliquod est rationale illud idem:
aliquod non est asinus. Tertia est in qua ponitur negatio
ante dictionē reduplicatiuā: vt nō homo inquantū aīal est

Reduplicatiua secunda.

Reduplicatiua tertia.

risibilis: que exponitur per disiunctiuā quadrimembrē de partibus ꝯtradicētibus partibus copulatiue per quā prima exponebatur: vt nullus hō est risibilis: vel nullus homo est aīal vel aliquod aīal nō est risibile: vel non si aliquod est animal illud idem aliquod est risibile. Quarta exponitur per disiūctiuam quadrimembrē de partibus cōtradicentibus partibus copulatiue per quā secunda exponebatur: vt nō homo inquantum rationalis nō est asinus: sic exponitur: omnis homo est asinus: vel nullus homo est rationalis: vel aliqđ rationale est asinus: vel nō si aliquod est rationale illud idem aliqđ nō est asinus. Et sic patent omniū reduplicatiuarū exponētes prout: inquantū: tenetur reduplicatiue ratione cōcomitantie. Sed si tenetur ratione cause tunc in qualibet istarum prime tres sunt eedem: sed quarta debet esse causalis.

Reduplicatiua quarta.

Sexto nota propositiones de reduplicato subiecto includere reduplicatiuas: ideo eo modo vt dicte exponuntur.

Notabile. 4.

Septimo nota regulas de exceptiuis positas etiā conuenire reduplicatiuis: preter illas tamē ponitur hec regula specialis a propositiōe affirmatiua de subiecto reduplicato ad suam reduplicatiuā est bona consequentia: vt aliquod quod est risibile inquantum rationale est homo: igitur risibile inquantum rationale est homo.

Regula ꝯñarū de reduplicatiuis.

Intētio textus.

¶ Hic auctor signa reduplicatiua dicit quādoqꝫ teneri speciuocatiue: quandoqꝫ vero reduplicatiue: ꝛ sic talia signa regulariter debent precedere copulam ꝛ faciunt tunc ꝓpositionem reduplicatiuā: que quattuor constat partibus deinde sm̄ quadruplicem reduplicatiuarū varietatē earum tradit expositionē subiūgendo postremo vnam consequentiaꝝ regulā de reduplicatiuis ꝓpositionibus. Et signa reduplicatiua possunt facere ꝓpōnes de reduplicatis

extremis vel reduplicatiuas: vt primo habes notabili: nam pro clariori textus cognitione duo notabilia et tres sequuntur regule.

Signum quodlibet reduplicatiuum capitur dupliciter: scz.

- Negatiue. Et sic dicit negationem cause inherentie predicati ad subiectum, et sic denotat quod predicatum insit subiecto non ratione cause medie inter ipsum ratione cuius insit: vt homo inquantum homo est animal rationale.
- Positiue capitur: dupliciter: scz.
  - Speciuocatiue: vt. s. dicit aliquam rationem circa subiectum secundum quam predicatum inest subiecto: de hoc vide hic Mars. Et sic faciunt talia signa appellationem rationis vt in tract. appellationum est dictum.
  - Reduplicatiue capitur dupliciter.
    - Concomitanter siue conditionaliter: et sic presupponit predicatum inesse subiecto et denotat illud super quod cadit inferre predicatum in quod sequatur in bona consequentia: vt ioannes inquantum risibilis est homo.
    - Causaliter: et sic denotat predicatum inesse subiecto et denotat illud super quod cadit esse causam inherentie predicati ad subiectum: vt homo inquantum substantia animata sensitiua est animal: ignis inquantum calidus est calefactiuus.

Notabile. 1.

¶ Reduplicatiuarum propositionum expositio sufficienter habetur in textu Marsilij capiendo enim signum reduplicatiuum speciuocatiue facilis est expositio: vt habes in Marsilio. Si vero signum capitur reduplicatiue tunc exponuntur per quattuor propositiones: prout auctor docet. Est quidem modus exponendi ipsius Marsilij sufficiens et bonus: possunt tamen reduplicatiue propositiones breuius et sufficienter exponi per duas exponentes: in quarum prima terminus reduplicatiuus predicetur de principali subiecto: que sit eiusdem quantitatis cum exposita. Et si super terminum reduplicatiuum vel signum nulla fertur negatio debet esse affirmatiua. Secunda debet esse conditionalis vel causalis affirmatiua si signum affirmatur in cuius antecedente terminus reduplicatus predicatur de seipso vel de termino aliquod aut alio transcendente termino et antecedens talis conditionalis debet esse propositio affirmatiua. Consequens debet esse propositio cathegorica in qua principale predicatum reduplicatiue predicatur de relatiuo refferente terminum reduplicatum: vt omnis homo inquantum rationalis est risibilis sic exponitur. Omnis homo est rationalis et si rationale est rationale ipsum est risibile. Et secundum hunc modum exponendi reduplicatiua exponitur per secundam et quartam exponentes ipsius Marsilij.

Notabile. 2.

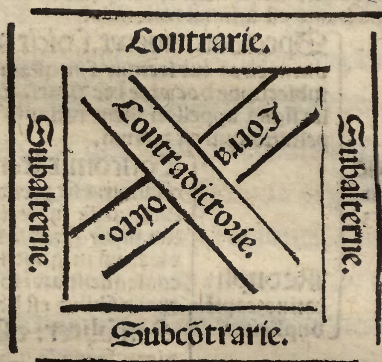
Breuior reduplicatiuarum expositio.

Secūda pars cōsequentiaꝝ.

Reduplicatiuarū expositio sequētibus patet exēplis.

Oīs homo inquantū rōnalis est risibilis.
Omnis homo est rationalis:
Et si aliqd est rationale ip̄m est risibile.

Nō oīs homo inquantū rōnalis nō est risibilis.
Omnis homo est rationalis:
Et si aliquid est rōnale ipsum nō est risibile.

Non oīs hō inquantū rōnalis non est risibilis.
Aliquis homo nō est rōnalis:
Vel. Si aliquid est rationale ipsum est risibile.

Nō oīs homo inquantū rōnalis est risibilis.
Aliquis homo non est rōnalis:
Vel. Si aliquid est rōnale ipsum non est risibile.

Pro maiori reduplicatiuarum euidentia sequentes nota regulas.

Regula. 1. de reduplicatiuarū expositione. ¶ Prima regula s̄m dictū modum exponēdi. Quelibet reduplicatiua exponit̄ p̄ vnā hypo. ꝯtinentē duas ꝓpōnes. Et si signū reduplicatiuū affirmat̄ exponit̄ copulatiue: si vero negatur exponit̄ disiunctiue.
Regula. 2. ¶ Scđa regula. Prima exponēs debet esse eiusdē quantitatis cū exposita. Et esse affirmatiua si sup̄ signum vel sup̄ terminū reduplicatiuū nulla fertur negatio.
Regula. 3. ¶ Tertia regula. Si signum reduplicatiuū capitur cōditionaliter vel concomitanter: ꝛ si affirmatur: tunc secunda exponens debet esse conditionalis affirmatiua. ꝛc. vt in modo exponendi dictum est. Si vero signum reduplicatiuum capit̄ causaliter tunc secunda exponens debet esse causalis modo predicto: exemplū de reduplicatiua affirmatiua superius habes: patet tñ etiam in illa: ioannes inquantū dialecticus est doctus: que sic exponitur ioannes est dialecticus ꝛ si dialecticus est dialecticus ipse est doctus: cōformiter exemplificetur si signū reduplicatiuū capit̄ causaliter: vt ignis inquātum ignis est calefactiuus: que sic exponitur: ignis est ignis: ꝛ quia ignis est ignis ipse est calefactiuus. Exemplum de reduplicatiua in qua ante dictionem reduplicatiuam ponitur negatio: vt non homo inquantum animal est risibilis que sic exponitur: nullus homo est animal vel non si aliquod est animal illud idem aliquod animal est risibile.

Cap. quartū de incipit.

PRopositiones de incipit alique sunt de subiecto discreto substantiali: vt socrates incipit esse: alique sunt de subiecto communi aut ꝯnotatiuo: vt homo incipit esse: aut hoc albū incipit esse. Secundo nota ꝙ incipit potest poni respectu terminorū ꝑmanentiū: vt socrates incipit esse hō: aut pōt poni respectu terminoꝝ cōnotantiū successionē vt motus incipit esse: socrates incipit currere. Tertio nota ꝙ oīs ꝓpō in qua incipit affirmatꝰ: de subiecto singłari substātiali exponitꝰ per disiunctiuā cuius ambe partes sunt copulatiue: in cuiꝰ prima est positio de presenti: ⁊ in secūda remotio de preterito: vt socrates incipit esse homo: prima eius exponens est socrates nunc est homo ⁊ socrates immediate ante hoc nō fuit hō. Secūda pars disiunctiue erit copulatiua in cuius prima parte est remotio de p̄senti: ⁊ in secunda eiusdē est positio de futuro: vt socrates nunc nō est homo: ⁊ socrates immediate post hoc erit homo: et iste modus est cōmunis siue incipit: ponatur respectu permanentiū vel successiuarum rerum. Per oppositū exponitur ꝓpō in qua incipit negatꝰ: per copulatiuā cuius ambe partes sunt disiuncte contradicentes. Quarto nota in ꝓpōnibus de incipit in quibus subijcitur terminus cōmunis vel ꝯnotatiuus esse superaddendā tertiam exponentē: vnde si sit exponenda per positionem de futuro: vt hoc album incipit esse socrates: exponenda est per copulatiuā trimembrem: prima sit: hoc album

Notabile. 1. de duplici ꝓpōne de incipit.

Notabile. 2.

Nōbile. 3. quō ꝓpōnēs de incipit affirmatiue exponantur.

Negatiue exponuntur.

Nōbile. 4.

nunc non est socrates: secunda hoc album immediate post hoc erit socrates: quaꝝ prima dicitur remotio de presenti: secũda positio de futuro. tertia erit remotio presentis a futuro: hec: nihil quod immediate post hoc erit album nũc est socrates. Si aũt fuerit exponẽda per positionẽ de presenti vt hõ incipit esse socrates tũc est exponẽda ꝑ copulatiuã trimembrẽ: prima est positio de ꝑsenti vt hõ nunc est socrates. Secunda remotio de preterito: vt homo immediate ante hoc non fuit socrates. Tertia est negatio preteriti a presenti: vt nihil quod nunc est homo immediate ante hoc fuit socrates. igitur homo incipit esse socrates. Negatiua vero exponatur per disiunctiuam trimembrem de partibus oppositis partibus copulatiue. His positis de incipit sumantᷣ regule generales consimiles positis regulis in capit. primo.

Regule de incipit. ¶ Quarum prima est. Arguẽdo a qualibet istarum ad suas exponentes est bona ⁊ formalis consequentia ⁊ econuerso.

Regula. 2. ¶ Secũda regula ab illis que exponuntᷣ copulatiue ad vnã exponentiũ est bona ⁊ formalis ꝯsequẽtia: sed nõ ecõuerso.

Regula. 3. ¶ Tertia ab illis que disiunctiue exponuntᷣ ad vnã exponẽtium nõ valet ꝯsequentia: exempla in prius positis queranᷣ

Regula. 4. ¶ Quarta regula. Arguendo cum hoc verbo incipit: ab inferiori ad superius ꝯsequentia non valet: vt iste homo incipit esse albus: ergo iste homo incipit esse coloratus.

Intẽtio textus. ¶ Pro expositiõe ꝓpõnum de incipit premitiit Mars. propositiones de incipit aut esse de subiecto discreto substantiali: aut de communi connotatiuo ⁊ incipit poni aut respectu terminorum permanentium: aut connotantium successionem his premissis docet auctor quomodo omnes tales propositiones de incipit tam affirmatiue ꝙ negatiue sint exponende ⁊ postremo quat-

tuor consequentiarum regulas de incipit subiungit.

¶Propositiões de incipit exponunt sufficiēter ⁊ bene apud Mars. in textu. Est tñ ⁊ alius cõmunis bonus ⁊ sufficiens exponendi mod⁹ talis. Quelibet ppõ de incipit in rebus permanentibus: affirmatiua ⁊ de infinitiuo affirmato: sufficienter ⁊ formaliter exponitur per vnã copulatiuã que exprimit primum instans esse. Sed ppõ de incipit in rebus successiuis exponitur per vnam copulatiuã que exprimit vltimũ instans non esse exempla figura sequenti habes.

Notabile .1. de cõmuniori expositione ppõnu; de incipit.

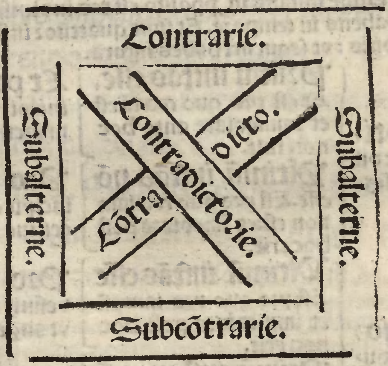
¶ Dicitur superius notanter de infinitiuo affirmato: quia propositiones in qua incipit affirmatur ⁊ infinitiuus negatur debent exponi sicut propositiones de desinit affirmatiue: vt illa: socrates incipit non esse: exponitur sicut ista: socrates desinit esse: quia equiualent.

¶ Dicitur etiam specialiter: propositio de incipit affirmatiua: quia negatiua exponitur per vnam disiunctiuam negatiuam. Uel negatiua de incipit potest exponi per copulatiuam partibus ipsius existentibus oppositis de quo ⁊ alijs propositionibus de incipit quam regularem sumant expositionem diligenius sequentem vide figuram.

Exponibilium de incipit in rebus permanentibus exempla.

Omnis hõ incipit esse.
Omnis hõ nunc est: ⁊ idẽ immediate ante hoc nõ fuit.

Omnis hõ non incipit esse.
Oĩs hõ nunc non est: vel idẽ immediate ante hoc fuit.

Homo incipit esse
Hõ nũc est ⁊ idem immediate ante hoc non fuit.

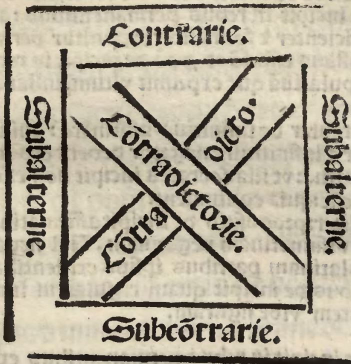
Non oĩs homo incipit esse
Non oĩs hõ nunc est: vel idem immediate ante hoc fuit.

Exponibilium de incipit in rebus successiuis exempla.

Secūda pars cōsequentiaꝝ.

Omnis hō incipit currere
Oīs hō nunc non currit ⁊ idē
immediate post hoc currit.

Omnis hō non incipit currere.
Omnis hō nunc currit ⁊ idem
immediate post hoc nō currit.

Homo incipit currere
Homo nunc non currit ⁊ idem
immediate post hoc currit.

Non oīs homo incipit currere
Homo nunc currit ⁊ idē immediate post hoc non currit.

Notabile. 2. Instans.

¶ Nota ista verba incipit ⁊ desinit importare de communi sententia instantia. Unde instans in ꝓposito est res indiuisibilis ſm durationem positionem habens in tempore. Et sunt quattuor instantia duo inceptionis ⁊ duo desitionis: vt sequenti habes figura.

Nōbile. 3.

Instātia sunt duplicia scz.	Inceptionis sūt duplicia: scz.	Primū instās esse. Et est pro quo res iā est et immediate ante hoc non fuit.	Et pro isto instāti incipit quelibet res permanentis nature.
		Ultimū instās nō esse. Est pro quo res iam non est: et imediate post hoc erit.	Pro isto instanti incipit quelibet res successiue nature.
	Desitionis sūt duplicia: scz.	Ultimū instās esse Est pro quo res iam est et immediate post hoc non erit.	Pro isto instanti desinit res indiuisibilis vt angelus.
		Primū instans nō esse. Est pro quo res iam non est: et immediate ante hoc fuit.	Pro isto instanti res temporaliter desinit

¶ Corolarie ex dictis sequit̄ instās esse tēpus minutissimū diuisibile indiuisibiliter ɔsideratū: ⁊ ob hoc in antiquis codicibus instans figurari solet circulo ⁊ virgula ducta per medium circuli: de instantibus vide occam quest. 12. scdi sent. ⁊ cap. primo: prime partis Phisices.

Quintum cap. de desinit.

PRopositiones de desinit de subiecto singulari pure absoluto affirmatiue exponunt̃ per copulatiuā bimembrē cuius prima pars est remotio de presenti: secunda pars remotio de p̄terito: vt socrates desinit esse: sic exponit̃: socrates nunc non est immediate ante hoc fuit: ⁊ similiter in rebus successiuis: vt socrates desinit moueri: exponit̃: socrates nunc non mouetur: ⁊ socrates immediate ante hoc mouebatur. Propositiones vero negatiue de incipit ⁊ de consimili subiecto exponuntur per disiunctiuas de partibus cōtradicentibus partibus copulatiue: per quam affirmatiua exponebatur. Sed in ꝓpōnibus de subiectis cōibus aut de subiecto discreto ꝯnotatiuo oportet superaddere tertiam exponentē: dicendo sic: hoc albū nunc nō est socrates: ⁊ hoc album immediate ante hoc fuit socrates: ⁊ nihil quod immediate ante fuit hoc albū nūc est socrates: igitur hoc albū desinit esse socrates. Similiter exponat̃ si terminus sit cōis. Deinde nota regulas quattuor de incipit positas pariter ad propositiones de desinit esse aplicandas.

Affirmatiue de subiecto singularib⁹ exponūt̃.

Negatiue.

ꝓpōnes de subiectis cōib⁹ aut cōnotatiuis exponuntur.

¶ Docet Mars. presenti cap. quinto quomodo ꝓpōnes de desinit sint exponende: preter tamen modū exponendi ipsius Marsilij propositio de desinit in qua nulla ponitur negatio siue in rebus successiuis: siue permanentibus: exponitur per vnam copulatiuā affirmatiuā exprimentē primū instans non esse: sic tamen ꝙ ꝓpō de preterito imponat̃ ꝓpōni de presenti vt socrates desinit esse: sic exponitur socrates immediate ante hoc fuit et idem nunc non est. Homo desinit esse exponitur sic: homo immediate ante hoc fuit ⁊ idē nunc non est. Motus desinit esse: similiter exponitur. Dicitur sic tamen ꝙ ꝓpositio. ⁊c̄. q2 si ꝓpō de presenti preponeretur staret expositam esse veram ⁊ exponentem falsam: quia ista semper est falsa: homo non est. ¶ Item quando infinitiuus negatur ⁊ non verbum principale tunc talis ꝓpō habet exponi

Intētio textus.

ſicut vna pura affirmatiua de incipit:q2 tales equiualent:vt ſocrates deſinit non eſſe exponitur ſicut illa ſocrates incipit eſſe. Item negatiua de deſinit exponitur per vnam diſiunctiuã negatiuã alias perinde ſicut affirmatiua. Reliqua pro iſto articulo deſeruientia vide cap. precedenti.

Sextum cap. de ſignis alietatis.

Signa alietatis ſunt differt:aliud:nõ idem:alterum:⁊ ſimilia:⁊ ſicut ꝑpõ vnius ſigni alietatis exponitur ita ratione alterius:ideo nota ꝙ propoſitio de differt exponitur per copulatiuã trimembrẽ:⁊ erit prima exponẽs poſitio ſubiecti:ideſt ꝑpoſitio affirmatiua in qua de ſubiecto ꝑpõnis de differt ꝑſonaliter capto affirmat̃ eſſe:ſecunda eſt poſitio termini ſuper quem cadit differt:ideſt ꝑpoſitio affirmatiua in qua de termino ſuper quem cadit differt affirmatur eſſe.tertia eſt negatio termini ſuper quẽ cadit differt: a ſubiecto:vt hec ſocrates differt ab aſino : ſic exponitur : ſocrates eſt:et aſinus eſt:et ſocrates non eſt aſinus. Sed propoſitio negatiua de differt debet exponi per diſiunctiuam trimembrem de partibus oppoſitis partibus copulatiue per quam exponebatur affirmatiua. Deinde nota de conſequẽtijs illarum propoſitionũ proportionabiliter poni regulas ſicut poſite ſunt de exceptiuis. ¶ Eſt tamen regula alia. Arguendo ab inferiori ad ſuperius reſpectu termini ſuper quem cadit hoc verbum differt non valet conſequentia : vt non ſequitur:ſocrates differt a platone: ergo ſocrates differt ab homine.

Ꝑpõ de differt exponitur.

Intẽtio textus.

¶ Quomodo ꝑpõnes de ſignis alietatis tam affirmatiue ꝙ̃ negatiue ſint exponende hic docet auctor:ſubiungit deinde quõ in talibus ꝑpõnibus ſit arguendum. Unde pro preſenti textu (vt ſequitur) nota.

Signa alietatis capiūtur triplicit: scz.

Cōmuniter: vt nō p̄supponunt extrema esse inter que ponunt differentiā vel alietatē. Sed solum presupponunt vnum de altero negari: vt vacuum est aliud a chimera.

Proprie: ⁊ sic presupponunt alterū extremoꝝ esse inter que ponunt differentiā. Et sic primo Phisicoꝝ hec conceditur: qđ est. i. ens est aliud ab illo qđ nō est. i. a non ente. Notabile 1.

Propriissime. Et sic p̄supponunt ambo extrema esse: ⁊ cum hoc vnū ab altero negari: vnde Arist. decimo metha. dicit diuersum non dici in non entibus: nō ens enim nec est idē nec diuersum enti: ⁊ cōmentator tertio de anima dicit. Alietas est relatio inter ea que simul existunt in actu.

Ad omnē ꝓpōnem in qua ponitur signum alietatis concurrunt tria.

Primum. Est illud quod differt: vt socrates.

Secundum. Est illud a quo differt: vt asinus. Nōbile. 2.

Tertium. Est dictio denotans alietatem inter illa: vt differt: sic dicendo: socrates differt ab asino.

Pro maiori euidentia expositionis ꝓpōnum de signis alietatis sequentes nota regulas.

¶ Prima regula. Quelibet ꝓpō in qua ponit͛ signum alietatis sufficienter exponitur per hypoth. copulatiuam si sit affirmatiua: vel per disiunctiuā si sit negatiua que hypothetica continet tres propositiones cathegoricas que exponentes dicuntur. Regula. 1. de expositione ꝓpōnum de signis alietatis.

¶ Secunda regula. Cuiuslibet talis propositionis prime due ponunt terminoꝝ constantiā inter quoꝝ significata cadit alietas: ⁊ tertia est opposita ad illas. i. prima exponens est propositio cathegorica de est secundo adiacente in qua subicitur id quod differt: vt socrates est. Et scđa exponens est propositio cathegorica de est secundo adiacente in qua subicitur id a quo differt: vt asinus est. Tertia vero exponens est ꝓpositio cathegorica de est tertio adiacente ⁊ negatiua in qua subicitur id quod differt: ⁊ predicatur id a quo differt: vt socrates non est asinus. Unde etiā illa: homo differt ab asino: sic exponitur: homo est: ⁊ asinus est: ⁊ homo nō est asinus. Sed negatiua debet exponi per disiunctiuā de partibus oppositis partibus copulatiue: vt illa: homo non differt ab asino: que sic exponitur: homo non est: ⁊ asinus non est: vel homo est asinus. Regula. 2.

¶ Nota dictam expositionē tenere quādo signa alietatis capiunt͛ ꝓpriissime: qꝛ si signū capit͛ cōmuniter: tunc talis ꝓpō non est exponibilis sed sententia eius exprimit͛ sufficienter per vnā cathegoricā: vbi vnū extremoꝝ negatur de altero: vt vacuū differt a chimera: que valet tantū vacuum non est chimera. Si vero signū tenetur proprie tunc sufficienter exprimitur ꝓpōnis talis sententia per duas ꝓpōnes in quaꝝ prima ꝑm adiacens predicatur de vno extremoꝝ. Et in secunda vnum extremoꝝ de alio affirmatiue vel negatiue ꝑm exigentiā ꝓpōnis: vt illa: socrates differt a chimera: sic exponitur: socrates est ⁊ socrates non est chimera. Nōbile. 3.

Secūda pars cōsequentiarū.

Septimum cap. de infinitū.

Infinitū qñq3 attribuit magnitudinibus: qñq3 numeris: qñq3 virtutibus: qñq3 durationibus: sed hic solum loquor vt magnitudinibus vel numeris attribuit: 7 sicut in istis ita 7 in alijs exponitur. Et in continuis siue magnitudinibus idem est dicere infinitum: 7 extensum sine termino: vt linea est infinita secundum longitudinem: idest extensa sm longitudinē sine termino. Sic etiā exponit infinitū in multidinibus: vt numerus est infinitus: idest nō habens terminum: 7 sic infinitū capit cathegorematice. Alio modo capit sincathegorematice 7 sic in magnitudinibus sic exponit: infinitum est qđ est aliquātū: 7 quantūlibet maius vt īfinitū est ens: idest aliquantū est ens: 7 quantūlibet maius est ens. Sed in multitudinibus infinitū sincathegorematice captū dupliciter exponit. Vno modo sic: due partes: et quattuor: centū: mille: 7 sic sine termino: 7 sic in continuo sunt infinite partes. Alio modo exponit sic: aliquot 7 non tot quin plura et sic forte posset negari in continuo esse infinitas partes.

Infinitū cathegorematice exponitur.

Infinitū sincathegorematice exponitur.

Regula. 1.

¶ Consequenter sit hec prima regula de infinito. Ab existētia infiniti in magnitudinibus cathegorematice accepti sequitur quālibet eius partē que nominat aliquotta esse infinitā: vt infinitū est: ergo medietas eius est infinita: 7 igitur tertia eius est infinita 7 sic de alijs: sequit etiā ex hoc partē infiniti non esse minorē toto.

Regula. 2.

¶ Secunda regula ab esse infiniti sincathegorematice capti ad esse infiniti cathegore-

matice capti est bona ꝯsequentia: vt infinitū est hoc lignū: igitur hoc lignū est extensum sine termino: vltra igitur infinitum: capiendo cathegorematice. Hec de infinito.

¶ Docet presenti cap. Mars. expositionē ꝓpōnum de infinito diuersimode capiendo infinitū scꝫ cathegorematice vel sincathegorematice: prout attribuit̄ magnitudini vel multitudini: ꝛ est ꝓpōnum de infinito exposito facilis vt tradit hic Mars. qui in hoc articulo per oīa tenet̄ ꝛ iuxta eiusdē doctrinā infiniti acceptionē ꝛ expositionem sequenti habes figurato notabili. Intētio textus.

Notabile.

Infinitū ad ꝓpositū capitur dupliciter scꝫ.
- Cathegorematice quādo scꝫ ponitur se solo a pte alicuiꝰ extremi. Et sic vel attribuitur.
  - Magnitudini. Et sic idem est infinitum ꝛ extensum sine termino: vt corpus est infinitum. i. extēsum sine termino.
  - Multitudini. Et sic infinitum iterum tantum valet sicut sine termino: vt dicendo multitudo est infinita. i. sine termino.
- Sincathegorematice qn̄ scꝫ habet sub stātiuū expresse secum positū. Et sic vel attribuitur.
  - Magnitudini. Et sic infinitum exponitur aliquantum ꝛ quantumlibet maius: vt infinitum pondus potest socrates portare. i. aliquantū pondus et quantumlibet maius.
  - Multitudini: et sic exponit̄ dupliciter.
    - Vno modo infinitū valet tantum due partes: et tres: quattuor: ꝛ sic sine statu: vt infinite partes sunt ī cōtinuo. i. due partes: tres partes: ꝛ sic sine statu.
    - Alio modo infinitū valet tm̄ sicut aliquot ꝛ nō tot quin plura. ꝛc.

Octauum cap. de comparatiuo et superlatiuo.

PRimo videndū de cōparatiuo qui qn̄qꝫ tenetur ꝓprie sic denotat res inter quas fit cōparatio in suo significato ꝯuenire: vt fortior in fortitudine: doctior in doctrina. Et sic ꝓpōnes in quibus cōparatiui ponunt̄ exponunt̄ per copulatiuā trimembrem: vt socrates est fortior platone: exponitur sic: socrates est fortis: ꝛ plato est fortis ꝛ plato nō

Comparatiuus proprie tentus exponitur.

est ita fortis sicut socrates: sic illa est falsa deus est melior diabulo: qꝛ secūda exponens est falsa. s. diabolus est bonus.

Cōpatiuus improprie capit̃ dupliciter: ꝛ ſm hoc duplicem sumit expositionem.

Alio modo cōparatiuus tenet̃ improprie: ꝛ hoc dupliciter. Uno modo enim comparatiuus denotat solum positiuum verificari de subiecto: respectu cuius fit cōparatio: vt hic deus est melior diabolo: significat enim ꝙ deus est bonus: nō

Prīa expositio

ꝙ diabolus sit bonus: ꝛ sic exponitur per duas exponentes: deus est bonus: ꝛ nullus diabolus est ita bonus sicut deus: ꝛ hoc modo vulgares loquuntur. Alio modo tenetur sic ꝙ nō denotat comparatiuus positiuū de aliquo eoꝝ inter que fit comparatio verificari: sed solum denotat oppositū positiui verificari: cum hoc addito minus de subiecto: vt fornicatio est melior adulterio: nō significat ꝙ fornicatio sit bona: vel ꝙ adulterium sit bonū: sed ꝙ fornicatio sit minus mala ꝙ̃ adulterium: ꝛ licet iste sit modus impropriissimus: est tamē

Scda expositio

vsitatus propter propositiones cōmuniter concessas. Et cōparatiuus tentus hoc modo exponitur per copulatiuā trimembrem: cuius duo membra capiunt̃ per positiuū oppositum positiuo comparatiui: vt asinus est rationalior capra exponitur sic: asinus est irratiōalis: ꝛ capra est irrationalis: ꝛ asinus est minus irrationalis ꝙ̃ capra. Unde patet qualiter exponit̃ comparatiuus illo modo tamen non presupponit positiuū suū sed positiuū sui oppositi: ꝛ etiam qualitercunq̧ capiat̃ cōparatiuus includit semper in se negationem distribuentē terminū cōmunem se sequentē in quem transit

Negatiue de cōparatiuis exponuntur.

actus eius. Et nota ꝓpositiones de cōparatiuis negatiuas

esse exponendas per disiunctiuam de partibus oppositis. Deinde nota si cõtingat ablatiuũ quem regit cõparatiuus precedere comparatiuũ non ꝯfunditur cõfuse distributiue: ideo tunc tertia exponens non debet esse vniuersalis: vt socrates est homine fortior: sic exponitur: socrates est fortis: ⁊ homo est fortis: ⁊ homo non est ita fortis sicut socrates. Per hoc possunt ꝓportionabiliter inferri cõsequentiarum regule in cap. de exceptiuis posite. ¶ Preter tamen illas sit hec regula. Arguendo mediante cõparatiuo gradu posito cum ablatiuo sequente cum signo vniuersali aut aliqua determinatione ad eundẽ ablatiuum sine signo vel determinatione non oportet consequentiã valere: vt non sequitur: socrates est fortior omni homine: igitur socrates est fortior homine. ¶ Alia regula. Arguendo a comparatiuo ablatiuo preposito ad eundem ablatiuum postpositum non valet cõsequentia: vt non sequitur: socrates est homine fortior: igitur socrates est fortior homine.

Regule ꝯñarũ de cõparatiuis.

¶ Marsi. hac parte huius cap. ẽm tres acceptiones cõparatiui expositionẽ docet ꝓpõnum in quibus cõparatiuus ponitur: ⁊ pro intellectu eoꝝ que in textu habentur de cõparatiuo: vnicum notabile ⁊ duas habes regulas.

Intẽtio textus.

Cõparatiuꝰ accipitur tripliciter, scz.
- Vno modo adiectiue: vt fortior homo.
- Secundo modo partitiue: vt fortior hominum.
- Tertio mõ cõparatiue: et sic capitur tripliciter. scz.
  - Proprie: ꝓut ꝑsupponit formam in qua fit cõparatio inesse vtrique cõparatoꝝ vni tñ magis q̃ alteri. Et ita capitur comparatiuus in proposito.
  - Improprie: inquantũ ꝑsupponit formã in qua fit cõparatio in esse vni comparatoꝝ et non alteri: vt iustus est melior iniquo.
  - Improprijssime: in quantũ non denotat formam in qua fit comparatio inesse alicui cõparatorum sed bene oppositum: licet vni minus q̃ alteri: vt homicidium est melius heresi.

Notabile.

Secūda pars cōsequentiarum.

De expositione propositionum in quibus ponuntur comparatiui sequentes nota regulas.

Regula. 1. ¶ Prima regula. Quelibet propositio de cōparatiuo proprie sumpto exponitur per vnam hypotheticā cōtinentē tres cathegoricas. Et si comparatiuus affirmatur exponitur copulatiue: si vero negatur exponitur disiunctiue.

Regula. 2. ¶ Secunda regula. Cuiuslibet propositionis affirmatiue de cōparatiuo prime due exponētes debent esse affirmatiue: in quarum prima positiuus illius cōparatiui dicitur de re excedente. Et in secunda positiuus comparatiui predicatur de re excessa. Sed tertia exponens debet esse negatiua: in qua negatur idem positiuus de re excessa respectu excedentis: ita quod terminus significans rem excessam subijciatur et terminus significans rem excedentem predicetur: vt illa: equus est fortior homine sic exponitur: equus est fortis: et homo est fortis: et nullus homo est ita fortis sicut equus. Sed propositiōes de comparatiuo negatiue exponuntur per disiunctiuam trimembrē de partibus oppositis copulatiue per quam affirmatiua exponebatur: vt illa: nullus asinus est maior equo: sic exponitur: nullus asinus est magnus vel nullus equus est magnus: vel equus est ita magnus sicut asinus.

Corollarium. ¶ Corollarie ex dictis sequitur dictam expositiōem tenere si comparatiuus capitur proprie. Si enim cōparatiuus caperetur improprie vel impropriissime tunc expone propositionem in qua talis ponitur comparatiuus eo modo sicut docet Mars. in textu.

Suplatiuus affirmatiue et negatiue exponitur. ¶ Restat nunc dicere de superlatiuo pro quo nota superlatiuū quandoque exponi affirmatiue: vt socrates est fortissimus: idest omni alio a se fortior: et sic intelligitur dictum philosophi octauo Ethicorum: quod per superhabundantiā dicitur vni soli rei conuenit. Alio modo exponitur sic: socrates est fortissimus: idest nullus alius est fortior socrate. Ex hoc patet quomodo exponende sint propositiones in quibus ponuntur superlatiui: nam si affirmatiue teneatur superlatiuus exponitur per copulatiuā trimembrē: vt hec: socrates est fortissimus hominum: socrates est fortis et homines sunt fortes: et socrates omni homine alio a se est fortior. Negatiue vero exponuntur per disiunctiuā de partibus oppositis partibus copulatiue. Sed quo ad consequentiarum regulas ponantur regule prius dicte. Et preter eas sit hec. A superlatiuo

ad cōparatiuū terminis eodē modo retentis non valet con sequentia: vt non sequit̄: socrates est fortissimus hominum: igit̄ socrates est fortior homine. Et alie due regule de com paratiuo posite: hic conformiter applicari possunt.

¶ Consequenter in hac secunda et vltima parte huius cap. auctor ponit ex positionem propositionū in quib9 ponunt̄ superlatiui: q̄ tales ꝓpōnes ex ponātur affirmatiue probat auctoritate philosophi que originaliter quarto Topicoꝝ habetur. Sed auctoritas octauo Ethicoꝝ est perfectā amicitiam nō esse nisi ad vnū: quia quod per superhabūdantiam est et perfectū: non potest fieri ad plures q̄ ad vnum. etc. Et post dictam auctoritatē Marsilius ponit talium propositionū tam affirmatiuaꝝ q̄ negatiuarū expositionē: deinde superaddit modum arguendi in talibus propositionibus. Et pro euidentia textus sequentem nota exponendi modum. — Intētio textus.

¶ Propositiōes de superlatiuo affirmatiue exponunt̄ per copulatiuā continentem tres cathegoricas quarum prima est affirmatiua in qua predicatur positiuus superlatiui de re excedente. Et secūda est affirmatiua in qua positiuus superlatiui predicat̄ de re excessa. Tertia vero exponens est affirmatiua affirmans comparatiuū illius superlatiui de re excedēte per comparationē ad rem excessam captam vniuersaliter: vt illa. Celum est maximū corporum: sic exponit̄. Celum est magnū: et corpora sunt magna: et celum est quolibet corpore a se maius. — De expositione affirmatiuarū.

¶ Propositiones de superlatiuis negatiue exponunt̄ p dis iunctiuā de partibus oppositis partibus copulatiue per quā affirmatiua est exposita: vt illa. Terra non est minimū corpoꝝ sic exponit̄. Terra nō est parua vel alia corpora nō sunt parua: vel terra nō est minor alijs corporibus. — De negatiuorū expositione.

Nonum cap. de signis collectiuis.

Sciendum q̄ nihil aliud est dicere omnes collectiue quā tota collectio: aut maximus numerus: ideo illa: omnes apostoli dei sunt duodecim: capiendo omnes collectiue: sic exponitur: maximus numerus apostoloꝝ dei est duodecim: similiter omnes alie exponuntur. Et quelibet talis in qua signum tenetur collectiue est indefinita non vniuersalis. — Quid sit Oēs collectiue.

¶ Sed quantum ad istaꝝ propositionū consequentias sit hec prima regula. Arguēdo a signo stante collectiue ad sup positū termini cui addit̄ non valet ꝯsequentia: vt nō sequit̄: — Regula. 1.

omnes apostoli dei sunt duodecim: igit᷑ isti sunt duodecim: demonstratis duobus. ¶ Secunda regula. Conuertendo collectiuam in terminis est bona consequentia: vt oēs apostoli dei sunt duodecim: igit᷑ duodecī sunt oēs apostoli dei. ¶ Tertia regula a qualibet collectiua ad suā preiacentē est bona ꝯsequentia: et voco preiacentē istā que remanet signo deposito: vt bene sequit᷑ oēs apl'i dei sunt duodecim: igitur apostoli dei sunt duodecim. Hec de collectiuis.

Nōbile. 2.

Regula. 3.

¶ Presenti cap. Mars. ponit duplicē expositionē ꝓpōnum in quibus ponuntur signa collectiua. Et signū collectiuū est signū ratione cuius terminus cōmuniter tentus sup quē fertur si nō impedit᷑ accipit᷑ ꝓ quolibet suo supposito copulatim: vt sunt ista signa collectiue ea capiendo: oēs: oīa: cuncti: singuli: ꝛ hec signa faciūt suppositionē collectiuā: vt oēs liberales artes sunt septē: cuncte femine affabiliores sunt viris: singuli homīes currunt et hec ꝛ similes ꝓpōnes fm Mars. qui suppositionē collectiuā nō ponit oēs sunt indefinite: est tū verior opinio ꝛ tenēda suppositionē collectiuā esse ponendā: vt habes quest. nona de suppo. ꝛ in vna regula post regulas suppositionum: ideo dicte ꝓpōnes sunt vniuersales ꝛ sunt exponēde vel per cathegoricam vel per hypotheticam vt clare hic in textu Marsilij habes.

Intētio textus. Signum collectiuum.

Decimum cap. de signo totus.

Totus quādoq₃ capit᷑ pure cathegorematice tūc tm̄ valet sicut aliqd habēs partes: ꝛ sic idē est dicere: totus socrates est hō: sicut aliqd habēs partes est homo: quādoq₃ vero totus pure capit᷑ sincathegorematice ꝛ sic tm̄ valet sicut qlibet pars: sic hec ꝯcedit᷑: totus socrates est minor socrate: qꝛ ßcat ꝙ qlibet pars socratis sit minor socrate. Tertio modo capit᷑ totus partim cathegorematice partim sincathegorematice: tunc sic exponit᷑: hoc est illud: ꝛ nihil illius quin sit illud: sic totū sexto Phisicoꝝ cepit philosophꝰ dicēdo si pūcta sunt in linea totū punctū tangit totum: idest ꝙ nihil sit vnius quin illud tangat reliquū: ꝛ sic ꝯsueuimus dicere: tota

Totꝰ cathegorematice exponitur.

Totꝰ sincathegorematice exponitur.

Totus mixtim capiendo exponitur.

anĩma intellectiua est in corpore: idest nihil est ipsius anime intellectiue quin sit in corpore. ¶ De ꝯsequentijs de totus formandis sit hec prima regula. Capiendo totum cathegorematice est ꝯsequentia bona a ꝓpõne in qua ponit̃ totum vt totus socrates est hõ: ergo socrates est homo. ¶ Secũda regula capiendo totum sincathegorematice a ꝓpõne in qua ponitur totus ad eandem dimisso termino totus nõ valet consequentia: vt non sequitur: totus socrates est minor socrate: igitur socrates est minor socrate. — *Consequentia regule de totus*

¶ Hic Mars. fm triplicem acceptionem totius: docet quo modo propositiones de totus sint exponẽde: ꝛ qͣliter in eis sit arguendũ ꝺuas ponit regulas. Et ex textu Mars. patet quomodo propositiones de termino totum: sint negande: ꝛ quomodo concedende fm ꝙ totum: aliter ꝛ aliter sumitur. Nam capiendo totum: cathegorematice iste conceduntur: totum quod est in mundo est in oculo meo. Tota pecunia mundi est in bursa mea. Joannes dat mihi totum quod possidet: sed sincathegorematice capiendo totum, omnes dicte propositiones sunt false. Sic etiam ille: totus deus est: tota anima intellectiua est: negantur cathegorematice vel sincathegorematice capiendo totum: sed mixtim capiendo conceduntur. — *Intẽtio textus.*

Vndecimũ cap. de ita ꝛ sicut.

Sicut est similitudinis aduerbiũ ideo semper connotat conuenientiam eorum inter que ponitur vt participẽt in aliqua habitudine: vt socrates est ita albus sicut plato. termini sicut ꝛ ita denotant ꝙ vterqꝫ ꝛ socrates et plato sit albus ꝛ hoc modo tenentur improprie alio modo sicut ꝛ ita strictius tenentur dicunt tunc totalem similitudinem: ꝛ sic illa: socrates est ita fortis sicut plato: exponitur per copulatiuam trimembrem: vt socrates est fortis: ꝛ plato est fortis: ꝛ socrates nec est magis nec minus fortis quã plato sed sunt eque fortes. Sed negatiua exponitur per disiunctiuã — *Sicut ꝛ ita improprie.* — *Sicut ꝛ ita proprie.*

trimembrem de partibus oppositis: primo modo sicut ⁊ ita aliqualem denotant similitudinem rerum inter quas fit cō paratio ⁊ sic largius capiantur non oīmodam tunc dicunt similitudinē: vt socrates est ita fortis sicut plato exponitur per copulatiuam trimembrem prout iam dictū est. Sed ad

Regula ꝯñarū.

istarum ꝓpōnum consequentias sit hec regula. Arguendo a propositione affirmatiua in qua ponunt̄ hec aduerbia sicut et ita: ad propositionem in qua ponit̄ alteꝝ comparatorū est bona consequētia: vt bene sequit̄: socrates est ita bonus sicut plato: igitur socrates est bonus et plato est bonus. Et presens regula est intelligenda capiendo sicut proprie: ponā tur ⁊ hic proportionabiliter regule: in capite primo de ex- ceptiuis dicte: ⁊ hec de expositionibus sicut ⁊ ita (meliori sal uo iudicio) sufficiant: deo optimo aspirante (cui sit laus et gloria) foeliciter ad finem deducta.

Intēlo textus.

¶ Presenti vltimo cap. Marsilius dicit ista aduerbia sicut / ⁊ ita / dupliciter teneri scꝫ proprie ⁊ improprie ⁊ exponit propositionē affirmatiuā de signo similitudinis per copulatiuā continentem tres cathegoricas: quaꝝ ꝑme due sint affirmatiue: ⁊ in prima positiuus dicatur de re excedente: ⁊ in secunda de re excessa. Tertia vero ꝓpō sit negatiua in qua positiuus tum: magis vel minus q̄ ⁊ subiecto dicit̄ de alio extremo: vt Germani sunt ita bellicosi sicut Galli: que sic exponitur. Germani sunt bellicosi: ⁊ omnes Galli sunt bellicosi: ⁊ Galli non sunt magis vel minus bellicosi q̄ꝫ Germani. Sed propositio negatiua de signo similitudinis exponitur per disiunctiuam trimembrem de partibus oppositis partibus copulatiue per quam exponebatur affirmatiua: vt illa: petrus nō est ita doctus sicut paulus: sic exponitur: petrus non est doctus: vel paulus non est doctus: vel paulus est magis vel minus doctus q̄ petrus.

Foeliciter secunda consequentiarum pars finitur.

Questiones putiles in Arist. posteriora: eruditiõe reffertissima: per Conradū Pschlacher Artium professorem ac Theologie baccalaureū (pro non mediocri studiosorum fruge) luculenter congeste.

Addita est in obligationes & insolubilia compendiaria introductio.

VADIANVS LOGICAE STVDIOSIS.

Quo mage culta tibi logicæ documenta placerent
Conradi effecit sueta labore manus.
Aedita nam nuper, rursum præcepta pererrans
Addidit inuentis quæ latuere prius.
Idcirco ut nusq̃ meritis sua præmia desint,
Est iterum docto gratia habenda uiro.)

E

Reuerẽdo in christo prī ac dn̄o: dn̄o Ioāni Lindenlaub, Abbati Runensi, generali ordinis Cisterciensiū Cōmissario. CONradus Pschlacher fœlicitatem optat & se cōmendat.

NON indignū duxi (Reuerẽde gratiose pater) pro tuis in me officiis meaꝝ lucubrationū quicq̄ ad tuā. R. P. mittere ꝑspicue enī noui tuā integritatẽ, animi constantiā, ac rerū oīm peritiā, taceo sanctimoniā, singularẽ prudentiā, & reliquas insignes tuas uirtutes, quibus effectū est, ut Cisterciensiū reuerẽdissimus te unū e multis delegerit ī generalẽ ordinis cōmissarium, tibi uni singula Cisterciensiū moderamina cōmiserit. Quomq̄ felici tua administratiōe multa p̄clara gesseris inter reliqua tn̄ hoc unicū percelebre tuū nomen posteritati cōmendabit ꝙ Viennẽse Cisterciensiū collegiū certis annis solutū restauraueris singulareq̄ oīm literarum domiciliū Cisterciẽsibus effeceris. Quare & ego tuæ. R. P. tanq̄ precipuo litteratoꝝ oīum patrono libellū in Arist. Posteriora (meo uidere) nō ineruditū uigili cura. per me congestū offero ac dedico, me etiā tuæ R. P. recōmẽdo, tuamq̄. R. P. perbelle ualere cupio.

CONradus Pschlacher Artiū ꝓfessor. Studioso.

QVOM ego (studiose lector) in tract. Pe. His. & Marsilii logicam cōmentaria (iampridẽ congesta) diligẽti limatione recognoscerẽ documẽtisq̄ plurimis, nouis etiā quottationibus, omni ex parte illustrarẽ. Aniaduerti quempiā facile totius dialectices summam nauare posse si dictis logices tract. fructuosa ac pacuta Aristotelis in posterioribus documẽta essent apposita. Quare cū nō nobis solū nati sim⁹ publice ut consulerem utilitati dicta in Aristo. Posteriora (omi doctrina refferta) nō paruo sudore, ꝯgessi questiōes (sentẽtia mea) perutiles, etiā nō incōmoda breuitate cōtextas, Aristotelico textui correspōdentes. Quibus pro totius dialectices cōplemento, addidi perbreuẽ in obligationes, & Insolubilia introductionẽ, ita ut nimirū hoc in cōpendiario logices opusculo nihil quod ad uere dialecticæ normam attinet uideatur neglectum.

Questio prima.

V De Syllogismo demõstratiuo (tanq̃ de subiecto) sit scientia lib. analyticorũ posteriorum Aristotelis.

¶ Videtur q̃ non. Quia de subiecto scientie presupponit̄ q̄ est· ⁊ quid est. Sed de syllogismo demõstratiuo nõ presupponit̄ quid est: igitur syllogismus demõstratiuus nõ est subiectũ huius sciẽtie: maior ⁊ minor habent̄. i. huius quest. 5. et. 8. vbi Arist. duas demonstrationis diffinitiões ponit: ideo videt̄ quid est de syllogismo demõstratiuo nõ p̄supponere. Cõtra q̃stionem obijcitur.

¶ In oppositũ. Est cõmunis auctorum sentẽtia. Et signanter Linconiensis in huius principio inquit. Intentio Aristotelis in isto libro est interrogare ⁊ manifestare demonstrationis essentialia. Quapropter in scientia tradita in libro isto est demõstratio genus subiectum. In ista questione incidentali nõ dicetur de diffinitionibus Syllogismi demonstratiui: de quibus habebitur infra quest. 8. Quid vero sit subiectũ· ⁊ quot capiat̄ modis. Vide in principio dialectice fol. 2. Tamen ante huius questionis solutionem vnũ habes notabile iuncto vno corolario. Linco.

Scientia de syllogismo est duplex: scz.
- Resolutoria siue inductiua. Que docet syllogismũ reducere in sua principia. sicut est sciẽtia lib. Priorum ⁊ Posterio℞. Resolutio eni syllogismi in sua principia est duplex. scz.
  - Consequẽtie. Qua resoluitur syllogismus in sua principia sibi cõuenientia ratione illationis: vt in terminos ⁊ ppositiones. De hac resolutoria sciẽtia agitur in lib. Priorum.
  - Consequẽtis Qua resoluitur ɔsequens necessariũ in sua principia necessaria propter quo℞ necessitatẽ ip̄m ɔsequens est necessariũ. De hac resolutoria sciẽtia in presenti sciẽtia lib. Posteriorum agitur. Notabile.
- Inuentiua. Que dat modum inueniendi media multa ad aliquod ostendendũ ppositum. Ut scientia Topicorum ⁊ Elenchorum. De duplici sciã inuẽtiua. Tata. 1. quest. 3. not. 1. Top.

¶ Ad dicta sequit̄ resolutionẽ ɔsequentis esse posteriorem resolutione ɔsequentie: quia vbicunq̃ est resolutio ɔsequentis ibi est etiam resolutio ɔsequentie: ⁊ nõ econtra: ideo etiam liber in quo agitur de resolutione ɔsequentie vocatur liber Priorũ analytico℞. i. priorum resolutionũ. Liber vero in quo agitur de resolutione ɔsequentis vocat̄ liber Posteriorum analytico℞. i. posteriorũ resolutionũ: nã analexis grece resolutio latine. Cõ℞. Titul⁹ h⁹ lib: i.

¶ Ad Questionem respõdetur: de syllogismo demonstratiuo tanq̃ de subiecto attributionis est scientia lib. Posteriorum analyticorum Aristotelis. probat̄ ɔclusio. Quia syllogismus demonstratiuus habet Rñdet̄ ad q̃stio.

principia scz dignitates: ꝛ ppositiones immediatas: habet etiam partes: scz demonstrationē vniuersalē, particularem, affirmatiuā, negatiuā, ostensiuam ꝛ ad impossibile: habet etiam passionem de seipso demonstrabilē: scz generatiuum scientie. Uel vt alij dicunt illatiuum cōsequentis ex antecedēte demōstratiue: igitur de syllogismo demōstratiuo est scientia tanq̄ de subiecto etiā vt patet per totam subiecti attributionis diffinitionē que habetur in principio primi tract. Pe. His. folio. 2.

Passio subiecti

¶ Ad argumentū dicitur negando minorem. Et ad Arist. 1. huius dicitur ꝙ ipse de syllogismo demōstratiuo presupponat Quid nominis ꝙ sufficit: hoc tamen non obstante Quid rei syllogismi demōstratiui per diffinitiones explicat.

Obiectionis solutio.

Quest. secūda.

1\. Omnis doctrina omnisqꝫ disciplina intellectiua ex antecedenti cognitione fieri solet.

Doct. ꝛ discipl. capiunt i textu p noticia ꝯclōnis demōstrate q̄ fit ex pexistēti ꝯgnitiōe pmissarum (ꝓm Arist) pōt tñ pn̄s text⁹ etiā aliter itelligi vt habet in ꝯclusiōe q̄stionis

¶ Philosophus suū orditur librū dictam per conclusionē ideo. Quia dicturus de syllogismo sciētie generatiuo prius philosophoꝝ refellit opiniōes scire ipsum destruentes: ad quod refutandum dictam assumit conclusionem quā inductiue probat in scientijs demōstratiuis: Dialecticis: ꝛ Rhetoricis. Unde presenti super ꝯclusione sequens mouetur questio.

¶ U. Omnis doctrina ꝛ omnis disciplina intellectiua ex preexistenti fiat cognitione.

¶ Uidetur ꝙ non. Quia phisice loquēdo. vel fieret ex preexistēti cognitione intellectiua vel sensitiua nō primum: quia illa fit ex alia: Et sic esset processus in infinitum. Nec secundū quia de deo: ꝛ intelligentijs: ꝛ multis alijs habemus scientiam de quibus tamen nullam habemus noticiam sensitiuam.

Cōtra q̄stionem obijcit duplicit

¶ Etiam logice intelligēdo questionem: videtur ꝙ non omnis cognitio cōclusionis fiat ex cognitione premissarū quia (vt prius etiā dictum est) fieret ꝛ ibi processus in infinitum cum non appareat vbi tamen sit status.

¶ In oppositum est Aristo. qui ad destruendā Platonis opinionem (que habetur infra quest. 6.) dictam vniuersalē assumit conclusionem: pro cuius pleniori intellectu duo habes notabilia duobus cum corolarijs.

¶ Animaduertendū est doctrinā ꝛ disciplinā in proposito capi pro eodē. s. pro noticia ꝯclusionis syllogismi demōstratiui. Et sunt idez realiter sed differunt ratione: nam dicit doctrina prout pcedit a doctore. Et eadem cōclusio dicit disciplina prout recipit in discipulū. Unde per nomen doctoris Linco. nō solum intelligit vocem que est aptissimū docēdi instrumentū (iuxta illud Plinij) viua vox plus afficit q̄ȝ mortua pellis. Sed etiā illud (ꝓm dictū Linco) vocat doctor a q̄ pricipaliter. vel instrumētaliter doctrina pcedit: vt sunt: scriptor, vox, mgr, intellect⁹: ita cū de itellectu agēte ingt. Et si verius dicamus: nec qui exteri⁹ sonat docet: nec littera scriptura exterius visa docet: sed solū mouēt hec duo ꝛ excitāt mentē. Sed verus doctor est qui interius mentē ꝛ intellectū illūinat ꝛ veritatē ondit. Hec Linco.

Nōbile. 1.

Linco.

¶ Animaduertendū secūdo. Q. preexistēs cognitio est precedens cognitio ad cuius esse sequit naturaliter esse alterius cognitionis. Et phisice loquēdo est cognitio sensitiua exterior. Sed logice loquendo est premissarū cognitio. Et sm hoc qstio duplicē habet intellectū: primū phsicū: illū. An oīs doct. z dis. zc. fiat ex preexistēti cognitiōe. s. sensitiua. Secundū logicū illū. An Ois doct. z disc. zc. fiat ex pexistenti cognitione. i. ex premissarum cognitione. Ex hoc patet prepositionē ex dicta in questione nō dicere circūstantiam partis vel subiecti. sed cause efficiētis instrumētalis, quoniā premissarū cognitio instrumentaliter efficit cōclusionis cognitionem tanq̄ dispositio prima vel preuia ad illam acquirendam cognitionem. — Nobile. 2. Preexistēs cognitio. Duplex qstionis intellectus. Ex quā dicat circunstantiam.

¶ Ex dictis sequit doctrinā in pposito non tm̄ extendi ad scientiā proprie dictam: que scz generat ex premissis simpliciter necessarijs: sed etiā ad oēm conclusionis noticiā: siue generet ex necessarijs: siue ex antecedente pbabili: siue persuasiuo. Et hoc patet ex eo q Arist (vt supra dictū est) suam probat conclusionē etiam in scientijs Rhetoricis: que tñ non sunt ex simpliciter necessarijs sed persuasiuis. — Cor. 1.

¶ Sequit secūdo. Q. q̄uis primoꝝ principioꝝ noticia fiat ex preexistenti cognitione suoꝝ terminoꝝ: tamē talis noticia nō dicit doctrina nec disciplina: qꝛ doctrina z disciplina sm Arist. addiscunt sed primorum principiorum noticia non addiscitur: cum nihil addiscatur nisi dubium (vt dicit Linco) de primis vero principijs nō est dubium: nec de eis dubitari debet cum sint euidentissima. — Cor. 2.

¶ Ad questionē respondet phisice loquendo. Ois doctrina z oīs disciplina intellectiua: que fit mere naturaliter: fit ex pexistenti cognitione sensitiua. Sed logice loquēdo fit ex cognitione premissarū. Prima cōclusionis pars probat per Arist. 3. de aīa. Oportet quēcunq; intelligentem phantasmata speculari. Et in de sensu z sensato. nihil intellectu nisi prius fuerit in sensu: ratione tali. Omnis cognitio intellectiua fit ex preexistenti cognitione. sed omnis doctrina z omnis disciplina est cognitio intellectiua igitur. zc. maior patet dictis auctoritatibus: minor manifesta primo ex notabili. Secūda cōclusionis pars patet ex demonstrationis diffinitione que habetur infra quest. 8. Et probatur tali ratione. Suppositiones sunt causa conclusionis. sed premisse habent se vt suppositiones: igitur. zc. maior habetur. 5. Meth. et. 2. Phisi. minor patet ex. 1. huius. — Rndetur ad q̄stionem.

¶ Dicitur in cōclusione intellectiua pter cognitionē sensitiuam exteriorem que nō fit ex alia cognitione. ¶ Dicit habita ex sensibilibus pter scientiā que habet de deo: de intelligētijs: z de substātijs separatis: q nō est habita ex sensibilibus p ɔsequēs nec fit ex pexistenti cognitiōe. ¶ Dicit mere naturaliter pter scientiā infusam sicut habuerūt apostoli. — Cōclusionis declaratio.

¶ Ad argumentū primū dicit q deueniendū sit ad cognitionem sensitiuā exteriorem que nō presupponit aliam cognitionē. Et licet de deo: intelligentijs z substātijs separatis: habeamus scientiā: tamen illa sciētia nō est habita ex sensibilibus ideo nō requiritur q fiat ex preexistenti cognitione sensitiua. — Obiectionis solutio.

¶ Ad secundū dicit q sit status in primis principijs que sunt per se nota: z q̄uis talis noticia acquirat per noticiam incomplexā terminoꝝ: non tamen acquiritur per aliquā noticiam complexam preuiam.

Questio tertia.

2. Dupliciter aūt oportet p̄cognoscere: quedā eni esse: quedā quid dictu significet: quedam vtroq₃ modo ante percipiamus oportet.

¶ In illis verbis Arist. duas ↄcludit esse p̄cognitiones. Quia de aliquib⁹ oportet p̄cognoscere q̄a sunt: cuiusmodi sunt dignitates. Alia sunt de q̄bus oportet precognoscere quid est, quod dicit̄ per nomen sicut sunt passiones. Alia vero sunt de quibus oportet precognoscere quid est ꝛ quia est. cuiusmodi est cōclusionis subiectū: ergo tm̄ due sunt precognitiōes: sc₃ quia est ꝛ quid est: super qua ↄclusione sequens oritur questio.

¶ V. Tm̄ due sunt precognitiones sc₃ Quia est: ꝛ Quid est.

Cōtra q̄stionem obijcit̄.

¶ Videtur q̄ nō. Quia precognitiōes sunt indemōstrabiles: sed Quia est: ꝛ Quid est demonstrant̄. igit̄ maior manifesta. minor probat̄ per Aristo. 4. Meth. vbi demōstrat de dignitate Quia est. Et etiā in hoc lib. ostēdit de subiecto: ꝛ passione Quid est. igit̄ Quia est: ꝛ Quid est nō sunt precognitiōes.
¶ In oppositū est Arist. (vt supra). Et ideo pro questionis solutione. 5. notabilia ꝛ vnum habes corolarium.

Nōbile. 1. Vide Tatar. 2. dub. 1. questi. 1. post.

Precognitio capitur dupliciter: sc₃.
- Materialiter siue improprie: sc₃ passiue pro re precognita. Et sic premisse syllogismi demonstratiui precognitiones dicuntur.
- Formaliter siue proprie capitur dupliciter. sc₃
  - Large. Pro quacūq₃ preuia noticia ad habendā ↄclusionis noticiā req̄sita: siue hoc sit demōstratiue vel dialectice. Et sic nō capit̄ in ꝓposito.
  - Stricte. Pro noticia itellectuali actualiter vel habitualiter requisita ad habēdam scientiā de aliqua ↄclusione per demonstrationē. Et sic capit̄ in ꝓposito.

Nōbile. 2.

Demonstratiōe₃ tria ingrediūtur: sc₃.
- Dignitas capit̄ dupliciter: sc₃.
  - Stricte ꝛ ꝓprie. Et sic prima pricipia dicunt̄ dignitates: q2 ob euidētiam ipsoꝝ dignū est intellectū eis (sine demōstratione assentire.
  - Large ꝛ īproprie. Et sic premisse syllogismi demōstratiui dicūt̄ dignitates: vt ī ꝓposito
- Subiectū. Est primus ↄclusionis terminus: de quo aliqua demōstratur passio: vt homo in illa demōstratione. Om̄e animal rationale est risibile: ꝛ oīs homo est animal rationale: ergo om̄s homo est risibilis.
- Passio. Est ↄclusionis predicatum: quod de subiecto demonstrat̄: vt terminus risibilis in dicta demonstratione. Capiūtur tñ hic passio ꝛ subiectū large. pro terminis cōuertibilibus vel nō ↄuertibilibus.

Quia est capit tripliciter.
- Primo. Pro questione que querit passionē suo inesse subiecto: vt patebit questione. 1. huius secūdi.
- Secūdo. Pro demōstratione in qua ab effectu ad causam procedit: vt videbit. 8. questione. 1. huius.
- Tertio. Pro precognitiōe. Et sic capit in proposito. Et est duplex: scz Quia est dignitatis: et Quia est subiecti. Quid vero sit precognoscere Quia est dignitatis: et subiecti: habetur infra. 5. notabili.

Qr est. 1. mō dr Qr est passiōis: sed. 3. mō dr Qr est principiorum. Vñ Tat. 1. post. fol. 79. B. Nōbile. 3.

Quid est duob9 modis capit.
- Vno modo. Pro questione que querit esse diffinitiuum rei: vt patebit. 1. questione. 2. huius.
- Alio mō p diffinitione et sic capit dupliciter.
  - Primo modo. Pro diffinitiōe Quid noīs. Et est orō exprimēs grāmaticalē noīs significationē. vt vacuū est locus nō replet9 corpe.
  - Secūdo mō: pro diffinitiōe Quid rei Et est orō exprimēs rē siue diffinitū p suas causas et sua pricipia: vt hō est anial rationale.

Nōbile. 4.

Tā Quid nois q̃ qd rei est precognitio.

Precognoscere vel psupponere.
- Quia est de
  - Dignitate. Est pcognoscere noticiam maioris et minoris alicuius demōstrationis tanquam vere et necessarie.
  - Subiecto. Est pcognoscere notitiā p quā assentit huic ppōni. Subiectum conclusionis natum est esse vel possibile est esse.
- Quid est de
  - Subiecto. Est pcognoscere notitiā p quā cognoscit diffinitio subiecti conclusionis: vel quid per nomē subiecti conclusionis fcetur.
  - Passione. Est pcognoscere notitiaz p quā cognoscit quid p nomē passionis fcetur.

Notabile 5.

¶ Ex dictis corolarie sequit: Quia est: nō pcognosci de passione: quia passio demonstrat suo inesse subiecto: idem vero nō potest demōstrari et precognosci. Sic etiā Quid est: nō precognoscit de dignitate: quia Quid est: est diffinitio: dignitas vero ppositio: modo ppositionis nō est diffinitio: sed solius incomplexi (vt. 7. Metha.) habemus. — Cor.

¶ Ad questionē respondet. Tm due sunt precognitiōes in in genere: fm diuisionē immediatā. Ista conclusio a q̃stionis principio (ex Aristo. sentētia) est ostēsa. pbatur tali ratiōe diuisiua. Ois precognitio aut ex parte vocis sumitur. Si ex parte rei sic est precognitio Quia est. Si ex parte vocis sic est precognitio Quid est: igitur tātum due sunt precognitiones: tenet consequentia per diuisionem immediatam et sufficientem. — Rñdet ad q̃stio.

¶ Dicitur in cōclusione in genere: quia in numero plures q̃ due sunt precognitiones: cum plures q̃ȝ due sint demōstrationes: in omni vero demonstratione due sunt precognitiones.

¶ Dicit fm diuisionē immediatā: qr fm diuisionē mediatā tres erūt precognitiones fm tria dicta precognita: scz dignitatē subiectū et passionem.

Obiectionis solutio.

¶ Ad argumentũ in oppositũ dicitur negando minorem. Arist. vero nõ demõstratiue sed solũ a posteriori rationibus Topicis: ꝛ per modum quarũdem suppositionũ de dignitate quia est. Et de subiecto ac passione quid est ostendit: igitur argumentũ non tenet.

Quest. quarta.

2. Non enim vnũquodq; istorũ simili modo nobis est manifestum: fit aũt vt cognoscamus: quedã prius cognoscentes.

¶ Hic Arist. vult ꝙ in quacũq; demõstratione premisse adminus prius natura cognoscant̃ ꝙ̃ ipsa conclusio. Cuius talis potest assignari rõ. nõ cuiuslibet demõstrationis premissarum noticia est causa notitie conclusionis: sed omnis causa natura prior est suo causato: igitur. maior est Arist. 1. huius. et Linco dicit ꝙ premissarũ notitia cõclusionis notitiam gignit. minor habetur. 2. Phisicoꝝ: ꝛ. 5. Meth. Et ex his sequens mouetur questio.

Cõtra q̃stionem obijcit.

¶ V. Cognita maiore et minore simul tempore cognoscatur conclusio.

¶ Videtur ꝙ non: quia intellectus noster est potentia libera potest in vtrũq; oppositorum: igitur cognitis maiore ꝛ minore potest vel non potest conclusionem cognoscere.

¶ In oppositũ videtur cõmunis auctorum sententia. Unde pro questione (vt sequit̃) notabilia habes duo. Et presens questio loquit̃ de cognitione intellectiua. Unde questio tm̃ querit. V. habito assensu maioris ꝛ minoris simul tempore habeat̃ cognitio assensiua conclusionis.

Questio tm̃ q̃rit.

Nõbile. 1.

Maior et minor possũt dupliciter cognosci.

- Seorsum inquantũ sunt quidã enunciationes ꝛ nõ ſm ꝙ in modo ꝛ figura disponũtur. Et sic bene possunt cognosci: non cognita conclusione.
- Simul inquantũ sunt debite vnite ꝛ coniuncte in modo ꝛ figura. Et sic maiore ꝛ minore cognitis cum cognitione bonitatis consequentie: simul tempore cognoscitur cõclusio: dũmodo intellectus aduertat circa conclusionem ꝛ nõ sit indispositus: neq; voluntas eum auertat.

Notabile. 2.

Simultas tẽporis est duplex: scz.

- Adequationis. Est scdm quã aliqua simul sunt adequate in eodem tempore: ita ꝙ in quocunq; tẽpore verũ est dicere vnũ est in eodem tẽpore: verum est dicere aliud est. Sic premisse ꝛ conclusio simul tẽpore nõ cognoscũtur.
- Immediationis. Est scdm quã aliqua sic se habent ꝙ vnum statim sine mediatione sequitur ad aliud. et ita est ad propositũ. De alijs duabus simultatibus vide in postpredicamentis Arist.

¶ Ad questionem respõderi potest prout dictum est in primo notabili: potest tamē (scdm intētionem secūdi notabilis) pro questionis solutione hec poni conclusio. Cognitis maiore et minore simultate immediationis cognoscitur conclusio. Hec conclusio non est contra textum Arist. supra adductū: stat enim premissas prius natura cognosci ꝙ conclusionem et cum hoc simul tempore. Probatur dicta conclusio tali ratione. posita causa totali sufficienti: et nō impedita: ponitur et effectus. Sed cognitio premissarum est causa sufficiēs cognitionis cōclusionis: igitur premisse simul tempore cognoscuntur cum conclusione. Rñdet ad qstī. Licet sit tpe sic ɔgnoscant̄ pmisse et ɔclō: tñ prius natura cognoscūtur pmisse: vt pz p rōnē ad textum s̄ adductā.

¶ Ad argumentū in oppositum. Dicit̄ ꝙ intellectus noster in vtrumqꝫ oppositorum possit quo ad suos actus scilicet nolle et velle: sed non quo ad assenciendum vel dissentiendum cum naturaliter intellectui sit inditum scire ipsum (vt. 1. Meth.) habetur. Obiectionis solutio.

Predicta. 4. in questione dictū est de premissarum et conclusionis scientia: ꝙ scꝫ simul tēpore acquiratur. ergo videtur ꝙ scientia sit indiuisibilis. Pro quo incidentaliter sequens mouetur dubium.

¶ Dubitatur. An scientia sit diuisibilis. Videtur ꝙ non: quia esset diuisibilis extensiue. Non primum: quia nihil diuiditur extensiue quod in subiecto est indiuisibili: sed scientia est in subiecto indiuisibili. igitur. Necqꝫ secundū: quia scientia est forma simplex: talis autē non habet partes: per cōsequens intensiue non est diuisibilis. Cōtra dubium obijcitur.

¶ In isto dubio relictis (de diuisione scientie) opinionibus vnum ponitur notabile ante dubij solutionem.

Diuisio est duplex: scꝫ.
- Extensiua. Est que fit in partes magnas et extensas: vt omne quantū diuisione extensiua diuiditur sicut lignum lapis: et huiusmodi.
- Intensiua. Est que fit in partes graduales: vt omnis qualitas intensibilis et remissibilis potest diuidi intensiua diuisione.

Notabile.

¶ Ad dubiū respondet̄. Etsi scientia sit indiuisibilis extensiue est tamen diuisibilis intensiue. Conclusionis illius prima pars patet ex prima parte argumenti in oppositum. Sed secunda conclusionis pars tali probatur ratione. Scientia (ꝭm Aristot. in fine huius) differt ab opinione penes intensum et remissum: sed omne intensum et remissum habet partes graduales: scdm quas diuiditur: ergo scientia habet partes intensiuas graduales ꝭm quas intensiue diuiditur. Rñdet ad dub.

¶ Ad argumentum in oppositum. Respondetur concedēdo partem primam argumenti. Sed ad secundā partem argumenti dicitur ꝙ forma simplex non habeat partes extensiuas. vel partes diuersarum rationum: potest tamen bene habere partes intensiuas vel eiusdem rationis in quas intensiue diuiditur. Obiectionis solutio.

Quest. quinta.

Vnitatem vtroq3 modo: quid significet: et etiam esse.

¶ Arist. vult q de vnitate (tanq̄ de primo subiecto Arithmetice) oporteat presupponere et nō demōstrare Quia est et quid est: igitur in simili de quolibet subiecto videt dicendum. Et in ꝓposito nō loquimur de subiecto conclusionis de quo. 3. quest. sed loquimur de subiecto attributionis scientie de quo sequens questio intelligenda est.

Subiectū in ꝓposito.

¶ V. In omni scientia de subiecto oporteat presupponere Quia est: et Quid est.

¶ Videt q nō. Quia Arist. 1. Elench. tribus rōnibus demōstrat syllogismū sophisticū: qui ibidē est subiectū: per ꝯsequēs Quia est de subiecto nō p̄supponit: neq3 de subiecto p̄supponit Quid est qm̄ Arist. in hoc lib. duplici diffinitione describit demonstrationē que tn̄ est subiectū huius sciētie: vt dictū est. 1. quest. ¶ In oppositū videt esse Arist. in textu superiori. Et ꝓ pleniori questionis intellectu duo sequunt notabilia.

Cōtra q̄stionem obijcit.

Nōbile. 1.

Scientia describitur scdm

- Aristo. 6. Ethicoꝝ. Est habitus cōclusionis per demōstrationem acquisitus. Dicit habitus: per quod habet Aristo. diffinisse scientiā habitualem et nō actualem. Dicitur per demonstrationē acquisitus: per hoc distinguit ab intellectu: nam intellectus est habitus primorum principioꝝ: et quidem nō per demonstrationē acquisitus.
- Scotū et occam. Est certa cognitio veri et necessarij habēs euidentiā ex aliquo prius euidēte.

Nōbile. 2.

Presupponere de subiecto.

- Q2 est scdm.
  - Modernos. Est p̄supponere notitiā ꝓpōis de est secūdo adiacēte in qua subiectū attributiōis subijcitur: vt in sciētia libr. Posterioꝝ presupponit Quia est de subiecto cum presupponitur illa indemōstrabilis: Demonstratio est.
  - Scotisantes. Est p̄supponere subiecti attributiōis significatū esse ens possibile: nō ꝓhibitum: quia (scdm eos) de omni possibili ente possumus habere sciētiam: sed de entibus fictis (vt est chimera) nō.
- Quid ē. Est p̄supponere et nō demōstrare q̄d scdm et subiectū attributiōis sciētie: vt in ꝓposito p̄supponere quid est de subiecto sciētie Posterioꝝ. Est presupponere quid grāmaticaliter scdm et terminus demōstratio.

¶ Ad questionē respondet. In omni sciētia extrema: et aggregata de subiecto oportet p̄supponere quia est: et quid est. probat ꝯclusio dicto textu Arist. Et tali ratiōe. Subiectū attributiōis sciētie est quid simplicissimū et notissimū (vt patet ex diffintiōe eius) igit nō potest demonstari vel

notificari p aliud in tali sciētia p ꝯsequēs de eo p̄supponit Quia est ⁊ qd ē.
¶ Dicit in ꝯclusiōe extrema qꝛ in scientia media nō presupponit Quia est: sed demonstrat de subiecto: vt in perspectiua sic arguēdo. Si linea visualis est: radius visualis est: ⁊ linea visualis est. igitur radius visualis est. Et que sciētia dicatur media: ⁊ que extrema vide. 7. quest. 2. Phisicorum.
¶ Dicit aggregata ꝓpter scientiā simplicē ⁊ etiā ꝓpter diffinitiuā: ⁊ ꝓpter diuisiuā scientiā: qꝛ nulla talis habet subiectū attributiōis. Et sciētia diffinitiua dicit que habet p diffinitionē. Diuisiua vero que habet per diuisionē. Quid aūt sit sciētia simplex: quid aggregata: vide. 25. quest. huius primi. Scīa diffinitiua. Scīa diuisiua.

¶ Ad argumentū in oppositum: dicit ꝙ Arist demonstrat syllogismū sophisticū per principia nō ꝓpria sed alterius sciētie: vt patet in textu: sed hoc nō est incōueniens nec voluit conclusio ꝙ omnino non possit demōstrari: sed satis est ꝙ nō possit demōstrari in scientia cuius est subiectū. Ad secundā partem argumēti dicit ꝙ de demōstratione debeat presupponi Quid nomīs: nō aūt Quid rei per ꝯsequens bene possit hic diffiniri.

Quest. sexta.

Antea vero ꝙ̄ sit inductio vel ratiocinatio facta partim fortasse dicendum est scire: partim nescire. ⁊c. 5.

¶ Presenti in textu Arist. vult ꝙ anteꝙ̄ accipimus ꝯclusionis scientiā in ꝓpria forma: tūc sciebat illa ꝯclusio quodāmodo antea scꝫ in vniūsali: ignorabat tū in pticulari: scꝫ in ꝓpria forma: alias enī nihil ꝯtingēt sciri: aut scire nō esset nisi reminisci: ⁊ sic intellectus nō addisceret aliquid de nouo: sed solū ea que prius nouit: ⁊ hinc sequens oritur questio.

¶ V. Possibile sit nos aliquid scire de nouo.

¶ Videtur ꝙ non: quia si intellectus noster non omnia sciret a principio sue creationis: sequeret ꝙ fuisset creatus imperfectus ꝙ non est probabile. Cōtra q̄stionem obijcitur.
¶ In oppositū est Arist. sentētia ⁊ etiā ipsa experiētia qm̄ experimur nos multa scire de nouo: ideo ꝓ q̄stionis solutiōe de mō sciēdi. 4. sequunt opīōes

Opiniones de modo sciendi.

¶ Prima Heracleti quā. 4. Meth. et. 1. Phisicorum tangit Arist. Dixit em̄ Heracletus ob continuū rerum fluxum ac varietatem nos nihil scire. Sicuti nec dominū ꝯtingat capere fugitiuū seruum ignotum: huius quoqꝫ opinionis dicitur fuisse socrates quem magni plures secuti sunt academici. Fertur enim sic arguisse Socrates. Nihil huius mundi inferioris ꝯtingit scire ob continuā rerum instabilitatē: quia sciētia est de impossibiliter aliter se habentibus. Neqꝫ etiam aliquid mūdi superioris scitur: propter magnā a nobis distantiam: sicut neqꝫ scimus ea que fiūt in ciuitates a nobis remotissima: ergo non cōtingit aliquid scire: patet ꝯsequētia: quia de nullo habetur scientia nisi de ente. Omne aūt ens pertinet ad mundū superiorem vel inferiorem. Hec Socrates. Opīo. 1. Heracleti. Socrates

¶ Secunda Platonis asserentis nos quidem aliquid scire 2. op. Platōis.

sed nō de nouo. Et ꝙ nostrum scire sit solum antiquoꝝ reminisci. Quoniā Plato imaginabat͛ (vt reffert Auerrois.3.de anima) omniū rerum species concreari in anima: scʒ ob eius vnionem ad corpus impediri in suis operationibus: quas postmodū successiue exercet ꝟm successiuam corporis dispositionē factam a sensibilibus per impressionē formarum sensatarum: eo modo quo aer successiue illuminatur per depurationem densitatis factam a calido. Unde quemadmodū Anaxagoras de rebus naturalibus philosophatus est: ꝙ scʒ non contingat aliquid simpliciter generari de nouo sed solum nouiter apparere ponens formas latitare in materia que per agens naturale extrahuntur e tenebris in lucem. Ita de rebus intētionalibus sensit Plato ponens nihil sciri de nouo: sed solum antiquorum reminisci dicens: formas speculatiuas in intellectu latitare: ⁊ per agens sensibile remouens prohibens de potentia ad actum reduci.

Anaxag.

Tertia op. Aui.

¶ Tertia Auicenne vt habetur nono sue metaphisice. Asserit quidem nos aliquid scire de nouo scʒ non per receptiōem a sensibilibus sed a formarum datore quem dicebat esse decimam intelligentiam: scʒ orbē lune mouentem. Arbitrabatur enim Auic. intellectum agentem quandam esse intelligentiam separatam: habentem influere formas omnes in hec inferiora: agentia autem naturalia (ꝟm eum) solum preparabant materiam sic ꝙ sensus ⁊ sensibilia non facerent nisi ad dispositionem intellectus possibilis: vt conuerteretur ad agentem ex cuius conuersione ad ipsum influebantur species intelligibiles sic ꝙ sciētia ⁊ omnes intellectuales habitus dependerēt effectiue ab hac sola intelligentia: licet dispositiue ⁊ tanꝗ a causa sine qua non dependerent a sensibilibus.

Quarta opinio Aristot.

¶ Quarta. Aristotelis is enim statuit in nobis scientiā contra Heracletum et Socratem ⁊ illam de nouo generari contra Platonem Non quidem ab agente immateriali tantum contra Auicennam. Sed immediate a speciebus in phantasia existentibus a sensibilibus defluxis (ꝟm illud.3.de anima: oportet quemcunqʒ intelligentē phantasmata speculari. Et in de sensu et sensato. Nihil in intellectu nisi prius in sensu. Nam iuxta Auerrois determinationem.3.de anima sicuti se habet materia prima in genere formarum speculatiuarum: quemadmodum enim materia est in pura potentia nullam de se habens formam naturalem (vt dicitur.1. Phisicoꝝ ita intellectus humanus (ꝟm philosophum.3.de anima. Est tanꝗ tabula rasa in qua nihil est depictum existens scʒ in pura potentia nullam de se habens formam speculatiuā: sed quamlibet recipit ab obiecto intelligibili virtute intellectus agentis: tanꝗ primam suam perfectionem ad quam naturaliter inclinatur (iuxta illud in prologo metaphisices omnes homines natura scire desiderant.

Rñdet ad q̄stio.

¶ Ad questionem r͛espondetur. Possibile est nos aliquid scire de nouo. Hec conclusio probatur auctoritate Aristo. hic ⁊ ratōe tali. Omnes naturaliter scire desiderant: sed naturale desiderium nō est omnino frustra: igitur scientia est nobis possibilis: maior patet ex dictis minor est ex sentētia Arist.1.celi ⁊ cōmentatoris.2. Metha. vbi inquit nihil est ociosum in fundamento nature: igit͛ tale naturale desideriū est respectu rei possibilis quēadmodū est scientia: ⁊ cum omne desideriū sit ob carentiā sequit͛ scientiā de nouo acquiri probatio longior habet͛ quarta opinione. Et scire de nouo Est assentire conclusioni cui quis antea nunꝗ assensit.

Tā p viā sensus ꝗ p viam intellect⁹ scim⁹ multa de nouo.
Scot.lib.1.dis.3.q.4.
Scire de nouo.

¶ Ad argumentū in oppositum: dicit̄ nō esse incōueniens intellectū fuisse imperfectū creatū perfectione accidētali: tamē fuit vere creatus perfectus perfectione essentiali. Obiectionis solutio.

Quest. septima.

Scire e aūt vnamquāq; rem simpliciter sed non vt sophiste 4.
per accidēs arbitramur cū causam ob quā res est illius causam esse ⁊ fieri nō posse vt res aliter sese habeat cognoscere arbitramur. ⁊c̄. Postea subiūgit At dicim⁹ ꝑ demōstrationē etiā scire.

¶ In p̄nti textu Arist. duas ponit diffinitiones scire. Prima scire est rem ꝑ causam cognoscere ⁊ quoniā illius est causa ⁊ non ꝯtingit aliter se habere. 1. diff. Scire.
Secūda diffinitio scire: est ꝑ demōstrationē intelligere. Primā diffinitionē ꝓbat Arist. a signo per ꝯmunē oīm estimationē: q2 tam sciētes ꝙ̄ nō scientes 2. diff. Scire.
vtūtur aliquo modo scire: sed omnes vtunt̄ eo modo scire quo diffinitū est. ergo. ⁊c̄. Ex secūda vero diffinitione scire Arist. infert demōstrationis diffinitionem. Unde sup̱ dictis diff. scire sequens mouetur questio.

¶ V. Diffinitiones Scire sint bone.

¶ Videt̄ ꝙ nō: q2 de deo habemus scientiā ⁊ tñ deus nō habet causam: igit̄ prima diffinitio nulla. Videtur etiā secūda diffinitio mala: quia nihil vel parum intelligimus: ergo nō intelligimus per demonstrationē: añcedens ꝓbatur quia. 2. Topicorum dicit̄: contingit plurimū scire: intelligere vero non. Cōtra q̄stionem obijcitur.
¶ In oppositū est Arist. vt supra. Et ꝓ questionis euidētia tria sequētia habes notabilia.

Scire s̄m Arist. in textu capit̄ dupliciter.
- Simpliciter. Quādo cognoscit̄ res in ꝑticulari ⁊ s̄m propriam formam.
- Scd̄m accidēs/siue sophistico mō. Qñ cognoscitur res nō in ꝓpria forma sed in alio. Sicut qñ cognoscit̄ ꝑticulare in vniu̾sali: vel pars in suo toto: vel accidēs in suo subiecto. Sic etiam conclusio cognoscit̄ in suis premissis. Notabile 1.

Scire capitur q̄ttuor modis.
- Primo cōmuniter. Est assentire alicui ꝓpōni vere siue sit ꝯtingens siue necessaria: vt assensus illius. Omnis mater diligit filium suum.
- Secūdo ꝓprie. Est assentire alicui ꝓpōni vere ⁊ necessarie siue hoc sit ꝑ demōstrationē siue nō. Et ita cepit Arist. in textu cū dicit: ꝙ premissas necesse sit magis scire ꝙ̄ ꝯclusionem. Nōbile. 2.
- Tertio magis ꝓprie. Est assentire alicui ꝓpōni vere ⁊ necessarie dumō fiat ꝑ demonstrationē. Isto mō pr̄cipia nō sciūtur: q2 sunt suipsius fides. Et ita capit̄ scire in secūda diffinitiōe.
- Quarto ꝓprijssime. Est assentire alicui ꝓpositioni vere ⁊ necessarie per demonstrationē propter quid. Et sic capitur scire in prima diffinitione.

Mobile. 5. Diffinitio scire intelligitur.

Prima.
Realiter. Scire .s. potissime: est rem .i. effectum per causam .s. ꝓpinquã ⁊ immediatã cognoscere ꝓpter quã .s. causam res est .i. effectus habet esse. Et Et qm̃ illius est causa .i. sub habitudine cause. Et nõ ꝯtingit aliter se habere .s. in esse speciuoco.
Logicaliter. Scire potissime: est rem .i. cõclusionẽ cognoscere .i. assentire ꝯclusioni. Et quoniã illius ꝯclusionis est causa ꝓpter assensum p̃missarum in quibus ponit̃ nomen cause. Non contingit aliter se habere .i. nõ est possibile ꝙ talis ꝯclusio sit falsa qñcunqꝫ apta nata est formari.

Secũda. Scire .s. in genere est per demonstrationẽ i. per premissas intelligere .s. ꝯclusionis veritatẽ. Et sic etiã de deo multa scimus: vt patet. 8. Phis. ⁊ .12. Meth.

Rñdet̃ ad q̃sti. ¶ Ad questionẽ respondet̃. Diffinitiões scire (vt dictũ est) intellecte sunt bone. Hec ꝯclusio est de mente Arist. qm̃ ſm cõmunem omnium doctrinã. Scire est effectũ per causas cognoscere ⁊ hoc quidẽ scire potissime. Sed scire nõ potissime est causam per effectum cognoscere. Et bonũ dicta in conclusione dicit bonitatem sufficientie vt sensus sit. Diffinitiones scire sunt bone .i. sufficiẽtes. Et hoc est verum vt patet ex ꝯditionibus bone diffinitionis que .1. Topicoꝝ enumerant̃.

Scire potiss͞ie. Scire nõ potissime.

Obiectionis solutio. ¶ Ad argumentũ quo ad partẽ primã dicit̃: deum nõ habere causam capiẽdo causam proprie: habet tamẽ deus causam capiẽdo causaꝫ pro medio exprimẽte aliquã diffinitionẽ. Sed ad partem secundã argumẽti dicit̃ ad auctoritatẽ eam sic intelligendã. Cõtingit plurimũ scire .s. confuse. Intelligere vero nõ .s. distincte hoc voluit Arist. dicta auctoritate.

Quest. octaua.

5. Demonstrationẽ autem dico ratiocinationẽ eam que scientiam efficit: deinde subiũgit. Si igitur ipsum Scire tale est quale posuimus necesse est ⁊ demonstratiuã scientiã ex veris: ⁊ primis medioqꝫ vacantibus: ⁊ ex notioribus: ⁊ prioribus ipsa conclusione causisqꝫ eiusdem esse.

¶ Hic in secũda parte .2. cap. Arist. duas demõstrationis diffinitiões ponit. Solemus tamẽ cõmuniter non ſm hanc nouã sed ſm antiquã tralationem demõstrationis diffinitiões formare. Et primã sic. Demõstratio est syllogismus apodidicon .i. faciens scire. Secunda diffinitio. Demõstratio est ex veris ⁊ primis ⁊ necessarijs ⁊ immediatis ⁊ notioribus ⁊ prioribus et causis ꝯclusionis. Et prima diffinitio datur de demonstratione ostensiua. Secunda datur de demonstratione ostensiua ⁊ propter Quid: vt inferius videbitur.

1. dif. demõstra. 2. dif. demõstra.

Unde ꝛ sequens mouetur questio.

¶ 10. Demonstrationis diffinitiones sint bone.

¶ Uidetur ꝙ nō: quia primo demōstratio diffinitur per scire: ꝛ superius scire diffinitum est per demonstrationē: ꝛ sic committitur circulatio que in diffinitionibus ꝛ demōstrationibus (vt vult Arist. in hoc primo) est prohibita. Etiam in secunda diffinitione male dicitur causis cōclusionis qm̄ demonstratio Quia est: est bona demōstratio ꝛ tamē non procedit ex causis sed effectibus: per consequens secunda diffinitio insufficiens.

Cōtra q̄stionem obijcit.

¶ In oppositum. Est Arist. vt dictum est. Et pro maiori questionis euidētia duo sequuntur notabilia.

Demonstratio est duplex: scz.

- Ostēsiua. Est que probat suā ꝯclusionē principaliter intentā. Et ꝓcedit tm̄ ex veris ꝛ necessarijs: q2 falsuz ꝛ ꝯtingens nihil ꝓbāt licet possint inferri. Et ostēsiua demonstratio est duplex: scz.
  - Propter Quid. Est vbi effectus demōstratur per causam: vt om̄e rationale est risibile: ꝛ omnis homo est rationalis: igitur oīs homo est risibilis vbi effectus scz risibile demonstratur per causam. s. rationale.
  - Quia est. Est vbi causa demonstratur per effectum: vt om̄e risibile est rationale: ꝛ oīs homo est risibilis: ergo omnis homo est rationalis.

Nōbile. 1.

- Ad impossibile. Est que cū vna manifesta falsa infert vnaz manifeste falsam a cuius falsitate fit regressus ad primam falsam cuius contradictoriū ostendit̄ esse verum. vt si quis admitteret illam. Omnis homo est irrationalis tunc contra eum formabit̄ talis demonstratio ad impossibile. Oīs homo est irrationalis: ꝛ respōdens est homo: igitur respondens est irrationalis ibi conclusio est manifeste falsa: et non minor: erga maior: per consequens sua contradictoria vera: que fuit proterue negata. Et illa demōstratione vtimur ꝯtra proteruos respōdentes ideo syllogisare ad impossibile (ꝭm philosophū. 2. Prior.) est vna potestas syllogistica de qua vide in fine tract. 4. Pe. His. fol. 97.

Demōst. ostens. ꝛ ad ipos. drūt: q2 demōst. ostē. ꝓcedit ex ꝑoribus ꝭm naturā ꝛ ex veris. Sed demōst. ad ipos. ꝓcedit saltē ex vna falsa. ꝯueniunt tn̄ in hoc ꝙ possunt fieri ex eisdē terminis.

¶ Sciendum est primam demonstrationis diffinitionem dari tam de demōstratione quia est: ꝙ̄ propter quid. Et prima diffinitio dicitur formalis: non ꝙ detur per causam formalem syllogismi demonstratiui: scz modū ꝛ figuram: sed quia datur per finem: qui reducit̄ ad causam formalem. Unde facere scire dicitur finis demonstrationis. Sed secunda diffinitio datur solum de demonstratione ꝓpter quid: ꝛ dicitur materialis: quia datur per illa que sequuntur materiam scz premissas ꝛ terminos: sicut est veritas: immediatio: necessitas. Ex his diffinitionū intellectus infertur ꝛ prima exponatur vt supra circa textum dictū. Secunda vero sic intelligit̄. Demonstratio. s. ostensiua ꝛ ꝓpter quid est que est. i. procedit ex veris. s. premissis ꝛ primis. s. principijs ꝛ immediatis scz propositionibus ꝛ notioribus ꝛ prio-

Notabile. 2.

Formalis diff. demōstrationis

Materialis diff. demōstrationis

Diff. demōstratiōis intelligūt.

ribus scʒ quo ad naturam: causis scilicet conclusionis.

¶ Dicitur demonstratio scʒ ostensiua ꝓpter demonstrationem ad impossibile que non procedit ex veris.

¶ Dicitur propter quid: propter demonstrationē quia est: cui vltima diffinitionis particula non conuenit.

¶ Dicitur veris quia falsum nihil probat excluditur per hoc omnis syllogismus cuius vna vel ambe premisse sunt false.

Demōstra. principia duplicia. ¶ Dicitur primis scʒ principijs. qꝛ omnis demonstratio mediate vel immediate potest resolui in prima principia ad minus metaphisicalia que (vt. 4. meth. dicitur) aliarū scientiarū principia stabiliūt. Unde demōstratiōis quedā principia sunt incōplexa vt subiectum ꝛ passio quedā complexa vt premisse.

Ꝓpō imediata. ¶ Dicitur immediatis. Unde imediata ꝓpositio dicitur: qua nulla est prior nec notior in ordine ad inferendam conclusionem: sicut debent esse premisse.

¶ Dicitur et notioribus: ꝛ prioribus: scʒ quo ad naturam: premisse enim natura notiores ꝛ priores conclusione sunt: vt quest. 4. dictum est.

¶ Dicitur causisqʒ ꝯclusionis qꝛ premisse (ſm philosophū) non solum sunt cause conclusionis in essendo sed etiā in cognoscendo: quia ꝯclusio formaliter nō cognoscitur nisi per premissas.

Rūdetur ad q̄stī. ¶ Ad questionē respondetur demōstrationis diffinitiones (vt dictum est) intellecte sunt bone ꝛ sufficiētes. Hec conclusio est de mente Arist. vbi supra.

Obiectionis solutio. ¶ Ad argumentū dicitur quo ad partem eius primam. Circulationem in diuersis generibus causarum non esse ꝓhibitam. Quādo enī scire diffinitur per demonstrationē tūc demōstratio habet se vt causa efficiēs Sed quādo demōstratio diffinitur per scire tunc scire habet se vt causa finalis Ad partē vero secundā argumēti dicitur ꝙ non sit ꝯtra conclusionē qꝛ p secūdam diffinitionē (vt dictū est) diffinitur tantū demonstratio propter Quid.

Questio nona.

5. Causisqʒ eiusdem esse.

¶ Hec est secūde diffinitionis ipsius demōstrationis vltima clausula: que ſm Albertū ꝛ Buridanū sic exponitur. Causisqʒ ꝯclusionis .i. sic esse sicut p antecedēs significatur esse: est causa sic esse sicut per ꝯsequens significatur esse intendit itaqʒ Arist. per dictam clausulam ostendere premissas causas esse conclusionis: ꝛ hinc sequens mouetur questio.

¶ V. Premisse sint cause conclusionis.

Cōtra q̄stionem obijcitur. ¶ Vel vt alij dicunt. V. In omī demōstratione ꝓpter qd sic sit ꝙ sicut p anš ſcatur sit causa sic esse sicut per ꝯsequens ſcatur esse. Videtur ꝙ non: qꝛ datur demōstratio etiā ꝓpter quid vbi antecedēs nō videtur esse causa ꝯsequētis: vt patet in illo exēplo. Omne rationale est risibile: ꝛ oīs hō est rōnā is: ergo omnis homo est risibilis: in qua demōstratione cū rationale ꝛ risibile idem sint vnum nō est causa alterius: cum idem nunq̄ꝫ sit causa sui ipsius.

¶ In oppositū est Arist. vt supra. Quomodo vero premisse cause sint conclusionis sequenti habes notabili.

Cause conclusionis premisse. 4. modis imaginantur.

Primo. In esse et conservari. Et sic premisse non sunt causa conclusionis: quia conclusio potest esse sine premissis

Secundo. Quo ad esse verum: sic quod conclusionis veritas causetur a premissarum veritate: et ita premisse non sunt cause conclusionis: quia conclusio potest esse vera absque premissis.

Tertio. Quantum ad esse notum: sic quod conclusionis noticia ex premissarum cognitione causetur. Et sic in demonstratione ostensiua premisse cause sunt conclusionis.

Quarto. Quantum ad medium in premissis quod debet importare causam rei significate per conclusionem. Et sic premisse in demonstratione propter quid sunt cause conclusionis.

Notabile. Omnis demonstratio procedit ex causis. i. premissis quarum noticia est causa conclusionis: sed non omnis demonstratio procedit ex causis. i. medio quod importat causam respectu rei significate per conclusionem.

¶ Ad questionem respondetur. In omni demonstratione propter quid premisse sunt cause conclusionis: quia medium importat causam rei significate per conclusionem: patet etiam conclusio ex diffinitione demonstrationis propter quid: in qua in fine dicitur causisque conclusionis. Dicit etiam Arist. Suppositiones. i. premissas esse causas conclusionis.

Respondetur ad questionem.

¶ Ad argumentum dicitur. Rationale quidem et risibile idem sunt materialiter vel quo ad rem differunt tamen formaliter.

Obiectionis solutio.

Questio decima.

Quia sunt ea ex quibus extruitur ratiocinatio: necesse est non solum antea prima ipsa vel omnia ad aliqua cognoscantur: sed etiam magis noscantur.

¶ Arist. his verbis que ponuntur .3. cap. inter alia comparat premissarum noticiam ad conclusionis noticiam et intendit hanc conclusionem. In omni demonstratione principia sunt magis nota quam conclusio patet quia illa que sunt scita: et propter que alia sciuntur sunt magis scita: sed principia demonstrationis sunt huiusmodi igitur quia propter vnumquodque tale et ipsum magis: vt illud propter quod amamus magis est amatum. Et hinc sequens oritur questio.

¶ V. In omni demonstratione necesse sit premissarum credulitatem esse maiorem conclusionis credulitate.

¶ Videtur quod non. Quia contingit per sensum credere conclusioni sine demonstratione: vt si quis videret lunam eclipsari haberet credulitatem de hac conclusione. Luna eclipsatur et tamen ignoraret illius conclusionis principia ergo. etc.

Contra questionem obijcitur.

¶ In oppositum. Est Arist. dicto in textu. Quomodo vero in proposito necessitas et credulitas capiantur sequentia duo ostendunt notabilia.

¶ Pro questione animaduertendum. Necesse non dicere necessitatem absolutam: sed conditionatam: ita si velimus conclusioni assentire

Notabile. I.

per premissas necesse est magis premissis assentire:cum per premissarũ noticiam deueniamus in cõclusionis noticiam. Et propterea etiam premissarum noticia maior est.i.perfectior ꝛ intensior noticia cõclusionis hoc tñ intelligendum ſm modum notabilis sequentis.

Nobile. 2.

Credulitas ↄclusionis acquirit aut per

- Sensum. Est illa noticia cuius veritas apparet ad sensum siue per experientiã sensitiuã:vt cum rusticus videt lunã eclipsari tunc habet illius credulitatẽ. Luna eclipsatur. Et hec noticia non est scientifica.
- Demonstrationẽ: ꝛ hoc dupliciter: aut
  - Per vnã demonstrationẽ tantũ. Et hic necesse est magis credere premissis ꝙ conclusioni:vt est credulitas illius ↄclusionis: omnis homo est risibilis:quãdo acquirit per illud medium rationale.
  - Per plures demõstrationes quando scilicet veritas cõcluditur per plura media possunt enim demonstrationes augeri per plura media:vt habetur infra in textu Arist.quest.22. habet enim tunc conclusio plures gradus credulitatis.

Nũ eadẽ ↄclo demõstrat pluribꝰ demõstrationibꝰ tũc possibile est plus assentire ↄcloni ꝙ premissis.

Rñdet ad qstĩ. ¶ Ad questionem respõdetur. In omni demõstratione necesse est necessitate condicionata premissarũ noticiam alicuius conclusionis esse maiorem noticia eiusdem conclusionis. Hec conclusio patet verbis et ratione Aristotelis vt supra dictum est.

Obiectiõis solutio. ¶ Ad argumentũ dicitur: totum cõcedendo cum procedat de certitudine per sensum habita de qua non est ad propositum.

Quest. vndecima.

Semper enim illud est tale magis ob quod vnũquodqꝫ est
5. tale. Veluti magis id est dilectum atqꝫ amatum ob quod amamus atqꝫ diligimus. Quare si ob prima scimus ac credimus et illa sane scimus ac credimus magis: quoniã ob illa ꝛ ipsa scimus posteriora.

¶ In presenti textu Arist.precedẽtis questionis ↄclusionẽ probat scꝫ premissarum noticiã esse maiorẽ noticia ↄclusionis:qꝛ conclusio scitur propter premissas:ergo premisse magis sciuntur:ꝓpter vnũquodqꝫ enim tale ꝛ ipsum magis. Et ex hoc sequens mouetur questio.

¶ V. Propositio Arist.propter vnũquodqꝫ tale ꝛ ipsum magis tale sit vera.

¶. Videtur q̄ nō. Quia non sequitur Hemisperium nostrum est calidū propter solem ergo sol est magis calidus. Cōtra q̄stionem obijcitur.

¶ In oppositū est Arist. ſm quē dicta in ꝓpositione aduerbiū magis nō dicit intensionem forme sed prioritatē ordinis ita vt premisse dicantur magis. i. prius ordine sciri q̄ ipsa conclusio: vt. 4. conditione videditur. Magis dicit ordinis prioritatē

Q teneat ꝯsequentia ad intentū dicte propositionis. 4. sequentes requiruntur conditiones.

¶ Prima conditio. q̄ arguat̄ in causis vniuocis. i. q̄ predicatum vel ꝓprietas in qua fit cōparatio vniuoce cōueniat cause ⁊ effectui. Unde nō tenet argumentū in oppositū adductum: quia caliditas nō ꝯuenit vniuoce Hemisperio nostro ⁊ soli. Sol enim effectiue ⁊ virtualiter solum est calidus. Hemisperiū autem nostrū subiectiue ⁊ formaliter.

¶ Secunda conditio. Q arguatur in causis per se: scʒ q̄ vnum illorum que sic comparantur adinuicem sit causa alterius: non quidē simpliciter in essendo: sed in essendo tale. Unde nō sequitur domus est alba propter domificatorem: ergo domificator est magis albus: licet enim domificator sit causa per se domus non tamen est causa per se domus albe sed magis ipsa albedo.

¶ Tertia conditio. Q predicatum in quo fit comparatio suscipiat magis ⁊ minus non vt dicant intensionem ⁊ remissionem sed ordinem prioritatis ⁊ posterioritatis (vt supra dictum est) vnde bene sequit̄ filiꝰ est homo propter patrē: ergo pater est magis homo. i. prius est hō q̄ filius.

¶ Quarta cōditio. Q vnū extremoꝝ sit causa sufficiēs ⁊ adequata effectus. Unde nō sequit̄: homo est ebrius ꝓpter vinū ergo vinū est magis ebriū: quia vinū nō est totalis causa inebriationis: sed preter vinū requirit̄ ascēsus vapoꝝ ad caput ⁊ aliqualis sensuū ligatio ⁊ alia huiusmodi.

¶ Ad Questionē respondet̄: dicta Aristotelis ꝓpositio est vera seruatis tn̄ predictis ꝯditionibus. Et ꝯsequētia iuxta ꝓpōnis intentū formata est bona: patet hoc per Arist. vt supra: ⁊ ꝓbatur tali ratiōe. Q̄cunq̧ aliquid cōuenit effectui ⁊ cause tūc excellētiori modo cōuenit cause q̄ effectui: quia causa dignior ⁊ perfectior est suo causato: igitur ꝓpositio vera. Rn̄det̄ ad q̄sti.

¶ Ad argumentū dicitur q̄ nō arguatur ſm intentionem dicte propositionis cum prima desit conditio. ⁊c̄. Obiectionis solutio.

Questio. xij.

Et etiam patere dicimus fieri nō posse vt circuli modo demonstratio simpliciter conuertatur: si demōstrationem ex prioribus ⁊ notioribus oportet esse. 6.

¶ Q circulo demonstrare non sit possibile Arist. probat primo sic. Omnis demonstratio fit ex prioribus ⁊ notioribus: si vero contingeret circulo demonstrare idem esset prius ⁊ posterius: notius ⁊ ignotius respectu eiusdem.

Secundo sic probat quia si contingeret demonstrari circulo tūc idem possit demonstrari p seipsum: q̄ est inconueniens. Unde sequens oritur questio.

¶ V. Demonstratio circularis sit possibilis.

Pro questione arguitur.

¶ Uidetur q̄ sic. Quia (vt habetur. 2. Phisi.) cause sunt sibi inuicem cause ergo poterunt sibiinuicem demonstrari: et per consequens possibile est circulariter demonstrare.

¶ In oppositum. Est Arist. dictis cum rationibus et pro questionis solutione vnum ponitur notabile et tres casus quibus circulariter arguitur iuncto vno corolario.

Notabile.

Demonstratio circularis. Est que ex cōclusione prioris demonstrationis cū cōuertēte vni⁹ premisse infert aliam premissam: exempla habent infra tribus in casibus. Et demonstratio circularis est duplex: scz.

- **Uniformis.** Est cuius ambe demonstrationes sunt secundum idem genus demonstrationis et cause. Et hoc modo nō est possibilis demonstratio circularis.
- **Difformis.** Est cuius ambe premisse non sunt secundum idem genus demonstrationis: neq̄ secundem idem genus cause. Et hec circularis demonstratio est possibilis secundum tres casus sequentes.

Circulo contingit demonstrare tribus casibus.

Luna eclipsat.

¶ Primus casus. Quando arguitur in diuersis demonstrationum generibus: scz propter quid. Et quia est vt sic arguendo. Quandocunq̄ terra diametialiter interponitur inter solē et lunam. Luna eclipsatur sed luna existente in capite vel cauda draconis terra diametialiter interponitur inter solem et lunam: ergo luna existente in capite vel cauda draconis ipsa eclipsatur: hec est demonstratio propter quid cum effectus demonstretur per suam causam. Alterius circulariter arguendo proceditur ab effectu ad causam sic. Luna eclipsatur quandocunq̄ terra diametraliter interponitur inter solem et lunam: sed luna existente in capite vel cauda draconis ipsa eclipsatur: ergo luna existente in capite vel cauda draconis terra diametraliter interponitur inter solem et lunam. Et hec est demonstratio quia est.

¶ Secundus casus. Quando arguitur in eodem genere demonstrationis sed per diuersas causas: nam cause sunt sibi inuicem cause (vt habetur. 2. Phisicorum et. 5. Metheororum. Et ita per deambulationem potest demonstrari sanitas in genere cause efficientis sic. Quandocūq̄ cibus bene descendit ad fundum stomachi sanitas acquiritur. Sed per deambulationem post cenam cibus bene descendit ad fundum stomachi: ergo per deambulationem post cenam acquiritur sanitas. Sic etiam circulariter per sanitatem potest demonstrari deambulatio in genere cause formalis sic. Quandocunq̄ sanitas acquiritur cibus bene descendit ad fundum stomachi. Sed per deambulationem sanitas acquiritur: ergo per deambulationē cibus bene descendit ad fundum stomachi. Et ita in diuersis causarum generibus contingit circulo demonstrare.

Deambulatio post cenam est causa salutis.

¶ Tertius casus. Quādo vna cōclusio demōstrationis ostē ditur per plures demōstrationes: tunc per ipsam pōt demōstrari vna premissarum vnius demōstratiōis per quā prius ꝯclusio demonstrabat: vt demōstrando illam: oīs homo est risibilis per multas premissas primo per illas. Omne rationale est risibile: ꝛ oīs homo est rationalis: ergo oīs hō est risibilis Secūdo per illas premissas. Omne compositū ex materia ꝛ forma rationali est risibile: ꝛ omnis homo est compositus. ꝛc: ergo omnis homo est risibilis. Et per istam ꝯclusionem circulariter potest demonstrari vna premissarū ex aliqua duarū demonstrationū vt sumendo dictam ꝯclusionem pro maiori ꝛ conuertentē minoris prime demōstrationis pro minori tūc infertur maior dicte demōstrationis sic. Omnis homo est risibilis: ꝛ omne rational est homo: ergo omne rationale est risibile.

¶ Ad questionē respōdetur. Demōstratio circularis nō est possibilis nisi tribus casibus iam dictis. Hec conclusio patet per rationes supra circa textum Arist. adductas. Rn̄det ad q̄ſtiō.

¶ Ex dictis sequitur demonstrationē circularem esse possibilem dictis in casibus ꝛ quidem dupliciter. Uno modo sumendo ꝯclusionē cum conuersa maioris inferendo minorem. Alio modo sumendo cōclusionem cum conuersa minoris concludēdo maiorem. Et cōuersio in proposito est extremoꝝ trāspositio manente qualitate ꝛ quantitate. Cor.

¶ Ad argumentū dicitur non esse incōueniens causas sibi inuicem demonstrari vt casu secundo dictum est. Argumēti solutio.

Questio. xiij.

Cum aut fieri nequeat vt id aliter sese habeat cuius est absolute scientia id necessarium est profecto quod demonstratiua sciri scientia potest. Atq3 ea est demonstratiua scientia quam habemus demonstrationē habendo. Est ergo demōstratio ex necessarijs ratiocinatio. 7.

¶ Hic circa principiū. 4. cap. Arist. hanc intendit cōclusionem. Syllogismus demōstratiuus procedit ex necessarijs: quia omnis syllogismus faciēs scire ꝓcedit ex principijs necessarijs: sed syllogismus demōstratiuus est huiusmodi: igit maior patet: qꝛ oīs syllogismus faciēs scire facit scire ꝯclusionem necessariam: sed conclusio necessaria non scitur nisi ex principijs necessarijs. Et hinc sequens mouetur questio.

¶ V. Omnis demonstratio sit ex necessarijs perpetuis ꝛ incorruptibilibus.

¶ Videt q̄ nō. Quia oīs demōstratio est ex termīs ꝛ ꝓpōnibꝰ: sed termini ꝛ ꝓpōes nō sūt necessarie ꝑpetue ꝛ incorruptibiles qꝛ possunt nō esse: igit. ꝛc. Cōtra q̄ſtionem obijcit.

¶ In oppositum. Est ꝯclusio Arist. superius adducta. Item de necessario prime intẽtionaliter ⁊ secũde intentionaliter prout attribuit consequẽtijs ⁊ ꝓpositionibus: vide. 1. parte ꝯsequentiarũ Marf. fol. 186. sed pro alijs terminis in questione positis: vt sequitur nota.

Nõbile. 1.

Perpetuũ capitur dupliciter: scz.
- Prime intẽtionaliter. Est qḋ habet principiũ ⁊ caret fine: vt anima intellectiua.
- Secũde intẽtionaliter. Est vna passio ꝓpõnuz Et illa dicit̃ esse perpetua que qñcunq̃ formatur vel formabitur semꝑ est vera: vt deus est. Et oĩs ꝓpositio per se dicit̃ ꝑpetua cum copula in eadem absoluat̃ a tempore.

Nõbile. 2.

¶ Animaduertendũ vlterius. Q꞉ eadẽ distinctio que habet̃ hic de ꝑpetuo: etiã de incorruptibili dari potest. Nã incorruptibile in ꝓposito capit̃ logicaliter: vt tm̃ valet sicut infalsificabile: vt ista hõ est risibilis dicitur incorruptibilis. i. infalsificabilis: q꞉ nunq̃ põt esse falsa. ꝑsertim in esse cognito. Sed incorruptibile prime intẽtionaliter. est quod nõ potest corrũpi. Et sic omne ꝑpetuum est incorruptibile: sed non econtra: q꞉ deus est incorruptibilis ⁊ tamẽ non ꝑpetuus: cum careat principio.

Rñdet̃ ad q̃sti.

¶ Ad questionẽ respondet̃. Oĩs demõstratio ostẽsiua ⁊ mãsiua est ex necessarijs perpetuis ⁊ incorruptibilibus. Hec ꝯclusio patet verbis ab initio positis. Et probatur ratione tali ipsius Aristotelis. Omnis demonstratio ꝓcedit ex ꝓpõnibus ꝑ se sed oĩs talis ꝑ se est necessaria igit̃. ⁊c̃.

Demonstratio mãsiua ⁊ nõ mãsiua.

¶ Dicitur in conclusione ostensiua propter demonstrationem ad impossibile: que procedit ex falsis (vt dictum est quest. 8.)

¶ Dicitur mansiua propter demonstrationẽ non mansiuam. Est enim demonstratio mansiua cuius ꝓpositiones naturaliter semper sunt vere: nõ mãsiua per oppositũ cuius premisse possunt esse false vel adminus vna earum. vt om̃e rationale est risibile: ⁊ socrates est rationalis: igitur socrates est risibilis: ponendo socratem non esse minor fit falsa.

Obiectionis solutio.

¶ Ad argumentũ dicit̃ ꝯcedẽdo terminos ⁊ ꝓpõnes nõ esse necessarias perpetuas ⁊ incorruptibiles prime intẽtionaliter: sunt tamẽ secunde intentionaliter.

Questio. xiiij.

9\. Per se aũt dicimus ea que sunt in ratione quid est dicente: vt triangulo linea: ⁊ linee punctũ inest. Ex his enim ipsorum substantia constat: ⁊ hec sunt in ratione quid est dicente.

¶ His verbis Arist. circũscribit primũ modũ dicẽdi ꝑ se. Et infert ꝙ qñcunq̃ predicata ponunt̃ in ratione dicẽte quod quid est. i. in diffinitiõe quiditatiua subiecti illa insunt ꝑ se in primo mõ. Et ex hoc sequens monet̃ questio.

¶ V. Diffinitio et quelibet eius pars predicet̃ de diffinito in primo modo dicendi per se.

¶ Videtur quod non. Quia illud quod non est predicabile non potest predicari: sed diffinitio non est predicabile: ergo diffinitio non potest predicari: maior patet quia actus presupponit potentiam: minor probatur quia diffinitio est complexum: omne vero predicabile debet esse incomplexum. Cōtra q̄stionem obijcitur.

¶ In oppositū. Est Arist. et cōmunis auctorum sentētia: nam predicari in primo modo dicendi per se. Est predicari diffinitionē vel partē eius de suo diffinitorvel de aliquo superiori aut inferiori ad diffinitū. Exēpla infra ponentur: Unde ad hoc plenius intelligendū tria sequuntur notabilia. Predicari in primo mō dicendi per se.

Notabile 1.

Diffinitio immediate diuidit in diffinitionē.

- Quid nominis. Est oratio exprimēs illud quod per diffinitum significatur grāmaticaliter: vt vacuum est locus non repletus corpore. Et talis diffinitio est terminorum supponentiū et nō supponentium: accidentaliū et substantialiū: complexorum et incomplexorum: de hac nihil ad propositum.
- Quid rei. Est oratio exprimens principia vel causas diffiniti. et talis solū est entiū. Et est duplex. s.
  - Quiditatiua. Est que datur per essentialia et intrinseca ipsius diffiniti: vt hō est anial rōnale. Et est duplex: scz.
    - Cōpleta. Est que datur per oēs conceptus quiditatiue superiores: et per omnes differētias: vt corpus est ens substantiale corporeum.
    - Incōpleta. Est que datur per proximū genus et differentiā: vt corpus est substātia corporea. Et sic sola species diffinit capiendo speciem tam pro specie subalterna q̄ specialissima.
  - Nō quiditatiua. Est que dat per extrinseca vel per causas diffiniti Et est duplex scz.
    - Descriptiua. Est que datur per accidētalia seu per effectus simpliciter posteriores: vt homo est animal: risibile: bipes.
    - Causalis. Est que dat per causas diffiniti: vt tonitruum: est sonus factus in nube propter inclusionem ignis in nube. Tonitruū.

¶ Sciendū questionē presentem tantū de diffinitione quiditatiua intelligendā. Et ad hoc quod aliquid sit proprie diffinibile diffinitione quiditatiua. 5. requiruntur conditiones. Notabile. 2. de conditiōibus diffinibilis.

¶ Prima quod sit ens positiuum et per hoc excluduntur non entia: et etiam priuatiua diffinitio enī est quiditatis expressiua (vt habetur. 1. Top.) sed non entia et priuatiua non habent quiditatem. De his vide Sco. in. 4. dist. 1. q̄st. 2. et Aquil quest. 1. lib. 4.

¶ Secūdā quod sit ens per se: excludunt entia per accidēs: vt hō grāmaticus: hō niger nam (vt dicit. 7. Meth.) eius quod nō est per se vnū nō est diffinitio.

¶ Tertia quod sit ens reale per hoc excluduntur secunde intentiones que solū diffiniuntur diffinitione descriptiua.

¶ Quarta q̄ sit vniuersale particulariũ entiũ vt. 7. Meth. nõ est diffinitio cũ non habeãt quiditatem: est enĩ de ratione quiditatis q̄ sit cõmunicabilis.
¶ Quinta q̄ sit compositũ. i. nõ simpliciter simplex. Et per hoc excluditur ens differentis vltime: ⁊ etiã ꝓprie passiones.

Mõbile. 3.

Primus modus dicendi per se. Est qñ predicatũ est ratio. i. diffinitio vel pars rõnis. i. diffinitiõis ipsius subiecti. Vñ ꝓpõnes dicunt̃ esse in primo mõ dicendi per se dupliciter: scz.

Etiaʒ negatiue dictarũ ꝓpõnuʒ sunt in p̄io mõ: Etiã qñ nomen cause ꝑdicat̃ de noĩe effect⁹: vt risibile ẽ rõnale

Directe et hoc fit tripliciter.

- **Primo.** Qñ tota diffinitio p̄dicatur de suo diffinito: vt aĩal est corpus animatũ sensitiuũ.
- **Scdõ.** Qñ pars diffinitiõis p̄dicat̃ de suo diffinito: vt aĩal est corp⁹.
- **Tertio.** Qñ diffinitio vel pars diffinitiõis predicat̃ de aliquo supiori vel ĩferiori ad ipm diffinitũ: vt corp⁹ est anĩal rõnale. petrus est aĩal rõnale. ⁊c.

Reductiue. ⁊ hoc fit tripliciter.

- **Primo.** Qñ diffinitũ predicat̃ de diffinitiõe vel de parte: vt aĩal rõnale est homo rationale est homo.
- **Secũdo.** Qñ differẽtie essentiales nõ disparate de se inuicẽ predicantur: vt sensitiuũ est rõnale.
- **Tertio.** Qñ predicat̃ synonimum de synonimo: vt homo est homo.

Rñdet̃ ad q̃sti.

¶ Ad questionẽ respõdetur: diffinitio quiditatiua ⁊ quelibet eius pars predicat̃ de diffinito in primo modo dicendi per se. Hec conclusio est de mente Arist. verbis supra adductis. Et probat̃ per rationẽ Linconiensis sic. Qñ quiditas subiecti egreditur de quiditate predicati est primus modus dicẽdi per se. Sed sic est qñ diffinitio quiditatiua vel pars eius predicat̃ de diffinito: igit̃ maior est Linco. minor est de mẽte Arist. 2. Topi. vbi dicit diffinitionẽ ⁊ quãlibet eius partẽ enunctiare quiditatẽ diffiniti.

Obiectiõis solutio.

¶ Ad argumentũ dicit̃ predicabile capit̃ vno modo large pro omĩ illo q̄ potest predicari. Et sic negat̃ minor. Alio mõ capit̃ stricte pro vniuersali. Et sic totũ conceditur argumentũ: sed ita nõ capitur in ꝓposito.

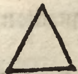
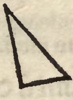
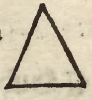
Questio. xv.

9. **Et item ea quorũ in ratione que quid est patefacit ea ipsa sunt quibus insunt: quo pacto linee quidẽ rectum ⁊ curuum inest: numero vero par atq; impar: primũ atq; compositũ: figura deniq; laterũ equaliũ ac altera parte longior.**

¶ His verbis Arist. hanc ponit ɔclusionem. Illa predicata predicantur in secũdo modo dicendi per se in quoꝝ quod quid est ponitur subiectum: patet exemplis: quia linee inest rectum ⁊ curuũ: numero par ⁊ impar: etiã primum

ꝛ compositū: equilaterū inest ysopleuro: et esse altera parte longius inest scalemoni in secūdo modo dicendi per se. Et de trianguli speciebus (de quibus etiam vltima duo sunt exēpla) sequēs habes metrum.

Omnia pleurus equat: scalemon nil: sed duo chelis.

Ysopleurus habens. 3. latera equalia. Scalemon habens. 3. latera inequalia. Ysocheles habēs. 2. lat. equalia tantū.

¶ V. Propria passio sit predicabilis per se de suo subiecto in secūdo modo dicendi per se.

¶ Videt ꝙ nō. Quia nullū accidēs predicat per se de suo subiecto: sed oīs ꝓpria passio est accidēs igit. ꝛc. maior est Arist. in hoc primo: minor est Porphirij: et Pe. His. in cap. de genere vbi propriā passionem vocant accidēs. — *Cōtra q̄stionem obijcitur.*

¶ In oppositū est Arist. Et ꝓpria passio in ꝓposito: est terminus cōplexus vel incōplexus: ꝯnotatiuus vel magis ꝯnotatiuus predicabilis de alio accidentaliter ꝛ ꝯuertibiliter. Dicit cōplexus: vt equale vel inequale dicit propria passio quātitatis. Dicit incōplexus vt risibile est ꝓpria passio hominis Dicit cōnotatiuus excludit per hoc oīs terminus absolutus quoꝝ nullus est propria passio. Dicit vel magis cōnotatiuus hic innuitur ꝙ p̄dicabile est ꝓpria passio vniuersalis. Et tēpus ipsius motus. — *Propria passio in ꝓposito.*

¶ Subiectū vero in ꝓposito. Est terminus absolutus vel minus cōnotatiuus de quo alter terminus est predicabilis accidētaliter ꝛ ꝯuertibiliter. Unde predicari in secūdo mō dicēdi ꝑ se. Est ꝓpriam passionē predicari de suo subiecto: vel de aliquo inferiori aut superiori ad tale subiectū: vt latius sequēti patet notabili. — *Subiectū in ꝓposito.*

Notabile.

- Secūdus mod' dicēdi per se. Est qñ subiectū est de rōne. i. diffinitiōe p̄dicati. Et ꝓpōnes dicūtur esse in secūdo modo dicēdi ꝑ se dupliciter.
  - Directe ꝛ hoc tripliciter.
    - Primo. Qñ ꝓpria passio p̄dicatur de suo subiecto: vt hō est risibilis.
    - Scdo. Qñ passio p̄dicat de aliquo īferiori vel supiori ad tale subiectū vt petrus est risibilis: aīal est risibile.
    - Tertio. Qñ interp̄tatio ꝯuertibilis predicat de suo interpretato: vt philosophus est amator sapiētie.
  - Reductiue ꝛ hoc tripliciter.
    - Primo. Qñ subiectū p̄dicat de ꝓpria passione: vt risibile est homo.
    - Scdo. Qñ vna passio nō dispa rata p̄dicat de alia vt risibile est flebile.
    - Tertio. Oēs opposite ꝛ negatiue dictaꝝ: vt nullus hō est risibilis. ꝛc.

Passio p̄dicat i 2. mō de supiori vel inferiori ad subiectū si ꝓpō ꝑ se nō presupponit ꝓpōnem de oī: sin secus tūc nō est verū.

¶ Ad questionem respōdetur. Q ipsa sit vera: vt patet ex textu Arist. superius adducto ꝛ probat ratiōe tali: illa ꝓpositio est in secūdo modo dicēdi per se in qua subiectū est de ratiōe predicati. Sed sic est quādo ꝓpria passio predicat de suo subiecto: igit. ꝛc. maior est philosophi ꝛ est diffinitio secūdi modi dicendi per se. minor probat quia subiectū semꝑ ponitur — *Rñdet ad q̄stiō.*

in diffinitione proprie passionis: nam vt. 7. Meth. dicitur semper per suum debet diffiniri subiectũ: vt Simitas est nasi curuitas.

Obiectionis solutio.

¶ Ad argumentũ dicit. Quod propria passio sit accidens proprium non cõmune cum vero Arist. dicit nullũ accidens per se predicari de suo diffinito: loquitur de accidente cõmuni.

Pro complemento dictarum duarũ questionũ sequens mouetur dubium.

Cõtra dubium obijcitur.

¶ Dubitatur. An tantũ duo sint modi dicendi per se.

¶ Videtur quod non. Quia tot sunt modj dicendi per se quot sunt modi predicandi per se: sed decem sunt modi predicandi per se igitur. &c. maior videtur manifesta minor probat: quia vnũquodque predicamentũ habet modũ predicãdi per se distinctum a modo predicãdi omniũ aliorum predicamentorum.

¶ In oppositũ. Est cõmunis auctorum sentẽtia, tamen pro dubij solutione vnum premittitur notabile.

Notabile. Itẽ modi dicẽdi per accidẽs pñt assignari. 3. primus quando accñs pdicat de subiecto. scdus quando pdicat sbiectũ de accidẽte. terti9 quando accidẽs pdicat de accidẽte.

Perseitatis modus ẽ triplex: scz.

Essendi. Est predicatũ essentiale quod nõ predicatur de aliquo denoiatiue. Et iste modus solũ est incõplexorum: vt homo: animal. &c. Et iste est tertius modus perseitatis.

Causandi. Est ppositio in qua subiectũ importat causam predicati. vt rationale est risibile. Et iste modus perseitatis requirit in omni demõstratione propter quid. Et iste est quartus modus perseitatis.

Dicendi. Est cuius predicatũ est de ratiõe subiecti vel econtra. Et iste immediate diuidit in primũ et secundum modos dicendi per se.

Rñdet ad dub.

¶ Ad dubium respondetur. Tantũ duo sint modi dicendi per se: sm diuisionem immediatam ad cõmunem sensum. Hec cõclusio est de mente philosophi: et probatur tali ratione. In omni modo dicẽdi per se predicatum est de ratione subiecti vel econtra. Si primum est primus modus dicendi per se. Si secundũ est secundus modus dicendi per se: tenet per sufficientem diuisionem.

Obiectionis solutio.

¶ Ad argumentũ dicit cõcedendo vnũquodque predicamẽtorum habere modum predicandi per se distinctũ a modo predicandi aliorum predicamentorum: sed negetur quod vnũquodque predicamentorum habeat modum predicandi per se eo modo sicut per se capitur in proposito: dicit enim per se hic modum predicandi essentialem vel accidentalẽ et conuertibilem: talem vero modum predicandi non habent omnia predicamẽta in ordine ad primam substantiam.

Questio. xvj.

9. Preterea id per se dicimus quod nõ de subiecto alio dicitur vllo. Insuper alio modo id quidem per se dicimus quod vnicuique competit inest ob ipsum.

¶ In his verbis Arist. tertiū ꝛ quartū modos pseitatis ponit. Unde infert quecūqꝫ nō dicunt̃ de subiecto aliquo illa sunt ꝑ se tertio modo. Et quecūqꝫ insunt alicui ꝓpter ipsum .i. qn̄ subiectū exprimit causam ob quā predicatū ei inest sunt ꝑ se quarto modo. Et ex hoc sequens mouetur questio.

ℂ V. Tertius ꝛ quartus modi perseitatis pertineant ad demōstrationem:

¶ Uidetur ꝙ non. Quia omnis ꝓpositio que ingreditur demonstrationem (ꝺm philosophū) debet esse in primo vel secundo modo dicendi per se: ergo superflue adduntur tertius ꝛ quartus modi perseitatis. Cōtra q̄stionez obijcitur.

¶ In oppositum. Est cōmunis auctorum sentētia: pro huius questionis solutione duo notabilia ꝛ vnum ponitur corolarium.

- **Modus**
  - **Tertius essendi qd sit habes quest. ꝑcedēti. Et est duplex: scꝫ.**
    - **Per se.** Est illud qd nō dicit̃ de subiecto .i. non predicat̃ accidētaliter: vel quod nō inheret alteri accidentaliter: sed per se existit: vt sunt substantie.
    - **Per accidens.** Est illud quod inest alteri accidentaliter ꝛ non per se subsistit: vt sunt accidentia: vt omnes termini nouem vltimorū predicamentorum. Nōbile. 1.
  - **Quartus causandi qd sit habes q̄s. ꝑcedētl et est duplex. s.**
    - **Per se.** Est quando subiectum exprimit propriā causam ob quam predicatū ei inest: vt domificator edificat.
    - **Per accidens.** Est quando predicatū inest subiecto non ex eo ꝙ causa: sed accidit sibi vt musicus edificat.

- **In mō pseitatis**
  - **Tertio sūt termini: ꝛ dupliciter: scꝫ.**
    - **Directe:** vt sunt termini significātes substantias totales: vt homo: asinus: petrus: ꝛ alij termini de predicamēto substātie. Nōbile. 2.
    - **Reductiue:** vt sūt termini ſ̄cātes sb̄stātias partiales: vt manus: pes: caput: ꝛ huiusmodi.
  - **quarto sūt ꝓpōnes: ꝛ dupliciter: scꝫ.**
    - **Directe:** qn̄ subiectū iportat causam predicati: vt volūtas vult: loquens loquitur.
    - **Reductiue:** qn̄ predicatū iportat causam subiecti: vt edificans est edificator.

ℂ Ex dictis: sequitur. Ut etiam Linco. asserit: ꝙ scꝫ omnis ꝓpositio in secūdo modo dicendi per se est etiā in quarto modo perseitatis: sed nō econtra. Ratio qꝛ in oīni ꝓpositione secūdi modi dicēdi per se predicatur passio de suo subiecto: quod subiectum est causa efficiens passionis: vt illa homo est risibilis est in secūdo ꝛ quarto modo: ista vero domificator edificat est in quarto ꝛ nō in secundo modo vt patet. Coꝛ.

ℂ Ad questionē respōdetur. Quartus modus pertinet ad demonstrationē immediate: sed tertius modus solum mediate. Hec conclusio est de mēte Arist. et ꝓbatur ratione: nam in oīni demōstratione potissima demonstratur propria passio de suo subiecto: sed vbicūqꝫ predicatur propria Rn̄deř ad q̄stio:

passio de suo subiecto est quartus modus (vt in corolario dictū est) igit᷑. ꝛc. Secūda ꝯclusionis pars probat᷑ qꝛ in tertio modo essendi sunt termini substantiales: sed ex terminis cōstituitur demōstratio (licet mediate sicut ex partibus remotis) ergo tertius modus pertinet ad demonstrationē: solū tamen mediate quia demōstratio immediate ꝛ propinque fit ex ꝓpositionibus q̄uis mediate ꝛ remote etiam ex terminis fiat.

Obiectionis solutio.

¶ Ad argumentū dicit᷑: q̄uis oīs ꝓpō que ingredit᷑ demōstrationē potissimā debeat esse in primo vel secūdo mō dicēdi p se: tū adhuc alij duo modi pseitatis nō sunt supflui cū tertius requirat᷑ quo ad habitudinē terminoꝝ demōstrationis: ꝛ quartus quo ad habitudinē premissarū.

Questio. xvij.

10. Que igit᷑ in hisce que sub scientiā simpliciter cadūt p se dicūtur: vel eo pacto vt sint in p̄dicatis subiecta: vel eo rursus vt ipsa sint in subiectis: ea ob ipsa ꝛ necessario sunt.

His verbis Arist. premissa distinctione modorū per se ostendit qualiter hiimodi sint demōstrationi deseruiētes inferēs pariter omne per se esse necessarium. Unde ꝛ sequens oritur questio.

¶ V. Omnis propositio per se sit necessaria et econtra.

Cōtra q̄stionem obijcitur.

¶ Videt᷑ q̄ non. Quia illa. Socrates est aīal rōnale est ꝓpositio per se et tamē non est necessaria: qꝛ socrate mortuo (sicut de facto est) ipsa est falsa.

¶ In oppositum. Est cōmunis auctoꝝ sentētia: tamē pro questionis euidētia duo sequunt᷑ notabilia.

Nobile. 1.

Propositio est duplex.

- Per se ꝯm
  - Arist. Est q̄n predicatum est de ratione subiecti vel econtra.
  - Linco. Est q̄n quidditas vnius extremi egredit᷑ de quidditate alterius extremi.
  - Mars. Est q̄n ꝓpōni repugnat contingentia: quantū est ex parte terminoꝝ. Et sic illa hō nō est aīal: est per se licet sit falsa: hoc tū nō ꝓuenit ex parte terminoꝝ. i. extremoꝝ sed ratiōe negatiōis
  - Modernos. Est q̄n determinat sibi veritatem ex significatiōe terminoꝝ. i. quādo extrema predicant᷑ de se inuicē nō disparate nec accidētaliter. Et sic dant᷑ ꝓpositiones neutrales que nec sūt per se nec per accidēs vt disparate.
- Per accidēs ꝯm
  - Arist. Q̄n predicatū non est de ratione subiecti nec econtra: tamē predicatū inest subiecto vel ecōtra: inest. i. predicat᷑ vere accidētaliter ꝛ nō conuertibiliter: vt homo est musicus.
  - Linco. Mars. Modernos: describat᷑ per oppositū modis prioribus. ꝛc.

Propositio { Per se vera: q̄ ex ꝑcatione, oim suo℞ termino℞ determinat sibi suam veritatē vt hō est aīal: ꝛ ꝓpō dicit̄ ꝑ se vera dupliciter: scz. { Simpliciter. Que per nullā potentiā falsificari potest vt de⁹ est. Scd̄m quid. Que ꝑ potentiam naturalem non potest falsificari vt Ōis ignis est calidus. } Per se falsa. Dicat̄ per oppositum: vt hō est asinus. } Nobile. 2.

¶ Ad questionem respondetur. Ōis ꝓpō per se vera est necessaria ꝛ non econtra: hec conclusio est de mente arist. ꝛ probatur ratione. Omnis ꝓpō que ex ꝑcatione suo℞ termino℞ sibi determinat veritatē suam est necessaria: sed omnis propositio per se vera est huiusmodi igitur. Rñdet̄ ad q̄sti.

¶ Dicitur in conclusione per se vera propter propositiones per se falsas: vt homo non est animal. Omne animal est homo. Dicitur ꝛ non econtra: quia ille hō est coloratus: petrus pōt esse albus sunt necessarie: ꝛ tñ nō sunt ꝑ se.

¶ Ad argumentum dicitur ꝙ dicta propositio sit per se: ꝛ etiam necessaria ꝭm regulam alberti que talis est in qualibet ꝓpōne per se copula absoluitur hoc stante dicta propositio fit necessaria. Obiectionis solutio. Regula alberti

Questio. xviij.

Id itaq; de omni dicimus quod cuidā inest cuidam non inest. Nec interdum competit: interdum non competit. 8.

Vniuersaliter aūt id cōpetere dico quod de omni dicitur ꝛ per se: atq; hoc plane quo ipsum est. 11.

¶ His verbis Arist. diffinit ꝓpōnem vniuersalē posterioristicā ex qua diffinitiōe infert corolariū ex quo vniuersale inest de omni de per se ꝛ ꝭm ꝙ ipm manifestū est ꝙ quecūq; sunt. Uniuersalia ex necessitate insunt rebus. i. subiectis. Et presenti ex textu sequens mouetur questio.

¶ V. Diffinitiones dici de omni ꝛ vl'is sint bene posite. Cōtra q̄stionem obijcitur.

¶ Uidet̄ ꝙ nō. Quia diffinitiōes de oī et vl'is nō ꝯueniūt oīb⁹ ꝯtentis sub diffinito: q2 ista est de omni. Ōis hō currit cū sit vl'is cū tñ p̄dicatū non insit cuilibet supposito subiecti. Et hec vl'is: oīs hō est aīal: ꝛ tñ nō est ꝭm ꝙ ipm cū p̄dicatū non ꝯuertat̄ cū subiecto: igit̄ diffinitiōes insufficiēter sunt posite.

¶ In oppositum. Est arist. ꝛ presens questio duobus notabilibus et quattuor absoluitur corolarijs.

Propositio de omni est duplex. s. { Prioristica. Est ꝓpō cuius p̄dicatū denotat̄ inesse cuilibet supposito subiecti siue sit de ratione eius siue nō vt oīs hō est asinus. Ōne aīal est hō de illa agit̄ ꝑmo prio℞. Et Pe. His. tract. 1. sub noīe ꝓpōnis vl'is eam describit. Posterioristica describit̄ superius in textu: que descriptio sub alijs verbis exprimit̄ sic. Est ꝓpō cuius p̄dicatum ꝯuenit cuilibet supposito subiecti ꝓ qualibet differētia temporis: vt hō est aīal. Et ex illa diffinitiōe elicit̄ alberti regl'a habita quest. 17. scz ꝙ in omni ꝓpōne ꝑ se copula absoluitur } Nobile. 1.

Cōr. 1. de cōditionib⁹ ad ꝓpōnē de oīni reqsitis.

¶ Ex dictis sequitur: ꝙ ad hoc ꝙ aliqua ꝓpositio sit de omni posteriorīstica tres requiruntur conditiones.
¶ Prima ꝙ semper ita sit sicut res per eam significatur: vt homo est animal deus est: absoluendo copulam sicut fieri oportet.
¶ Secunda conditio ꝙ predicatū insit cuilibet suppositio subiecti. Et sic excluditur illa vel consimilis. Omne animal est homo: que licet fiet per se: tñ non posteriorīstica de omni.
¶ Tertia conditio ꝙ predicatū insit subiecto pro qualibet differentia tēporis. Et sic excludit̄ illa vel consimilis: omnis homo est albus.

Cōr. 2. de q̄druplici dr̄na inter de oī ꝓorīsticū ⁊ posteriorīsticū.

¶ Sequitur secundo. Inter ꝓpositionem de omni priorīsticam esse quadruplicem differentiam.
¶ Prima in ꝓpositione de omni priorīstica requiritur actualis distributio. i. ꝙ subiectū actu distribuat̄ per signum vniuersale: ꝙ nō requiritur in posteriorīstica: vt asinus est animal est posteriorīstica non tamen priorīstica.
¶ Secūda differentia. In ꝓpsitione de omni posteriorīstica requirit̄ ꝙ predicatum insit subiecto: sed in priorīstica sufficit ꝙ denotetur inesse: vt omnis homo est asinus: est priorīstica non tamen posteriorīstica.
¶ Tertia differentia. Solum in propositione vniuersali reperitur priorīstica sed posteriorīstica reperit̄ in vniuersali: particulari ⁊ indefinita.
¶ Quarta differētia. Propositio de omni priorīstica non tantū est necessaria: sed contingēs vel falsa: posteriorīstica vero solum est necessaria.

Nōbile. 2.

Vniuersale est duplex.
- Priorīsticū. Est ꝓpositio cuius subiectū est terminus cōmunis distributus per signū vniuersale. Et sic idem est vniuersale priorīsticū: de omni priorīsticū: ⁊ ꝓpō vniu̇salis.
- Posteriorīsticū describit̄ superius in textu que descriptio sub alijs verbis in forma sic exprimit̄. Est ꝓpositio cuius predicatū conuenit cuilibet supposito subiecti pro qualibet differētia tēporis per se: ⁊ cōuertibiliter: vt hō est risibilis

Cōr. 3. de cōditionib⁹ ad vl̄e posteriorīsticū reqsitis.

¶ Ex his sequit̄ ad vniuersale posteriorīsticū requiri tres conditiones. ¶ Prima ꝙ talis ꝓpositio sit ꝓpositio de omni. Et sic excluditur illa vel consimilis: animal est homo: que nō est de omni.
¶ Secunda conditio ꝙ talis propositio sit per se: ⁊ sic excluditur omnis ꝓpositio per accidens: vt omnis homo est albus.
¶ Tertia conditio: ꝙ talis ꝓpositio sit fm ꝙ ipsum. i. ꝙ predicatum cōuertibiliter dicatur de subiecto. Et sic excludit̄ ista. Oīs homo est aīal: que licet sit per se ⁊ de omni: nō tamē est fm ꝙ ipsum: ideo nō est vniuersalis posteriorīstica.

Propositio fm ꝙ ipsum.

Et ꝓpositio fm ꝙ ipsum est ꝓpositio in qua predicatū dicitur conuertibiliter de suo subiecto: vt homo est risibilis. Et omnis talis in qua predicatur propria passio de suo subiecto.

Cōr. 4.

¶ Sequitur vlterius. Non oēm ꝓpositionē necessariā esse de omni: nec oēm ꝓpositionem necessariā esse per se: nec omnē necessariā esse vniuersalē: vt patet de illa: homo potest esse albus: que nec est necessaria ⁊ tñ nō est de omni: nec per se: nec vniu̇salis. Ita etiā nec oīs ꝓpō de oī est vniu̇salis: vt hō est aīal: nec oīs per se est de omni posteriorīstico: vt aīal est hō: nec oīs ꝑ se est vniuersalis vt oīs ꝓpō per se in primo modo perseitatis.

Rñdet̄ ad q̄stī.

¶ Ad questionē respondetur. Diffinitiones dici de omni ⁊

vniuersalis esse bene positas intelligendo eas vt dictum est. Hec conclusio est de mente philosophi verbis supra adductis.

¶ Ad argumentū dicit hanc ꝓpōnem: omnis homo currit esse de omni prioristico: sed nō posterioristico. Et illam omnis homo est animal esse vniuersalē prioristicā: sed non posterioristicā (vt patet ex dictis) ideo argumentum nihil infert contra dictam conclusionem. Obiectionis solutio.

Questio. xviiij.

Non igitur fieri potest vt ex alio genere quisq͡ȝ in aliud trāsiens quicq͡ȝ demonstret: veluti conclusionem geometricam arithmetica demonstratione. 22.

¶ Quibus verbis Arist. cōcludit nō esse possi[b]le demonstrantē descendere de vno genere in aliud genus sic intelligēdo. Quod demōstrans aliquā passionem de aliquo subiecto alicuius sciētie nō potest eam demōstrare de subiecto alterius sciētie. Et dictam conclusionem Arist. tribus ꝓbat rationibus: quaꝝ prima sumitur ex parte subiecti: secunda ex parte principioꝝ: tertia ex parte passionis quas vide in textu supꝫ quo etiam sequens mouet questio.

¶ V. Possibile sit demōstrantē descēdere de genere in gen[us]

¶ Videtur ꝙ non. Quia omnis habēs principia ad oēs sciētias descēdit de genere in genus sed demōstrans habet ꝓncipia ad oēs sciētias: ergo demōstrans descēdit de genere in genus: maior est manifesta: minor ꝓbatur quia demōstrans est logicus: sed logicus habet ꝓncipia ad oēs scientias: igit. ⁊c. Cōtra q̄stionem obijcitur.

¶ In oppositū. Est Arist. ⁊ presens questio nō est intelligēda de genere predicamētali quod scȝ predicat de pluribus specie differētibus: neq͡ȝ de genere phisico quod est materia prima: neq͡ȝ de genere sensibili quod est obiectū alicuius potentie. sed intelligit de genere scibili quod est subiectū attributionis alicuius scientie. Sic ꝙ illa que ad ipsum attribuunt dicunt esse vnius generis scibilis. Et ita capitur genus scibile in hoc primo et. 4. Meth. vbi dicitur. Sicut vnius sensus est vnum genus sensibile: ita scientia vna vnius est generis scibilis. Et genera scibilia sunt duplicia vt sequēti habes notabili. De quo genere p̄sens intelligatur questio.

Genera scibilia sunt duplicia: scȝ.

- Eadem. Vbi vnum comprehendit sub alio siue essentialiter siue accidentaliter: vt ens mobile ⁊ ens mobile ad vbi: linea ⁊ linea visualis. Et sic bene contingit descendere de genere in genus. Unde per propria principia Methaphisice possunt demonstrari passiones de subiectis aliarum scientiarū. Similiter dicit ꝙ per principia scientie subalternantis possunt demonstrari conclusiones in scientia subalternata. Nōbile. 1. Intelligēdū de passiōibus trāscendētibus seu cōibus ⁊ nō ꝓprijs.
- Diuersa. Vbi vnū nō cōprehenditur sub alio. vt ens mobile: ⁊ argumētatio. Et in his generibus nō cōtingit demonstrantem descēdere de genere in genus.

¶ Descendere de genere in genus. Est probare per propria principia passionem alterius scientie inesse suo subiecto. Vel ſm Egidium est quando vna scientia probat aliquid circa ea que sunt alterius sciẽtie ita non inconuenienter tam naturalis ꝙ astronomus cõsiderabit eclipsim lune per comparationẽ ad diametralẽ terre interpositionẽ inter solem ⁊ lunã: ex qua vmbra terre vsqꝫ ad lunã porrigat: ⁊ eo medio vtitur astronomus per relationẽ ad existentiã solis in capite vel cauda draconis de quo naturalis se non intromittit. Et ita licet contingat demonstratorem de scientia subalternante descendere in subalternatã ratione medij demõstratiui: illud tamẽ medium non est omnino ⁊ formaliter idem in vtraqꝫ.

Eclipsim lune natural' ⁊ astronomus ꝯsiderabit.

Rñdet ad q̃sti.

¶ Ad questionẽ respõdetur: nõ est possibile demonstrantẽ potissime descẽdere de genere in genus vbi genera sunt diuersa. Hec ꝯclusio ꝓbatur verbis Arist. ⁊ ꝓbatiõibus ab initio positis rõne tali. Quicqd versatur circa ꝓpriũ genus nõ versat circa aliud: sed q̃libet sciẽtia versat circa ꝓpriũ suũ genus: igit maior nota minor est Arist. in hoc primo et. 4. meth.

Obiectionis solutio.

¶ Ad argumentũ dicit ꝯcedẽdo demonstrantẽ logicũ habere principia cõmunia ad oẽs scientias: logicus tñ per ꝓpria principia nõ demõstrat passionẽ alterius scientie inesse suo subiecto ideo nõ descẽdit de genere in genus.

Questio. xx.

22. Ex eodẽ enim genere ipsa extrema ⁊ media necesse est esse.

¶ Pro ꝯclusione predicte questionis Aristo. pñti in textu secundã assumit rationẽ ex parte principioꝝ ⁊ istam. In omni demõstratione necesse est medium ⁊ extrema esse eiusdẽ generis. ergo principia nõ possunt esse diuersoꝝ generũ: ⁊ per ꝯsequens nõ est possibile demonstrantẽ descendere de genere in genus. antecedẽs patet: qꝛ si non essent eiusdẽ generis tunc premisse non essent per se sed essent accidẽtia. ⁊c. Et hinc sequens oritur questio.

¶ V. In omni demõstratione potissima necesse sit mediũ et extrema esse eiusdem generis.

Cõtra q̃stionem obijcitur.

¶ Videt ꝙ nõ: qꝛ illa duo extrema homo ⁊ risibile sunt diuersoꝝ generum: quia homo est de genere substantie, risibile vero de genere qualitatis.

¶ In oppositũ. Est Arist. ſm quem per mediũ intelligit diffinitio subiecti: vt est animal rõnale. Sed per extrema intelligit subiectũ vt est homo: ⁊ propria passio vt est risibile: quia propria passio in demonstratione potissima est maior extremitas: ⁊ eius subiectũ minor extremitas. Cepit etiam Arist. genus hic sicuti precedẽti in questione. s. pro genere scibili. Unde pro maiori questionis euidentia duo sequũtur notabilia.

Nõbile. 1.

Demonstratio ẽ duplex.

Potissima. Est que ꝓcedit per causam propriã ⁊ immediatã: vt si demonstret illa cõclusio. Omnis homo est risibilis per illam causam: animal rationale.

Non potissima. Est que nõ ꝓcedit per causam ꝓpriam ⁊ immediatã: vt si demõstretur ebrietas inesse huic subiecto socrates per illam causam vinum.

Extrema esse de eodem genere intelligitur dupliciter.
- Uno modo. Est nihil aliud nisi extrema predicari de medio per se ⁊ ſm ꝙ ipsum.i. in ꝑpōne per se ⁊ conuertibili: vt animal rationale est risibile.
- Alio modo. Est extrema ⁊ mediū habere ordinem ⁊ attributionē ad idem subiectū attributionis: vt illa scientia que habet ꝯsiderare de animali rationali habet etiam de risibili ⁊ homine considerare. — Nobile. 2.

¶ Ad questionem respondetur. In omni demonstratione potissima necesse est medium ⁊ extrema esse de eodem genere primo vel secū do modo: patet conclusio Arist. auctoritate: ⁊ probatur ratione superius circa textum adducta: qꝛ alias demonstratio non esset ex ꝑpōnibus per se: termini enim diuersaꝝ scientiaꝝ non cōstituunt ꝑpōnem per se sed per accidēs sed ex ꝑpōnibus per accidens nulla constituitur demonstratio potissima. — Rūdet ad q̄sti.

¶ Ad argumentū dicit ꝯcedendo extrema homo et risibile esse diuersoꝝ generum predicamentaliū in ꝓposito tn̄ sufficit ꝙ sint eiusdem generis scibilis vel ꝙ predicentur de medio per se ⁊ conuertibiliter. — Obiectiōis solutio.

Questio. xxj.

Quo circa fieri non potest quo geometria contrarioꝝ vnā scientiam esse: vel duos cubos cubum esse demonstret. 22.

¶ Ex ratione textus questionis precedentis Arist. infert ꝙ ad geometriam non pertinet demonstrare ꝙ oppositoꝝ eadē sit disciplina: qꝛ oppositio ⁊ disciplina non sunt per se passionis linee. Nec ꝙ duo cubi faciunt vnū cubū: qꝛ cubus non est per se passio linee sed numeri. Sed primū probare pertinet ad logicā vel meth. Secundū ad arithmeticā: tn̄ ex principijs geometrie pōt probari aliqua passio perspectiue: qꝛ subiectū perspectiue continet sub subiecto geometrie. Ex quo ergo geometria ⁊ alie scientie mathematice procedunt ex passionibus que per se ⁊ non per accidens insunt inferunt eas esse certissimas: potest tamen hoc magis haberi ex textu sequenti.

Prima aūt rationatiōis figura maxime ad scientiā ipsam accomodat mathematice sciētie nāq; vt arithmetica geometria ⁊ ꝑspectiua ꝓ hāc vt patet suas afferūt demōstratiōes. 31.

¶ Hic aristoteles probat ꝙ primus modus prime figure magis facit scire q̄ aliquis alius modus: quia manifestum est scientie mathematice que sunt certissime vtuntur: primo modo prime figure per consequens magis facit scire ⁊ inde sequens mouetur questio.

¶ V. Mathematice scientie sunt scientiarum certissime.

¶ Videtur ꝙ non. Quia scientie mathematice nos fallunt ⁊ decipiunt que nos docent pronosticare tempestates: pluuiam: ⁊ similia que non semper eueniunt (vt patet ad sensum) per consequens non sunt certissime. — Cōtra q̄stionem obijcitur.

¶ In oppositum. Est cõmunis auctorũ sententia. Et pro maiori questionis euidentia tria sequuntur notabilia.

Nõbile. 1.

Arist. 9. cap. hu ius pñti põit. 5. differẽtias inter sciẽtias doctri nales ⁊ dialecti cas de quibus Tatar. 75. B.

Scientie sunt in qua druplici dif ferẽtia: quia quedã sunt

- Diuine. Que de diuinis ⁊ abstractis considerant vt theologia ⁊ methaphisica.
- Phisicales. Que de naturalibus considerant ꝓut motui ⁊ trãsmutationibus subsunt: Ut scientia phisicorũ: de anima. ⁊c.
- Sermotionales. Que de sermone considerant dicunt̃ alias triuiales: vt sunt grãmatica: logica: ⁊ rethorica: de quibus vide in Pe. Dis. circa diffinitionem logice.
- Doctrinales. Que docent: vt sunt sciẽtie mathematice nam quib⁹ philosophis licebat (apud veteres) verba facere ⁊ querere: queqꝫ audissent scribere: ⁊ que ipsi opinarent̃ expromere dicebantur mathematici ab his scꝫ artibus (vt inquit Perott.) quas discere atqꝫ meditari inceperant: quam geometriã: musicam ceterasqꝫ disciplinas altiores mathemata hoc est disciplinas veteres greci appellabant. Unde mathematica (vt sequit̃) describi potest.

Nõbile. 2. de de scriptiõe ⁊ diuisione mathematice.

¶ Mathematica. Est scientia considerãs sua considerabilia precise sub ratione quantitatis. Mathematica enim abstrahit a motu ⁊ materia: non scd̃m rem sed scd̃m materiam consideratam: ⁊ ita abstrahentium non est mendacium (vt dicitur. 2. Phisicorũ.) Et habet duas immediatas species. Geometriam ⁊ Arithmeticã quarum prima est de quantitate continua: secũda de quãtitate discreta. Et de certitudine illarũ scientiarũ sequẽs ponitur notabile.

Nõbile. 3.

Una sciẽntia dicit̃ certior alia 5. modis.

- Primo ratione obiecti: scꝫ que est de obiecto immobili ⁊ immutabili: vt est methaphisica que pricipaliter ꝯsiderat de intelligẽtijs ⁊ substãtijs separatis que sunt immobiles. Et sic mathematica nõ est certior alijs.
- Secũdo ratiõe facilitatis ꝙ ad acquisitionẽ. Et sic grãmatica est certissima: quia facillima quo ad acquisitionẽ.
- Tertio ratiõe euidẽtie que. s. habet principia euidẽtiora. Et sic methaphisica est certissima qꝛ (vt dr̃. 4. meth.) per eius principia stabiliunt̃ principia oĩum aliarũ scientiarũ.
- Quarto ratiõe modi ꝓcedẽdi: que scꝫ habet modũ demõstrandi euidentiorẽ suas ꝯclõnes: vt est mathematica
- Quinto ratiõe nostri intellect⁹: que scꝫ sciẽtia est de rebus magis ꝓportionatis nostro intellectui. Et sic mathematica est certissima cũ sit etiã de his que visu ꝑcipi possunt.

Rñdet̃ ad q̃stio:

¶ Ad questionẽ respõdetur. Sciẽtie mathematice sunt certissime aliarũ scientiarũ quo ad modũ ꝓcedendi euidentẽ. Uel (sm̃ Egid.) quantũ est ex pte nr̃i intellectus. Hec ꝯclusio videt̃ de mẽte phi. ꝓbat̃ rõne: illa sciẽtia est certior alia cui ꝯueniũt plures modi certitudinis: sed sic est de mathematica igit̃. ⁊c. maior manifesta: minor ꝓbat̃ p phm. 6. Ethic. oportet scientiã certificari ⁊ iherere: silitudinib⁹ sed mathematica est h⁹modi igit̃. ⁊c

¶ Ad argumentū dicit̄ sciētias mathematicales esse certissimas quo ad modū ꝓcedendi demonstratiuū vel quo ad modū nostrū intelligēdi: nō tñ sunt certissime (vt argumentū ꝓbat) quo ad ꝓnosticationē pluuie ꝛ tempestatū: q2 nō om̄e futurū (vt docet Arist. 2. Periher.) de necessitate eueniet.

Obiectionis solutio.

Questio. xxij.

Acrescit etiam ratiocinatio non per media sed assumendo: nam. a. de. b. sumitur: ꝛ hoc de. c. et hoc rursus de. d. atq3 hoc in infinitum procedit. Versus quoq3 latus eius fit incremētum. A. namq3 de. c. atq3 de. e. conduditur.

¶ Arist. ꝯclusionem predicte questionis ꝙ sc3 sciētie mathematice sint alijs firmiores tribus ꝓbat ratiōibus quaꝝ tertia p̄nti in textu assumit̄ ex pte medij ꝛ illa: Sciētie mathematice nō ꝓcedunt nisi ꝑ vnū mediū ad vnā ꝯclōnē 3 potissime demonstratā. alie aūt sciētie ꝓcedunt per plura media: ergo scientie mathematice sunt alijs firmiores patet ꝯsequētia: ꝛ antecedēs est notū ꝑ comment. in ꝓlogo Phis. dicentē ꝙ Math. nō ꝓcedit nisi ꝑ vnū genus cause: sc3 ꝑ formam. Alie aūt per plura vt methaphisica per tria genera: phisica aūt per omnia. 4. genera (vt colligit̄ de mente philosophi. 2. Phis. et. 2. huius.) Et dicto super textu sequens mouetur questio.

¶ V. Demōstrationes possint augeri per plura media.

¶ Arguitur ꝙ nō. Quia vnus ꝛ idem effectus non habet nisi vnam causam proximā ꝛ immediatā: igit̄ nō potest demōstrari pluribus medijs potissime.

Cōtra q̄stionem obijcitur.

¶ In oppositum. Est ꝙ eiusdē effectus plures sunt cause per ꝯsequens plura possunt esse media demōstrationis. Pro huius q̄stionis solutiōe vnū notabile ꝛ quattuor ponunt̄ casus quibus demōstrationes augent̄.

Nōbile.

Demonstrationes augent̄ dupliciter: sc3.

Simpliciter. Qn̄ ipsa demōstratio multiplicat̄ ꝑ plura media. i. qn̄ eadem ꝯclusio demonstrat̄ pluribus medijs. Et hoc nō ꝯtingit in demōstratione ꝓpter quid ꝛ potissima qm̄ ꝓcedit ꝑ propriā immediatā causam que nisi vna est vnius effectus. Sed demonstrationē nō potissimā ꝯtingit multiplicari per plura media. 4. casibus inferius positis.

Scdm̄ quid ꝯtingit dupliciter.

Vno mō in latus accipiendo. Qn̄ sub eodē medio subsumunt̄ plures termini inferiores rōne cuius subsumptionis ꝯcludunt̄ diu̾se ꝯclusiones: vt om̄e aīal est sensitiuū: ꝛ oīs hō est aīal: igit̄ oīs hō est sensitiuus: sic auget̄ in latus. Om̄e aīal est sensitiuū ꝛ oīs leo est aīal: igit̄ oīs leo est sensitiuꝰ. et ī tali demōstratiōe sꝑ maior manet īuariata

Alio modo inpost assumēdo. Qn̄ maior extremitas manet inuariata ꝛ subsu-

mitr alter terminus minor:vt ois substantia est ens
τ oē aial est sbstantia igit oē aial est ens. Sic au-
getr omne aial est ens:τ ois hō est aial: ergo ois hō
est ens. Et in tali augmentatiōe semp ɔclusio pmi
syllogismi debet fieri maior scdi. Et hoc contingit
dupliciter vel respectu pluriū subiectoꝝ vt in exē-
plo prius posito:vel respectu pluriū passionū:vt sic
oē rōnale est disciplinabile:τ omis hō est rōnalis:
igitr ois hō est disciplinabilis. Sic augetr omis hō
est disciplinabilis τ omne disciplinabile est risibile
igitur omnis homo est risibilis.

Demonstrationes non potissime augentur simpli-
citer quatuor sequentibus casibus.

¶ Primus casus. Qn̄ eadē ɔclusio demonstratr pluribus de-
monstrationibus ꝓpter quid procedentibus per diuersas causas: vt illa cō
clusio Omnis homo est risibilis potest demonstrari per illud mediū animal
rationale:τ per illud ens factum propter beatitudinem.
¶ Secundus casus. Quando eadem ɔclusio demonstratr diuersis demon-
strationibus:quaꝝ vna est propter quid: alia quia est:vt iam dicta conclusio
per illa duo media rationale et flebile.
¶ Tertius casus. Quando eadem conclusio demonstratur pluribus demō
strationibus quia est vt illa. Omnis homo est rationalis potest demonstrari
per illa duo media risibile τ disciplinabile.
¶ Quartus casus. Qn̄ eadē conclusio demonstratur pluribus medijs ha-
bentibus se s̄m sub τ supra:vt si demonstratur illa cōclusio omnis homo est
substantia per illa duo media corpus et animal.

Rn̄detr ad q̄stio. ¶ Ad questionē respondetr. Demonstrationes potissime:τ
ꝓpter qd non possunt augeri p plura media. Sed alie demonstratiōes non
potissime pn̄t augeri dictis. 4. casib9 τ in latus accipiēdo τ ī post assumēdo
illa ɔclusio ꝓbatr verbis supra positis. Et ps pma ɔclusionis patet p rōnem
ɔtra q̄st. supius adductā. Scda vero ɔclusionis ps ex p̄dictis est manifesta.

Obiectionis so lutio. ¶ Ad argumentū dicitr non esse inconueniens vnū τ eundē
effectū p plures causas etiā demonstratiōe ꝓpter qd demonstrari: licet vn9
τ idem effectus non habeat nisi vnam causam proximam τ inmediatam per
quam demonstratione potissima:demonstratur.

Questio. xxiij.

30. Alio vero mō differūt esse τ ꝓpter q̄d est:q̄d p aliā atq3 aliā
vtrūq3 ɔsideratr: tales aūt sunt ea q̄ ita sese habēt vt altera
sub altera collocetr:vt ad geometriam perspectiua. ꝛc̄.

¶ His verbis Arist. ponit differentiā demonstrationū ꝓpter qd et qa est in
diuersis sciētijs p̄mittendo ad hoc tres regulas de scientiaꝝ subalternatiōe
s̄m quas primo differentiā ponit:vnde τ sequēs oritur questio.

¶ V. Possibile sit vnam scientiā alteri subalternari.

¶ Videtur q non. Quia totius et partis est eadem scientia: sed subiectū scientie superioris est totū respectu scientie inferioris: ergo de subiecto sciētie superioris et inferioris est eadem scientia et per ɔsequens vna non subalternatur alteri: cum idem non subalternetur sibiipsi. Cōtra q̄stionem obijcitur.

¶ In oppositū. Est Arist. qui (vt dictū est) differentiā ponit inter ꝑpter qd et q2 est etiā in sciētijs subalternatis quoniā sciētia subalternās demōstrat ꝑpter quid sed subalternata q2 est: vt sciētia nauālis ɔsiderat aliqua serenitatis signa in celo subalternat astrologis que ɔsiderat motus astroꝝ et causas signoꝝ serenitatis. Et sup illa differētia presens mouet questio: pro cuius solutione vnicū premittit notabile de quadruplici scientiarū subalternatiōe.

¶ Vnā scientiā subalternari alteri. Est subiectū vnius sciētie esse superius ad subiectū alterius sciētie: vt geometria subalternatur mathematice: q2 subiectū geometrie est quātitas ɔtinua mathematice vero subiectū est quātitas ī genere. Et sciētia vna dicit subalternari alteri. 4. modis. Nōbile.

¶ Primo quando vna scientia considerat de aliquo propter quid et talis dicitur subalternās: et alia considerat Quia est de eodem. Et dicit subalternata: vt scientia naturalis considerat de iride q est portio arcus quo ad q2 est cum sit notum ad sensum. Sed perspectiua considerat quare iris est portio arcus quo ad ꝑpter quid. Et ideo quo ad hanc considerationem perspectiua est scientia subalternans naturalis vero subalternata. Una sciētia subalternat alteri. 4. modis.

¶ Secūdo modo sciētia dicit alteri subalternari quādo vna hoc est subalternans est de genere. Et alia. i. subalternata est de specie: et sic mathematica sibi subalternat Geometriam et Arithmeticam. Null9 pōt hr̄e sciam subalternatam (vt dicit Sco. ī. 3. dist. 2) nisi habeat subalternantē: quia spēs includit essentialiter ipsuȝ genus suū.

¶ Tertio modo: quando vna considerat de aliquo simplici: alia de eodē cōtracto: vt Arithmetica hoc modo sibi subalternat Musicam: quia Arithme. considerat de numero. Musica vero de numero sonorum.

¶ Quarto modo. Una scientia dicit subalternās: quia per principia vel cōclusiones eius demonstratur aliqua conclusio in alia scientia. Et sic geometria dicitur subalternans respectu chirurgie: quia per principia Geometrie demonstratur ista in chirurgia vulnera rotunda tardius sanantur q̄ oblonga: per hoc q partes vulnerum circularium magis distant quā partes vulnerum oblongorum. Vulnera rotūda tardi9 sanant q̄ oblonga.

¶ Ad questionē dicit: possibile est vnā scientiā alteri subalternari modis iam dictis. Hec ɔclusio patet per Arist. et rōnibus dictis. R̄ndet ad q̄sti.

¶ Ad argumentū dicit maiorem esse intelligendā de parte subiectiua vel integrali non autem de parte in modo. Obiectiōis solutio.

Questio. xxiiij.

Manifestum est etiam si sensus quispiā defuerit: necessario et scientiam aliquam deesse: quam quidem consequi nō possumus si discimus vel inductione vel demonstratione. 33.

¶ Philosophus tractatur9 de syllogismo ignorātie duplicem ponit ignora- Duplex ignorātia.

rantiam: vnam pure negationis aliam praue dispositionis. Deinde ostendit quomodo in nobis causetur ignorātia pure negationis dicens ꝙ deficiente nobis aliquo sensu a natura necesse est scientiā de ꝓprijs sensibilibus illius sensus nobis deficere: qꝛ nec inductione possumus habere talē scientiā: qm̄ inductio procedit ex singularibus que cognoscunt per sensum: nec demonstratiōe: quia demōstratio ꝓcedit ex propositionibus vniuersalibus que cognoscunt per suas singulares.

¶ V. Deficiente nobis aliquo sensu necesse sit deficere scientiam sensibilis illius sensus.

¶ Videtur ꝙ non. Quia sensus est causa per accidens scientie: ergo ipso destructo possumus habere scientiam: tenet ꝯsequentia: quia causa per accidēs est qua destructa nihil minus sequitur effectus.

Cōtra q̄stionem obijcitur.

¶ In oppositū. Est Arist. Et pro q̄stionis solutiōe duo premittunt nōbilia.

Nōbile. 1.

Sensus capitur. 4. modis.

- Primo pro actu sentiendi. Et sic capitur. 2. post cap vlt. Ubi dicitur ex sensu fit memoria.
- Secūdo ꝓ potētia sensitiua. Et sic. 2. de aīa dicit quinqꝫ sunt sensus exteriores. i. potētie sensitiue exteriores.
- Tertio: pro organo sensitiuo ita capitur. 2. de anima sensibile positum supra sensum. i. organū sensitiuū non facit sensum. i. sensationem.
- Quarto: pro aggregato ex anima sensitiua: actu sentiendi ꝛ dispositione media. Et sic capitur. 2. de anima cum dicit. Sensus est virtus passiua. In proposito potest capi sensus secūdo vel tertio modo.

Notabile. 2.

Sensu cōtingit deficere aut.

- A natiuitate. Vt quādo quis nascit sine organo alicuius sensus. Ut cecus a natiuitate dicit deficere visu Ita capit in ꝓposito. Et apud Arist. in de sensu ꝛ sensato dicitur Cecos esse prudētiores ꝙ surdos.
- Per violentiā: vt cū quis ꝑ orbationē vel abscisionem caret aliquo organo: vt qn̄ alicui eruuntur oculi.

Rn̄det ad dub.

¶ Ad questionem respondet. Deficiente nobis aliquo sensu a natiuitate necesse est naturaliter deficere scientiā per propriam inuentionem de sensibili proprio illius sensus: quantū ad cōceptos proprios ꝛ speciuocos. Hec ꝯclusio est de mente philosophi qui (vt supra dictum est) eam diuisiuo probat argumento.

¶ Dicitur in conclusione a natiuitate: quia cecus cui effossi sunt oculi bene potest habere scientiam de coloribus.

Conclusiōis declaratio.

¶ Dicitur naturaliter quia deus potest alicui ceco ꝛ surdo a natiuitate dare scientiam de sensibilibus visus ꝛ auditus.

¶ Dicitur per propriā inuentionē. s. que habentur per proprium exercitium absqꝫ aliquo doctore extrinseco per hoc excluditur scientia que habetur per acquisitionem a doctore: quia cecus potest habere scientiam de coloribus ꝑ auditū: sunt enim auditus ꝛ visus sensus discipline.

¶ Dicitur quantum ad cōceptus proprios ⁊ speciuocos hoc est qñ cognoscimus sensibile sub ratione qua apprehendiꝛ a sensu: vt albedinem sub ratione albedinis: per hoc excluditur cognitio per conceptus generales: vt cognoscendo albedinem sub ratione entis vel sub ratione quanti. vel scđm ꝙ est in aliqua materia.

¶ Ad argumentū diciꝛ ꝙ duplex est causa per accidēs quedam est que nihil facit ad productionem sui effectus vt album per accidens domificat. Alia est per accidēs sine qua nō ⁊ talis necessario requiriꝛ ad productionem effectus cuiusmodi est sensus respectu scientie: argumentū vero procedit de causa per accidens primo modo. Obiectionis solutio.

Questio. xxv.

Cum aūt demonstrationum alia sit vl'is alia particularis: ⁊ alia affirmatiua: alia negatiua: ambigiꝛ vtra sit prestabilior 59 Et eodem modo de ea que recte diciꝛ demonstrare ⁊ de ea que deducit ad id quod fieri nequit.

¶ Presenti textu Arist. comparat demonstrationes penes cōditiones que conueniunt ei inquantū est syllogismus ⁊ in parte prima textus tres mouet questiones que sequenti vnico questionis titulo comprehenduntur.

¶ V. Demonstratio vl'is sit potior particulari: ⁊ affirmatiua negatiua: ⁊ ostensiua ad impossibile.

¶ Videtur ꝙ non primo. Quia noticia distincta perfectior est noticia confusa sed noticia per particularem acquisita est distincta: sed per vniuersalem est confusa ergo perfectior est noticia demonstrationis particularis per consequens particularis est potior. Cōtra q̄stionem obijciꝛ tripliciter.

¶ Scđo. Aliqua demonstratio affirmatiua est quia est: ⁊ aliqua negatiua propter quid sed propter quid est potior q̄ꝫ qr vt patet ex predictis.

¶ Tertio. Si aliqua demonstratio ostensiua est negatiua ⁊ aliqua ad impossibile est affirmatiua tunc cum affirmatiua sit potior negatiua demonstratio ad impossibile erit potior ostensiua.

¶ In oppositum est Arist. ⁊ communis auctorum sententia. Et pro questionis euidentia tria ponuntur notabilia.

Demonstratio consideraꝛ tripliciter.

- Primo modo inquantū syllogismus: ⁊ sic sex recipit ꝯditiōes qtandā inter se oppositionē dicētes scꝫ vl'e: ꝑticulare: affirmatiuū: negatiuū: ostēsiuū: ⁊ ad impossibile.
- Secundo modo inquantū demonstratio: ⁊ sic ei conueniunt iste conditiones que sunt procedere ex prioribus ⁊ posterioribus: ostendere propter quid ⁊ quia. Nōbile. 1.
- Tertio modo ꝑ cōparationē ad res ꝓcatas: ⁊ sic ei ꝯueniunt iste cōditiones que sunt esse magis ex compositis ⁊ ex simplicibus esse de subiecto ⁊ non esse de subiectis.

Demōstratō nō dr̄ vl̄is ꝙ sit ex termis ꝯuībus; nec ꝙ sit ex ꝓpōnib⁹ quaꝝ sbiecta distribuunt.

Nōbile. 2.

Demō-stratio.

Vniuersalis. Est que demonstrat passionē de suo subiecto primo ⁊ adequato. Unde ad demonstrationē vniūsalē nō requiritur ꝙ ꝯcludatur ꝯclusio determinata signo vniūsali: sed requiritur ꝙ talis ꝯclusio sit vniuersale posterioristicū.

Particularis. Est illa que concludit passionē de suo subiecto nō primo. vt demonstratio que concludit ꝙ socrates sit risibilis. Uel ꝙ ysochelis habeat tres angulos equales duobus rectis. Et demōstratio nō dicit̄ particularis ꝙ ꝯcludat conclusionē determinatā signo particulari. Sed quia concludit passionē de subiecto nō primo nec adequato.

Nōbile. 3.

¶ Demōstratio dicit̄ potior alia. Que est dignior ⁊ perfectior quo ad scire hoc est que magis facit scire: qꝛ demonstrationis finis est scire: igitur de quāto demōstratio magis accedit ad illum finem de tanto est perfectior ⁊ dignior. ¶ Quid vero sit demōstratio ostēsiua ⁊ ad impossibile dictum est questione. 8. Demonstratio vero dicit̄ affirmatiua cuius cōclusio est affirmatiua. Et negatiua cuius conclusio est negatiua.

Demōst. affirm. ⁊ negatiua.

Rn̄det ad q̄stio.

¶ Ad questionē respondet. Questio est vera ꝓ oibus trib⁹ partibus. Et partē primā questiōis Arist. 7. ꝓbat rationibus: quarū prima. Illa demōstratio est potior que demōstrat proximam ⁊ immediatā causam ipsius effectus. Sed sic est de vniuersali ⁊ non particulari. igitur. ⁊c.
¶ Secunda pars. 5. probatur rationibus quarum vna est illa demonstratio est potior que scitur ex paucioribus. Sed affirmatiua scitur ex vno genere propositionis scꝫ ex affirmatiuis. Negatiua vero ex duobus scitur generibus: scꝫ affirmatiua ⁊ negatiua: igitur. ⁊c.
¶ Tertia pars probatur sic: illa demonstratio est potior cuius ꝓpositiones sunt credibiliores ⁊ notiores. Sed sic est de ostensiua. igit̄. ⁊c.

Obiectionū solutio.

¶ Ad argumenta: ad primū dicit̄: licet noticia particularis demōstrationis sit de obiecto distinctiori q̄ noticia ꝯclusionis vl̄is: extra tn̄ secūda noticia ꝯsiderata vt complexa ⁊ demōstratiua distinctior dici debet.
¶ Ad secundū ⁊ tertiū dicit̄: demonstratio affirmatiua vt sic: ⁊ nō inquantū Quia est: est potior negatiua. Et demonstratio ostensiua vt sic ⁊ nō inquantum negatiua est potior demonstratione ad impossibile.

Questio. xxvj.

45 Vna autem est sciētia que vnius est generis: que cōponunt̄ ex primis ⁊ sunt partes aut affectus horum per se. Diuerse vero scientie sunt quarū principia nō sunt ex eisdem nec ex vnius principijs principia proficiscuntur alterius.

¶ Hic Arist. cōparat scientias adinuicē penes idemptitatē et diuersitatem ꝯcludens vnitatē scientie sumi ab vnitate subiecti: ita ꝙ illa sint vnius sciētie que sunt vnius generis scibilis. Unde ⁊ sequēs oritur questio.

❡ V. Scientia vnitatem a suo subiecto ⁊ distinctionem a suis principijs capiat.

¶ Videtur ꝙ nō. Primo qꝛ scientia nō capit entitatem a suo subiecto: ergo nec vnitatem tenet ꝯsequētia: qꝛ ab eodem habet res ꝙ sit ens ⁊ vnum ens. Cōtra q̄stionem obijcit̄ dupliciter.
¶ Secūdo sic. Distinctio scientiarū sumitur a distinctione subiectorū: ergo non a distinctione principiorum: tenet ꝯsequentia: quia idem non habet diuersa principia distincta: antecedēs patet per Aristo. 1. de anima dicentem. Secantur scientie quēadmodum res.
¶ In oppositū. Est Arist. Et pro questionis solutione duo premittunt̄ notabilia iuncto vno corolario.

Scientia. { Simplex. Est simplex habitus alicuius ꝓpōnis demonstrate que descripta est supra questione. 6. Et hec dicit̄ vna a priori intrinsece a ꝓpria entitate: qꝛ circūscriptis oībus scientia est vnū ens ponibile in predicamētis: igitur est vna. Nōbile. 1.
Aggregata. Sunt multi habitus multarū ꝓpōnū seu ꝯclusionū vt totalis logica totalis philosophia. Et hec dicit̄ vna a posteriori extrinsece a suo subiecto attributionis. }

Distinctio ē duplex. scʒ. { Intrinseca: qn̄ aliquid per differentiā ꝓpriā ⁊ essentialem distinguitur ab alio. Et sic quelibet scientia habet vnam differentiā intrinsecā ⁊ essentialē que multotiēs est nobis ignota per quā differt a qualibet alia scientia. Nōbile. 2.
Extrinseca. Qn̄ principiū essentialiter distinctiuū est nobis innominatū: tūc accipimus vnū extrinsecū ꝓ principio distinctiuo sicut distinguimus potentias per obiecta. }

Ex dictis sequit̄: ꝙ distinctio scientiaꝝ intrinseca nō potest sumi a distinctione principioꝝ ipsius subiecti vel demōstrationis: quia talia sunt extrinseca scientie: ergo per ea nō potest sumi distinctio essentialis ⁊ intrinseca scientie. Et presens questio loquit̄ de principijs tam complexis ꝙ incōplexis: vt principia demonstrationis complexa sunt premisse: incōplexa subiectū ⁊ passio. Arithmetice principiū complexū si ab equalibus equalia demas reliqua erūt equalia. Incomplexū est vnitas. Cōꝛ. Principia q̄dā cōplexa quedaʒ incōplexa.

❡ Ad questionē respōdetur. Scientia aggregata capit suā vnitatē extrinsecā a subiecto attributionis: sed diuersitatē a suis principijs. Prima pars ꝯclusionis ꝓbatur ratiōe tali. Subiectū in sciētia se habet vt terminus ad quē in motu. sed sic est ꝙ motus dicit̄ vnus ꝓpter suū terminū ad quē: igit̄. ⁊c. maior ꝓbatur: qꝛ sciētia dicit̄ motus rationis (vt dicit bea. Thomas) minor vero est Arist. 5. Phisi. Secūda ꝯclusionis pars probat̄. Sciētia est eadē ꝓpter principioꝝ identitatē: igitur est etiā diuersa ꝓpter principioꝝ diuersitatē: tenet ꝯsequētia: qꝛ ab eodē res capit vnitatē ⁊ diuersitatē. antecedēs ꝓbat Arist. a signo vel experiētia: qꝛ homines vocāt scientias easdem ꝓpter eadem principia: ⁊ diuersas ꝓpter diuersa principia. Rūdet̄ ad q̄stio.

❡ Ad argumēta dicit̄ ad primū: ꝙ probet scientiā nō capere suam vnitatē intrinsecā a subiecto: sed extrinsecā quod etiā conclusio vult Obiectionū solutio.
¶ Ad secundū dicit̄ negādo anūcedens ⁊ ad ꝓbationē dicit̄ ꝙ in auctoritate Arist. quēadmodū nō dicat circūstantiā cause: sed dicit similitudinē.

Questio.xxvij.

44. **Interest aūt inter quod sub sciētiā ⁊ quod sub opinionem cadit:⁊ inter scientiam et opinionem.**

¶ Finaliter in cap.vltimo huius primi philosophus cōparat scientiā ad alios habitus intellectuales ponens primo hanc conclusionē.Scibile ⁊ scientia differunt ab opinabili ⁊ ab opinione:q2 sciētia est vliū ⁊ necessariorum opinio est possibiliū aliter se habere.Et ex hoc sequens oritur questio.

Cōtra q̄stionem obijcitur.

¶ V. Scibile ⁊ scientia differant ab opinabili ⁊ opinione:

¶ Videtur φ non.Quia illud quod scitur ab vno:opinatur ab alio . Et idē ab eodem potest sciri ⁊ opinari diuersis temporibus igitur idem erit sciētia ⁊ opinio.Scibile ⁊ opinabile.

¶ In oppositū. Est cōis auctor sentētia.Et est scibile in ꝓposito qđ scitur. Opinabile vero qđ opinat:⁊ scibile est triplex quoddā ꝓpinquū ⁊ est ɔclusio scita. Remotū vero est terminus ɔclusiōis scite. Sed remotissimū est res sgnata p terminū ɔclusiōis scite. Et sicut scibile ita etiā opinabile triplex est.

Scibile triplex

Quomodo vero in proposito capiatur opinio sequenti habetur notabili.

Nōbile. 1.

Opinio capit tri-plicit sm linco.

- **Cōmuniter.** Est cognitio cū assensu siue illa sit cū formidine siue non . Et sic. 5.top.dicit.Sciētia est species extīmationis.i.opinionis:⁊ illo modo est genus ad scientiam.
- **Proprie.** Est acceptio vnius partis ɔtradictiōis cum formidine de altera parte.Et sic opinio de dubijs habetur vt rex sedet figura est distincta a re figurata.
- **Magis ꝓprie.** Est cognitio veri ⁊ ɔtingentis cum formidine de opposito: ⁊ ita capit in ꝓposito dicit enim Arist. opinionem esse circa ɔtingentia que pñt se aliter habere.

Cōr. 1.

¶ Ex dictis sequit.φ opinio ꝓprie accepta cōiter sic describitur. Opinio est assensus infirmus alicuius ꝓpōnis cū formidine de opposito.et sic opinio est ꝓpōnis ɔtingētis siue necessarie.Et tūc sciētia ⁊ opinio pñt esse de eodē etiā tanq̄ de scibili vel opinabili ꝓpinquo non tñ simul sed successiue.Capiendo vero opinionē tertio modo tūc scientia ⁊ opinio non possunt esse de eodem tanq̄ de scibili vel opinabili ꝓpinquo:licet bene tanq̄ de remoto:q2 scientia ꝓprie dicta non est de contingenti.

Sciētia ⁊ opio pñt esse eiusdē.

Hoc est verū de scīa ⁊ opīone actualib9: nā scīa actualis bene ē cōpossibilis opinioni habituali ⁊ eɔ.opio actualis scie hituali

Nōbile. 2.

Sciētia ⁊ Opinio differūt.

- **Primo.** Opinio pōt haberi sine argumentatione preuia. Sciētia vero nō potest haberi sine preuia demōstratiōe saltē mediate vel īmediate. Dicit mediate ꝓpter scientiā habitualē que īmediate generat ex actib9 freq̄ēter reiteratis. Etiam ꝓpter scientiā actualē q̄ fit ex inclinatiōe sciētie habitualis cū habitus inclinet ad ɔsimiles actus ex q̄bus generat.
- **Secūdo.** Sciētia est assensus certus ⁊ euidēs nō aūt opinio. Et assensus certus debet fieri sine formidine de opposito ⁊ respectu ꝓpōnis vere.
- **Tertio.** Sciētia nō potest esse nisi respectu ꝓpōnis vere:sed opinio potest esse respectu vere vel false.

¶ Sequitur ex dictis. Quod per opinionem assentimus cum formidine: et per scientiam sine formidine et illa non contradicunt: similiter enim posset dici de scientia et fide: quis enim posset assentire alicui evidenter per scientiam et sine evidentia per fidem: sed non sequitur ergo assentit evidenter et non evidenter cum non fiat secundum idem. Unde evidentia est assensus quo assentimus alicui propositioni propter aliquam rationem cogentem vel propter manifestam veritatem. Primum dicitur propter propositiones evidentes evidentia intrinseca sicut sunt prima principia que per intellectum cognoscuntur. Est enim intellectus habitus cognitivus principiorum et Arist. in textu distinguit intellectum ab opinione et scientia: quia intellectus est principium scientie: opinio vero non cum sit contingentium. Scientia vero est habitus propositionis mediate et demonstrabilis: intellectus vero est habitus propositionis immediate et indemonstrabilis. — *Evidentia quid sit.* — *Intellectus quid sit et quomodo a scientia et opinione differat.*

¶ Ad questionem respondetur. Scibile propinquum differt ab opinabili propinquo realiter: et scientia differt ab opinione tanquam perfectum ab imperfecto. Hec conclusio est de intentione Arist: et pars prima probatur illa differunt quorum unum est contingens alterum necessarium sed sic est de opinabili et scibili: igitur maior nota minor probatur ex diffinitionibus: quia opinabile est propositio contingens: sed scibile est propositio necessaria que sequitur per demonstrationem. Secunda conclusionis pars patet ex tribus differentiis inter opinionem et scientiam supra positis quoniam assensus sine formidine habet se ut perfectum assensus vero cum formidine sicut imperfectum: igitur. etc. — *Respondet ad questionem.*

¶ Ad argumentum dicitur totum concedendo quia idem potest esse scientia et opinio: scibile et opinabile respectu diversorum diversis etiam temporibus: sed non respectu eiusdem et eodem tempore: vel tanquam de scibili et opinabili remoto non autem propinquo (ut dictum est.) — *Obiectionis solutio.*

Circa initium libri .ij. posteriorum sequens ponitur textus.

Ea que querimus tot sane profecto quot sunt ea que scimus: querimus autem quattuor: esse: propter quid est: si est atque quid est.

¶ Iste est secundus posteriorum liber in quo agitur de scibili: quia libro primo dictum est de demonstratione que est generativa scientie et etiam dictum est de ipsa scientia que ad scibile refertur modo cum relativorum sit eadem scientia hic de scibilibus determinat. Et presenti in textu Arist. hanc ponit conclusionem. Questiones vere scibiles sunt equales his que vere scimus unde sequens monetur questio.

¶ V. Tantum quattuor sint questiones vere scibiles. — *Contra questionem obiicitur.*

¶ Videtur quod non. Quia omnis questio est questio medii: sed tantum unum est medium: igitur tantum una erit questio.

Quid q̄rant.4. q̄stiones ⁊ ordo earū (ſm arist.)

¶ In oppositū. Est Arist. qui quattuor ponit questiones. s. quia est. ꝓpter quid est. si est. ⁊ quid est. addēs exempla. Ut querere vtrū hoc sit hoc: est querere quia est. Ut vtrū sol deficiat an nō: scito autem quia est querimus ꝓpter quid. vt scito ꝙ sol deficit et ꝙ terra mouetur: querimus causam ꝓpter quid sol deficit. ⁊ propter quid terra mouetur. Sed querere si est: est querere. vtrū aliquid sit: vt vtrum centhaurus sit. aut si deus sit vel non: et cognito ꝙ centhaurus sit: ⁊ ꝙ deus sit: querimus quid est centhaurus: quid est deus. ponimus tamen cōmuniter alium dictarum questionū ordinem essentialem ita ꝙ sequens semper presupponat precedentē ⁊ non econtra: dicendo ꝙ due prime questiones si est: ⁊ quid est: querant de esse rei simpliciter. alie vero due: quia est: ⁊ propter quid: de complexione rei cum alia re. Ut quid est: presupponit si est. non enim possumus querere de aliquo quid sit nisi prius sit: ita non possumus querere an homo sit risibilis nisi prius sciamus quid sit homo neq̄ possumus querere propter quid homo sit risibilis nisi prius sciamus quia est. i. hominem esse risibilem: et ita questio propter quid alias tres presupponit questiones. Et pro maiori questionis euidentia duo notabilia ⁊ tria ponuntur corolaria.

Ali⁹ essentialis q̄stionū ordo.

Notabile. 1.

Questio in ꝓposito. Est ꝓpositio necessaria dubitabilis que pōt demonstrari. Et oīs talis est vere scibilis. Et est q̄stio duplex: scz.

- Simplex vel nō ponēs in nūerum qđ idem est. Est ꝓpō de est secūdo adiacēte q̄rens essentiā rei absolute vel diffinitiue. Et sūt due scz.
  - Si est. Est nihil aliud nisi ꝓpositio de est secūdo adiacēte querens essentiā rei. Et sic querit Arist. Utrum Deus sit. Utrum centhaurus sit.
  - Quid est. Est ꝓpositio de est secūdo adiacēte querens de diffinitione vel esse diffinitiuū rei: vt q̄rendo de deo quid sit. Et quotiens capiatur quid est. dictum est. 3. questione. 1. huius.
- Cōposita vel ponēs in numerū. Est ꝓpō de est tertio adiacēte in q̄ queritur aliquod predicatū inesse suo subiecto. Et sunt due scz.
  - Quia est. Est ꝓpositio de est tertio adiacente in qua queritur an aliquod predicatum insit subiecto: vt querēdo de homine. Utrum sit risibilis vel flebilis vel disciplinabilis. Et quotiens sumatur Quia est dictū est. 3. quest. 1. huius.
  - Propter quid. Est ꝓpositio de est tertio adiacente in qua queritur causa quare talis ꝓprietas insit subiecto: vt querendo de homine: ꝓpter quid est risibilis. Respondetur propter rationabilitatē.

Coꝛ. 1. de trib⁹ ad oēm q̄stionē reqsitis.

¶ Ex dictis sequit̄. Qꝙ ad oēm questionē tria requirūtur. Primū ꝙ sit dubia seu quodāmodo ignota. Secundū ꝙ aliquid prius notum presupponat. Tertiū ꝙ habeat causam vel medium per quod possit demonstrari. Ex quibus patet de primis principijs non esse questionē: nec propositionū falsarum: neq̄ impossibilium. ⁊c.

¶ Sequitur vlterius dictas q̄stiones inter se differre. Primo quia questiones Si est ⁊ Quid est: se tenent ex parte subiecti. Sed questiones Quia est: ⁊ ꝓpter quid est se tenent ex parte predicati. Secūdo differunt qꝛ questiones Si est: ⁊ Quid est: sunt questiones nō ponētes in numerum. i. querētes scd̄m adiacens. Sed questiones Quia est: ⁊ propter Quid sunt questiones ponētes in numerū: quia illud quod querūt per predicatū importat aliquam dispositionē circa illud de quo querit. i. circa subiectum. Et sic due sunt questiones ponentes in numerū: ⁊ due non ponentes in numerum vt dictum est.

Cōr. 2. de differētia questionū.

Questiōes. 2. ponētes ī numerū ⁊. 2. nō ponētes

Vere Scibile capit dupliciter.
- Vno modo pro illo quod per veram demonstrationem est scibile. Et sic sola conclusio demonstrabilis est vere scibilis.
- Alio modo pro illo quod est certitudinaliter cognitū: habita actuali demonstratione. Et sic capit in proposito: nam habita actuali demōstratione per quam scitur passionē suo inesse subiecto statim elicitur si est ⁊ alie questiones cognoscunt.

Nōbile. 2.

¶ Sequitur presenti ex notabili ꝓpōnem Arist. (in qua dicitur Questiones vere scibiles sunt equales numero his que vere scimus) sic intelligendā. Tot sunt genera questionū scibilium quot sunt genera scibilium. Uel sic ꝙ oīs questio scibilis est ꝓpositio scibilis ⁊ econtra.

Cōr. 3. de intellectu propōnis Arist.

¶ Ad questionē respondet. Tantū quattuor sunt questiones vere scibiles in genere: nō coincidentes in suis rationibus formalibus. Hec conclusio est de mente Arist. probaturq̨ ratione diuisiua exprimēs dictarum questionū sufficientiā. Omnis questio aut nō ponit in numerū tunc querit essentiam rei simpliciter: sic est questio Si est: vel querit essentiam rei diffinitiue sic est questio Quid est. Aut ponit in numerū tunc aut querit passionem inesse subiecto sic est questio Quia est: aut querit causam ob quā passio inest subiecto: ⁊ sic est questio ꝓpter Quid. Uel poterimus numerū quaternarium questionū venari vt sequitur.

Rn̄det ad q̄stio.

Questionū sufficientia.

Tantū quattuor possumus querere de quolibet subiecto ⁊ nō plura: scꝫ.
- An sit.
- Quid sit.
- An sibi insit aliqua ꝓprietas.
- Propter quid insit proprietas.

Alia questionū sufficiētia.

¶ Ad argumentū dicitur licet tm̄ vna sit questio generalis medij sunt tamē plures questiones speciales: vt latius videbit questione sequenti.

Obiectionis solutio.

Questio secūda.

Patet igitur omnia que querūtur medij questionē esse. 2.

¶ Arist. in fine primi cap. hanc cōcludit propositionē. Omnis questio querit mediū: probat ratione ⁊ exemplo. Ratione sic. Quia oīs questio querit causam: ergo oīs questio querit medium: tenet ꝯsequētia qꝛ causa ⁊ medium idem sunt. Exemplo probat sic. Quia cum querit vtrū sol deficiat vel non. querit vtrum sit medium vel non. Et ex hoc sequens oritur questio.

¶ V. Omnis questio sit questio medij.

Cōtra q̄stionem obijcitur.

¶ Videt͛ ꝙ nō. Quia nihil idē est presuppositū ⁊ quesitū. Sed in q̄libet questione mediū presupponit͛: ḡ nō querit͛: per ꝯsequens nulla est questio medij.

¶ In oppositū est Arist. Et capimus questionē hic eodē modo sicut in precedenti questione. Et questio medij est quodāmodo idem sicut questio ⁊ nisi formaliter differūt.

Questio medij.

Est enim questio medij ꝓpositio dubitabilis cuius dubitatio remouibilis est per medium in demōstratione. Et sic supponit pro propositione ⁊ cōnotat aptitudinē ad inueniendū medium per quod ipsa possit demonstrari. Et sic mediū nihil superaddit nisi dictam aptitudinē: nam per medium in proposito intelligitur omne illud quod potest remouere dubitationem alicuius ꝓpositionis vel questionis: vt illius. Utrum homo sit risibilis: medium est rationale. Et sic non solum mediū syllogisticū quod est terminus bis sumptus ante ꝯclusionem: sed etiam maiorem vel minorē extremitatem vel totū antecedēs dicimus in ꝓposito mediū. Quō vero questio dicatur esse medij sequens explicat notabile.

Mediū in ꝓposito.

Notabile.

Questionem esse medij potest intelligi dupliciter.

Vno mō tanq̄ obiecti illius q̄stionis: ita ꝙ medium sit formaliter quesitū ⁊ vltimus termin⁹ illius q̄stionis. Et sic nulla questio est questio medij: q2 si sic sequeret͛ ꝙ habito medio cessaret demōstratio: ꝯsequēs est falsū: q2 habito medio adhuc cū hoc requirit͛ applicatio medij ad extremitates.

Alio mō tanq̄ ordinati in finale quesitū: ita ꝙ mediū sit illud ꝑ qd̄ deuenitur ad noticiā illius qd̄ vltimate querit͛ per talē questionē. Et sic oīs questio que est alicuius dubitabilis inuenibilis est questio medij: q2 sine medio nō pōt attingi illud quesitū: ḡ in querēdo illud finale quesitū querit͛ medium requisitū ad quod tale quesitū sit nobis notū per cōsequens oīs questio est questio medij hoc modo.

Rūdet͛ ad q̄sti.

¶ Ad questionē respondet͛. Oīs questio est q̄stio medij tāꝙ ordinati in tale quesitū. Et ꝯclusio intelligat͛ ad illū sensum Omnis ꝓpositio in qua querit͛ scientifice de aliquo potest habere medium per qd̄ tollatur eius dubitatio. Ut si dubitatur Utrum primus motus sit: tollitur per illud mediū: primus motor est. Probat͛ ꝯclusio ratione tali. Oīs questio querit medium tanꝙ finem: igit͛ oīs questio est questio medij: antecedēs probatur. Questio querit illud per quod remouet͛ eius dubitatio: sed sic est de medio: quia mediū est causa ⁊ per causam remouet͛ dubitatio. igitur. ⁊c.

Obiectionis solutio.

¶ Ad argumentū dicit͛ ꝙ per questionē non querat͛ mediū vt demonstret͛ (vt vult argumentū) sed vt ꝑ ip̄m mediū fiat dubitabile notū.

Cum mediū sit tale (vt dictū est) per quod oīs remouetur dubitatio hinc incidētaliter sequens mouetur dubium.

¶ Dubitatur. An omnis questio sit demonstratione terminabilis.

Cōtra dubiū obijcitur.

¶ Videtur ꝙ non. Quia de ꝓpositionibus impossibilibus fiunt questiōes tales nō sunt demonstratione terminabiles: per ꝯsequens dubium falsum.

¶ In oppositum. Est cōmunis auctorū sententia: asserens omnē questionē proprie siue scientifice terminari (siue sciri quod idem est) demonstratione. potest tamē questio improprie vel nō scientifice terminari per diffinitionem vel alias quocūqꝫ modo preter demonstrationē. Quomō vero questio terminetur demōstratione sequens declarat notabile.

Terminari demōstratione ꝯtingit dupliciter: scʒ.

Proprie quod concludit per demonstrationē sicut est ꝯclusio que vere ꝛ ꝓprie per demonstrationē scitur vt est illa ꝯclusio hō est risibilis. Et hoc modo solum questio Quia est: est proprie scibilis siue terminabilis.

Elicitiue vel cōcomitanter: quia per demōstrationem potest elici eius noticia. Et sic. 4. questiones dicūtur terminabiles demōstratione: quia ex quo per demōstrationem habet noticia de cōclusione tanqꝫ de eo quod directe scitur statim habetur noticia illarū questionū elicitiue: vt si demonstrat illa homo est risibilis: iam actu habet questio Quia est. Et cnʒ demonstret passio inesse suo subiecto per mediū quod est diffinitio subiecti: sic elicitur Quid est. Et quoniā passio nō potest demōstrari inesse nisi sit: sic elicitur Si est. Et cum premisse sint cause cōclusionis sic elicitur Propter quid.

Notabile.

Rñdet ad dub.

¶ Ad dubiū respondet. Omnis questio est demonstratione terminabilis ꝓprie vel elicitiue: ꝓbatur ratione. Ois questio est questio medij. Sed mediū potest auferre cuiuslibet questionis dubitationē in demonstratione: igit quelibet questio potest terminari demonstratione maior nota ex questione precedēti: minor patet ex natura ꝛ diffinitione medij.

Obiectionis solutio.

¶ Ad argumentū dicit ꝙ quidā de impossibilibꝰ ꝓpōnibus possint formari questiones large capiēdo questionem. tñ questio in ꝓposito capitur (vt precedēti questione dictū est) pro ꝓpositione necessaria. ꝛc.

Questio tertia.

Nihil enim vetat vt non simul demōstratio atqꝫ diffinitio habeat: inductione etiam idem satis ostendi crediqꝫ potest. 2

Deinde subiūgit. Perspicuū igitur est non omnis eius diffinitionem esse cuius est demonstratio.

¶ In secūda parte secūdi cap. Arist. hāc inuit ꝯclusionē. Nō cuiuslibet cuiꝰ est demōstratio: est diffinitio: hāc ꝯclusionē philosophus in textu. 4. ꝓbat rōnibus: quaꝝ prima. Cuiuscūqꝫ est diffinitio illud est vniūsale ꝛ predicatiuū. i. affirmatiuū. Sed nō qōlibet cuiꝰ est demōstratio est hꝰmodi: igit. ꝛc. maior patet: qꝛ qḋ quid est debet p̄dicari vliter ꝛ affirmatiue de eo cuius est: minor etiā patet: qꝛ alicuius in secūda figura est demōstratio ꝛ illud nō est affirmatiuū. Similiter alicuius est demōstratio in tertia figura ꝛ illud non est vniūsale: alias rationes vide in textu: ꝛ circa sequētis questionis ꝯclusionem.

Pro questione arguitur.

¶ V. Cuiuslibet cuius est demōstratio sit diffinitio.
¶ Videtur ꝙ sic. Quia idem est demōstratio ⁊ diffinitio: ergo cuiuslibet cuiꝰ est demonstratio est diffinitio añs probaꝶ per Arist. qui huius dicit diffinitio est demonstratio sola positione differens.

Cōcl'oes. 3. arist

¶ In oppositum videꝶ Arist. hic in textu vbi tres ponit conclusiones huic questioni correspondētes. Prima Non omne demonstrabile est diffinibile: quia conclusio est demonstrabilis ⁊ tamen non diffinibilis. Secunda conclusio Non omne diffinibile est demonstrabile: vt patet de simplici termino Tertia conclusio. Nullū diffinibile est demonstrabile: illa conclusio patet ex duabus precedentibus. Et pro questionis euidentia notabile vnicū cum corolario ponitur.

Notabile.

Scire aliqd cōtigit tripliciter. scz.
- Demonstratiue quod ꝑ demonstrationem scitur. Et hoc contingit tripliciter.
  - Primo per demōstrationē loquēdo proprie de demonstratione: quod scz concluditur in aliqua demonstratione. Et sic solum conclusio scitur: vt omnis homo est risibilis.
  - Secundo per inductionem quod infertur per inductionem aliquam: vt ille homo currit et ille homo currit et sic de singulis ergo omnis homo currit.
  - Tertio per sensum quod demonstratur aliquo sensu vt si quis digito demonstraꝶ.
- Diffinitiue quod scitur per diffinitionem vt homo scitur per illam diffinitionem animal rationale.
- Diuisiue quod scitur per diuisionem bonā ⁊ sufficientem vt homo scitur per illam diuisionem homo est animal rationale vel irrationale sed non irrationale igitur rationale.

Rñdeꝶ ad q̄sti.

¶ Ad questionē respōdetur. Nō cuiuslibet cuius est demōstratio est diffinitio. Hec conclusio probatur supra circa textū ad eam tamen probandā est hec alia ratio philosophi vnius inquantū vnū est vna scientia siue vnus modus sciēdi ergo si aliquid est cognoscibile per demonstrationē non est cognoscibile per diffinitionem.

Cōꝛ.

¶ Sequitur ex dictis. Impossibile esse idem scire demōstratiue ⁊ diffinitiue tanꝙ demonstrabile ⁊ diffinibile propinquū: quia diffinibile semper debet esse incomplexū cum solius incomplexi sit diffinitio (vt dicitur. 7. Metha.) sed demōstrabile semper est conclusio sed conclusio est quoddam complexū sed impossibile est idem esse complexū ⁊ incomplexum.

Demō. remotū. Diffinile remotum.

Secus dicendum de demonstrabili vel diffinibili remoto quod est res que significaꝶ per conclusionē demonstratā vel per terminū diffinitum quia eadem res vt homo est demōstrabile remotū prout significaꝶ per illā conclusionem homo est risibilis: ⁊ hec eadem res est diffinibile remotum prout significatur per hoc diffinitū homo.

Demonstrabile propinquū. Diffinibile propinquum.

Demōstrabile vero propinquū est ipsa conclusio demōstrata. Et diffinibile propinquū est ipse terminꝰ diffinitus ⁊ illa (vt patet ex dictis) non possunt esse eadem.

Argumēti solutio.

¶ Ad argumentū dicitur: ꝙ Arist. voluerit dicere ꝙ diffinitio vna cum diffinito est demonstratio materialiter. i. aliqua diffinitio cōprehendit omnes partes ex quibus potest constitui demonstratio. Et ponit

exemplum tale. Ira est ebulitio sanguinis circa cor ꝑpter vindictā. Ex qua diffinitione talis potest fieri demōstratio. Omne quod fit ꝑpter vindictam est ebulitio sanguinis circa cor: sed ira fit ꝑpter vindictam: igitur ira est ebulitio sanguinis circa cor. Cōcluderet dictum argumentū pro questione adductum si demonstratio ⁊ diffinitio formaliter essent idem. Ira.

Questio quarta.

Quare patet vt ipsoꝝ quid est quedam vacare medio principiaqꝫ esse. Que quidē ⁊ esse ⁊ quid sunt supponere vel alio modo facere manifesta oportet. 9.

¶ Hic Aristot. manifestat qualiter se habet quod quid est passionis ostendendo similiter passionem sicut subiectum duas habere diffinitiones: materialem ⁊ formalem: quarum formalis demonstrat ⁊ est indemōstrabilis materialis vero demonstratur. Ex quo infert vnam diffinitionem habere medium per quod potest demonstrari aliam non habere medium. ⁊c. Unde cōcludit diffinitionem materialem posse demonstrari per formalem tanq̄ per causam. Et inde sequens mouetur questio.

¶ V. Omnis diffinitio possit demōstrari de suo diffinito.

¶ Videtur ꝙ nō. Quia quod presupponitur nō demonstratur. Sed Quid est. i. diffinitio in omni scientia presupponitur: ergo Quid est. i. diffinitio non demōstratur: maior manifesta: minor patet ex prima huius vt dictum est quest. 5. Cōtra q̄stionem obijcitur.

¶ In oppositum videtur esse Aristo. Unde pro questionis euidentia vnum notabile ⁊ vnum ponitur corolarium.

Diffinitio est duplex. s. Notabile.

- Formalis. Est que datur per causam priorē et notiorem. Sicut diffinitio que datur per causam finalem dicitur formalis habendo respectū ad diffinitionē que datur per causam materialē aut efficientem: aut formalē: tamen forma ⁊ finis plerūqꝫ coincidunt (vt dicitur. 2. Phisicorum.) Ut secunda diffinitio anime. Anima est qua viuimus mouemur sentimus ⁊ intelligimus.
- Materialis. Est que datur per causam posteriorem. Sicut illa que datur per causam materialem habēdo respectū ad diffinitionē que datur per aliam causam: vt prima diffinitio anīe. Anima est actus primus corporis organici phisici vitam habentis in potentia.

¶ Sequitur ad dicta ꝙ eadem diffinitio potest esse formalis ⁊ materialis respectu diuersorum: vt diffinitio data per causam efficientem est formalis habendo respectum ad materiam. Et eadem diffinitio est materialis habendo respectum ad finem. Ut illa diffinitio Domus est res facta a domificatore est formalis respectu illius. Domus est ex lapidi- Cōr.

Diff. domus. hus et lignis. Dicta tamen prima diffinitio: domus est materialis respectu illius. Domus est res facta a domificatore nos cooperiens ab imbribus et estu. Et ista diuersitas prouenit ex ordine causarum qui sumitur ex causalitate vel necessitate ita ꝙ illa est prior que necessitat aliam: sed finis necessitat omnes alias causas (vt dicitur secundo Phisicorum) igitur est prior alijs causis: efficiens vero est secunda: formalis tertia: et materialis quarta.

Causarū ordo.

Rńdet ad q̄stio. ¶ Ad Questionem respondetur. Omnis diffinitio materialis potest demonstrari de suo diffinito per diffinitionem formalem. Hec conclusio est de mente philosophi. Probatur ratione. Omne quod habet causam notiorem et priorem potest demonstrari per illam: sed diffinitio materialis est huiusmodi: igitur maior nota: minor probatur: quia habet causam formalem que est prior et perfectior materiali (vt habetur. 7. Methaphisice.) Et ad sensum huius conclusionis Linco. 2. Phisicoꝝ diffinitionem nature materialem demonstrat per formalem sic. Omne illud quo primo per se differunt naturalia a non naturalibus est principium mouendi et quiescendi eius in quo est per se non secundū accidens: sed natura est quo differunt naturalia a non naturalibus: ergo natura est principium mouendi. &c.

Ista ↄcl'one nō obstāte dif. q̄ditatiua: et dif. exp̄mens causā nō hn̄s aliā causā porē vl' notiorē vel exp̄mēs oēs causas rei nō pt demr̄ari de suo diffinito demr̄atione ꝓpter q̄d: et potissima.

¶ Ad argumentū dicitur ꝙ primo huius (vt dictum est questione. 5. p Quid est) non intelligat diffinitio quid rei que datur per causas (de qua est ad propositū:) sed intelligat quid nominis: quod in omni sciētia presupponitur: vt probat argumentū: sed de illo nihil ad presens.

Obiectionū solutio.

Questio quinta.

26. Et querit quispiam rursus si fieri posset vt nō eadem eiusdem sit vniuersis causa: sed diuersa nec ne: an si per se quidē est demonstratū: et non per signum aut per accidens id fieri nequit. Quippe cum ipsum mediū extremi sit ratio.

¶ Hic in cap. 2. tract. 4. Arist determinat de vniuocatione cause et effectus hanc conclusionē inuens. Ad vnitatem effectus per se sequitur vnitas cause per se: ad hoc probandum dicit. Qꝛ medium in demonstratione est ratio vltimi termini: sed vltimus terminus est subiectum: igitur ratio. i. diffinitio subiecti: est mediū in demonstratione. Et super hoc sequēs mouetur questio.

¶ V. Diffinitio subiecti sit medium in demonstratione potissima.

Cōtra q̄stionem obijcitur. ¶ Videtur ꝙ non. Quia diffinitio subiecti se habet ad passionem in genere cause efficientis. Diffinitio vero passionis se habet tanꝙ causa formalis ad passionem modo potior est demonstratio que fit per causam formalē: ergo diffinitio passionis erit medium demonstrationis potissime.

¶ In oppositū videtur Arist. (vt supra dictum est.) Quid vero sit demonstratio potissima dictum est quest. 20. huius primi. Et ante questionis solutionem sequentes premittuntur opiniones.

De presenti questionis materia due sunt auctorum opiniones.

¶ Prima opinio. Est Alberti et Egidij de ro. qui dicunt cōpletam passionis diffinitionem esse medium demonstrationis potissime vocant completam passionis diffinitionem: que constituitur ex diffinitione cōpleta subiecti: et ex ipsa habitudine. Ut dicendo Risibile est animal rationale: aptum natum ad ridendum. Hec opinio habet pro se argumentum in oppositum: et nō nulla alia motiua tamen non difficulter solubilia. Et videtur hec opinio non esse de mente Arist. Alb. Eg.

¶ Secunda opinio. Est Linco. et Scoti qui dicunt. Quod diffinitio causalis subiecti: vel quiditatiua dans intelligere causam quare ita est sicut per conclusionem significatur debeat esse medium demonstrationis potissime. Et hec opinio cōmuniter tenetur. Et videtur esse de mente Arist. tamen scōm aliquos pro concordia dictarum opinionum dicitur: quod prima sit vera in demonstratione non potissima. Secunda vero in demonstratione potissima. Linco. Sco. Opinionū ꝯcordantia.

¶ Ad Questionem respondetur. Diffinitio subiecti est medium in demonstratione potissima. Hec conclusio patet ex dictis. Et probatur inductiue: de omni demonstratione potissima in qua semper diffinitio subiecti est medium. Rūdet ad q̄stio

¶ Ad argumentum dicitur: concedēdo antecedens et negādo consequentiā: quia sufficit quod medium sit causa formalis subiecti non obstat quod habeat se ad passionem in genere cause efficientis. Obiec tionū solutio.

Questio sexta.

Cum autem tum arbitremur scire cum cognoscimus causam: quattuor vero cause sint. Una quidem quidditas: alia autem que cum sinit hoc esse necesse est. Et tertia que primum mouit. Et quarta gratia cuius cetera fiunt. Omnes hee per demonstrationis medium ostenduntur. 11.

¶ Presenti textu Arist. ostendit quod cum quattuor sint cause quelibet potest esse medium demonstratiuum: quod probat ratione et exemplo. Ratione sic: quia per medium demonstrationis scitur conclusio: sed scire opinamur cum causam rei cognoscimus: igitur medium demonstrationis est causa. Aristo. quoqꝫ dictam conclusionem exemplo probat in omnibus causis. Demōstratiōes in diūsis causarum generibus.

¶ Primo in causa materiali: vt omnis triangulus qui est medietas duorū angulorum rectorū est rectus: sed oīs triāgulus cadens in semicirculo est medietas duorum angulorum rectorum: ergo oīs triangulus cadēs in semicirculo est rectus Et in isto syllogismo fit demonstratio de toto per partes et ideo dicit fieri per causam materialē: quia partes comparate ad totum habent rationē materie Sed de causa formali non dat exemplum dicit tamen eam esse medium necessarium ad demonstrandū effectum. Sed de causa efficiente tale ponit exemplum. Quicunque prius cōmiserunt bellum iniustum in Medos iuste debellant a Medis: sed Atheniēses sunt huiusmodi: igit Atheniēses iuste debellant a Medis: vnde cōmisisse bellum iniustū est causa efficiens huius qd est iuste debellari. De causa finali vt si demōstretur propter quid homo deambulat post cenam: per hoc quod vult sanari sic. Omne quod facit nō eminere cibū in orificio stomachi est causa sanitatis sed ambulatio post cenā est huiusmodi: igitur. etc. Unde et sequens mouetur questio.

¶ V. Per quodlibet genus cause possit fieri demōstratio:

Cōtra q̄stionem obijcitur.

¶ Uidetur quod non. Quia ad esse cause non sequitur esse effectus: ergo per causam non contingit demonstrare.

¶ In oppositum. Est Aristo. (vt dictum est.) Et presens questio loquitur de demōstratione propter Quid potissima vel non potissima. Et potest questio varie intelligi vt sequentes exprimunt sensus.

Questio presens (vt sequitur) plures potest habere sensus.

¶ Primus questionis sensus. V. quelibet causa possit esse medium ad demonstrandū aliquid in suo causato. Et tunc dicitur quod per quālibet causam que simul est in actu cum suo effectu demonstratur effectus quo ad esse vel fieri.

¶ Secundus questionis sensus. V. quelibet causa possit esse mediū ad inferendū aliquā passionē de suo causato. Et tunc dicitur quod hoc verum sit de causa immediata: vt sic arguendo. Omne compositū ex anima est risibile: sed homo est huiusmodi: igitur.

¶ Tertius questionis sensus. V. per plures causas vna et eadē conclusio possit demōstrari. Et hoc potest dupliciter intelligi. Uno modo per plures causas facientes vnā totalem diffinitionē et simul sumptas pro vno totali medio. Et tunc vna conclusio potest demonstrari per plures causas. Alio modo potest intelligi quod aliqua conclusio potest demonstrari per tales causas seorsum sumptas pro diuersis medijs. Et tunc vna conclusio iterum potest demonstrari per plures causas demonstratione quia est. Uel etiam propter quid non potissima. Sed demōstratione potissima solum per vnam causam immediatam demonstrari potest.

Rñdetur ad q̄sti.

¶ Ad questionē respondetur: per quodlibet genus cause potest fieri demōstratio propter quid. Hec conclusio patet exemplis (secundum mentē philosophi) supra positis. Et probatur ratione. Omnis causa est prior effectu: ergo per quamlibet causam potest fieri demonstratio: tenet cōsequentia: quia ignotum potest demonstrari per notius vel magis notum.

Per quālibet causam (vt dicit cōclusio) potest fieri demōstratio cuius exempla hic sequuntur.

¶ Per materialē vt omne habēs materiā primā qualitatibus primis informatam est corruptibile: sed homo est huiusmodi: igitur. Per formalem: vt omne rationale est risibile. Sed homo est rationalis: igit. Per efficientē vt omē habens naturā est mobile: sed hō est huiusmodi: igit. Per finalem: vt omne ens factum propter eternam beatitudinē est rationale: sed homo est huiusmodi: igitur.

¶ Ad argumentū dicitur: negando consequentiam: sufficit enim ꝙ per quālibet causam que simul est in actu cum suo effectu demonstretur effectus quo ad esse vel fieri: in alijs vero non requiritur. Obiectionis solutio.

Quest. septima.

Neqꝫ igitur determinati habitus insunt: neqꝫ ab alijs ad cognoscendū magis aptis habitibus: sed a sensu fiunt. 27.

¶ Arist. parte secunda vlt. cap. premissis suppositionibus facientibus pro questionis solutione. A. principioꝝ cognitio sit nobis innata vel acquisita: quattuor ponit conclusiones quarum tres sunt declaratiue quesiti ꝛ quarta est ad quesitum responsiua.

¶ Prima conclusio. Ex sensu fit memoria: ꝛ ex memoria experimentū. Hec conclusio etiam primo Metha. habetur ꝛ declarat hic exēplariter de Reubarbaro per sensum enim videtur ꝙ illud Reubarbarū euacuat coleram: ꝛ illud ꝛ illud: per experientiā ꝯcludimus. Omē reubarbarū euacuare colerā. Cōclusio. 1. Ex sensu fit memoria ꝛ ex mēoria expimentū.

¶ Secūda conclusio. Ex experimentis fit vniuersale: vt quando sumus experti de igne ꝙ iste ignis est calidus: concludimus postea illud vniuersale. Omnis ignis est calidus. Cōclo. 2. Ex expimēto fit vniūsale.

¶ Tertia conclusio. Uniuersale est principiū sciētie ꝛ artis. Probatur hoc quia scientia est habitus conclusionis per demonstrationē acquisitus. Sed demonstratio est vniuersaliū: igitur. ꝛc. vt quando intellectus cognoscit hoc vniuersale. Omnis colericus est iracundus: tunc venatur causam illius passionis: scꝫ accensionem sanguinis circa corda qua incipiēs demonstrationē sic arguit. Omnis habens sanguinem accensum in corde est iracundus: sed omnis colericus est huiusmodi: igitur. ꝛc. Cōclo. 3. Ule est pricipiū sciētie ꝛ artis.

¶ Quarta conclusio. Primorum principioꝝ noticia non est nobis innata: neqꝫ procedit ex aliquo certiori: sed fit a sensu. Hanc conclusionem philosophus ex prioribus ꝯclusionibus relinquit probatam: eam tamē similitudinari probat exemplo sic. In ancipiti bello vna parte bellantium quasi prostrata accidit hic aliquem esse strenuum militem: potius mori eligentem ꝙ̄ turpiter fugere qui strennue bellando parti aduerse resistat: ꝛ cum ita immobiliter incipit stare: alius statim sibi adiungitur: ꝛ cum eo stat ꝛ deinceps alter: ita ꝙ bonum faciunt principium belli: sic ꝙ ex sensu ꝛ memoria illius particularis primo et postea alterius multotiens peruenitur ad vnum aliquod quod est principiū artis et scientie. Et super ista quarta conclusione sequēs mouetur questio. Cōclo. 4. Primoꝝ pncipioꝝ notitia nō est nobis īnata.

¶ V. Primorum principiorum noticia sit nobis innata.

Pro questione arguit.

¶ Videtur ꝙ sic. Quia cōmentator dicit prima principia nobis esse naturaliter habita: idem dicit prima principia se habere sicut visionem; sed visio nobis innascitur: igitur. ꝛc.

Principiū in ꝓposito.

¶ In oppositum. Est cōmunis auctorū sententia. Et presens questio loquit de principio complexo cognoscēdi seu de principio doctrine. Et vocatur aliquādo ꝓpositio īmediata/positio/suppositio/dignitas. Cōmunis animi cōceptio. Dicunt hoc modo principia sciētie ꝓpositiōes que supponunt tanꝙ vere ꝛ euidētes in tali sciētia. Et taliū principiorum quedā sunt ꝓpōnes singulares quedā indefinite: quedā particulares: quedā vniūsales. Unde singularia principia sunt nota exemplo. vt cum ad sensum notum est ꝙ iste ignis est calidus/infertur/ergo iste ignis est calidus demōstrando vnum alium ignē. Sed principia particularia vel indefinita fiunt nota abstractione a singularibus nam intellectus habens hoc principiū: iste ignis est calidus faciliter acquirit istud ignis est calidus. Sed vniuersalia principia fiunt nota inductione vt cum intellectus cognoscit istum ignem esse calidum: ꝛ istum et sic de alijs infert: ergo oīs ignis est calidus: tamē de duplici cognitione principiorum in genere sequens habes notabile.

Quadruplicia principia ꝛ quō fcant nobis nō

Nōbile. 1.

Cognitiue nesse nobis: dicit aliquid dupliciter: scʒ

- Virtualiter vel inchoatiue vel imperfecte: qd nō inest nobis ſm propriā essentiam sed inest nobis quedā potentia vel naturalis inclinatio qua faciliter possumus illud cognoscere. Et ita a natura inclinamur ad principiorū cognitionē propter magnā illorum euidentiā in veritate mediante tamen apprehensione ꝛ fcatione terminorum. Et hoc modo dicimus nobis principiorum noticiā innatā. Hoc etiam modo Arist. 2. Eth. dicit virtutes nobis esse innatas.
- Formaliter vel pfecte: vel cōpletiue: qd nobis inest ſm propriū esse: ita in ꝓposito si principiorum noticia esset nobis formaliter innata tunc a natura haberemus actualem principiorum notitiam: quod est falsum.

Corꝛ.

Et hoc est verū de pncipijs simpliciter pmis: naʒ ad assentiendū ʒ pncipijs nō simpliciter pmis intellectꝰ indiget: sensu: memoria: ꝛ experientia.

¶ Ex dictis sequitur. Principiorum noticiā nobis nō inesse ꝑ doctrinā proprie dictam: que acquiritur per preuiam aliquā argumētationē cogentem intellectū assentire alicui propositioni. Acquirit tamē principiorum noticia (vt dictum est) ex inclinatione intellectus ex apprehēsione ꝛ significatione terminorum auxilio sensus. Sūt tamē principia (quantū ad ꝓpositū) duplicia vt sequens ostendit notabile.

Nōbile. 2.

Principia sūt duplicia quedam.

- Simpliciter prima. Quibus intellectus ex naturali inclinatione immediate assentit apprehensis terminis sine sensatione: memoria ꝛ experiētia preuia: vt est illud. Nō libet est vel non est.
- Nō simpliciter prima. Quibus ad assentiendū intellectus indiget sensu/memoria/ꝛ experiētia: vt sūt multa philosophie principia. vt oīs ignis est calidus: nā ex noticia alicuius ignis quē sensus meus sentit esse calidū: ꝛ eius memoria: ꝛ etiam ex alia cognitione ꝛ memoria alterius ignis ego infero illuʒ ignem quem nō tetigi esse calidū. Unde etiā postea vniuersaliter infero omnē ignem esse calidum.

¶ Ad questionem respondetur. Primorum principiorum noticia non est nobis innata formaliter: est tamen nobis innata virtualiter. Hec conclusio est de mente philosophi. Et prima eius pars ratione probatur sic. Anima nostra a principio sue creationis (vt inquit Arist. 3. de anima) est tanquam tabula rasa in qua nihil est depictum. Sed si primorum principiorum noticia nobis formaliter esset innata: tunc in anima nostra a principio sue creationis aliquid esset depictum: quod est contra Aristotelē. igitur. etc. Secunda conclusionis pars patet ex dictis. Rn̄det ad q̄sti.

¶ Ad argumentū dicitur. quod secundum cōmentatorem principia sunt nobis naturaliter habita inclinatiue vel virtualiter non tamen formaliter. Et quando idem dicit principia se habere sicut visionem: verū est quodam modo: quia habito obiecto et potentia visiua debite applicata tunc fit visio. Ita quando principium obicitur intellectui fit noticia eius. Obiectionis solutio.

Et hec (diuino aspirante auxilio) feliciter ad finem deducta. Nostris deus annue factis.

Questiones duos in lib. Posteriorū Arist. feliciter finiuntur.

Compendiaria in Obligationes introductio.

Arist. obligationes inuit. *Obligationum finis.* *Oblig. vtilitas* *Obligationum subiectum.*

OBligationū tractatus videt̄ ex Arist. duxisse originē cum dixit (ꝓpter possibile positum in esse nullum sequitur impossibile. Est enī obligationis finis : vt propter possibile positū ⁊ admissum respondens cogatur concedere impossibile: vel negare necessariū. Sumitur ex eo obligationis vtilitas: que est formalis modus arguendi ⁊ respondendi: vt scʒ ꝓpositiones pertinentes concedant̄: impertinentes vero negent̄ Et presentis scientie subiectū est obligatio logice sumpta: vel (vt alij dicūt) Argumētatio obligistica: cuius ꝓpria passio est illatiuū consequētis ex antecedente obligistice. Est itaqꝫ primum obligationis diffinitio premittenda sua cum explanatione. Deinde notabilibus. 6. Regulis, 5. Et corolarijs. 3. Obligationum materia absoluetur.

Dif. obligatōis

¶ Obligatio. Est prefixio ꝓpōnis: ad sustinendam ipsam: a respōdente ꝓpter suā admissionē s̄m aliquē statum. Dicit̄ prefixio. i. actus prefixiuus volūtatis quo opponens prefigit respōdenti aliquā ꝓpōnem: ad quā (ꝓpter suam admissionē) tenetur ad defendendū. Et actus prefixiui habent illa signa que dicunt̄ obligationis signa. s. pono: depono: dubie pono. Dicitur ꝓpositionis. i. obligati: quoniā ꝓpositio ad quā defendendā respōdens est obligatus: vocatur obligatum. Dicitur ad sustinendā. ⁊c. quia nō dicitur prefixio vel obligatio nisi respondens admittat: que admissio fit per illa verba: concedo, admitto, volo, ⁊ similia. Dicitur s̄m aliquē statum. i. s̄m vnum modū respondēdi ad obligatum: puta affirmatiue: negatiue: vel dubitatiue. Pro dictis (vt sequit̄) est animaduertendū.

Nōbile. 1.

Ad obligationem. 4. concurrunt.

- Oblgationis signa: vt pono/depono / dubie pono, impono.
- Obligatū. i. propositio ꝓposita ad quā respōdens tenetur ad defendendum.
- Obligationis tēpus: quod durat ad disputationis finem. Uel est tempus statutū ab opponente.
- Obligationis admissio: quam debet facere respondens.

Nōbile. 2. de diff. status: ⁊ specieb⁹ obligationis.

¶ Status est modus respondendi ad obligatum. Et tales modi seu status sunt tres: scʒ affirmatiuus: negatiuus: ⁊ dubitatiuus. Et s̄m hoc tres sumuntur obligatiōis species: scʒ positio: depositio: ⁊ dubie positio: ponit tamē occam parte tertia tertie vltra dictas obligationis species alias tres scʒ petitionem impositionē: ⁊ sit verum: possunt tn̄ breuitatis causa iste species sub positione comprehēdi. Unde de dictis obligationis speciebus (vt sequitur) seorsum dicendum venit.

Nōbile. 3. de prima obligatiōis specie.

¶ Positio. Est obligatio alicuius ꝓpōnis sustinendi affirmatiue. Est enim respōdens obligatus: per positionē respōdere affirmatiue ad positū. Et ꝓprie nulla ꝓpositio euidenter impossibilis: aut necessaria est ponibilis: quia semꝑ ad eas respondet̄ vniformiter. Signū huius speciei est pono: vt si opponens dicat respōdenti. Ego pono tibi illam. Tu es Rome. Positionis materia regulis, 3. notabilibus, 1, ⁊ corolarijs, 3. absoluetur.

Positionis regule tres sequuntur.

¶ Prima regula. Om̄e tibi positum ꝛ a te admissum intra obligationis tempus est concedendum: et oppositum negandum.

¶ Secũda regula. Propter possibile positum ꝛ admissum respondens non concedat impossibile: ꝛ neget necessariũ.

¶ Tertia regula. Omnis propositio sequẽs est admittẽda: ꝛ repugnans neganda. Exẽpli gratia: pono tibi istam. Omnis homo est Rome: admittatur. proponatur deinde illa. Tu es homo: concedatur: quia impertinens vera: postea proponitur ista. Tu es Rome, admittitur: quia sequens. Contra. Tu es hic Vienne, negatur: quia repugnãs. Contra: nonne sedes in aula vniuersitatis Vienne mecum disputans: semper negatur: quia repugnans posito ac concesso. Pro regula presenti sequentia duo ponuntur notabilia.

Propositio est duplex.
- Pertinẽs (.s. ad positũ) Est que habet sequele vel repugnantie habitudinẽ ad obligatum. Et ꝓpositio pertinẽs est duplex. scz.
  - Sequẽs. Que apta nata est sequi ex obligato vel cõcesso: vel ex opposito negati: vel ex his coniunctim. Notabile. 4.
  - Repugnans. Que quo ad esse verum non potest stare cum obligato: vel bene cõcesso: vel opposito bñ negati.
- Impertinens. Est que nec sequitur ad obligatũ: vel concessum: nec et repugnat.

Pro dictis sequentia inferuntur Corolaria.

¶ Primũ corolarium. Respõdens quandoqꝫ concedit falsum ꝛ negat verum bene respondendo. Et sic falsum est aliquãdo concedendum: tamen obligatus tempore obligationis non dicit illud esse falsum: sed extra tempus obligationis concedet se admisisse falsum.

¶ Secundũ corolariũ. Respondentẽ contingit aliquando negare propriũ actum imo concedere se male respondere: sed cessante obligationis tempore ostendet se bene respondisse: vt pono tibi istam. Tu concepis contradictoria: admittatur, quia possibilis. Proponatur ista. Tu male respondes: concedatur, quia sequens. Proponatur illa. Tu concedis impossibile: admittatur, quia sequens: tamen obligationis tempore cessante ostendet se nunqꝫ concedere impossibile.

¶ Tertium corolariũ. Propositio posita in vno loco: sepius est impertinens que si esset proposita alio loco esset pertinens: vt si ponitur ista. Omnis homo est Rome. et proponatur deinde illa. Tu es Rome que est impertinẽs extra Romã proposita. sed Rome ꝓposita esset pertinẽs.

¶ Depositio est obligatio propositionis alicuius ad sustinendam ipsam negatiue. Et respondens tenetur per depositionẽ ad obligatum respondere directe negatiue: quia alias depositio nõ differret a positiõe; Notabile. 5. de secũda obligationis specie.

quia cum negatiua deponitur idem esset ac si affirmatiua deponeretur. Signum huius speciei est depono. Unde pro depositione sequentem habes regulam.

Depositionis regula.

¶ Regula. Omne depositũ ⁊ concessum quotienscũqꝫ infra obligationis tempus proponit: tale est negandum: ⁊ eius oppositum: vel sequens ad eius oppositum est concedendũ. Ut deponatur ista. Aliquis homo non est Vienne: qua admissa ponatur ista. Omnis homo est Vienne: est concedenda: quia oppositum depositi. Deinde ponatur ista. Tu es Vienne: ⁊ sit veritas ꝙ sis in noua ciuitate: neganda est: quia falsa ⁊ impertinẽs. Deinde ponatur ista. Tu es homo: que videtur ꝯcedenda: quia vera ⁊ impertinens. Si ergo concedis: ponatur. Tu es Vienne: ⁊ tunc si concedis. ergo prius negatum concedis. Si negas: ergo sequens ad concessum ⁊ ad oppositum depositi negas. Respondetur negando illam. Tu es homo: quia pertinens repugnans.

Nobile. 6. de tertia obligationis specie.

¶ Dubie positio. Est obligatio ad sustinendũ positum dubie. Unde nulla propositio simpliciter impossibilis vel necessaria est dubie ponibilis: cum semper vniformis ad eas detur responsio.

Dubie positionis regula.

¶ Regula. Dubie positum intra tempus obligationis est dubitandũ: similiter suum contradictorium: ⁊ similiter suum contrarium: vt ego dubie pono illam. Omnis homo est Rome: qua concessa propono istam. Tu es Rome: negatur. quia falsa impertinens. Deinde ponatur ista: tu es homo: si negas vel dubitas. negas vel dubitas verum impertinẽs. Si concedis: arguitur tunc sic. Omnis homo est Rome: tu es homo: ergo tu es Rome. Maior est dubia: minor concessa: ergo male negas conclusionem. Respondetur dubitando illam: tu es homo: ⁊ dic ꝙ est pertinẽs dubie posito: cum bene negato.

Si libet plura de obligationibus perspicere.
Vide Occam parte tertia: tertie. cap. 38. Item Tataretũ. Pergulensem. Molandrinum: et complures alios: qui speciales Obligationum tractatus ediderunt.

Obligationum finis.

Compēdiaria Insolubiliū introductio.

Insolubiliū materia videtur fundari in Arist. quoniā argumētationes que ↄcludunt insolubile esse verū reducuntur ad fallatiam a dicto s͠m quid ad dictum simpliciter. Est itaq̧ huius tract. subiectum insolubile: cuius propria passio est insolubile cathegoricum vel hypoteticum. Venit itaq̧ primum insolubile diffiniendum. Insolubilium subiectum.

¶ Insolubile. Est propositio que significat se esse falsam directe vel consecutiue: vt hec est falsa: demonstrando eamipsam potest etiam. insolubile aliter (vt Rolandrino placet) describi et sic Insolubile. Est propositio de qua fit mentio in casu: que si cum eodem casu ponatur precise significare sicut termini pretendunt sequitur eam esse veram vel falsam. Et propositio non dicitur insolubilis ꝙ non possit solui: sed q꞉ difficulter soluitur ex eo ꝙ habet reflexionem supra seipsam: nam oīs propositio insolubilis est reflexiua: ꝛ supra seipsam habet reflexionem. Unde ꝓpositio reflexiua est propositio significans se aliqualiter esse: vel non esse: sub aliqua passione ꝓpositionali puta sub ratione veri: vel sub ratione falsi: vel sub aliqua alia ratione: vt affirmatiui: vel negatiui ꝛ sic de alijs. Ut ista est reflexiua. Omnis propositio est negatiua: ꝛ generaliter Omnis propositio in qua ponitur aliquis terminus qui potest supponere pro aliqua propositione habet reflexionem supra se: dummodo significet se aliqualiter esse sub modo propositionali. Exemplū dicat Socrates illam solam. Socrates dicit falsum est proprie reflexiua ꝛ insolubilis. Dicat eandem Plato tunc illa secunda non falsificat se sicut prima. Unde hoc modo non est reflexiua nec insolubilis. Ex quo sequitur ꝙ propositio prolata ab vno est reflexiua ꝛ insolubilis: que si esset prolata ab alio non esset reflexiua.

Diff. insolubil. — Quare ꝓpō dicat insolubilis. — ꝓpō reflexiua. — Cō͞x.

Insolubilium regule.

¶ Prima regula. Si cum casu insolubili: insolubile ponat͠ precise significare sicut pretendunt termini. Casus est negandus eo ꝙ sequitur contradictio: ꝙ scʒ eadem propositio est vera ꝛ falsa.

¶ Alia regula. Si insolubile ponatur significare sicut termini cōmuniter pretendunt: non tamen precise: talis casus est admittēdus. Ut ponatur ꝙ vnus socrates sit omnis socrates. Et tunc dicat illam propositionem. Socrates dicit falsum: ꝛ nullam aliam. Et ponatur ꝙ illa propositio dicta a Socrate significet sicut termini cōmuniter pretendūt: non addēdo ꝙ sic precise significet: casus est admittendus.

Insolubilia ↄsequēter exemplis veniūt subijcienda.

Socrates dicit falsum.

¶ Casus dicat socrates illam solam. Socrates dicit falsum tunc queritur an ista propositio sit vera vel falsa. Si est vera: ergo verū est socratem dicere falsum: ꝛ non dicit nisi istam ergo ista est falsa. si dicitur ꝙ sit falsa. Contra si illa ꝓpositio est falsa ergo significat aliter q̄ʒ est: ꝛ s͠cat socratē dicere falsum: Obiectio. 2.

Obiectio. 2. ergo aliter ꝙ est: per consequens est vera. Item illa ꝓpositio significat ita esse sicut est: ergo est vera. Respondetur ꝙ dictum insolubile est falsum ⁊ falsificat se per viam sequele. Ad rationem primā dicitur: ꝙ aliter sit ꝙ significat non significato primario ⁊ directo sed indirecto. Ad secundā dicitur ꝙ non significat ita esse sicut est: quia ad eam esse veram sequitur ipsam esse fal

Obiectio. 3. sam: quoniā per viam sequele ⁊ consecutiue seipsam falsificat. Contra: extrema illius propositionis supponunt pro eodem: ergo est vera: tenet cōsequentia per cōmunem regulam: Respondet regulam non tenere in Insolu

Obiectio. 4. bilibus: quia falsificant se per viam sequele. Contra. Quicūq3 dicit dicētem falsum dicere falsum: dicit verum: sed socrates dicit dicentem falsum dicere falsum: ergo socrates dicit verum: ⁊ nō dicit nisi istam: ergo ista est vera. Respondetur ꝙ maior esset vera: si ad sic esse non sequeretur ipsam esse falsam: vel non sequeretur eum dicere falsum. Plura quoq3 pro insolubilis veritate possunt fieri argumenta que breuitatis causa relinquo.

Scdm dictam formā arguendi pro insolubiliū veritate in sequētibus ⁊ alijs quoq3 insolubilib⁹ argui pōt.

Plato dicit falsum. | Casus socrates et plato de alterutro.
Socrates dicit verum. | Hec predicta dicant.

Hec propositio est vera: demonstrando contradictoriam.

Omnis propositio est negatiua. | Casus sit sola.
Omnis propositio est falsa.

De insolubilibus compositis ⁊ exclusiuis ac exceptiuis sequētibus vide Magist. Jo. Holandrinum.

Deus est: ⁊ illa copulatiua est falsa.
Homo est asinus: vel illa disiunctiua est falsa.
Tantum exclusiua est falsa.
Omnis propositio preter exceptiuam est vera.

Alios quoq3 varios dicendi modos: ad insolubilia. Vide apud auctores supra in obligationibus citatos Specialiter etiam in insolubilibus: vide Petrū de Eliaco. Gregorium de Arimino. Item magist. Paulum Pergulensem. Jo. Holandrinum.

Insolubilium finis.

VT publice utilitati ac studiosis cõsulerem adolescẽtibus, hoc dialectices opusculũ(meo uidere) fructuosum(diuino fretus auxilio)elucubraui,ac (diligẽti recognitiõe)nouis etiã quottatiõibus illustraui, in quo & si multa sint ab aliis quoq; probatis tradita auctoribus,multa tamen necessaria ab illis obmissa, ac nostro(ut ita dicam)marte ac labore parta,& per notabilium figuras in faciliorẽ formã redacta, iamq; diligenti castigationis lima recognita. Qui noster labor, nõ nisi ab imperitis carpet quod(ut Tullianis utar uerbis)uitare nullo modo potuimus, nisi nihil omnino scriberemus. Quare nihili faciũdum duxi dũmodo reip. litterariæ me consuluisse putem.

Si factis solus nostris Deus annuat,omnis
Successit uotis,quaq; sub arte labor.

Leonardus & Lucas Alantse

Bibliopole Studiosis.

SVb diuo Maximiliano Ro.imperatore inuictissimo (candidi lectores) hoc Priuilegium obtinuimus, ne quis infra tẽpus Priuilegio designatũ hunc (iam recognitum) nouisq; quottatiõibus illustratũ, librum dialectices tractatuũ Petri His.& Marsilii cum cõmẽtariis uenerãdi ac egregii uiri Conradi Pschlacher de libera ciuitate artiũ professoris Theologiæ Baccalaurei & Vienẽsis gymnasii collegæ,absq; nostro expresso consensu ac libertate, aut uendat,aut imprimat,aut imprimere faciat.Quod si secus intentatũ fuerit ẜm tenorem litterarũ Cæsarearum(quas impetrauimus) mulctabitur.

ANNO. GRATIAE. M. D. XVI. DIE. XV. MARTII. SVB
Inuictissimo Ro. Imperatore, diuo MAXIMILIANO semꝑ
Augusto. VIENnensis Rectoratus magistratum gerente
Eminētissimo ac magnifico uiro IOANNE Heckman
de Schillingstat Artiū professore ac Theologiæ
Licētiato. Congestum hoc dialectices opu-
sculum, per CONRadū Pschlacher de li-
bera ciuitate Artium professorē, ac
Theologiæ Baccalaureū, Vien-
nensis Gymnasii Collegā,
exacte recognitū, emē-
datum, ac finitum.
Impensis Leonardi & Lucæ
Alantse bibliopolarū. Impres-
sum Viennæ Austriæ, arte ac indu-
stria IOAnnis SINgrenii Calcographi.

